

คู่มือการจัดกิจกรรมนักเรียนกลุ่มเสี่ยงในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดราชบุรี

สารนิพนธ์
ของ
นายวิสรณ์ พลเสน

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

มีนาคม 2547

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

373.189
0773ด
ร.3

คู่มือการจัดกิจกรรมนักเรียนกลุ่มเสี่ยงในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดราชบุรี

บทคัดย่อ

ของ

นายวิสรณ พลเสน

28 พ.ค. 2547

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

มีนาคม 2547

h 243885 ร.3

วิสรณ พลเสน. (2547). **คู่มือการจัดกิจกรรมนักเรียนกลุ่มเสี่ยงในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดราชบุรี**. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ.

สารนิพนธ์ฉบับนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาและจัดทำคู่มือการจัดกิจกรรมนักเรียนกลุ่มเสี่ยงในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดราชบุรี เพื่อประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ใช้เป็นแนวทางการจัดกิจกรรมนักเรียนและเป็นเอกสารประกอบการนิเทศติดตามผล

ในการจัดทำคู่มือครูที่ปรึกษา ผู้จัดทำได้ศึกษาค้นคว้า หลักการจัดทำคู่มือ หลักการเขียนกิจกรรมจาก ตำรา หนังสือ งานวิจัยและเอกสารงานวิชาการ เพื่อให้การเขียนคู่มือมีคุณภาพเนื้อหาครบถ้วนและเป็นปัจจุบัน ในการจัดทำคู่มือ ผู้จัดทำได้สัมภาษณ์ครูที่รับผิดชอบกิจกรรมในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สรุปความคิดเห็นจัดทำโครงร่างของคู่มือ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเหมาะสมจำนวน 5 คน ได้ข้อคิดเห็นและเสนอแนะ จากนั้นจึงได้ดำเนินการจัดทำเนื้อหาสาระคู่มือ ตามโครงร่างของคู่มือ เมื่อจัดทำคู่มือเสร็จเรียบร้อยแล้ว ได้นำเสนอครู – อาจารย์ที่ปฏิบัติหน้าที่ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยตรงจำนวน 5 คน ได้พิจารณาตรวจสอบความเหมาะสมอีกครั้งหนึ่ง แก้ไขตามข้อเสนอแนะ เสนออาจารย์ที่ปรึกษา แล้วจึงประเมินความเหมาะสมของคู่มือ โดยคณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 กลุ่มได้แก่ ครูที่ปรึกษาจำนวน 10 คน ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 4 คน และผู้ปฏิบัติงานโดยตรงจำนวน 4 คน นำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไข สร้างคู่มือครูฉบับสมบูรณ์

สิ่งที่ได้จากการจัดทำสารนิพนธ์ฉบับนี้คือ คู่มือการจัดกิจกรรมนักเรียนกลุ่มเสี่ยงในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดราชบุรี ในรูปแบบการจัดกิจกรรมนักเรียนกลุ่มเสี่ยงในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน จำนวน 2 ด้านคือกลุ่มเสี่ยงด้านยาเสพติดและกลุ่มเสี่ยงด้านการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร

**A MANUAL OF AT – RISK STUDENT IN THE SUPPORTING
SYSTEM OF SECONDARY SCHOOLS , RATCHABURI PROVINCE**

AN ABSTRACT

BY

MR.WISUN PONSAN

**Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Education degree in Educational Administration
at Srinakharinwirot University**

March 2004

Wisun Polsan. (2004). ***A Manual of at – risk student supporting system of secondary Schools , Ratchaburi province.*** Master 's Project, M.Ed. (Educational Administration). Bangkok : Graduate School, Srinakarinwirot University. Advisor Asst. Prof. Dr. Phaiojana Klinkularb.

The purpose of this study was for studying and making the manual of at – risk student supporting system of secondary schools. This manual is useful for the responsible persons, educational institute to manage the activities for students and work supervision.

This study was made by reviewing the academic books, interviewing the responsible teachers in the supporting system , wrote the outline of the manual and was checked by five experts. Finally it was tried out two times by ten classroom ' s teachers, four school administrators and four responsible persons and was developed untill it was perfect.

The result of master ' s project was the manual of at – risk students supporting system of secondary schools, Ratchaburi province that was consisted of two sides : drugs and sex.

อาจารย์ที่ปรึกษา ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร และคณะกรรมการสอบ
ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา ตามหลักสูตรปริญญา
การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ)

ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ)

คณะกรรมการสอบ

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ)

ประธาน

.....
(ศาสตราจารย์ ดร. เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์)

กรรมการ

.....
(อาจารย์ สุพีพรรณ พัฒนพานิชย์)

กรรมการ

อนุมัติให้รับสารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร. คมเพชร ฉัตรตุภกุล)
วันที่.....เดือนมีนาคม..พ.ศ. 2547

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

ประกาศคุณูปการ

สารนิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ด้วยความกรุณาให้คำปรึกษาแนะนำ และข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์จาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ผู้ศึกษารูสึกขาบซึ่งในความกรุณา จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณ ท่านศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ ราชบัณฑิต ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีระ สุภากิจ และอาจารย์ ดร.ปิยพร นวรัตน์ ณ อยุธยา คณะกรรมการพิจารณาโครงการสารนิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ในการจัดทำคู่มือ

นอกจากนี้ ผู้ศึกษาต้องขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ ราชบัณฑิต อาจารย์สุพิพรรณ พัฒนพาณิชย์ คณะกรรมการสอบสารนิพนธ์ จึงขอกราบขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูงยิ่ง

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ บัณฑิตวิทยาลัย คณะสังคมศาสตร์ และคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ทุกท่านที่ให้การอบรม สั่งสอน และประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ ตลอดจนประสบการณ์ที่ดีแก่ผู้ศึกษา และขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน ที่ได้ให้ข้อเสนอแนะในการจัดทำคู่มือ ตรวจสอบเนื้อหาสาระ ตลอดจนประเมินความเหมาะสมจนทำให้คู่มือเสร็จสมบูรณ์ และมีประสิทธิภาพจึงขอขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณนิสิตปริญญาโท ภาคพิเศษ สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (ราชบุรี) รุ่นที่ 1 และรุ่นที่ 2 ที่ให้กำลังใจ และช่วยประสานงานในการจัดทำสารนิพนธ์ในครั้งนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คุณสมสุข วงษ์สกุล ที่ช่วยกรุณาแปลบทคัดย่อเป็นภาษาอังกฤษ คุณสอั้ง ผกาแก้ว ที่ช่วยกรุณาจัดพิมพ์รูปเล่ม คุณจรรยา ภู่อะกุล ที่ช่วยกรุณาตรวจสำนวนภาษาไทย คุณน้ำเพชร จำปาทอง ที่กรุณาให้คำแนะนำออกแบบสอบถามความคิดเห็น คุณมงคล ลีลาธนากร ที่กรุณาจัดพิมพ์ภาพ จึงขอขอบคุณทุกท่านมา ณ ที่นี้

คุณค่า และประโยชน์ของสารนิพนธ์ฉบับนี้ ผู้ศึกษาขออุทิศ แก่ บิดา มารดา ครู อาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่านที่ได้กรุณาอบรมสั่งสอนด้วยดีตลอดมา ตลอดจนสมาชิกทุกคนในครอบครัวของผู้ศึกษาที่ให้กำลังใจและช่วยเหลือ จนทำให้การศึกษาสำเร็จด้วยดี

วิสรณ พลเสน

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการศึกษา.....	5
ความสำคัญของการศึกษา.....	5
ขอบเขตในการจัดทำคู่มือ.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	7
กิจกรรมนักเรียน.....	8
ความหมายของกิจกรรมนักเรียน.....	8
วัตถุประสงค์ของกิจกรรมนักเรียน.....	10
ประเภทของกิจกรรมนักเรียน.....	12
ความสำคัญของกิจกรรมนักเรียน.....	15
ขอบเขตหน้าที่และความรับผิดชอบของงานกิจกรรมนักเรียน.....	17
ลักษณะของกิจกรรมนักเรียนที่ดี.....	21
ประโยชน์ของกิจกรรมนักเรียน.....	23
หลักเกณฑ์การจัดกิจกรรมนักเรียน.....	25
สภาพแวดล้อมทั่วไปของนักเรียนมัธยมศึกษาใน จังหวัดราชบุรี.....	29
ส่วนประกอบของกิจกรรมนักเรียน.....	31
ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน.....	33
ความหมายของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน.....	33
วัตถุประสงค์ของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน.....	34
ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน.....	34
คู่มือ.....	39
ความหมายของคู่มือ.....	39
ประเภทของคู่มือ.....	40
องค์ประกอบของคู่มือ.....	41
ลักษณะของคู่มือที่ดี.....	45
ยาเสพติด.....	48

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2(ต่อ)	ความหมายของยาเสพติด..... 48
	ประเภทของยาเสพติด..... 50
	สาเหตุของการติดยาเสพติด..... 58
	ลักษณะอาการของผู้ติดยาเสพติด..... 61
	พัฒนาการทางเพศ..... 62
	การเปลี่ยนแปลงทางเพศ..... 62
	เพศสัมพันธ์ในวัยรุ่น..... 64
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง..... 65
3	ขั้นตอนและวิธีการจัดทำคู่มือ..... 74
	ขั้นตอนและวิธีการจัดทำคู่มือ..... 75
	ขั้นตอนที่ 1 เขียนโครงร่างคู่มือ..... 75
	ขั้นตอนที่ 2 จัดทำเนื้อหาสาระของคู่มือ..... 76
	ขั้นตอนที่ 3 ประเมินความเหมาะสมของคู่มือ..... 77
4	ปกคู่มือ..... 80
	คำนำ..... 81
	สารบัญ..... 82
	คำชี้แจงการใช้คู่มือ..... 84
	กิจกรรมนักเรียนกลุ่มเสี่ยงในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน..... 86
5	สรุปผลการดำเนินการจัดทำคู่มือครู..... 206
	บรรณานุกรม..... 208
	ภาคผนวก..... 216
	ภาคผนวก ก..... 217
	ภาคผนวก ข..... 219
	ภาคผนวก ค..... 221
	ภาคผนวก ง..... 224

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์.....	226

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 ขั้นตอนและวิธีการจัดทำคู่มือ.....	74
2 กิจกรรมยาเสพติด พิชัยร้ายทำลายชีวิต.....	86
3 กิจกรรมคิดให้ทันป้องกันได้.....	89
4 กิจกรรมรู้ไว้ได้ประโยชน์.....	92
5 กิจกรรมทัศนศึกษาสถานนอกสถานที่.....	95
6 กิจกรรมภัยใกล้ตัว.....	98
7 กิจกรรมลานกีฬาต้านยาเสพติด.....	101
8 กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน.....	104
9 กิจกรรมประกวดคำขวัญต้านยาเสพติด.....	107
10 กิจกรรมประกวดเรียงความต้านยาเสพติด.....	110
11 กิจกรรมประกวดสุนทรพจน์/โต้วาทีต้านยาเสพติด.....	113
12 กิจกรรมประกวดวาดภาพต่อต้านยาเสพติด.....	117
13 กิจกรรมนันทนาการต้านยาเสพติด.....	121
14 กิจกรรมประกวดร้องเพลงต้านยาเสพติด.....	125
15 กิจกรรมแข่งขันตอบปัญหายาเสพติด.....	129
16 กิจกรรมการแสดงละครต้านยาเสพติด.....	132
17 กิจกรรมเพื่อนผู้รู้ใจ.....	135
18 กิจกรรมทักษะการปฏิเสธ.....	138
19 กิจกรรมพิชิตใจ.....	143
20 กิจกรรมสัญญาใจ.....	146
21 กิจกรรมเคาะประตูบ้านต้านยาเสพติด.....	149
22 กิจกรรมให้ความรู้ทางเพศศึกษา.....	152
23 กิจกรรมการคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล.....	155
24 กิจกรรมพฤติกรรมเสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์.....	161
25 กิจกรรมโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์.....	165
26 กิจกรรมสร้างความตระหนักการมีเพศสัมพันธ์.....	168
27 กิจกรรมเอดส์โรคร้ายที่ไม่ปรารถนา.....	172
28 กิจกรรม Q.C. คลีคลายปัญหา.....	175
29 กิจกรรมการวางแผนครอบครัว.....	178

บัญชีภาพประกอบ(ต่อ)

ภาพประกอบ	หน้า
30 กิจกรรมพัฒนาจิต.....	181
31 กิจกรรมผ่อนคลายความเครียด.....	185
32 กิจกรรมเครือข่ายผู้ปกครอง.....	191
33 กิจกรรมการไต่वाที่ เรื่องการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร.....	194
34 กิจกรรมจูงเด็กเข้าวัด.....	197
35 กิจกรรมชมรมให้คำปรึกษา.....	200
36 กิจกรรม 3 ความร่วมมือ.....	203

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความมุ่งหมายที่จะจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนทุกคนเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีปัญญา และมีความสุข เพื่อพัฒนาให้นักเรียนเป็นบุคคลที่มีคุณภาพ คือเป็นคนดี มีวินัย มีคุณธรรม จริยธรรม ตลอดจนมีค่านิยมอันพึงประสงค์ มีปัญญา คือมีความคิดสร้างสรรค์ ใฝ่เรียน ใฝ่รู้ รู้ทั้งทฤษฎี และทักษะกระบวนการในการปฏิบัติ มีความรู้เป็นสากล สามารถรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมทั่วโลก มีทักษะและศักยภาพในการจัดการ การสื่อสาร การใช้เทคโนโลยี ปรับวิธีการคิด วิธีการทำงาน ได้เหมาะสมกับสถานการณ์ มีสติปัญญาในการคิดแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ สามารถปรับปรุงเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของตนเองให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสังคมได้ รักการออกกำลังกาย ดูแลตนเองให้มีสุขภาพและบุคลิกภาพที่ดี ประกอบอาชีพที่มั่นคง ประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม สิ่งเหล่านี้เรียกว่า มีความรู้จริง สรุปได้ว่าการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานมีความมุ่งหมายที่จะพัฒนาให้ผู้เรียน ดี เก่ง และมีความสุข ซึ่งองค์ประกอบทั้ง 3 ด้านนี้ถ้าขาดด้านใดด้านหนึ่ง คนคนนั้นก็จะเป็มนุษย์ที่ไม่สมบูรณ์ โดยเฉพาะด้านการเป็นคนดี (สำนักนายกรัฐมนตรี 2540 : 22) และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 81 กำหนดไว้ว่ารัฐต้องจัดการศึกษาอบรมและสนับสนุนให้เอกชนจัดการศึกษาอบรมให้เกิดความรู้คู่คุณธรรม คือมีทั้งความรู้และเป็นคนดี (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ 2541 : 25) ซึ่งสอดคล้องกับ แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 พ. ศ. 2545 - 2549 ที่มุ่งพัฒนาสังคมให้เป็นสังคมคุณภาพ คนไทยทุกคนมีโอกาส และความเสมอภาคที่จะพัฒนาตนเองเต็มศักยภาพ เพื่อเป็นคนดี คนเก่ง พร้อมด้วยคุณธรรม จริยธรรม มีวินัย เคารพกฎหมาย มีความรับผิดชอบ มีจิตสำนึกสาธารณะ มีความสามารถคิดเอง ทำเอง และพึ่งพาตนเองมากขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 2545 : 14) ชาติรี สำราญ (2543 : 58) กล่าวว่าจัดการเรียนการสอนต้องจัดกิจกรรมสอดแทรกเพื่อพัฒนาผู้เรียนก้าวสู่ความเป็นมนุษย์ของสังคมมากกว่าก้าวสู่ภาควิชาการ โดยมีเป้าหมายต้องการให้นักเรียนเป็นคนดี เก่ง และมีความสุข มีคุณธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย ถึงจะเรียกว่าโรงเรียนได้ทำหน้าที่ที่สมบูรณ์แล้ว

จากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว สังคมโลกมีการเปลี่ยนแปลงก้าวหน้าไปมาก ไม่ว่าจะเป็นวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีการสื่อสารการคมนาคม เป็นผลให้กระบวนการโลกาภิวัตน์ดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง สิ่งเหล่านี้เป็นผลจากการพัฒนาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

(Information Technology) ที่เอื้อต่อการติดต่อสื่อสารทั่วโลกได้อย่างรวดเร็ว เป็นสังคมข้อมูลข่าวสาร ทำให้โลกอยู่ในภาวะไร้พรมแดน ระบบสังคมมีความละเอียดอ่อนและสลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้น ความก้าวหน้าในการติดต่อสื่อสารด้านต่าง ๆ ซึ่งเป็นผลดีในเชิงบวก แต่มีผลกระทบในเชิงลบเช่นกัน เป็นต้นว่าปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาความแตกแยกของครอบครัว ปัญหาการแพร่ระบาดของสารเสพติด โรคเอดส์ ปัญหาการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร มีการขายบริการทางเพศของนักเรียนนักศึกษา แข่งขันกันทางวัตถุนิยม สังคมเริ่มเปลี่ยนแปลงจากสังคมชนบทกลายเป็นสังคมเมืองมากขึ้น จากอดีตที่มีสังคมแบบเอื้ออาทรต่อกัน ก็กลายเป็นสังคมเมืองที่มีการแก่งแย่งชิงดีเอาเปรียบ เห็นแก่ตัวขาดคุณธรรม จริยธรรม มีความเจริญทางวัตถุแต่ในทางกลับกันความเจริญของงานทางด้านจิตใจกลับลดลง เพื่อความอยู่รอดของชีวิต ซึ่งก่อให้เกิดความทุกข์ ความวิตกกังวลความเครียด การปรับตัวที่ไม่เหมาะสมเป็นผลเสียต่อสุขภาพจิต และสุขภาพกายของคนทุกคนที่เกี่ยวข้อง ผู้ปกครองนักเรียนก็ขาดการดูแลเอาใจใส่ขาดการอบรมสั่งสอนที่ดี ให้ความอบอุ่นแก่บุตรหลานไม่พอเพียง เนื่องจากต้องใช้เวลาส่วนใหญ่ในการประกอบอาชีพซึ่งต้องใช้เวลามากขึ้นกว่าเดิมเนื่องจากปัญหาทางเศรษฐกิจในปัจจุบัน (กระทรวงศึกษาธิการ 2541 : 1 - 4)

จากการสำรวจข้อมูลของกรมจัดหางานพบว่าบางครอบครัวจำเป็นต้องอพยพเดินทางไปหางานทำในต่างถิ่น ทำให้เกิดปัญหาการย้ายถิ่นเพิ่มมากขึ้น นอกจากมีปัญหาการย้ายถิ่นและยังได้กล่าวถึงภาวะการว่างงานในเดือน พฤศจิกายน 2544 มีจำนวนผู้ว่างงานประมาณ 0.82 ล้านคน (กรมจัดหางาน 2544 : 6) วชิรา บุตรวิบูลย์ (2544 : 34) กล่าวว่า ผู้ว่างงานจำนวนนี้เป็นผู้ปกครองนักเรียนส่วนหนึ่ง และมีภาระต้องเลี้ยงดูครอบครัว จำเป็นต้องเดินทางไปต่างถิ่นเพื่อหางานทำ ผูกบุตรหลานไว้ให้อยู่กับ ปู่ ย่า ตา ยาย หรือญาติพี่น้องดูแลทำให้นักเรียนขาดความอบอุ่นและการดูแลอย่างใกล้ชิด จึงหันไปหาสถานเริงรมย์ต่าง ๆ ซึ่งมีอยู่มากมาย แหล่งบันเทิงเริงรมย์เหล่านี้ มีอบายมุขทุกรูปแบบที่จะมอมเมาเยาวชน เช่น สุรายาเสพติด การพนัน ซึ่งเป็นปัญหาที่สำคัญของประเทศ สันติ จัยสิน (2544 : 48) กล่าวว่า สำนักงาน ป. ป. ส. ได้ดำเนินการว่าจ้างสำนักวิจัยเอแบค - เคเอสซีอินเตอร์เนตาโพลส์ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญทำการสำรวจกลุ่มนักเรียนนักศึกษาที่ใช้สารเสพติด ปรากฏว่านักเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษาใช้สารเสพติดมากที่สุดเป็นอันดับหนึ่งของนักเรียนทุกสังกัด ถ้าคิดเป็นจำนวนคน คือ 47.1 %ของผู้ใช้ยาเสพติด

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (2542 : 11 - 13) ได้รวบรวมผลการวิจัยจากสถาบันการวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย ใน ปี 2538 พบว่ามีผู้ใช้สารเสพติดในประเทศไทยทุกกลุ่มรวมทั้งสิ้น 1,267,590 คน และในจำนวนนี้เป็นนักเรียนในโรงเรียนต่าง ๆ 71,666 คน ส่วนใหญ่อยู่ในวัยอายุระหว่าง 15-19 ปี สาเหตุที่ใช้สารเสพติด คืออยากลองใช้เอง เพื่อนชวน มีเรื่องไม่สบายใจ ค่านิยมและเพื่อความสนุกสนานตามลำดับ ปัญหายาเสพติดในโรงเรียนจำเป็นต้องรีบดำเนินการแก้ไขอย่างรีบด่วน นอกจากนี้

สมาคมวางแผนครอบครัวแห่งประเทศไทย (2545 : 6) ได้กล่าวถึง ปัญหาการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรอีกปัญหาหนึ่งที่มีเพิ่มขึ้น จากการสำรวจข้อมูลกองระบาดวิทยา กระทรวงสาธารณสุข เกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักเรียนชายระดับมัธยมศึกษาพบว่า ร้อยละ 20 ของนักเรียน 6,443 ราย เคยมีเพศสัมพันธ์แล้ว แต่ร้อยละ 70 ไม่ใช่วัยชราอย่างเหมาะสม ซึ่งเป็นความเสี่ยงสูงมากในการติดเชื้อโรคเอดส์ และการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ จากสถิติการบันทึกข้อมูลของหน่วยงานราชการ กองวางแผนครอบครัวและประชากร กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข พบว่าหญิงที่เข้ารับการรักษามีภาวะแทรกซ้อนจากการทำแท้งนั้น ร้อยละ 30 เป็นวัยรุ่นและมีแนวโน้มสูงขึ้นทุก ๆ ปี ซึ่งเป็นปัญหาของสังคมที่ต้องเร่งรีบแก้ไข

เดชา สุตเสวต (2545 : สัมภาษณ์) ได้ให้ความคิดเห็นในเรื่องปัญหาของนักเรียนในปัจจุบันนี้ ปัญหายาเสพติดเป็นปัญหาใหญ่ ปัญหารองลงมาคือเรื่องของพฤติกรรมในเรื่องการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร นักเรียนประพฤติตนไม่เหมาะสมกับสภาพนักเรียนมากขึ้นซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของ ประพัฒน์ คชินทรพงษ์ (2545 : สัมภาษณ์) ที่ได้ให้ความคิดเห็นเรื่องพฤติกรรมนักเรียนที่ไม่พึงประสงค์ด้านต่าง ๆ นักเรียนปัจจุบันมีแนวโน้มใช้สารเสพติดกันมากขึ้น และพฤติกรรมด้านการมีคู่อร่อนก่อนวัยอันควร ก็มีเป็นจำนวนมากเช่นเดียวกัน และยังมีผู้อำนวยการโรงเรียนอื่น ๆ ในจังหวัดราชบุรี อีกหลายคน ที่ให้ความคิดเห็นในเรื่องยาเสพติดและพฤติกรรมทางเพศ ที่ไม่เหมาะสมกับวัยของนักเรียนมีลักษณะคล้ายกัน เช่น สมศักดิ์ จันทนากรักษ์ (2545: สัมภาษณ์) ได้ให้ความคิดเห็นว่า จากสถิติการรายงานสรุปผลงานของฝ่ายปกครอง พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียนมีแนวโน้มสูงขึ้นทุกปี โดยเฉพาะนักเรียนกลุ่มเสี่ยงในด้านยาเสพติด และกลุ่มเสี่ยงด้านการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร พฤติกรรมเหล่านี้เป็นปัญหาที่ต้องรีบดำเนินการแก้ไข เมื่อคัดกรองนักเรียนออกมาแล้วจำเป็นต้องเลือกสรรกิจกรรมต่าง ๆ เข้าไปใช้ให้เหมาะสมกับสภาพนักเรียนกลุ่มเสี่ยงในแต่ละด้าน เพื่อปรับปรุงพฤติกรรมของนักเรียนให้เป็นคนดีมีคุณภาพ ถ้าพลเมืองในวัยทำงานของประเทศเป็นบุคคลไม่มีคุณธรรม จริยธรรม ติดยาเสพติด หรือเป็นโรคเอดส์ เรียกว่าเป็นคนไม่มีคุณภาพและ เป็นภาระต่อสังคม จะมีผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าทันโลก แทนที่จะช่วยพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้า กลับเป็นตัวถ่วงความเจริญของประเทศชาติ

โรงเรียนมัธยมศึกษาตระหนักถึงปัญหาสภาพแวดล้อมของสังคม ในปัจจุบันนักเรียนซึ่งอยู่ในวัยที่ยังอ่อนประสบการณ์ ถ้าไม่ได้รับการดูแลช่วยเหลืออย่างใกล้ชิดจะไม่สามารถผ่านพ้นภาวะวิกฤตในช่วงของวัยรุ่นได้ จึงมีนโยบายกำหนดให้มีระบบการดูแลช่วยเหลือให้นักเรียนขึ้นในโรงเรียน เพื่อดำเนินการช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหาให้สามารถช่วยเหลือตนเองได้ พัฒนาดตนเองให้เป็นคนมีคุณภาพ ไม่เป็นภาระของสังคม ฝ่ายปกครองได้รับมอบหมายให้มีบทบาทหน้าที่ดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ให้โรงเรียนจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและเร่งแก้ปัญหา ยาเสพติดและเพศศึกษาในโรงเรียน โดยประสานความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับผู้ปกครอง วัดและชุมชน (กรมสามัญศึกษา 2545 : 5)

การจัดกิจกรรมนักเรียนในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษาให้บรรลุเป้าหมายได้นั้น ครูที่ปรึกษาดำเนินการคัดกรองนักเรียน เพื่อจัดแยกนักเรียนออกเป็น

2 กลุ่ม กลุ่มที่ 1 คือกลุ่มปกติ เป็นนักเรียนที่ได้รับการวิเคราะห์ ข้อมูลต่าง ๆ ตามเกณฑ์การคัดกรองของโรงเรียนแล้วอยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มปกติ กลุ่มที่ 2 คือกลุ่มเสี่ยงหรือมีปัญหา คือนักเรียนที่จัดอยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มเสี่ยงมีปัญหาตามเกณฑ์การคัดกรองของโรงเรียน นักเรียนทั้งสองกลุ่มนี้จำเป็นต้องมีกิจกรรมให้กับนักเรียน เพื่อให้นักเรียนได้พัฒนาตนเองเป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรม ห่างไกลยาเสพติด การจัดกิจกรรมนักเรียนของโรงเรียนชั้นมัธยมศึกษา จัดตามความรู้ความสามารถของคณะครู อาจารย์ในแต่ละโรงเรียน จึงมีวิธีการแนวปฏิบัติไม่เหมือนกัน ขาดระบบระเบียบการดำเนินงานที่ดี มีผลทำให้การจัดกิจกรรมนักเรียนกลุ่มเสี่ยง ไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกิจกรรม เพราะฉะนั้นคู่มือการจัดกิจกรรมนักเรียนกลุ่มเสี่ยงในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากคู่มือจะเป็นแนวทางให้ผู้รับผิดชอบในการจัดกิจกรรม สามารถเลือกกิจกรรมมาใช้ได้อย่างรวดเร็วและเหมาะสมกับพฤติกรรมของนักเรียนในแต่ละกลุ่มที่คัดกรองแล้ว เป็นสิ่งที่ช่วยให้ครูฝ่ายปกครอง ครูที่ปรึกษา หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีแนวทางในการกำกับติดตาม และประเมินผลการจัดกิจกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ (กรมสามัญศึกษา 2545 : 15)

การจัดทำคู่มือการจัดกิจกรรมนักเรียนกลุ่มเสี่ยงในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับฝ่ายปกครองของโรงเรียนที่จะวางแผนจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับนโยบายของโรงเรียน เป็นแนวทางให้ฝ่ายปกครอง ครูที่ปรึกษา ครู อาจารย์ที่ทำหน้าที่รับผิดชอบการจัดกิจกรรม และดำเนินการจัดกิจกรรมให้ตรงกับวัตถุประสงค์ได้อย่างรวดเร็ว ถูกต้องเหมาะสมกับสภาพของนักเรียนแต่ละคน และสภาพความพร้อมของโรงเรียน ชุมชน เนื่องจากโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดราชบุรี มีจำนวน 28 โรงเรียน สภาพแวดล้อมของแต่ละโรงเรียนมีความแตกต่างกันในเรื่องเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมประเพณี สภาพภูมิศาสตร์ มีทั้งป่าเขา ที่ราบ และแม่น้ำการเดินทางค่อนข้างลำบาก บางโรงเรียนอยู่ติดชายแดนประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งมีชนกลุ่มน้อยอาศัยอยู่หลายกลุ่ม ดังนั้นจึงเป็นเรื่องยากมากที่จะพัฒนานักเรียนไปสู่เป้าหมายเดียวกัน คู่มือการจัดกิจกรรมนักเรียนกลุ่มเสี่ยงในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องจัดทำขึ้น เพื่อให้ครูฝ่ายปกครอง ครูที่ปรึกษา และครูอาจารย์ที่เกี่ยวข้อง ของโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดราชบุรี ได้นำกิจกรรมต่าง ๆ ในคู่มือไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการดำเนินงาน ให้เหมาะสม และสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 6 ที่กำหนดความมุ่งหมายว่า การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ มีคุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

ความมุ่งหมายของการศึกษา

เพื่อจัดทำคู่มือการจัดกิจกรรมนักเรียนกลุ่มเสี่ยงในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดราชบุรี

ความสำคัญของการศึกษา

การจัดทำคู่มือการจัดกิจกรรมกลุ่มเสี่ยงในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดราชบุรี จะเป็นประโยชน์แก่หน่วยงานและผู้เกี่ยวข้องในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนดังนี้

1. เพื่อเป็นแนวทางให้ครูฝ่ายปกครอง ครูที่ปรึกษา ครู อาจารย์ที่เกี่ยวข้องใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมนักเรียนกลุ่มเสี่ยงในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
2. เพื่อใช้เป็นเอกสารประกอบการนิเทศ ติดตามผลงานของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดราชบุรี

ขอบเขตในการจัดทำคู่มือ

คู่มือการจัดกิจกรรมนักเรียนกลุ่มเสี่ยงในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดราชบุรี ซึ่งสามารถแยกตามลักษณะของพฤติกรรมนักเรียนตามระบบการคัดกรองของโรงเรียนได้ 2 ด้านดังนี้

1. ด้านยาเสพติด
2. ด้านการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. คู่มือ หมายถึงเอกสารที่ให้ความรู้ในการจัดกิจกรรมนักเรียนในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สำหรับครูที่ปรึกษาและผู้เกี่ยวข้องได้ศึกษา สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานในเรื่องนั้น ๆ ด้วยตนเองได้อย่างถูกต้องเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ
2. กิจกรรมนักเรียน หมายถึงกิจกรรมที่โรงเรียนจัดดำเนินการนอกห้องเรียน โดยมีครูอาจารย์เป็นผู้ให้คำปรึกษาหรืออำนวยความสะดวกเพื่อเป็นการสร้างเสริมประสบการณ์ด้านต่าง ๆ ทำให้นักเรียนเป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรม ห่างไกลยาเสพติด
3. การคัดกรองนักเรียน หมายถึง การพิจารณาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับตัวนักเรียน โดยพิจารณาตามเกณฑ์ที่คณะครู อาจารย์ในโรงเรียนได้ประชุมตกลงกันไว้ เพื่อให้มีมาตรฐานหรือแนวทางคัดกรองนักเรียนที่เหมือนกัน โดยกำหนดเกณฑ์ว่าความรุนแรงหรือความถี่ของพฤติกรรมเท่าใดจึงจะจัดอยู่ในกลุ่มเสี่ยงหรือมีปัญหา เพื่อจัดแยกนักเรียนออกเป็น 2 กลุ่มคือกลุ่มปกติ และกลุ่มเสี่ยงหรือมีปัญหา
4. นักเรียนกลุ่มปกติ หมายถึง นักเรียนที่ได้รับการวิเคราะห์ข้อมูลตามเกณฑ์การคัดกรองของโรงเรียน และอยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มปกติ
5. นักเรียนกลุ่มเสี่ยงหรือมีปัญหา หมายถึงนักเรียนที่จัดอยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มเสี่ยงหรือมีปัญหา ตามเกณฑ์การคัดกรองของโรงเรียน โดยพิจารณาจากความรุนแรงหรือความถี่ของพฤติกรรมนักเรียนมากกว่า 2 ครั้งขึ้นไป นอกจากนี้ยังนำสภาพแวดล้อมของโรงเรียน และชุมชนมาร่วมพิจารณาด้วย

5.1 นักเรียนกลุ่มเสี่ยงด้านยาเสพติด หมายถึงนักเรียนที่ติดบุหรี่ ใ้ หรือเคยใช้สารเสพติด เช่น กัญชา ยาบ้าหรือสารเสพติดอื่น ๆ ร่างกายทรุดโทรมเห็นได้ชัด หนีเรียนขาดเรียนบ่อยครั้งโดยไม่มีเหตุผล

5.2 นักเรียนกลุ่มเสี่ยงด้านการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร หมายถึงนักเรียนที่มีเพศสัมพันธ์ก่อนอายุ 18 ปี กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษา มีพฤติกรรมจับคู่กันอยู่อย่างชัดเจน แยกกลุ่มอยู่ด้วยกันสองต่อสองบ่อยครั้ง ขาดเรียน หนีเรียนบ่อยครั้งไปมั่วสุมกับเพศตรงข้ามในสถานที่ลับตาคน

6. ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง กระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีขั้นตอน พร้อมด้วยวิธีการและเครื่องมือการทำงานที่ชัดเจน โดยมีครูฝ่ายปกครอง เป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงานดังกล่าว และมีการประสานความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับครูที่เกี่ยวข้อง หรือบุคลากรภายนอก รวมทั้งการสนับสนุน ส่งเสริมจากโรงเรียน

7. นักเรียน หมายถึง ผู้ที่เรียนอยู่ในโรงเรียนมัธยมศึกษา ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 6 จังหวัดราชบุรี

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

งานสารนิพนธ์ฉบับนี้ผู้ศึกษาได้ศึกษาค้นคว้า จากเอกสาร ตำรา แนวคิด หลักการและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการจัดทำคู่มือการจัดกิจกรรมนักเรียน กลุ่มเสี่ยงในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดราชบุรี และได้ นำเสนอเป็นหัวข้อตามลำดับ ดังต่อไปนี้

1. กิจกรรมนักเรียน

- 1.1 ความหมายของกิจกรรมนักเรียน
- 1.2 วัตถุประสงค์ของกิจกรรมนักเรียน
- 1.3 ประเภทของกิจกรรมนักเรียน
- 1.4 ความสำคัญของกิจกรรมนักเรียน
- 1.5 ขอบเขตหน้าที่ และความรับผิดชอบของงานกิจกรรมนักเรียน
- 1.6 ลักษณะของกิจกรรมนักเรียนที่ดี
- 1.7 ประโยชน์ของกิจกรรมนักเรียน
- 1.8 หลักเกณฑ์การจัดกิจกรรมนักเรียน
- 1.9 สภาพแวดล้อมทั่วไปของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดราชบุรี
- 1.10 ส่วนประกอบของกิจกรรมนักเรียน

2. ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของกรมสามัญศึกษา

- 2.1 ความหมายของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
- 2.2 วัตถุประสงค์ของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
- 2.3 ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

3. คู่มือ

- 3.1 ความหมายของคู่มือ
- 3.2 ประเภทของคู่มือ
- 3.3 องค์ประกอบของคู่มือ
- 3.4 ลักษณะที่ดีของคู่มือ

4. ยาเสพติด

- 4.1 ความหมายของยาเสพติด
- 4.2 ประเภทของยาเสพติด
- 4.3 สาเหตุของการติดยาเสพติด
- 4.4 ลักษณะอาการของผู้ติดยาเสพติด

5. เพศสัมพันธ์
 - 5.1 การเปลี่ยนแปลงทางเพศ
 - 5.2 เพศสัมพันธ์ในวัยรุ่น
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. กิจกรรมนักเรียน

ในปัจจุบันนี้เรายอมรับแล้วว่ากิจกรรมนักเรียน เป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องจัดให้มีขึ้นในโรงเรียนเพราะกิจกรรมเปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ได้ฝึกปฏิบัติจริง ทำให้เกิดการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีสัมพันธ์เชื่อมโยงของธอร์นไคด์ (The Connectionism) พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา (2542 : 102 – 104) กล่าวว่า การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้จากที่มนุษย์หรือสัตว์ได้เลือกเอาวิธีการตอบสนอง (Response) ที่ดีที่สุด เพื่อเชื่อมโยงกับสิ่งเร้า (Stimulus) ให้เหมาะสม จากทฤษฎีนี้โรงเรียนจะต้องจัดกิจกรรมเพื่อให้ นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการฝึกปฏิบัติใช้การเรียนรู้ คือ กฎแห่งความพึงพอใจ กฎแห่งความพร้อม และกฎแห่งการฝึกหัด จะทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้แล้วปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่ได้เรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นสื่อในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม

1.1 ความหมายของกิจกรรมนักเรียน

กิจกรรมนักเรียน (Student Activities) มีผู้ให้ความหมายไว้มากหลายท่าน เช่น ดร.ภิญโญ สาร (2529 : 208) กล่าวว่า กิจกรรมนักเรียน หมายถึง กิจกรรมประกอบหรือนอกหลักสูตรทั้งหลายที่ให้การศึกษแก่นักเรียนนอกห้องเรียน (Extra – class activities) ทำให้เกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ในการร่วมมือกันทำกิจกรรมปริมาณและคุณภาพของกิจกรรมนักเรียน มีมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับโรงเรียนแต่ละแห่งและความสามารถของนักเรียนแต่ละคน ทั้งนี้ต้องอาศัยความสามารถของผู้บริหาร คือ ครูใหญ่ และครูที่ปรึกษากิจกรรมนักเรียนส่งเสริมให้การจัดกิจกรรมมีประสิทธิภาพมากขึ้น

กิตติมา ปรีดีติลล (2532 : 148) ได้ให้ความหมายของกิจกรรมนักเรียน หมายถึง กิจกรรมที่จัดขึ้นด้วยความร่วมมือของนักเรียน เพื่อสนองความต้องการความสนใจอันเป็นทางเสริมสร้างประสบการณ์ และพัฒนาการด้านต่าง ๆ กิจกรรมที่จัดขึ้นอาจจะไม่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมในห้องเรียน แต่อาจมีกิจกรรมบางอย่างที่ช่วยส่งเสริมกิจกรรมในห้องเรียนให้มีคุณค่าและมีประโยชน์มากขึ้น กิจกรรมนักเรียนส่วนมากจัดนอกห้องเรียนมีบรรยากาศเป็นกันเอง โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษาร่วมปฏิบัติงานด้วย

กรมวิชาการ (2533 : 3) ได้ให้ความหมายไว้ว่า “กิจกรรม” หมายถึง การปฏิบัติงานร่วมกันของผู้เรียนเป็นกลุ่ม ๆ ตามความสนใจ และความถนัดมิใช่กิจกรรมมีครูจัดขึ้นเพื่อ

ผู้เรียนวิชาการต่าง ๆ ซึ่งผู้เรียนจะต้องเรียนและสอบให้ผ่านตามเกณฑ์ที่กำหนด แต่ว่าเป็นการประกอบกิจกรรมร่วมกันโดยผู้เรียน ช่วยกันคิด ช่วยกันทำ และช่วยกันแก้ปัญหา อันเป็นการปลูกฝังลักษณะนิสัยที่ดีในการอยู่ร่วมกันในสังคมประชาธิปไตย

เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์ (2540 : 7) กล่าวว่ากิจกรรมนักเรียนหมายถึง กิจกรรมที่จัดขึ้นนอกเวลาเรียนเพื่อให้นักเรียนได้รับความรู้ต่าง ๆ ทั้งที่ต่อเนื่องกับหลักสูตร หรือไม่ต่อเนื่องกับหลักสูตรโดยสถานศึกษามีจุดมุ่งหมายในการจัดเพื่อพัฒนานักเรียนให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการศึกษา กิจกรรมนักเรียนอาจเป็นกิจกรรมในหลักสูตรหรือกิจกรรมนอกหลักสูตร

ใจจริง บุญเรืองรอด (2541 : 2) ได้ให้ความเห็นว่ากิจกรรมนักเรียนกับกิจกรรมร่วมหลักสูตร มีลักษณะเหมือนกัน กิจกรรมร่วมหลักสูตร หมายถึงกิจกรรมที่นักเรียน หรือโรงเรียนจัดขึ้นเพื่อความบันเทิง เสริมความรู้ ความสนใจ ความสามารถโดยไม่คิดหน่วยกิต อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาถึงความหมายของกิจกรรมร่วมหลักสูตรนี้แล้วจะพบว่ามีความหมายใกล้เคียงกันหรือเหมือนกันอยู่หลายคำ เช่นกิจกรรมนอกหลักสูตร กิจกรรมนักเรียน เป็นต้น

ธีระ แทนศิริ (2541 : 12) ได้ให้ความหมายของกิจกรรมนักเรียนไว้ดังนี้ กิจกรรมนักเรียนหมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้นทั้งในและนอกเวลาเรียน ซึ่งไม่ได้กำหนดไว้ในหลักสูตร หรือมิได้บังคับไว้ว่าจะต้องเรียน เพื่อสนองความต้องการและความสนใจอันเป็นแนวทางสร้างเสริมประสบการณ์และการพัฒนาทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาของนักเรียน

สมภาพ เจริญนท (2542 : 4) ได้ให้ความเห็นว่ากิจกรรมนักเรียนกับกิจกรรมร่วมหลักสูตรมีความหมายเหมือนกัน กิจกรรมร่วมหลักสูตร หมายถึงกิจกรรมที่นักเรียนได้จัดขึ้นด้วยความสมัครใจทั้งในและนอกชั้นเรียนซึ่งมุ่งทั้งความรู้ ความสามารถ และความบันเทิง เพื่อให้นักเรียนนักศึกษา ได้พัฒนาทั้งด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย พร้อม ๆ กับพัฒนาคน พัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อมทั้งนี้จะไม่คิดหน่วยกิตได้หรือตก

กรมวิชาการ (2544ก : 2) ได้ให้ความหมายของกิจกรรมนักเรียน ดังนี้ กิจกรรมนักเรียนคือกิจกรรมที่เกิดจากความสมัครใจของผู้เรียนมุ่งพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์เพิ่มเติมจากกลุ่มสาระ เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนช่วยกันคิด ช่วยกันทำ และ ช่วยกันแก้ปัญหา ส่งเสริมศักยภาพของผู้เรียนอย่างเต็มที่ รวมถึงกิจกรรมที่มุ่งปลูกฝังความมีระเบียบวินัย รับผิดชอบ รับผิดชอบ และหน้าที่ของตนเอง แบ่งตามความแตกต่างระหว่างกิจกรรม

กูด (วิมล เอ็มไอช. 2529 : 8; อ้างอิงจาก Good 1973: 9) กล่าวว่า กิจกรรมนักเรียน หมายถึงการดำเนินงานของโรงเรียนที่จัดทำขึ้นเพื่อสร้างความสนุกสนานเพลิดเพลิน เพิ่มประสบการณ์การเรียนรู้ นักเรียนได้มีโอกาสแสดงออกตามความสามารถ ไม่มีคะแนนให้ ต้องจัดหาเงินเพื่อดำเนินการเอง และอยู่ภายใต้การดูแลของโรงเรียน

ฟิลลิส โจ แมคนิเคิล (เอนก ส่งแสง. 2540 : 106; อ้างอิงจาก Phyllis Jo , McNickle. 1994 : 270) ได้อธิบายว่ากิจกรรมนักเรียนหมายถึงกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับ

การปฏิบัติต่าง ๆ ของนักเรียนภายใต้การแนะนำอย่างถูกวิธี อยู่ในความรับผิดชอบของครู และผู้บริหารโรงเรียน การเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียนไม่มีผลต่อคะแนนหรือต่อการเลื่อนชั้นของนักเรียน ซึ่งทั้งนี้โรงเรียนจะต้องยอมรับและสนับสนุนกิจกรรมเหล่านี้ด้วย

นอกจากที่กล่าวมาแล้วยังมีนักวิชาการอีกหลายท่าน ได้ให้ความหมายของกิจกรรมนักเรียนคล้ายกับความหมายของ กิตติมา ปรีดีติลลิก เช่น (เอนก ส่งแสง 2540 : 106 – 107) ที่กล่าวว่ากิจกรรมนักเรียนหมายถึงกิจกรรมที่จัดขึ้นนอกเหนือจากการเรียนการสอนในห้องเรียน มีลักษณะการเข้าร่วมด้วยความสมัครใจ ได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหาร คณะครู อาจารย์ในโรงเรียนโดยไม่มีคะแนนเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

จากความหมายของนักการศึกษาที่กล่าวมาแล้ว สรุปได้ว่ากิจกรรมนักเรียนหมายถึง กิจกรรมที่นักเรียนจัดดำเนินการนอกห้องเรียน โดยมีครูอาจารย์และโรงเรียนเป็นผู้ให้คำปรึกษาอำนวยความสะดวกกำกับดูแลเพื่อเป็นการเสริมสร้างประสบการณ์ด้านต่าง ๆ โดยไม่มีคะแนนให้ จุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์เพิ่มเติมจากกลุ่มสาระการเรียนรู้ และให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตัวเองมากขึ้น สามารถนำการเรียนรู้นั้นไปพัฒนาพฤติกรรมของตนเองได้

1.2 วัตถุประสงค์ของกิจกรรมนักเรียน

กิจกรรมนักเรียนเป็นสิ่งจำเป็นต่อการพัฒนาพฤติกรรมนักเรียนให้เป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรม เป็นประสบการณ์ตรงในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ ทำให้สามารถปรับตัวเข้ากับสังคม สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข การจัดกิจกรรมนักเรียนโรงเรียนควรกำหนดหลักการแนวทางไว้อย่างชัดเจน ชี้แจงให้ผู้รับผิดชอบและบุคลากรในโรงเรียนเข้าใจวัตถุประสงค์ให้ตรงกันจะทำให้กิจกรรมที่จัดขึ้นประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์

กระทรวงศึกษาธิการ (2533 : 4) ได้กำหนด วัตถุประสงค์ของกิจกรรมในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลายไว้ดังนี้

1. เพื่อเสริมสร้างความรู้ และประสบการณ์เพิ่มเติมจากการเรียนวิชาต่าง ๆ
2. เพื่อให้รู้จักและเข้าใจตนเอง สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมได้
3. เพื่อเสริมการพัฒนาบุคลิกภาพ ลักษณะนิสัยให้มีความรับผิดชอบ มีความสามัคคี มีระเบียบวินัย มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักช่วยเหลือผู้อื่น และรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

4. เพื่อให้มีความจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และเลื่อมใสในการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

เอนก ส่งแสง (2540 : 110) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมนักเรียนในโรงเรียนนั้น มีจุดประสงค์เพื่อพัฒนานักเรียนในด้านต่าง ๆ คือส่งเสริมการเรียนการสอนทางด้านวิชาการ พัฒนาความสัมพันธ์ทางสังคม ส่งเสริมการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์สูงสุดและพัฒนา

บุคลิกภาพของนักเรียน ทั้งนี้เพื่อให้นักเรียนได้ใช้พลังที่มีอยู่ในทางสร้างสรรค์ให้เกิดประโยชน์ มีคุณค่าต่อสังคมและประเทศชาติอย่างแท้จริงต่อไป

ตำรา ประเสริฐกุล (2542 : 23) ได้ให้วัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมนักเรียนไว้ดังนี้

1. เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ ความสามารถทันต่อความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาการและเทคโนโลยีใหม่ ๆ
2. เพื่อให้นักเรียนรู้จักการทำงานเป็นหมู่คณะ ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี
3. เพื่อให้นักเรียนรู้จักการแก้ปัญหาอย่างมีระบบ
4. เพื่อให้นักเรียนมีค่านิยม มีคุณธรรม จริยธรรม รู้จักเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม
5. เพื่อให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพ
6. เพื่อให้นักเรียนรู้จักปกครองตนเอง
7. เพื่อให้นักเรียนได้พัฒนาบุคลิกภาพ ลักษณะนิสัยให้อยู่ร่วมในสังคมได้อย่างมีความสุข รู้จักดูแลสภาพตนเองทั้งร่างกายและจิตใจ

สมภาพ เจริญนท (2542 : 7 - 8) ได้กำหนดวัตถุประสงค์ของกิจกรรมร่วมหลักสูตรไว้ดังต่อไปนี้

1. เพื่อให้นักเรียนได้แสดงออกตามความถนัด ความสนใจ หรือความสามารถพิเศษ
2. เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักใช้เวลาว่างอย่างมีคุณประโยชน์และมีเพื่อนมากขึ้น
3. เพื่อฝึกทักษะการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดีตามกระบวนการประชาธิปไตย
4. เพื่อให้เกิดทักษะในการทำงานร่วมกันและสามารถปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข
5. เพื่อเสริมสร้างให้นักเรียนมีความสามัคคี มีความรับผิดชอบเสียสละเพื่อส่วนรวม
6. เพื่อปลูกฝังค่านิยมหรือคุณธรรมอันดีงามให้แก่นักเรียน
7. เพื่อฝึกให้เป็นผู้มีระเบียบวินัย รู้จักการควบคุมตนเองและเคารพกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ในสังคม
8. เพื่อส่งเสริมสุขภาพและพัฒนาการทางด้านร่างกายและจิตใจ
9. เพื่อให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลินและเป็นการผ่อนคลายความตึงเครียด
10. เพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านบุคลิกภาพ มีความรับผิดชอบและเคารพบุคคลอื่น
11. เพื่อปลูกฝังและรักษาไว้ซึ่งศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงาม

ของชาติ

ขึ้น

12. เพื่อเพิ่มพูนประสบการณ์และส่งเสริมการเรียนรู้การสอนตามหลักสูตรให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น
13. เพื่อส่งเสริมความเข้าใจและความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
14. เพื่อส่งเสริมให้มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ
15. เพื่อส่งเสริมให้มีจิตสำนึกในด้านสิทธิมนุษยชน

จากความคิดเห็นของนักวิชาการที่กล่าวมาพอสรุปได้ว่าการจัดกิจกรรมนักเรียนมีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อเป็นการตอบสนองความต้องการทางจิตวิทยาของเด็กคือ ความต้องการเป็นที่ยอมรับของบุคคลในวัยเดียวกัน ความต้องการที่จะเป็นสมาชิกของกลุ่ม ความต้องการความสำเร็จ ต้องการยกย่องชมเชย และสามารถปรับตัวเองให้เข้ากับสังคม
2. เพื่อให้รู้จักเคารพสิทธิของผู้อื่น มีวินัยที่ดี ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น
3. เพื่อฝึกให้รู้จักความรับผิดชอบ รู้จักตนเอง และบังคับตนเองได้
4. เพื่อส่งเสริมให้รู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์
5. เพื่อให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน มีสุขภาพกาย สุขภาพใจที่ดี
6. เพื่อเสริมสร้างพัฒนาบุคลิกภาพ ลักษณะนิสัยที่ดี

1.3 ประเภทของกิจกรรมนักเรียน

ประเภทกิจกรรมนักเรียนนั้นโรงเรียนต่าง ๆ อาจมีการแบ่งประเภทแตกต่างกันออกไป แต่ทุกโรงเรียนก็มีกิจกรรมที่ครอบคลุมทุกด้านไว้ครบถ้วน

นันทนา เทพบริรักษ์ (2528 : 13 - 20) ได้จัดประเภทกิจกรรมนักเรียนออกเป็น 9 ประเภท ดังนี้

1. กิจกรรมที่เกี่ยวกับการปกครอง หรือการบริหาร เช่น สถานนักเรียน กรรมการนักเรียนของโรงเรียน กรรมการชั้นเรียน หัวหน้านักเรียน สारวตรนักเรียน กิจกรรมสนทนาเวลาเช้า
2. กิจกรรมเกี่ยวกับการบำเพ็ญประโยชน์ เช่น อาสาสมัครเพื่อรักษาความปลอดภัยของโรงเรียน กลุ่มรณรงค์เพื่อรักษาความสะอาดของโรงเรียน กลุ่มอาสาสมัครทำงานในห้องสมุด ช่วยตักอาหารในร้านอาหารของโรงเรียนในเวลากลางวัน การซ่อมแซมสิ่งของต่างๆ ในโรงเรียน
3. กิจกรรมที่เกี่ยวกับศาสนาและสังคมสงเคราะห์ เช่น ชุมนุมลูกเสือ ยุวกาชาด เนตรนารี ชุมนุมศาสนาศึกษา ชุมนุมยุวพุทธหรือพุทธศาสตร์ ประเพณี ชุมนุมผู้บำเพ็ญประโยชน์ เป็นต้น
4. กิจกรรมเกี่ยวกับการเข้าสังคม เป็นกิจกรรมที่นักเรียนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมมากที่สุด เช่น ชุมนุมวัฒนธรรมไทย ชุมนุมการเล่นของไทย ชุมนุมปาฐกถา อภิปราย ได้ว่าทหรือ ฝึกมารยาทในการเข้าสังคม การประกวดดนตรี การประกวดร้องเพลง

5. กิจกรรมทางด้านกีฬา เป็นการส่งเสริมเพื่อให้นักเรียนได้ใช้ทักษะทางพลศึกษา ตลอดจนมารยาทของผู้ชมกีฬาที่ดี กิจกรรมเหล่านี้ ได้แก่ การแข่งขันกีฬาภายใน ระดับ ในชั้นเดียวกันภายในโรงเรียน ระหว่างสีในโรงเรียนหรือการจัดชุมนุมกีฬาด้านต่าง ๆ

6. กิจกรรมด้านวิชาการ เพื่อให้ความสนใจทางวิชาการต่าง ๆ เช่น ชุมนุมภาษาไทย ชุมนุมภาษาอังกฤษ ชุมนุมคณิตศาสตร์ ชุมนุมสังคมศึกษา

7. กิจกรรมที่เกี่ยวกับการพิมพ์ เช่น ชุมนุมจัดทำวารสารหนังสือโรงเรียน ชุมนุมหนังสือพิมพ์ของโรงเรียน ชุมนุมประชาสัมพันธ์ข่าวสารของโรงเรียน

8. กิจกรรมที่เกี่ยวกับการประชุม เป็นกิจกรรมที่โรงเรียนควรส่งเสริมเป็นอย่างยิ่ง เพราะต้องใช้ทักษะเฉพาะตัว เช่น การพูด การใช้เหตุผล การแก้ปัญหา เช่น การปฐมพยาบาล การเชิญวิทยากรมาบรรยาย ปาฐกถา สัมมนา

9. กิจกรรมเบ็ดเตล็ดที่อาจจัดขึ้นตามความสนใจของนักเรียน กิจกรรมประเภทนี้ส่วนใหญ่ ได้มาจากข้อเสนอของนักเรียน ซึ่งเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการบริหารกิจกรรมร่วมกัน เช่น ชุมนุมสะสมแสตมป์ ชุมนุมทัศนศึกษา ชุมนุมถ่ายรูป เป็นต้น

ประเภทของกิจกรรมนักเรียนตามแนวคิดของ ชาญชัย ศรีไสยเพชร (2531 : 39 - 40) ได้แบ่งประเภทของกิจกรรมร่วมหลักสูตรแบ่งตามวัตถุประสงค์ในการจัด มี 6 ประเภท

1. กิจกรรมวิชาการ เช่น ชุมนุมวิชาการต่าง ๆ ชุมนุมคณิตศาสตร์ ชุมนุมวิทยาศาสตร์ ชุมนุมภาษาไทย เป็นต้น ในบางครั้งเป็นชุมนุมที่ต้องใช้หลาย ๆ วิชาก็ได้ เช่น ชุมนุมพุทธศาสตร์ ชุมนุมวัฒนธรรมประเพณีไทย กิจกรรมประเภทนี้เกี่ยวข้องอยู่กับการดำรงชีวิตและหน้าที่ตลอดจนความสนใจของนักเรียน

2. กิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมความสามารถพิเศษและพัฒนาความสนใจเฉพาะ กิจกรรมประเภทนี้มีจุดมุ่งหมายให้นักเรียนมีโอกาสค้นหา หรือพัฒนาความสนใจ และความสามารถพิเศษของตนเอง ซึ่งมักไม่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาวิชาที่เรียนโดยตรง เช่น ชุมนุมไต่ดาวที่ ชุมนุมหนังสือพิมพ์โรงเรียน ชุมนุมดนตรี เป็นต้น

3. กิจกรรมที่เป็นบริการภายในโรงเรียน กิจกรรมประเภทนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาตนเอง และบริการส่วนรวม และเพื่อความสนุกสนานของตนเอง เช่น สภานักเรียน กรรมการนักเรียน กลุ่มบำเพ็ญประโยชน์ เป็นต้น

4. กิจกรรมที่พัฒนาทางด้านจิตใจ มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาด้านจิตใจเป็นการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างมีระเบียบ ความมีน้ำใจและศีลธรรม เช่น กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด การอยู่ค่ายพักแรม กิจกรรมธรรมศึกษา

5. กิจกรรมทางสังคมและนันทนาการ จัดขึ้นเพื่อพัฒนาการเข้าสังคม การอยู่ร่วมกัน การพักผ่อนหย่อนใจ เช่น กิจกรรมพบปะสังสรรค์ การรำวง การไปปิคนิค การไปทัศนศึกษานอกสถานที่

6. กิจกรรมทางด้านกีฬา กิจกรรมทางด้านกีฬานับว่ามีความสำคัญในการสร้างความสามัคคีในหมู่เด็กนักเรียนและมีจิตใจเป็นนักกีฬา มีใจกว้าง รู้จักเสียสละรู้จักให้อภัย

ได้แก่ ชุมนุมด้านกีฬาต่าง ๆ เช่น บาสเกตบอล แบดมินตัน ฟุตบอล กรีฑา เป็นต้น
เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2540 : 227) ได้แบ่งประเภทของกิจกรรมนักเรียน
ออกเป็น 5 ประเภทดังต่อไปนี้

1. กิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนปกครองตนเอง
2. กิจกรรมวิชาการ
3. กิจกรรมกีฬา
4. กิจกรรมศิลปะและวัฒนธรรม
5. กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์

กรมวิชาการ (2544 ก : 2) ได้แบ่งประเภทของกิจกรรมนักเรียน ตามความ
แตกต่างระหว่างกิจกรรมได้เป็น 2 ลักษณะ

1. กิจกรรมพัฒนาความถนัด ความสนใจ ตามความต้องการของผู้เรียน
เป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นการเติมเต็มความรู้ ความชำนาญและประสบการณ์ของผู้เรียนให้
กว้างขวางยิ่งขึ้น เพื่อการค้นพบความถนัดความสนใจของตนเองและพัฒนาตนเองให้เต็ม
ศักยภาพ ตลอดจนการพัฒนาทักษะของสังคม และปลูกฝังจิตสำนึกเรื่องการทำประโยชน์เพื่อ
สังคม

2. กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด และผู้บำเพ็ญประโยชน์
เป็นกิจกรรมที่มุ่งปลูกฝัง ระเบียบวินัย กฎเกณฑ์ เพื่อการอยู่ร่วมกันในสภาพชีวิตต่าง ๆ นำไป
สู่พื้นฐานการทำประโยชน์ให้แก่สังคม และวิถีชีวิตในระบอบประชาธิปไตย อันมี
พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขซึ่งกระบวนการจัดให้เป็นไปตามข้อกำหนดของคณะกรรมการ
ลูกเสือแห่งชาติ ยุวกาชาด สมาคมผู้บำเพ็ญประโยชน์และกรมรักษาดินแดน

กรมวิชาการ (2544 ข : 4) ได้แบ่งประเภทของกิจกรรมโดยทั่วไปในโรงเรียน
ออกเป็น 7 ประเภทดังนี้

1. กิจกรรมที่จะช่วยสนับสนุนการเรียนการสอนโดยตรง เช่น การรายงาน
การอภิปราย และการแบ่งกลุ่มทำงาน
2. กิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมโครงการสอนในชั้นเรียน ชุมนุมทางวิชาการต่าง ๆ
เช่น ชุมนุมภาษาอังกฤษ ชุมนุมคณิตศาสตร์ ชุมนุมวิทยาศาสตร์ เป็นต้น
3. กิจกรรมที่จะช่วยพัฒนาความสนใจโดยเฉพาะ และความสามารถพิเศษ
เช่น ชุมนุมโต้วาที ชุมนุมดนตรี เป็นต้น
4. กิจกรรมที่เป็นบริการภายในโรงเรียน กิจกรรมประเภทนี้มีจุดมุ่งหมาย
เพื่อพัฒนาตนเอง พัฒนาสังคม และเพื่อความสนุกสนานของตนเอง เช่น คณะสี
คณะกรรมการนักเรียน กลุ่มพัฒนาโรงเรียน เป็นต้น
5. กิจกรรมพัฒนาทางจิตใจ น้ำใจ และศีลธรรม กิจกรรมประเภทนี้ได้แก่
กิจกรรมลูกเสือ ยุวกาชาด แคมป์ไฟ
6. กิจกรรมทางสังคมและนันทนาการ กิจกรรมประเภทนี้จัดขึ้นเพื่อพัฒนาการ

อยู่ร่วมกัน การเข้าสังคม การพักผ่อนหย่อนใจได้แก่ กิจกรรมสังสรรค์

7. กิจกรรมทางด้านกีฬา มีความสำคัญในการสร้างความสามัคคี และจิตใจเป็นนักกีฬา มีใจกว้าง รู้จักเสียสละ รู้จักการให้อภัย เช่น ชุมนุมกีฬาต่าง ๆ

จากการแบ่งประเภทของกิจกรรมที่กล่าวมาแล้ว พอสรุปประเภทของกิจกรรม ดังนี้

1. กิจกรรมวิชาการ
2. กิจกรรมนันทนาการ
3. กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์
4. กิจกรรมปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม
5. กิจกรรมศิลปะและวัฒนธรรม

1.4 ความสำคัญของการจัดกิจกรรมนักเรียน

กิจกรรมนักเรียนมีความสำคัญมากทั้งที่เกี่ยวกับตัวนักเรียนและ สังคม เพราะเป็นสิ่งที่ช่วยสร้างเสริมประสบการณ์ทำให้เกิดการเรียนรู้ การที่จะทำให้นักเรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้นั้นใช้คำพูดอบรมสั่งสอนเพียงอย่างเดียวบางครั้งไม่สามารถทำให้นักเรียนเปลี่ยนพฤติกรรมได้ จะต้องใช้กิจกรรมเป็นสื่อ ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้แล้วเปลี่ยนพฤติกรรมด้วยตนเอง และเป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างถาวร เกิดจากทัศนคติของนักเรียนเปลี่ยนแปลงไป พฤติกรรมยอมเปลี่ยนไปตามความนึกคิดของนักเรียนซึ่งสอดคล้องกับที่ กระทรวงศึกษาธิการ (2528 : 11) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการจัดกิจกรรมนักเรียนไว้ว่ากิจกรรมจะเป็นเครื่องมือช่วยอบรมนักเรียนให้รู้จักปรับตัวเองในการทำงานร่วมกับผู้อื่น รู้จักหน้าที่ที่มีความรับผิดชอบและความเสียสละเพื่อส่วนรวม ฝึกการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดีตามระบอบประชาธิปไตย กิจกรรมเป็นการสร้างประสบการณ์ตามความแตกต่างของนักเรียน เพื่อสร้างเจตคติและพัฒนาบุคลิกภาพอันพึงประสงค์ ซึ่งตรงกับความคิดเห็นของ สุวิชัย เศรษฐเสถียร (2531 : 99) ที่กล่าวว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมนักเรียนควรมีลักษณะเพื่อพัฒนานักเรียนในด้านสติปัญญา สังคม อารมณ์ ร่างกาย และจิตใจ เพื่อให้รู้จักการเป็นผู้นำและผู้ตาม สำคัญในหน้าที่ความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคมเพื่อส่งเสริมทักษะในทางสังคม และวัฒนธรรม ทำให้นักเรียนรู้จัก ระดับความสามารถของตนเองในด้านสติปัญญา สังคม อารมณ์ ร่างกายและจิตใจ เพื่อเป็นแนวทางพัฒนาตนเองให้ดีขึ้น กรมการฝึกหัดครู (2534 : 49) ได้ระบุวัตถุประสงค์ของกิจกรรมนักศึกษาไว้ ดังนี้

1. ฝึกนักศึกษาให้มีความเป็นผู้นำ ผู้ตามผู้ดี
2. ฝึกการทำงานร่วมกันเป็นทีมอย่างมีประสิทธิภาพ
3. ฝึกวิถีชีวิต แบบประชาธิปไตย มีการยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

ยอมรับมติของกลุ่ม

4. สร้างบุคลิกภาพตามลักษณะที่พึงปรารถนาในตัวคนที่จะได้ชื่อว่าบัณฑิต

(Educated Man)

5. ฝึกทักษะในการทำกิจกรรมที่ตนมีความชอบ หรือมีความถนัด

6. พัฒนาทัศนคติค่านิยมที่ดีเหมาะสม อันจะมีผลต่อพฤติกรรมที่พึงปรารถนา
เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์ (2540 : 37) กล่าวถึงความสำคัญของกิจกรรมนักเรียน
ดังนี้ กิจกรรมนักเรียนจะช่วยให้ผู้เรียนได้เจริญงอกงามเป็นคนโดยสมบูรณ์ กิจกรรมนักเรียน
จะช่วยให้ผู้เรียนเจริญเติบโตในทุก ๆ ด้าน

กลาธอร์น และสเปนเซอร์ (ดาร์ง ประเสริฐกุล. 2542 : 20 – 22; อ้างอิงจาก
Glathorn and Spencer. 1986 : 99 - 100) ได้กล่าวถึงความสำคัญของกิจกรรมนักเรียน

1. กิจกรรมนักเรียนจะช่วยพัฒนาความเป็นผู้นำ และความสามารถใน
การตัดสินใจในการเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียน ทักษะเหล่านี้จะไม่เกิดขึ้นจากการเข้าร่วม
กิจกรรมในชั้นเรียน เช่นการอ่าน การฟัง การพูด ถ้านักเรียนไม่ได้พบกับปัญหาที่เกิดขึ้นจริง

2. กิจกรรมนักเรียนจะสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกันในการอยู่ร่วมกันของ
นักเรียนไม่ว่าจะเป็นเพศเดียวกันหรือต่างเพศ เด็กจำเป็นต้องเรียนรู้แนวทางใหม่ ๆ ในการที่จะ
เข้าสังคม การทำงานร่วมกันจะทำให้เขาเหล่านั้นเรียนรู้การอยู่ร่วมกันอย่างเป็นธรรมชาติ

3. การเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียนจะพัฒนาทางด้านสติปัญญา และ
ความสามารถหลาย ๆ อย่าง การเรียนในชั้นเรียนส่วนใหญ่จะพัฒนาการใช้ภาษาและทางด้าน
สติปัญญาเท่านั้น ซึ่งข้อเท็จจริงแล้วนักเรียนซึ่งอยู่ในช่วงของวัยรุ่น ย่อมต้องการที่จะเข้าร่วม
กิจกรรมที่ทำทาย ทั้งนี้เพื่อพวกเขาจะได้พัฒนาทักษะหลาย ๆ ด้าน

4. กิจกรรมนักเรียนจะช่วยพัฒนาทักษะในการปรับตัวเข้ากับคนอื่น ๆ ได้เป็น
อย่างดี เช่น ทักษะในการสร้างความสนิทสนม ทักษะในด้านการรับรู้และเข้าใจความรู้สึก
ระหว่างกัน ทักษะการแสดงความคิดเห็น

5. การเข้าร่วมกิจกรรมนักเรียนจะช่วยให้นักเรียนสามารถสร้างความสัมพันธ์กับ
เพื่อนนักเรียนอย่างกว้างขวางมากยิ่งขึ้น โดยปกติแล้วนักเรียนจะคุ้นเคยกับเพื่อนนักเรียน
ด้วยกันโดยเฉพาะเพื่อนในชั้นเรียนกลุ่มเล็ก ๆ ซึ่งนักเรียนจะแบ่งกลุ่มกันตามฐานะ หรือ
ความสามารถในการเรียน ใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่กับกลุ่มเพื่อนที่มีความสามารถเท่า ๆ กัน ดังนั้น
จึงมักเกิดกลุ่มเล็ก ๆ ขึ้นหลายกลุ่มในชั้นเรียน โดยปกติจะแบ่งกันตามวงศ์ตระกูลหรือฐานะ
ทางสังคม การจัดกิจกรรมที่ดี จะช่วยแก้ปัญหาการแบ่งกลุ่มของนักเรียนได้เป็นอย่างดี
อันจะช่วยให้เกิดมิตรภาพที่ดีไม่มีการแบ่งชั้นวรรณะกัน เช่น กลุ่มที่ร่วมเล่นดนตรี หรือเล่นกีฬา
 เป็นต้น

6. กิจกรรมนักเรียนจะช่วยพัฒนาความสนใจใหม่ ๆ ให้เกิดกับนักเรียนเพราะ
นักเรียนมีความจำเป็นที่จะต้องได้รับโอกาสในการทำงานร่วมกับผู้อื่น ซึ่งจะกระตุ้นให้เขาเกิด
ความสนใจสิ่งใหม่ ๆ และพบกับความตื่นเต้นของกิจกรรมต่าง ๆ ช่วงชีวิตวัยเด็กเป็นวัยที่
ต้องการสำรวจและทดลองสิ่งใหม่ ๆ ซึ่งเรื่องนี้ไม่อาจเกิดขึ้นได้ในชั้นเรียน

7. โรงเรียนจำเป็นที่จะต้องช่วยปรับปรุงเปลี่ยนแปลงความกระตือรือร้น ของ

นักเรียนภายในโรงเรียนให้มากขึ้นเรื่อย ๆ ขณะเดียวกันพวกเขาก็ต้องการเวลาที่จะพักผ่อนเช่นเดียวกับการเรียนในชั้นเรียนนักเรียนจะเป็นฝ่ายรับเป็นส่วนใหญ่ ทั้งจะต้องตั้งใจเรียนด้วยจึงทำให้เกิดการเบื่อหน่าย ดังนั้นการให้เด็กมีส่วนร่วมในกิจกรรมนักเรียนจะเพิ่มความกระตือรือร้น ความกระฉับกระเฉง เด็กสามารถที่จะเคลื่อนไหวไปมาได้ตามความพอใจมีความคิดริเริ่มใหม่ๆ ได้ใช้พลังงานโดยไม่ต้องกังวล มีอิสระที่จะแสดงออกซึ่งตรงกันข้ามกับการเรียนในชั้นเรียนที่นักเรียนส่วนใหญ่ต้องนั่งเฉยๆ ไม่มีโอกาสแสดงออก

8. การจัดการแสดงความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ในเรื่องพิธีการต่าง ๆ การเฉลิมฉลองและต่าง ๆ ให้แก่นักเรียนจึงมีความจำเป็นอยู่มาก และสมควรที่จะให้เด็กเรียนรู้และมีประสบการณ์ กิจกรรมที่จะสนองความต้องการเหล่านี้ ได้แก่ การประชุม การรณรงค์ งานเลี้ยงสังสรรค์ การแสดงดนตรี และการแสดงละคร เป็นต้น

9. การฝึกให้นักเรียนได้บริการคนอื่น ๆ เป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญมากเพราะต้องฝึกให้เขารู้จักการให้บริการ หรือให้ความช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ด้วยตัวของเขาเอง มิใช่เฉพาะสิ่งของเท่านั้น แต่ต้องรวมไปถึงการมีน้ำใจ เพื่อเขาจะได้เจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ

กรมวิชาการ (2544ก :) ได้ให้ความสำคัญของการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อมุ่งพัฒนาให้บุคคลรู้จักและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ มีกระบวนการคิด มีทักษะในการดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสม และมีความสุข มีจิตสำนึกในการรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว สังคม และประเทศชาติ โดยมุ่งส่งเสริมผู้เรียนดังต่อไปนี้

1. เกื้อหนุนการเรียนรู้ตามสาระการเรียนรู้ ทั้ง 8 กลุ่ม
2. ค้นพบและใช้ศักยภาพอย่างเต็มที่
3. เลือก ตัดสินใจอย่างมีเหตุผล เหมาะสมกับตนเอง
4. วางแผนชีวิตและอาชีพได้อย่างมีคุณภาพ
5. ปรับตัวเองได้
6. เป็นผู้ที่มีศีลธรรม จริยธรรม และมีวินัย
7. มีจิตสำนึกที่รับผิดชอบต่อตนเอง ส่วนรวม สิ่งแวดล้อม ครอบครัว และ

สังคม

จากความคิดเห็นของนักการศึกษาหลายท่าน พอสรุปได้ว่ากิจกรรมของนักเรียนมีความสำคัญยิ่ง สามารถส่งเสริมการพัฒนาทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และมนุษยสัมพันธ์ของนักเรียนได้เป็นอย่างดี ทำให้นักเรียนมีร่างกายที่สมบูรณ์ แข็งแรง มีอารมณ์มั่นคง รู้จักปรับตัวให้เข้ากับสังคมได้ รู้จักทำงานร่วมกับผู้อื่น สามารถปรับพฤติกรรมของตนเอง เป็นคนที่ประพฤติปฏิบัติดี ทำให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

1.5 ขอบเขตและหน้าที่ความรับผิดชอบของงานกิจกรรมของนักเรียน

กิจกรรมของนักเรียนเป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อส่งเสริมให้การเรียนในหลักสูตร

ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น เพื่อส่งเสริมพัฒนาบุคลิกภาพ อุปนิสัยใจคอของนักเรียนให้สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ในการปฏิบัติงานของผู้รับผิดชอบ จำเป็นต้องมีการกำหนดขอบเขตและหน้าที่ให้ชัดเจนเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติให้ถูกต้อง และ ประสบผลสำเร็จ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2533 : 6 – 8) ได้กำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบของบุคลากรผู้เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. ผู้บริหารมีบทบาทและรับผิดชอบในการจัดกิจกรรม ดังนี้

1.1 กำหนดกฎระเบียบข้อบังคับว่าด้วยการจัดกิจกรรม

1.2 กิจกรรมให้อยู่ในสายงานวิชาการของโรงเรียนและกำหนดให้ครูทุกคน

มีหน้าที่ความรับผิดชอบ เป็นที่ปรึกษากิจกรรมอย่างน้อยคนละ 1 กิจกรรม

1.3 จัดสรรงบประมาณที่เหมาะสมให้

1.4 จัดอาคารสถานที่ ที่เหมาะสมให้

1.5 ติดตามดูแลการจัดทำกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ

1.6 ในกรณีที่มีกิจกรรมรักษาดินแดน จัดให้ครูที่ปรึกษาฝึกนักศึกษา

วิชาทหารตามหลักสูตรของกรมการรักษาดินแดน

1.7 รายงานการทำกิจกรรมประเภทต่าง ๆ ในแต่ละภาคเรียนให้เจ้าสังกัด

ทราบ

1.8 สนับสนุนการจัดประชุมปรึกษาหารือระหว่างครูที่ปรึกษากิจกรรมเพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมให้บรรลุจุดประสงค์ที่กำหนด

2. หัวหน้าหมวดกิจกรรมมีบทบาทและรับผิดชอบในการจัดกิจกรรม ดังนี้

2.1 สืบหาข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนและความถนัดของบุคลากร

2.2 สืบหาความต้องการและจำนวนผู้เรียนที่จะเลือกกิจกรรมต่าง ๆ

2.3 ทำโครงการจัดกิจกรรมตลอดภาคเรียน

2.4 เสนอแผนการประชุมสัมมนาครูที่ปรึกษากิจกรรมเกี่ยวกับวิธีการจัดและ

แนวดำเนินการอย่างน้อย ปีละ 1 ครั้ง

2.5 เสนอแผนในการจัดประชุมครูที่ปรึกษากิจกรรมเพื่อปรึกษาหารือในระหว่างการจัดกิจกรรมอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง

2.6 ประมาณการจ่ายเงินงบประมาณในการจัดกิจกรรมตลอดปีการศึกษา

2.7 เสนอขออนุมัติโครงการจัดกิจกรรม

2.8 แจ้งให้ครูที่ปรึกษากิจกรรมและผู้เรียนทราบถึงรายการกิจกรรมที่จะจัด

ในแต่ละภาคเรียน

2.9 กำหนดระยะเวลาและสถานที่สำหรับการสมัครเข้าร่วมกิจกรรม

2.10 พิจารณาและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับแผนการจัดกิจกรรมซึ่งครูที่

ปรึกษากิจกรรมส่งมาเพื่อขออนุมัติ

2.11 ควบคุมการดำเนินการงานจัดกิจกรรมทุกรายการให้อยู่ในระเบียบข้อบังคับ

ของโรงเรียนหรือสถานศึกษา

2.12 รวบรวมผลการประเมินการจัดกิจกรรมทุกรายการ เสนองงานวัดและประเมินผลของโรงเรียน

2.13 เป็นที่ปรึกษาของครูที่ปรึกษากิจกรรมและจัดการประชุมปรึกษาหารือเป็นระยะ ๆ ตามความเหมาะสม

3. ครูที่ปรึกษากิจกรรมและผู้เรียน มีบทบาทและหน้าที่ ดังนี้

3.1 จัดทำแผนการจัดกิจกรรม เพื่อส่งให้หัวหน้าหมวดกิจกรรม

3.2 ร่วมประชุมเพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมตามแผนงานที่หัวหน้าหมวด

กิจกรรมกำหนด

3.3 ประชาสัมพันธ์ให้ผู้เรียนเข้าใจจุดมุ่งหมายและแนวทางการจัดกิจกรรมแต่ละกิจกรรม

3.4 ดำเนินการรับสมัครสมาชิก

3.5 ประชุมนิเทศสมาชิกเกี่ยวกับข้อปฏิบัติของการเข้าร่วมกิจกรรม

3.6 จัดให้มีการเลือกตั้งคณะกรรมการดำเนินการ

3.7 วางแผนการจัดกิจกรรมแต่ละกิจกรรมร่วมกับสมาชิก เพื่อเสนอขออนุมัติ

ต่อหัวหน้าหมวดกิจกรรม

3.8 เป็นที่ปรึกษา ช่วยเหลือและร่วมทำกิจกรรมกับสมาชิกอย่างใกล้ชิด

3.9 บันทึกผลการประเมินการจัดกิจกรรม

เอนก ส่งแสง (2540 : 113 – 114) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับงานกิจกรรมนักเรียนซึ่งมีดังต่อไปนี้

1. ผู้บริหาร เป็นบุคคลที่สำคัญที่สุดที่จะทำให้กิจกรรมนักเรียนบรรลุตามเป้าหมายเพราะเป็นผู้บริหารงาน ควบคุม กำกับติดตาม

2. คณะกรรมการบริหาร เป็นผู้กำหนดนโยบายหรือแนวทางในการปฏิบัติกิจกรรมนักเรียนและให้ความเห็นข้อเสนอแนะความรู้ความเข้าใจต่อผู้ปฏิบัติ

3. อาจารย์ที่ปรึกษา กิจกรรม เป็นกลุ่มที่มีความสำคัญที่จะช่วยให้การจัดกิจกรรมสามารถดำเนินการลุล่วงไปด้วยดีเพราะเป็นผู้ดำเนินงาน

4. ผู้ปกครอง เป็นผู้ที่มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมนักเรียนทั้งทางตรงและทางอ้อม ในทางตรงก็คือมาเป็นวิทยากรให้ความรู้ ส่วนทางอ้อมก็คือการให้การสนับสนุนให้บุตรหลานของตนเข้าร่วมกิจกรรม

5. ครูอาจารย์ในโรงเรียน อาจจำเป็นต้องใช้บุคลากรในโรงเรียนช่วยเหลือในการจัดกิจกรรม โดยการทำงานเป็นทีม

6. นักเรียน เป็นผู้ดำเนินการและเข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ

ดำรง ประเสริฐกุล (2542 : 38) ได้ให้แนวทางและขอบเขตของการจัดกิจกรรมไว้

ดังนี้ คือ

1. จัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมทางวิชาการ เช่น ชุมนุมวิทยาศาสตร์ ชุมนุมภาษาอังกฤษ

2. จัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม เช่นวันสำคัญทางศาสนา วันสำคัญทางวัฒนธรรม และวันสำคัญทางประวัติศาสตร์

3. จัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมกีฬาและนันทนาการ

4. จัดกิจกรรมส่งเสริมอนุรักษ์ศิลปกรรมและสิ่งแวดล้อม

กรมวิชาการ (2544ก : 6 – 13) ได้กำหนดบทบาทผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมนักเรียนไว้ในคู่มือการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนดังนี้

1. บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา

1.1 กำหนดนโยบายและแนวทางในการปฏิบัติ

1.2 นิเทศและติดตามการจัดทำแผนงาน โครงการ ปฏิทินการปฏิบัติงานของหัวหน้ากิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และอนุมัติให้ความเห็นชอบ

1.3 ส่งเสริมและสนับสนุนในการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย ให้คำปรึกษาแก่บุคลากร ในการจัดกิจกรรม

1.4 ประเมินและรายงาน รับทราบการประเมินผล และรายงานให้คณะกรรมการสถานศึกษาทราบ

2. บทบาทของหัวหน้ากิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

2.1 สืบหาข้อมูลความพร้อม ความต้องการและสภาพปัญหาของสถานศึกษา ชุมชนท้องถิ่น และผู้เรียน เพื่อเตรียมความพร้อม ในการจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับความต้องการและปัญหาของผู้เรียน

2.2 จัดประชุมครูที่ปรึกษากิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อร่วมกันกำหนดแนวทางในการจัดกิจกรรมให้มีความเหมาะสมกับปัญหาและความต้องการของผู้เรียน

2.3 จัดทำแผนงาน โครงการ และปฏิทินปฏิบัติงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

2.4 ให้คำปรึกษาแก่ครูที่ปรึกษากิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและผู้เรียน

2.5 นิเทศ ติดตาม และประสานงานการดำเนินการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

2.6 รวบรวมผลการประเมินการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

3. บทบาทของครูที่ปรึกษากิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

3.1 ประชุมนิเทศให้ผู้เรียนเข้าใจเป้าหมายและวิธีการดำเนินงานจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

3.2 เลือกตั้งคณะกรรมการดำเนินการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

3.3 ส่งเสริมการจัดทำแผนงาน/โครงการ ให้สมาชิกได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ

3.4 ประสานงานและอำนวยความสะดวกในการใช้ทรัพยากรตามความเหมาะสม

- 3.5 ให้คำปรึกษา ดูแลติดตามการจัดกิจกรรมของผู้เรียนให้เป็นไปตามแผน
- 3.6 ประเมินผลการเข้าร่วมและการปฏิบัติกิจกรรมของผู้เรียน
- 3.7 สรุปและรายงานผลการจัดกิจกรรมต่อหัวหน้ากิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
4. บทบาทของผู้เรียน
 - 4.1 เข้าร่วมกิจกรรมตามความถนัด ความสนใจ และความสามารถ
 - 4.2 รับการปฐมนิเทศจากครูที่ปรึกษากิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
 - 4.3 ประชุมเลือกตั้งคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ
 - 4.4 ประชุมวางแผน จัดทำแผนงาน โครงการ และปฏิทินปฏิบัติงาน
 - 4.5 ปฏิบัติงานตามแผนงาน โครงการ และปฏิทินปฏิบัติงานที่ได้กำหนดไว้
 - 4.6 ประเมินผลการปฏิบัติกิจกรรม
 - 4.7 สรุปผลการปฏิบัติกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
5. บทบาทของผู้ปกครองและชุมชน ผู้ปกครองมีบทบาทในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ดังนี้
 - 5.1 ร่วมมือกับสถานศึกษาในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
 - 5.2 ส่งเสริมสนับสนุน ให้โอกาสผู้เรียนได้ใช้สถานประกอบการเป็นแหล่งเรียนรู้ เป็นวิทยารให้ความรู้และประสบการณ์ สนับสนุนอุปกรณ์ งบประมาณ
 - 5.3 ติดตามประเมินผล สรุปพัฒนาการ และการปฏิบัติกิจกรรมของผู้เรียน

จากลักษณะการจัดขอบเขตและหน้าที่ของแต่ละหน่วยงานที่กล่าวมาแล้ว มีลักษณะดังนี้ ผู้บริหารมีบทบาทในเรื่องของการวินิจฉัยสั่งการ วางแผนการดำเนินการ จัดกิจกรรม ครูเป็นผู้นำแผนไปปฏิบัติกับนักเรียนเพื่อให้เกิดประโยชน์กับตัวนักเรียน ส่วนผู้ปกครอง ชุมชน ก็มีบทบาทในเรื่องการให้ความร่วมมือสนับสนุน ทั้งด้านการเงิน และแหล่งเรียนรู้ ตลอดจนการติดตามประเมินผลการปฏิบัติของครู ทำให้การปฏิบัติงานในการจัดกิจกรรมในแต่ละหน่วยงาน มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล บรรลุตามวัตถุประสงค์

1.6 ลักษณะกิจกรรมนักเรียนที่ดี

กิจกรรมนักเรียนมีเป็นจำนวนมาก ครู-อาจารย์หรือเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย จำเป็นจะต้องมีเทคนิควิธีที่จะทำการเลือกสรรกิจกรรมให้มีความเหมาะสมกับพฤติกรรมของนักเรียนได้ผลตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่กำหนดไว้พร้อมทั้งดูสภาพบริบทต่าง ๆ ของโรงเรียน พื้นที่ สถานที่ในการดำเนินงาน พร้อมทั้งดูสภาพนักเรียนที่จะเข้าร่วมกิจกรรม เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ผกา บุญเรือง (2526 : 18) ได้กล่าวไว้ว่ากิจกรรมนักเรียนที่ดีจะมีลักษณะ 4 ประการคือ

1. เป็นกิจกรรมที่นักเรียนเป็นผู้คิด ตัดสินใจ และลงมือกระทำด้วยตนเอง โดยมีครูที่ปรึกษาคอยให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิด

2. บรรยากาศของการร่วมกิจกรรมเป็นกันเอง ไม่มีพิธีรีตอง หรือกฎเกณฑ์เหมือนกิจกรรมในชั้นเรียนปกติ โรงเรียนบางแห่งจัดกิจกรรมในเวลาเรียน บางแห่งจัดนอกเวลาเรียน หรือจัดชั่วโมงสุดท้ายของวันที่กำหนดไว้ เฉพาะสำหรับจัดกิจกรรมนักเรียน

3. การกำหนดคะแนนในการเข้ากิจกรรมนั้น ไม่นิยมปฏิบัติกันแต่บางโรงเรียนที่เห็นว่ากิจกรรมเป็นสิ่งจำเป็นและมีคุณค่าอย่างยิ่งสำหรับนักเรียนก็จะใช้คะแนนเป็นเครื่องจูงใจให้เด็กหันมาสนใจ และเข้าร่วมกิจกรรมนักเรียน

4. กิจกรรมนักเรียน ส่งเสริมการปรับตัว พัฒนาบุคลิกภาพ ความสามารถ ความถนัดพิเศษ ฝึกฝนให้เกิดความรับผิดชอบ มีวินัยในตนเองและเปิดโอกาสให้นักเรียนพัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่

เพ็ญศรี สร้อยเพชร (2542 : 97) ได้ให้ความเห็นลักษณะของกิจกรรมที่ดีไว้ดังนี้

1. ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดวัตถุประสงค์ ทำการประกอบกิจกรรม และประเมินผลกิจกรรม
 2. ให้ผู้เรียนฝึกฝนความรู้ทั้ง 3 ด้านคือ พุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย ผสมผสานบูรณาการอย่างมีระบบ
 3. มีลักษณะของการกระทำที่แสดงการกระทำที่กระฉับกระเฉงทุกครั้ง
 4. กำหนดสภาพการณ์การวางเงื่อนไขสำหรับประกอบกิจกรรมไว้ในลักษณะที่ครูสามารถวัดและสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนได้
 5. มีเกณฑ์มาตรฐานสำหรับการประกอบกิจกรรมที่ครูคาดหวังให้ผู้เรียนเปลี่ยนพฤติกรรมอย่างเด่นชัด
 6. ให้เวลาพอเหมาะที่ผู้เรียนจะดำเนินกิจกรรมจนประสบผลสำเร็จและก่อให้เกิดความภาคภูมิใจ
 7. มีระบบแนะนำวิธีการประกอบกิจกรรมการเรียนรู้ไว้เด่นชัด
 8. มีสื่อเป็นเครื่องมือช่วยให้ผู้เรียนประกอบกิจกรรมจนประสบความสำเร็จ
- สมชาติ กิจยรรยง และ จิรัชญา ใจเปี่ยม (2543 :14) กล่าวว่า ลักษณะของกิจกรรมที่ดีจะต้องได้สาระประโยชน์ พร้อมความสนุกสนานเพลิดเพลิน มีสถานการณ์การแข่งขันเชิงสร้างสรรค์มีความหลากหลายในรูปแบบ แต่ละขั้นตอนของกิจกรรมต้องมีความต่อเนื่องเชื่อมโยงกันอย่างครบถ้วน สร้างความท้าทายกระตุ้นให้อยากเข้าร่วมกิจกรรม โดยให้แรงเสริมทางบวก

สรุปได้ว่าลักษณะกิจกรรมนักเรียนที่ดีนั้นมี ดังนี้

1. นักเรียนมีส่วนร่วมในการคิด การวางแผน การปฏิบัติตลอดจนการประเมินผล
2. บรรยากาศการเข้าร่วมในการทำกิจกรรมนั้นเป็นกันเอง ไม่มีกฎระเบียบมากเกินไปจนความจำเป็น

3. ให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้มีโอกาสฝึกฝนความรู้ทั้ง 3 ด้าน คือ พุทธพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัยผสมผสานบูรณาการอย่างมีระบบ
4. มีสื่อ เครื่องมือช่วยให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมดำเนินการจนประสบความสำเร็จ
5. กิจกรรมจะต้องไม่ซับซ้อนมากจนเกินความสามารถของผู้เข้าร่วมกิจกรรม
6. สนุกสนาน เพลิดเพลินผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความสุข

1.7 ประโยชน์ของกิจกรรมนักเรียน

กิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นภายในโรงเรียน ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมในหลักสูตรหรือกิจกรรมนอกหลักสูตรย่อมก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของนักเรียนทั้งสิ้น

ผกา บุญเรือง (2526 : 18 - 21) ได้กล่าวถึงคุณค่าที่ได้จากการจัดกิจกรรม นักเรียนนั้นมีมากทั้งที่มองเห็นและมองไม่เห็น หรือประเมินค่าไม่ได้ ผู้มีส่วนได้รับประโยชน์นั้น นอกจากตัวเองจะได้รับเป็นส่วนตัวแล้ว ยังให้ประโยชน์แก่ส่วนรวมของหมู่คณะ โรงเรียนชุมชน สังคม และประเทศชาติอีกด้วย ถ้าจะแจกแจงประโยชน์เหล่านั้นก็อาจแบ่งได้ดังนี้

1. ช่วยให้เด็กได้สำรวจตัวเอง เข้าใจตนเอง ว่ามีความสนใจหรือถนัดทางไหนเป็นพิเศษ มีอะไรเป็นจุดอ่อน และช่วยให้ครูได้รู้จักเด็กเป็นรายบุคคลได้ดียิ่งขึ้น เป็นต้นว่า เด็กคนใดมีความสามารถพิเศษอะไร นอกเหนือจากความสามารถในการเรียนตามหลักสูตร หรือเรียนไม่เก่ง แต่มีคุณสมบัติเด่นในด้านใดบ้าง ควรช่วยเหลือ ส่งเสริมได้อย่างไร
2. ช่วยส่งเสริมความสนใจ ความถนัด ความสามารถและทักษะพิเศษของแต่ละบุคคล ส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ส่งเสริมความสามัคคีให้เกิดในหมู่ นักเรียน
3. ช่วยสนองความต้องการของเด็ก ซึ่งแต่ละคนที่มีความต้องการแตกต่างกัน ให้ทั่วถึงและกว้างขวางยิ่งขึ้น
4. ช่วยให้เด็กได้เพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์ และทักษะ นอกเหนือจากที่ได้รับในการเรียนธรรมดา เพราะได้ค้นคว้า ทดลอง หรือมีกิจกรรมเพิ่มเติม
5. ช่วยให้เด็กได้มีโอกาสฝึกฝน ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องของตนเอง เช่น ได้ฝึกการพูด เพื่อลดความเขินอาย กล้าพูด กล้าแสดงออกในชุมชน เป็นการพัฒนาบุคลิกภาพที่พึงประสงค์
6. ช่วยขัดเซบ หรือทดแทน ความพิการบางประการ ทั้งทางกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา และเปิดโอกาสให้ได้ส่งเสริมการพัฒนาการของเด็กได้หลาย ๆ ด้าน
7. ช่วยให้เด็กได้ประสบความสำเร็จในด้านใดด้านหนึ่ง เกิดความมั่นใจภูมิใจเพราะได้รับความยอมรับนับถือจากผู้อื่น ไม่ใช่ล้มเหลวไปเสียทุกอย่าง
8. ระบายความเครียดในการเรียนประจำวัน หรือการทำงานซ้ำ ๆ จำเจ ได้พักผ่อนหย่อนใจสนุกสนาน ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ เป็นการผ่อนคลายความเครียด
9. ช่วยให้ผู้ร่วมงานทุกคน และครูที่ปรึกษาได้ใกล้ชิดสนิทสนม เป็นกันเอง

ต่างกับ สภาพการเรียนรู้ในชั้น ส่งเสริมสุขภาพจิตที่ดี ส่งเสริมความเข้าใจอันดีระหว่างนักเรียน และครู เห็นใจ เคารพนับถือ และช่วยเหลือซึ่งกันและกันอย่างเต็มที่

10. ช่วยส่งเสริมศีลธรรม จรรยา ช่วยให้เด็กได้สร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับคนอื่น รู้จักการทำงาน และรับผิดชอบตามที่ในหมู่คณะ ขจัดความเห็นแก่ตัว ลดความเอาแต่ใจตัวเอง รักความยุติธรรม ส่งเสริมความเจริญทางจิตใจ การปรับปรุงตัวในสังคม พัฒนาการทำงาน และการอยู่ร่วมกับผู้อื่นให้เป็นไปด้วยดี รู้จักบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์แก่หมู่คณะ

11. ฝึกฝนการดำเนินชีวิต แบบประชาธิปไตย มีการแบ่งงานกันทำและรับผิดชอบตามสิทธิและหน้าที่ มีการประชุมปรึกษาหารือตามระเบียบแบบแผน ฟังเป็น พูดเป็น ช่วยกันคิดแก้ไขปัญหาและลงมติตัดสินใจแก้ไขปัญหา วางแผนแก้ไขปัญหาาร่วมกัน มีการฝึกความเป็นผู้นำ และผู้ตามที่ดี

12. ทำให้นักเรียนมีน้ำใจ รักโรงเรียน มีขวัญดี ซึ่งการที่จะมีสิ่งเหล่านี้ได้ขึ้นอยู่กับผู้บริหาร และคณะครูผู้สอน จะต้องเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพ

13. ขยายการพบปะของนักเรียน และบุคคลอื่น ๆ ได้กว้างขวางขึ้น

14. เปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีความคิดสร้างสรรค์ให้เต็มขีดความสามารถ ซึ่งเป็นพื้นฐาน ในการดำรงชีวิตในสังคมประชาธิปไตย

ใจจริง บุญเรืองรอด (2541 : 7 – 9) ได้ให้ความเห็นถึงคุณค่าและประโยชน์ของกิจกรรมร่วมหลักสูตรไว้ดังนี้

1. กิจกรรมร่วมหลักสูตรเป็นเครื่องส่งเสริมนักเรียนในด้านต่าง ๆ เช่น ความเป็นผู้นำ ความสามัคคี ส่งเสริมสุขภาพกายและสุขภาพจิต ส่งเสริมการพัฒนาทางสังคม ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ฯลฯ

2. กิจกรรมร่วมหลักสูตรส่งเสริมการเรียนรู้วิชาต่าง ๆ ตามหลักสูตรให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นเช่น กิจกรรมชุมนุมต่าง ๆ

3. กิจกรรมร่วมหลักสูตรช่วยเหลือการบริหารงานของโรงเรียน เช่น ทำให้เกิดความร่วมมืออันดีระหว่างครู นักเรียนและบุคคลอื่น ๆ

4. กิจกรรมร่วมหลักสูตรส่งเสริมความมุ่งหมายของการศึกษาแผนปัจจุบัน คือ ส่งเสริมให้นักเรียนมีวินัยในตนเอง ส่งเสริมความรับผิดชอบ ส่งเสริมความเป็นอยู่แบบประชาธิปไตย

สมภพ เจริญนท (2542 : 10 – 11) กล่าวถึง ประโยชน์ของกิจกรรมร่วมหลักสูตร เป็นสิ่งที่หลายฝ่ายจะได้รับในทางที่มีคุณค่า ทั้งตัวนักเรียนเอง โรงเรียน และชุมชน ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

1. ประโยชน์ของกิจกรรมร่วมหลักสูตรที่ตัวนักเรียนจะได้รับ เช่น นักเรียนได้มีโอกาสทำกิจกรรมที่ตนเองถนัด มีความสนใจและตนเองชอบ ได้มีโอกาสฝึกการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี มีโอกาสแสดงความคิดสร้างสรรค์ นักเรียนได้พัฒนาตนเอง ด้านสังคม

2. ประโยชน์ของกิจกรรมร่วมหลักสูตรที่ทางโรงเรียนจะได้รับ เช่น พัฒนาการเรียนการสอนให้สมบูรณ์ เสริมประสบการณ์ตามหลักสูตร การเรียนการสอนได้ฝึกปฏิบัติจริง ได้พบของจริง

3. ประโยชน์ของกิจกรรมร่วมหลักสูตรในด้านการพัฒนาระบบบริหารโรงเรียน เช่นนักเรียนมีความรู้สึกว่าเป็นเจ้าของโรงเรียน ส่งเสริมความสัมพันธ์อันดี ระหว่างครูนักเรียน เพราะได้มีโอกาสทำงานร่วมกัน

4. ประโยชน์ของกิจกรรมร่วมหลักสูตรที่ชุมชนจะได้รับเช่น เสริมสร้างให้เด็กรักครอบครัว มีความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เพราะได้ทำกิจกรรมร่วมกัน อาจเป็นค่ายพัฒนาชุมชน หรือกิจกรรมแห่เทียนจำนำพรรษา เป็นต้น

บลานท์ และคลอสไมเออร์ (ดำรง ประเสริฐกุล. 2542 : 22 ; อ้างอิงจาก Blount and Klausmeier. 1968 : 516) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมนักเรียนจะช่วยให้นักเรียนมีโอกาสฝึกและพัฒนาความเป็นผู้นำ รู้จักเคารพผู้อื่นและตนเอง มีสุขภาพดี มีทักษะการใช้ส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย มีอารมณ์มั่นคง สร้างค่านิยมที่เหมาะสม สร้างความสัมพันธ์ได้กับบุคคลทุกเพศ ทุกวัย อีกทั้งมีโอกาสดำรงตำแหน่งร่วมกับเพื่อนนักเรียน ครูอาจารย์และบุคคลอื่น ๆ ในชุมชนและสามารถดำรงตนได้อย่างมีความสุข

ประโยชน์ของกิจกรรมนักเรียนที่กล่าวมาแล้วพอสรุปได้ว่าการจัดกิจกรรมทุกกิจกรรมมีประโยชน์ต่อนักเรียน โรงเรียน และสังคมเป็นอย่างมาก เมื่อนักเรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมแล้วจะทำให้เกิดการเรียนรู้ ทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม ทำให้นักเรียนปรับตัวเองให้เข้ากับสังคมได้ เข้าใจในตนเอง ส่งเสริมความถนัดได้มีโอกาสฝึกฝนตนเอง ช่วยผ่อนคลายความเครียด และสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

1.8 หลักเกณฑ์การจัดกิจกรรมนักเรียน

การจัดการหรือการบริหารงานทุกอย่างไม่ว่าจะเป็นงานเล็ก หรืองานใหญ่ที่มีความซับซ้อนมาก ถ้าจะทำให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างราบรื่นมีประสิทธิภาพจำเป็นต้องมีหลักเกณฑ์ให้ผู้ดำเนินงานในฝ่ายต่าง ๆ ได้มีแนวทางไปในทิศทางเดียวกัน งานกิจกรรมนักเรียนนับได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งที่จะพัฒนานักเรียนให้มีความรู้ความสามารถ เมื่อจบการศึกษาไปแล้วจะได้ออกไปพัฒนาสังคมและประเทศชาติ ดังนั้นการจัดกิจกรรมต่าง ๆ จะช่วยสนองความต้องการและพัฒนานักเรียนในทุก ๆ ด้าน เพื่อให้บรรลุผลอย่างแท้จริง ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องมีหลักการไว้เป็นแนวทางให้ผู้รับผิดชอบนำไปพิจารณาดำเนินการ ซึ่งประกอบไปด้วยหลักเกณฑ์ดังนี้

กระทรวงศึกษาธิการ (2532 : 1 - 2) ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการจัดกิจกรรมในสถานศึกษา สังกัด มีหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

1. จะต้องเป็นไปตามนโยบายหลักของรัฐบาลในการดำเนินงานพัฒนาการศึกษา เพื่อส่งเสริมความเจริญและความมั่นคงของชาติ

2. จะต้องเป็นไปเพื่อวางรากฐานการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

3. จะต้องเป็นไปเพื่อส่งเสริมนักเรียนให้มีระเบียบวินัยในตนเอง

4. จะต้องเป็นไปเพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างนักเรียนและครู

5. จะต้องปฏิบัติตามระเบียบแบบแผนทางราชการ

6. จะต้องมีโครงการและระเบียบข้อบังคับของกิจกรรมโครงการและระเบียบข้อบังคับจะต้องเป็นของสถานศึกษา

7. กิจกรรมจะต้องมีครูอาจารย์ในโรงเรียนเข้ารับผิดชอบดำเนินงาน

8. บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการจะต้องเป็นบุคคลที่ปัจจุบันอยู่ในสถานศึกษา เว้นแต่วิทยากรให้อยู่ในดุลพินิจของหัวหน้าสถานศึกษา

9. การจัดกิจกรรมเลือกใด ๆ ให้อยู่ในดุลพินิจของหัวหน้าสถานศึกษานั้น ๆ

10. ให้สถานศึกษาควบคุมเรื่องการจ่ายเงินหรือพัสดุของอื่น ๆ ให้เป็นการประหยัดและเป็นไปตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการเพื่อความมั่นคงและปลอดภัยของชาติ.

11. ในกรณีที่หัวหน้าสถานศึกษาพิจารณาเห็นว่ากิจกรรมใด ๆ ไม่เหมาะสม มีการกระทำหรืออาจนำมาซึ่งภัยอันตรายต่อความมั่นคงของชาติ ให้หัวหน้าสถานศึกษาสั่งยกเลิก กิจกรรมนั้นเสีย

กรมวิชาการ (2533 : 59) ได้ให้แนวทางในการเขียนกิจกรรมนักเรียนไว้ ดังนี้

1. แนวคิดของเรื่องที่จะทำว่ามีหลักการแนวคิดอย่างไรบ้าง

2. จุดประสงค์ในการทำกิจกรรมจำเป็นต้องมีวัตถุประสงค์ในการทำเพื่อเป็นแนวทางเป้าหมาย

3. แนวการดำเนินการในการจัดทำกิจกรรมครั้งนี้มีขั้นตอนวิธีการอะไรบ้าง บอกให้ละเอียดสามารถปฏิบัติได้

4. สื่อ/อุปกรณ์ในการทำกิจกรรมมีสื่อและอุปกรณ์อะไรบ้างที่จะต้องใช้

5. การวัดผลประเมินผลมีขั้นตอนวิธีการวัดผลประเมินผลอย่างไร

นอกจากแนวทางการจัดกิจกรรมของกระทรวงศึกษาธิการที่เราจะต้องยึดเป็นเกณฑ์ในการปฏิบัติและยังมีข้อควรคำนึงที่จะต้องร่วมคิดพิจารณาอีก ดังต่อไปนี้

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2540 : 40 – 41) ได้ให้หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการจัดการในเรื่องของกิจกรรมนักเรียนดังนี้

1. การเข้าร่วมกิจกรรมของผู้เรียน ควรเป็นไปตามความสมัครใจ สถานศึกษาควรจะยั่วยุให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของการเข้าร่วมกิจกรรม

2. การแนะนำให้ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรม ควรจะเป็นหน้าที่อย่างหนึ่งของผู้บริหารระดับต่าง ๆ

3. การเข้าร่วมกิจกรรม ควรปรากฏในทะเบียนประวัติของนักเรียน

4. ควรจะฝึกอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมนักเรียนเพื่อให้ทราบ

บทบาท หน้าที่ความรับผิดชอบของตน

5. ควรคัดเลือกอาจารย์ที่มีคุณภาพเป็นที่ปรึกษากิจกรรม และจัดฝึกอบรมในการเพิ่มสมรรถภาพในการเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาที่ดี

6. ภารกิจของอาจารย์ที่ปรึกษากิจกรรมนักเรียน ควรนับเป็นส่วนหนึ่งของภารกิจรวม (Work load)

7. กิจกรรมที่จัดควรให้อาจารย์ที่ปรึกษารู้สึกว่าตนเองเป็นอิสระจากแรงบีบคั้นต่าง ๆ

ใจจริง บุญเรืองรอด (2541 : 113 – 116) ได้ให้หลักการจัดกิจกรรมดังต่อไปนี้

1. โรงเรียนจะต้องยอมรับนับถือ นักเรียนแต่ละคนว่าเป็นบุคคลสำคัญ ในฐานะที่เป็นพลเมืองคนหนึ่งของประเทศ นักเรียนในทัศนะเดิม มักจะเป็นบุคคลที่จะต้อง ทำตามที่ครูต้องการ โรงเรียนตามทัศนะใหม่ในเชิงประชาธิปไตย จะเป็นสถานที่สนองความต้องการของนักเรียน

2. โปรแกรมกิจกรรมนักเรียนจะต้องเป็นไปตามความต้องการของนักเรียน มิใช่จัดสนองความต้องการของโรงเรียน ในการจัดกิจกรรมพบครูที่ปรึกษา (Home Room) ในหลายแห่ง มักจะใช้เป็นการประกาศแจ้งเกี่ยวกับงานบริหารของโรงเรียน แต่แท้ที่จริงแล้ว กิจกรรมพบครูที่ปรึกษา ใช้ประโยชน์เพื่อกิจกรรมแนะแนว ซึ่งเป็นการสนองความต้องการของนักเรียน ด้วยเหตุนี้ หลักการที่ถูกต้องจะต้องพยายามจัดกิจกรรมให้ตรงตามหลักการของกิจกรรมแต่ละกิจกรรม

3. ในการจัดกิจกรรมนักเรียนนั้น ควรจัดในเวลาว่างจากการเรียนปกติ ทั้งนี้เพื่อมิให้เป็นการรบกวนเวลาเรียนของนักเรียน และเป็นการช่วยให้นักเรียนใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์

4. นักเรียนทุกคนควรร่วมมือในการจัดกิจกรรมนักเรียน ความร่วมมือของนักเรียนนั้นอาจจะได้มาจากการสนใจ หรือการเห็นคุณค่าของกิจกรรม

5. การดำเนินกิจกรรมทุกด้านจะต้องเป็นไปตามบรรยากาศของประชาธิปไตย กิจกรรมนักเรียนจะต้องเริ่มจากการวางแผน การดำเนินงาน และการประเมินผลบรรยากาศของการวางแผน การดำเนินงาน และการประเมินผลที่เป็นประชาธิปไตย ก็คือมีความร่วมมือ มีความเข้าใจ มีการประสานงาน มีการแลกเปลี่ยน มีการแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผลร่วมกัน

6. ในการจัดกิจกรรมนักเรียนต้องส่งเสริมความเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี

7. มีการบริหารการจัดการและนิเทศเกี่ยวกับกิจกรรมเพียงพอ

8. หน้าที่ที่เกี่ยวกับกิจกรรมนักเรียน จะต้องถือเป็นงานในหน้าที่ส่วนหนึ่งของครู

9. ครูทำหน้าที่สนับสนุนให้นักเรียนเริ่มจากกิจกรรมเล็ก ๆ และค่อย ๆ พัฒนาเป็นกิจกรรมใหญ่ ๆ กว้างขวางออกไป กิจกรรมเล็ก ๆ ย่อมจะมีความสลับซับซ้อนน้อยกว่ากิจกรรมใหญ่ ๆ ซึ่งก็เหมาะกับผู้ที่มีประสบการณ์น้อย

10. ครูทำหน้าที่ให้คำปรึกษา ในแต่ละกิจกรรมจะต้องเน้นหนัก การให้คำปรึกษามากกว่าการควบคุม

11. ไม่ควรมีกิจกรรมที่มีได้มีการกลั่นกรองมาก่อน และไม่ควรถอยให้กิจกรรมดีหายไปโดยมิได้มีการตัดทอน กิจกรรมทุกกิจกรรมโรงเรียนต้องพิจารณาอย่างรอบคอบ

12. โรงเรียนต้องอำนวยความสะดวกในด้านต่าง ๆ เช่นอาคารสถานที่ อุปกรณ์ไฟฟ้า ประปา เป็นต้น

13. ทุกหน่วยงานที่รับผิดชอบจะต้องมีการบันทึกเรื่องราวเกี่ยวกับกิจกรรมไว้อย่างสม่ำเสมอ

14. จะต้องมีการเตรียมงบประมาณอย่างเพียงพอ ขณะเดียวกันก็ต้องใช้งบประมาณอย่างประหยัด

15. ควรมีการแจ้งข่าวสารไปยังชุมชนรอบ ๆ โรงเรียนบางครั้งกิจกรรมจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากชุมชน

16. นักเรียน ครู และบุคลากรทุกคนในโรงเรียนจะต้องมีส่วนร่วมในการจัดหรือเสนอโปรแกรมกิจกรรมนักเรียน ทั้งนี้เพื่อให้กิจกรรมมีความหลากหลาย

17. จะต้องเข้าใจว่านักเรียนแต่ละคนนั้นมีข้อจำกัดตามธรรมชาติของแต่ละคน มีความสามารถแตกต่างกัน ต้องคำนึงถึงความสามารถพื้นฐานของนักเรียนด้วย

18. จะต้องเข้าใจว่าในการจัดกิจกรรมนักเรียนนั้น กระบวนการมีความสำคัญมากกว่าผลของกิจกรรม

กรมวิชาการ (2544ข : 3 - 4) ได้ให้ หลักการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ดังนี้

1. มีการกำหนดวัตถุประสงค์และแนวปฏิบัติที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม
2. จัดให้เหมาะสมกับวัย วุฒิภาวะ ความสนใจ ความถนัดและความสามารถของผู้เรียน
3. บูรณาการวิชาการกับชีวิตจริง ให้ผู้เรียนได้ตระหนักถึงความสำคัญของการเรียนรู้ตลอดชีวิต
4. ใช้กระบวนการกลุ่มในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ฝึกให้คิดวิเคราะห์ สร้างสรรค์ จินตนาการ ที่เป็นประโยชน์และสัมพันธ์กับชีวิตในแต่ละช่วงวัยอย่างต่อเนื่อง
5. จำนวนสมาชิกมีความเหมาะสมกับลักษณะของกิจกรรม
6. มีการกำหนดเวลาในการจัดกิจกรรมให้เหมาะสม สอดคล้องกับวิสัยทัศน์และเป้าหมายของสถานศึกษา
7. ผู้เรียนเป็นผู้ดำเนินการ มีครูเป็นที่ปรึกษา ถือเป็นหน้าที่และงานประจำ โดยคำนึงถึงความปลอดภัย
8. ยึดหลักการมีส่วนร่วม โดยเปิดโอกาสให้ครู พ่อแม่ ผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม

9. มีการประเมินผลการปฏิบัติงานกิจกรรม โดยวิธีการที่หลากหลายและสอดคล้องกับกิจกรรมอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยให้ถือว่าเป็นเกณฑ์ประเมินผล ผ่านช่วงชั้นเรียน

การที่จะดำเนินการจัดกิจกรรมให้เกิดประสิทธิภาพ และคุณภาพจำเป็นต้องมีหลักเกณฑ์ และข้อคำนึงถึง เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานมิให้ออกไปนอกขอบเขตที่กำหนดตลอดจนมีทิศทางที่เหมาะสม ทำให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างรวดเร็วถูกต้องตามวัตถุประสงค์ สรุปได้ว่าหลักเกณฑ์ในการจัดกิจกรรมของโรงเรียนต่าง ๆ ควรยึดหลักดังต่อไปนี้

1. กิจกรรมต่าง ๆ จะต้องอยู่ในความดูแลของโรงเรียน โดยมีครูอาจารย์ที่ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาเป็นผู้ให้คำแนะนำ

2. การจัดกิจกรรมจะต้องยึดถือปรัชญา และจุดมุ่งหมายการจัดการศึกษาเป็นสำคัญ

3. การจัดกิจกรรมใด ๆ จะต้องไม่เป็นอุปสรรคและเป็นผลเสียในเรื่องการเรียน

4. การจัดกิจกรรมจะต้องยึดหลักประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับเป็นหลักสำคัญที่สุด

5. การจัดกิจกรรมจะต้องเป็นประชาธิปไตย ให้นักเรียนได้กล้าแสดงความคิดเห็นกล้าตัดสินใจและช่วยแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้

1.9 สภาพแวดล้อมทั่วไปของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดราชบุรี

สถานการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยในช่วง 3 ทศวรรษที่ผ่านมา ประเทศไทยประสบความสำเร็จในการพัฒนาเศรษฐกิจ รายได้ต่อหัวของคนไทยเพิ่มขึ้นจาก 2,100 บาทต่อปี ในปี พ.ศ. 2504 เป็น 68,000 บาทในปี พ.ศ. 2538 สัดส่วนคนยากจนในประเทศลดลง การพัฒนาประเทศที่มุ่งไปสู่สังคมอุตสาหกรรม สังคมข่าวสาร และการแข่งขันเพื่อสร้างความมั่นคงในด้านรายได้ ทำให้คนไทยและสังคมไทยมีความเป็นวัตถุนิยมมากขึ้น ก่อให้เกิดปัญหาด้านพฤติกรรมของคนไทย วัฒนธรรมตะวันตกได้เข้ามาครอบงำวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของสังคมไทยมากขึ้นเรื่อย ๆ ประเทศไทยต้องนำเข้าสินค้าต่างประเทศเพิ่มขึ้น ทำให้ขาดดุลการค้า ขาดดุลชำระเงิน เศรษฐกิจไทยเริ่มเข้าสู่ภาวะวิกฤตตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 รัฐต้องประกาศลอยตัวค่าเงินบาท อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ (GDP) ลดลงอย่างรวดเร็วจนถึงขั้นติดลบ เกิดภาวะเงินเฟ้อ หนี้ต่างประเทศมีมาก เกิดภาวะการว่างงานอย่างรุนแรง สถาบันการเงินล้มละลาย ธุรกิจเล็กล้มกิจการ ประชาชนมีหนี้สินมาก ขาดรายได้จนเจือจรรอบครัว เศรษฐกิจล่มสลายนำมาซึ่งปัญหาทางสังคมอย่างต่อเนื่อง คนในสังคมเอารัดเอาเปรียบ ปัญหายาเสพติด ปัญหาการขายบริการทางเพศ ปัญหาการใช้แรงงานเด็กในทางมิชอบ (กระทรวงศึกษาธิการ 2542 : 12)

จำรัส ระหว่างบ้าน (2545 : สัมภาษณ์) ได้ให้ความคิดเห็นถึงสภาพของโรงเรียนสวนผึ้งวิทยา อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ซึ่งเป็นโรงเรียนที่มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศสหภาพพม่า ว่าประชาชนและชุมชนที่อยู่บริเวณใกล้เคียงกับโรงเรียนส่วนมากมีฐานะทางเศรษฐกิจไม่ดี ฐานะยากจน ประชาชนหลายเชื้อชาติมาอาศัยอยู่ร่วมกันตามแนวชายแดน

มีการติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านในเรื่องการค้าขายแลกเปลี่ยนสินค้าซึ่งกันและกัน ผู้ปกครองนักเรียนส่วนมากเดินทางติดต่อกับชายแดน หรือเดินทางไปทำงานในตัวเมืองราชบุรี ประชาชนในวัยทำงานก็เดินทางเข้ากรุงเทพ ฯ เพื่อไปทำงานหาเงินไปเลี้ยงครอบครัว ทำให้ผู้ปกครองนักเรียนมิได้อยู่ร่วมกับนักเรียน เมื่อนักเรียนขาดคนดูแลเอาใจใส่ใกล้ชิด นักเรียนจึงอยู่ในฐานะที่เสี่ยงต่อการติดยาเสพติด และประพฤติดังไม่เหมาะสมกับสภาพนักเรียน เช่นเรื่องการมีครอบครัวก่อนวัยอันควร ซึ่งสอดคล้องกับ อำนวยพร พลจันทร์ (2546 : 41) ได้กล่าวถึงสภาพที่ตั้งของโรงเรียนสวนผึ้งวิทยา อยู่ในเขตพื้นที่พิเศษมีเขตติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน มีความยากลำบากในการคมนาคม มีระยะทางห่างจากชุมชนเมืองถึง 62 กิโลเมตร มีรถยนต์โดยสารประจำทางไม่มาก ฤดูฝนเดินทางไม่สะดวก ขาดแคลนปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิต เช่น เครื่องสาธารณูปโภค การสื่อสารทางเทคโนโลยีมีความเสี่ยงภัยเนื่องจากประเทศที่มีอาณาเขตติดต่อกันมีการสู้รบบ่อยครั้ง ส่งผลมายังพื้นที่ใกล้เคียงคือบริเวณโรงเรียนและชุมชนที่นักเรียนพักอาศัย เมื่อมีการสู้รบชนกลุ่มน้อยก็อพยพเข้ามาพักพิง มีโรคภัยไข้เจ็บชุกชุม เช่น มาเลเรีย ไข้กาฬหลังแอ่น ฐานะทางเศรษฐกิจของผู้ปกครองนักเรียนไม่ดี มีรายได้ไม่แน่นอน ครอบครัวแตกแยก นักเรียนอาศัยอยู่กับบุคคลอื่น ผู้ปกครองส่วนหนึ่งมีความแตกต่างทางเชื้อชาติ นักเรียนไม่มีหลักฐานทะเบียนราษฎรและสัญชาติไทย ปัญหาส่วนใหญ่คือปัญหาการเล่นการพนันและการใช้สารเสพติดของนักเรียน ผู้ปกครองและชุมชนนอกจากนี้ยังมีผู้บริหารโรงเรียนอีกหลายโรงเรียนที่ให้ความเห็นคล้ายกัน เช่น สนั่น บุญครุฑ (2545 : สัมภาษณ์) ได้ให้ความเห็นถึงสภาพของโรงเรียนบ้านคาวีทยา กิ่งอำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี ว่าโรงเรียนบ้านคาเป็นโรงเรียนที่อยู่ตามแนวชายแดนมีประชาชนหลายเชื้อชาติมาอาศัยอยู่ร่วมกันยากแก่การควบคุมดูแล ประชาชน ผู้ปกครองนักเรียนมีฐานะยากจน อาชีพทำไร่นา ส่วนมากเดินทางไปทำงานในตัวเมืองราชบุรี หรือกรุงเทพฯ ทำให้ขาดการดูแลเอาใจใส่ลูกหลาน นักเรียนบางคนก็อาศัยอยู่กับ ปู่ ย่า ตา ยายหรือญาติพี่น้องซึ่งมีอายุมากแล้วไม่สามารถดูแลได้อย่างใกล้ชิด ทำให้นักเรียนเดินทางไปในทางที่ผิด เช่น เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด มีพฤติกรรมในเรื่องการมีคูครองก่อนวัยอันควร ฯลฯ จากสภาพปัญหาต่าง ๆ ที่กล่าวมา และนโยบายของกรมสามัญศึกษาทำให้ โรงเรียนในจังหวัดราชบุรีจำเป็นต้องมีระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยเฉพาะนักเรียนกลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มมีปัญหา เพื่อช่วยให้การดำเนินชีวิตของนักเรียนเป็นไปอย่างราบรื่น

เพื่อเป็นการพัฒนาคนให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมสอดคล้องกับ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเป็นคนดี คนเก่ง ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ดังนั้นการจัดทำคู่มือการจัดกิจกรรมกลุ่มเสี่ยงในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องนำผลกระทบที่เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมมาพิจารณา จัดทำคู่มือให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

แนวทางการดำเนินงานการจัดกิจกรรมในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน จังหวัด
ราชบุรี

กรมสามัญศึกษา (2544 : 19 – 24) ได้ให้แนวทางในการจัดกิจกรรมในระบบ
การดูแลช่วยเหลือนักเรียนดังนี้

1. กิจกรรมส่งเสริมนักเรียนกลุ่มปกติได้แก่
 - 1.1 กิจกรรมโฮมรูม (Homeroom)
 - 1.2 กิจกรรมประชุมผู้ปกครองในชั้นเรียน (Classroom meeting)
2. กิจกรรมป้องกันและช่วยเหลือนักเรียน
 - 2.1 กิจกรรมการให้คำปรึกษาเบื้องต้น
 - 2.2 กิจกรรมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา
 - 2.2.1 กิจกรรมในห้องเรียน
 - 2.2.2 กิจกรรมเสริมหลักสูตร
 - 2.2.3 เพื่อนช่วยเพื่อน (Buddy)
 - 2.2.4 กิจกรรมซ่อมเสริม
 - 2.2.5 กิจกรรมสื่อสารกับผู้ปกครอง

ลักษณะการจัดกิจกรรมของโรงเรียนมัธยมศึกษาของจังหวัดราชบุรีทุกโรงเรียน
ได้นำแนวการจัดกิจกรรมตามที่กรมสามัญศึกษากำหนด มาดำเนินการเหมือนกันทุกโรงเรียน
แต่รายละเอียดของกิจกรรมบางโรงเรียนอาจเพิ่มเติม เช่น โรงเรียนวัดดอนตูม มีกิจกรรม
ลานกีฬาเพื่อสุขภาพ กิจกรรมค่ายพัฒนาจิต กิจกรรมอบรมจริยธรรมประจำสัปดาห์ ฯลฯ
(โรงเรียนวัดดอนตูม 2544 : 72)

1.10 ส่วนประกอบของกิจกรรมนักเรียน

เพื่อให้การดำเนินงานการจัดกิจกรรมนักเรียน เป็นไปอย่างรวดเร็วไม่ผิดพลาด
ปราศจากอุปสรรคปัญหาใด ๆ จึงจำเป็นต้องมีแนวทางขั้นตอน วิธีการ ส่วนประกอบของ
กิจกรรมชัดเจน ตลอดจนการวางแผนการดำเนินงานอย่างมีระบบ การจัดกิจกรรมจึงจะสำเร็จ
ตามวัตถุประสงค์

ผกา บุญเรือง (2526 : 59 – 62) ได้ให้ตัวอย่างส่วนประกอบของกิจกรรม
นักเรียนดังนี้

1. ชื่อกิจกรรม
2. คำนำ
3. จุดประสงค์
4. สิ่งที่ต้องทำ
5. วิธีดำเนินการ
6. วิธีสอน

7. การประเมินผล
8. ข้อเสนอแนะ
9. แหล่งค้นคว้าเพิ่มเติม

กระทรวงศึกษาธิการ (2540 : 20 – 21) ได้ให้ส่วนประกอบของกิจกรรมดังนี้

1. ชื่อกิจกรรม
2. จุดประสงค์การจัดกิจกรรม
3. วิธีดำเนินการจัดกิจกรรม
4. สื่อประกอบกิจกรรม
5. การประเมินผลการจัดกิจกรรม

กรมวิชาการ (2542 : 50 – 51) ได้ให้ส่วนประกอบของกิจกรรมดังนี้

1. ชื่อกิจกรรม
2. แนวคิด
3. จุดประสงค์
4. แนวทางการดำเนินการ
5. ขั้นตอนการดำเนินการ
6. ชิ้นสรุป
7. สื่อ/อุปกรณ์
8. การประเมินผล

กรมสุขภาพจิต (2543 : 41 – 42) ได้ให้ส่วนประกอบของกิจกรรมดังนี้

1. ชื่อกิจกรรม
2. วัตถุประสงค์
3. จำนวนนักเรียน
4. ระยะเวลา
5. สื่อ/อุปกรณ์
6. ขั้นตอนของกิจกรรม
7. วิเคราะห์และประเมินผล

กรมสามัญศึกษา (2544 : 88) ได้ให้ส่วนประกอบของกิจกรรมดังนี้

1. ชื่อกิจกรรม
2. วัตถุประสงค์
3. สาระสำคัญ
4. การดำเนินกิจกรรม

กรมสุขภาพจิต (2544 : 155) ได้ให้ส่วนประกอบของกิจกรรมดังนี้

1. ชื่อกิจกรรม
2. วัตถุประสงค์

3. สารสำคัญ

4. การดำเนินกิจกรรม

จากความเห็นของหน่วยงานหลายหน่วยงานพอสรุปได้ว่าส่วนประกอบของกิจกรรมควรมีส่วนประกอบดังต่อไปนี้

1. ชื่อกิจกรรม
2. วัตถุประสงค์
3. สารสำคัญ
4. ระยะเวลาดำเนินการ
5. การดำเนินกิจกรรม
6. สื่อ/อุปกรณ์
7. การประเมินผล

2. ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2.1 ความหมายของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ในสภาพของสังคมปัจจุบันเป็นสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว เพราะความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีทำให้การติดต่อสื่อสารได้สะดวกรวดเร็วและสามารถติดต่อกันได้ทั่วโลก ความเป็นอยู่มีการแข่งขันกันมากขึ้น ใครเก่ง และเร็วกว่าเป็นผู้ชนะการทำงานทุกอย่างมีความซับซ้อนมากขึ้น มีความจำเป็นต้องมีการวางแผนการทำงานให้เป็นระบบระเบียบ มีวิธีการขั้นตอนการดำเนินงาน ตลอดจนการประเมินผล

พวงรัตน์ เกษรแพทย์ (2544 : 110) ได้ให้ความหมายของคำว่าระบบดังนี้ ระบบเป็นคำที่มีความหมายที่เป็นทั้งรูปธรรมและนามธรรม ในลักษณะที่เป็นรูปธรรมคือระบบเป็นสิ่งที่ประกอบด้วยส่วนต่างที่มีความสัมพันธ์กัน พึ่งพาอาศัยกัน โดยมีส่วนหนึ่งทำหน้าที่ศูนย์กลางของระบบ หรือในเชิงความหมายของนามธรรม หมายถึง วิธีการ การปฏิบัติงานที่มีรูปแบบและขั้นตอนที่มีลักษณะวงจร อาจเปลี่ยนได้ตามภาวะแวดล้อมและปัจจัยที่กำหนด

กรมสุขภาพจิต (2544ข :15) ได้ให้ความหมายว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน คือวิธีการดำเนินงานในการช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีรูปแบบและขั้นตอนอย่างชัดเจนสามารถปฏิบัติได้

กรมสามัญศึกษา (2544 : 5) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนหมายถึง กระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีขั้นตอน พร้อมด้วยวิธีการและเครื่องมือการทำงานที่ชัดเจนโดยมีครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงานดังกล่าว และมีการประสานความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับครูที่เกี่ยวข้องหรือบุคคลภายนอก รวมทั้งการส่งเสริมสนับสนุนจากโรงเรียน

กรมวิชาการ (2545 : 7) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึงการช่วยเหลือนักเรียนเป็นกระบวนการที่จะทำให้ผู้เรียนได้รู้จักและเข้าใจตนเอง มีแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาตนเองรวมทั้งครูได้รู้จักนักเรียนมากขึ้น สามารถส่งเสริม และป้องกันปัญหาของผู้เรียน ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มปกติหรือกลุ่มพิเศษ

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (2545 : 12) ได้ให้ความหมายไว้ว่าระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนหมายถึงกระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือ นักเรียนอย่างมีขั้นตอนพร้อมด้วยวิธีการและเครื่องมือการทำงานที่ชัดเจนโดยมีครูที่ปรึกษา เป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงานดังกล่าวและมีการประสานงานอย่างใกล้ชิดกับครูที่เกี่ยวข้อง หรือบุคคลภายนอก รวมทั้งการสนับสนุนส่งเสริมจากโรงเรียน

มันทนา และรังสรรค์ เพ็งหนู (2546 : 1) กล่าวว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียน หมายถึงกระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบมีขั้นตอน มีครู ที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงานโดยการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งภายในและนอกสถานศึกษา อันได้แก่คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน ผู้บริหาร และครูทุกคน มีวิธีการและเครื่องมือที่ชัดเจน มีมาตรฐานคุณภาพและมีหลักฐานการทำงานที่ ตรวจสอบได้

สรุปได้ว่าระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนคือการดำเนินงานช่วยเหลือนักเรียน อย่างมีระบบ มีขั้นตอนวิธีการเป็นกระบวนการตั้งแต่ต้นจนจบ มีการประสานงานจาก ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายอย่างชัดเจนทั้งบุคลากรภายในโรงเรียนและนอกโรงเรียน มีกิจกรรมและ เครื่องมือต่าง ๆ ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2.2 วัตถุประสงค์ของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

การดำเนินงานทุกอย่างจำเป็นต้องมีแนวทางวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายเพื่อเป็น การวางกรอบในการทำงานให้อยู่ในขอบเขตที่ต้องการ หน่วยงานนี้เทศก์ กรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5 (2545 : 66) ได้กำหนดวัตถุประสงค์ของระบบการช่วยเหลือนักเรียนไว้ ดังนี้

1. เพื่อให้การดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน เป็นไปอย่างมีระบบและมีประสิทธิภาพ
2. เพื่อให้โรงเรียนผู้ปกครอง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือชุมชน มีการทำงาน ร่วมกันโดยผ่านกระบวนการอย่างมีระบบ พร้อมด้วย เอกสาร หลักฐานการปฏิบัติงานสามารถ ตรวจสอบหรือรับการประเมินได้

2.3 ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

การดำเนินงานโครงหรือกิจกรรมจำเป็นต้องมีวิธีการขั้นตอนเพื่อให้ผู้ปฏิบัติงาน ได้ปฏิบัติได้ถูกต้องเหมาะสมกับสภาพการณ์นั้น ๆ ทำให้การดำเนินงานเป็นไปตามวัตถุประสงค์

ที่วางไว้โดยไม่เสียเวลาและงบประมาณ กองการมัธยมศึกษา (2544 : 10 - 11) ได้ให้หลักการจัดระบบในการดูแลนักเรียน คือ แบ่งเด็กนักเรียนออกเป็นกลุ่มละ 20 คน โดยมีครูดูแลรับผิดชอบ 1 คน ครูมีหน้าที่ติดตามดูแลเด็กนักเรียนในความรับผิดชอบอย่างใกล้ชิด ศึกษาสังเกตเด็กที่มีความผิดปกติ เข้าไปช่วยเหลือ พบผู้ปกครองหรือเยี่ยมครอบครัว ภาคเรียนละ 2 ครั้ง กรมสามัญศึกษา (2544 : 5 - 9) ได้ให้แนวทางการดำเนินงาน ดังต่อไปนี้

2.3.1 การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

ด้วยความแตกต่างของนักเรียนแต่ละคนที่มีพื้นฐานความเป็นมาของชีวิตไม่เหมือนกัน หล่อหลอมให้เกิดพฤติกรรมหลากหลายรูปแบบ ทั้งด้านบวกและด้านลบ ดังนั้นการรู้ข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคลจึงเป็นสิ่งสำคัญ ที่จะช่วยให้ครูที่ปรึกษาเข้าใจนักเรียนมากขึ้น สามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อการคัดกรองนักเรียน

2.3.2 การคัดกรองนักเรียน

การคัดกรองนักเรียน เป็นการพิจารณาข้อมูลเกี่ยวกับตัวนักเรียน กลุ่มเสี่ยง มีปัญหา คือ นักเรียนที่จัดอยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มเสี่ยง มีปัญหาตามเกณฑ์การคัดกรองของโรงเรียน ซึ่งโรงเรียนต้องให้การช่วยเหลือป้องกันหรือแก้ไขปัญหาดังแต่กรณี กรมสามัญศึกษา (2544 : 16 - 18) ได้ให้แนวทางการวิเคราะห์ข้อมูลนักเรียนเพื่อการคัดกรองนักเรียน ดังนี้

การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการคัดกรองนักเรียนนั้น ให้อยู่ในดุลพินิจของครูที่ปรึกษาและยึดถือเกณฑ์การคัดกรองนักเรียนของโรงเรียนเป็นหลักด้วย ดังนั้นโรงเรียนจึงควรมีการประชุมครูเพื่อพิจารณาเกณฑ์การจัดกลุ่มนักเรียนร่วมกัน เป็นที่ยอมรับของครูในโรงเรียน รวมทั้งให้มีการกำหนดเกณฑ์ ความรุนแรงหรือความถี่ของพฤติกรรมเท่าใดจึงจัดอยู่ในกลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มมีปัญหา สำหรับข้อมูลที่ควรนำมาใช้พิจารณาเพื่อการจัดกลุ่มนักเรียนมีดังนี้

1. ด้านความสามารถ

1.1 ด้านการเรียนประเด็นการพิจารณา คือ

1.1.1 ผลการเรียนที่ได้และความเปลี่ยนแปลงของผลการเรียน

1.1.2 ความเอาใจใส่ความพร้อมในการเรียน

1.1.3 ความสามารถในการเรียน

1.1.4 ความสม่ำเสมอในการมาโรงเรียน เวลาที่มาโรงเรียนและ

การเข้าชั้นเรียน

1.2 ด้านความสามารถพิเศษ

1.2.1 แสดงออกถึงความสามารถพิเศษที่มี

1.2.2 ความถนัด ความสนใจ และผลงานในอดีตที่ผ่านมา

2. ด้านสุขภาพ

2.1 ด้านร่างกาย

2.1.1 ความปกติ ความพิการหรือความบกพร่องทางร่างกาย เช่น

การมองเห็น การได้ยินเป็นต้น

2.1.2 โรคประจำตัว

2.1.3 ความสัมพันธ์ระหว่างน้ำหนักกับส่วนสูง

2.1.4 ความสะอาดของร่างกาย

2.2 ด้านจิตใจและพฤติกรรม

2.2.1 สภาพอารมณ์ที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน เช่น ความวิตกกังวล หรือซึมเศร้า

2.2.2 ความประพฤติ การแสดงออกทางพฤติกรรมไม่พึงประสงค์

2.2.3 มีผลกระทบต่อการเรียน ความสามารถพิเศษและการปรับตัวของนักเรียน เช่น พฤติกรรมที่ไม่อยู่นิ่ง สมาธิสั้น

2.2.4 ความสัมพันธ์กับเพื่อน ครู ผู้ปกครอง การใช้สารเสพติด การลักขโมย การทำร้ายตนเอง พฤติกรรมทางเพศที่ไม่เหมาะสม เป็นต้น

3. ด้านครอบครัว

3.1 ด้านเศรษฐกิจ

3.1.1 ลักษณะของผู้หารายได้ให้ครอบครัว

3.1.2 ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว

3.1.3 ความเพียงพอของรายรับกับรายจ่าย

3.1.4 จำนวนเงินที่นักเรียนได้มาใช้จ่ายในโรงเรียน

3.2 ด้านการคุ้มครองนักเรียน

3.2.1 ความสามารถในการคุ้มครองดูแลนักเรียนได้อย่างปลอดภัยและเหมาะสมของผู้ปกครอง

3.2.2 ความเหมาะสมของสภาพที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อม

3.2.3 ความสัมพันธ์ของคนในครอบครัว เช่นอบอุ่น หรือ ใช้ความรุนแรงในการตัดสินแก้ไขปัญหา ซึ่งมีผลกระทบต่อนักเรียนเช่น ซึม เหม่อลอย แสดงออกถึงอาการไม่อยากกลับบ้าน

3.2.4 การใช้สารเสพติด สุรา หรือเล่นการพนันรวมถึงความเจ็บป่วยเรื้อรังรุนแรงของสมาชิกในครอบครัว

4. ด้านพฤติกรรมอื่น ๆ ที่ครูพบเพิ่มเติม พฤติกรรมอื่น ๆ ที่เปลี่ยนแปลงจากเดิม ซึ่งอาจเป็นไปในทางที่ดี หรือไม่เหมาะสมที่ส่งผลกระทบต่อความสามารถของนักเรียน และการดำเนินชีวิตประจำวัน

สรุปนักเรียนกลุ่มเสี่ยงด้านต่าง ๆ มีดังต่อไปนี้

1. ด้านความสามารถ
2. ด้านสุขภาพ
3. ด้านสภาพครอบครัว

4. ด้านอื่น ๆ

2.3.3 นักเรียนกลุ่มเสี่ยง

จากการศึกษาของสถาบันต่าง ๆ ได้มีความเห็นถึงลักษณะของนักเรียนกลุ่มเสี่ยงมีลักษณะดังต่อไปนี้

กรมสุขภาพจิต (2544ก : 4) ได้ให้ความหมายของกลุ่มเสี่ยง กลุ่มเสี่ยงหมายถึงถึงลักษณะกลุ่มคนที่มีหลักฐานพอจะเชื่อได้ว่ามีความเสี่ยงต่อการเกิดปัญหา มากกว่าบุคคลทั่วไป โดยที่คนกลุ่มนี้ยังไม่มีอาการหรือความผิดปกติ แต่ถ้าไม่ได้รับการสร้างภูมิคุ้มกันจะทำให้เกิดปัญหายากภายหลังได้

กรมสุขภาพจิต (2544ข : 151) ได้ให้ลักษณะของนักเรียนกลุ่มเสี่ยงด้านยาเสพติดคือกลุ่มคนที่ใช้สารเสพติด เช่น บุหรี่ สุรา กัญชา ยาบ้า หรือสารเสพติดอื่น ๆ ส่วนกลุ่มเสี่ยงด้านการมีเพศสัมพันธ์ คือกลุ่มที่มีลักษณะการจับคู่อยู่ด้วยกันอย่างชัดเจน แยกกลุ่มอยู่ด้วยกันสองต่อสองบ่อยครั้ง หนีเรียนขาดเรียนโดยไม่มีเหตุผล

หน่วยศึกษานิเทศก์ (2544 : 84) ได้ให้ลักษณะของนักเรียนกลุ่มเสี่ยงด้านยาเสพติด คือ ใช้สารเสพติด หรือเคยใช้สารเสพติด เช่น กัญชา ยาบ้า หรือสารเสพติดอื่น ๆ ลักษณะกลุ่มเสี่ยงด้านการมีเพศสัมพันธ์ คือมีลักษณะจับคู่อยู่กันอย่างชัดเจน แยกกลุ่มอยู่ด้วยกันสองต่อสองบ่อยครั้ง หนีเรียนขาดเรียนโดยไม่มีเหตุผล

ศูนย์สุขภาพจิตเขต 9 (2546 : 1 – 2) การประชุมสัมมนาเพื่อหาแนวทางการดำเนินงานยาเสพติด จังหวัดอุดรธานี ได้ให้ความหมายของคำว่ากลุ่มเสี่ยง หมายถึงกลุ่มที่ยังไม่ใช้ยาเสพติดแต่มีปัจจัยเสี่ยง จากสภาพของครอบครัว ชุมชน และสังคมที่อาศัยอยู่ มีส่วนที่จะทำให้กลุ่มเสี่ยงกลายเป็นกลุ่มเสพ ส่วนจังหวัดแพร่ได้ให้ความหมายของกลุ่มเสี่ยง ดังนี้ กลุ่มเสี่ยงหมายถึง บุคคลที่มีปัจจัยทั้งทางด้านบุคคล ครอบครัว ชุมชน สังคม พร้อมทั้งจะทำให้ให้นักเรียนใช้สารเสพติด บุคคลเหล่านี้ถ้าไม่สร้างภูมิคุ้มกันไว้ มีโอกาสที่จะใช้สารเสพติดได้

สรุปได้ว่านักเรียนกลุ่มเสี่ยงด้านยาเสพติด คือมีลักษณะแนวโน้มที่จะติดยาเสพติดมากกว่ากลุ่มอื่นเพราะอยู่ในสภาพแวดล้อมเอื้ออำนวย เช่น ผู้ปกครองผลิต หรือจำหน่ายยาเสพติด อยู่ในกลุ่มที่ติดยาเสพติด ส่วนกลุ่มเสี่ยงด้านการมีเพศสัมพันธ์ คือนักเรียนที่อยู่ในสภาพแวดล้อม มีโอกาสที่จะมีเพศสัมพันธ์กันมากกว่ากลุ่มอื่น เช่น บรรดาคน อยู่ในที่ลับตาคน อยู่กันสองต่อสอง หรือเข้าบ้านอยู่ร่วมกันโดยไม่มีผู้ปกครอง เพราะฉะนั้นโรงเรียน จำเป็นที่จะต้องดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อป้องกันนักเรียนกลุ่มเสี่ยง มิให้หลงทางไปในทางที่ผิด

2.3.4 หลักการคัดกรองนักเรียนกลุ่มเสี่ยงของโรงเรียนในจังหวัดราชบุรี

ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นกระบวนการดำเนินงานของโรงเรียน อย่างมีขั้นตอนโดยใช้วิธีการและเครื่องมือต่าง ๆ อย่างมีระบบระเบียบสามารถตรวจสอบได้ การดำเนินงานอาศัยครู อาจารย์ฝ่ายปกครอง ครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลัก มีการประสาน

ความร่วมมือกับบุคคลที่เกี่ยวข้อง หรือบุคคลภายนอกโรงเรียน เพื่อให้การดำเนินงานช่วยเหลือนักเรียนประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ ในการศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษามีวัตถุประสงค์ที่จะใช้กิจกรรมช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยงใน 2 ด้าน คือ

1. ด้านยาเสพติด
2. ด้านการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร

แนวทางการดำเนินการพิจารณาคัดกรองนักเรียนกลุ่มเสี่ยงด้านยาเสพติดและพฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร มีดังนี้

โรงเรียนราชโบริกานุเคราะห์ (2544 : 84) ได้ให้เกณฑ์การพิจารณานักเรียนกลุ่มเสี่ยงในด้านยาเสพติดดังนี้ ใช้หรือเคยใช้สารเสพติด เช่น กัญชา ยาบ้า หรือสารเสพติดอื่น ๆ พฤติกรรมด้านมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร มีเกณฑ์การพิจารณาดังนี้ จับคู่ชัดเจน และแยกกลุ่มอยู่ด้วยกันสองต่อสองบ่อยครั้ง ซึ่งมีผลกระทบต่อผลการเรียนของนักเรียน

โรงเรียนวัดดอนตูม (2545 : 84) ได้ให้เกณฑ์การพิจารณานักเรียนกลุ่มเสี่ยงในด้านยาเสพติดดังนี้ สู้บบุหรี่เป็นประจำ จับกลุ่มเข้าห้องน้ำของโรงเรียนเป็นเวลานาน ๆ ใช้หรือเคยใช้สารเสพติด เช่น กัญชา ยาบ้า กาว 3 K น้ำมันรถยนต์ หรือสารเสพติดอื่น ๆ ชุมชนที่นักเรียนอาศัยอยู่ใกล้เคียงเป็นแหล่งค้ายาเสพติด บุคคลในครอบครัวมีผู้ใช้ยาเสพติด หรือเป็นผู้ค้ายาเสพติด ลักษณะของผู้ใช้ยาเสพติดจะมีอารมณ์แปรปรวน ร่างกายทรุดโทรม ไม่เข้าสังคม พฤติกรรมด้านการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร มีเกณฑ์การพิจารณาดังนี้ จับคู่กันอย่างชัดเจน แยกกลุ่มอยู่ด้วยกันสองต่อสองบ่อยครั้ง หนีเรียนเป็นประจำ มีเครื่องใช้ราคาแพง เช่น โทรศัพท์มือถือ แต่งตัวด้วยเสื้อผาราคาแพง แต่งหน้าทาปาก ผลการเรียนตกต่ำ ขาดเรียนบ่อยครั้ง เกณฑ์การพิจารณานักเรียนกลุ่มเสี่ยงในด้านยาเสพติด และการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรนี้ มีอีกหลายโรงเรียนที่มีเกณฑ์การพิจารณาลำบากกัน เช่น โรงเรียนบางแพปฐมวิทยา (2544 : 84) ได้ให้เกณฑ์การพิจารณานักเรียนกลุ่มเสี่ยงด้านยาเสพติดดังนี้ ติดบุหรี่ ใช้สารเสพติด หรือเคยใช้ เช่น กัญชา ยาบ้า ดมกาว ทินเนอร์ สารระเหยอื่น ๆ ด้านพฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร คือจับคู่กันอย่างเห็นได้ชัด แยกกลุ่มอยู่ด้วยกันสองต่อสองบ่อยครั้ง ใช้เครื่องสำอางมากกว่าปกติ ใส่เสื้อผาราคาแพง หนีเรียนขาดเรียนบ่อยครั้ง เทียวเตรกกลางคืน ผลการเรียนตกต่ำ

สรุปได้ว่าเกณฑ์การพิจารณานักเรียนกลุ่มเสี่ยง โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดราชบุรี มีเกณฑ์การพิจารณาดังนี้ ในด้านยาเสพติด คือติดบุหรี่ ใช้หรือเคยใช้สารเสพติด เช่น กัญชา ยาบ้า กาว หรือสารเสพติดอื่น ๆ บุคคลภายในครอบครัวมีประวัติยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด อาจจะเป็น พ่อ แม่ พี่น้อง หรือญาติใกล้เคียง มีพฤติกรรมในการใช้ห้องน้ำของโรงเรียนเป็นเวลานาน ผิดปกติและบ่อยครั้ง ร่างกายทรุดโทรม การเรียนตกต่ำ หนีเรียนขาดเรียนบ่อยครั้ง เกณฑ์การพิจารณานักเรียนกลุ่มเสี่ยงด้านพฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร คือจับคู่กันอย่างชัดเจน แยกกลุ่มอยู่ด้วยกันสองต่อสองบ่อยครั้ง มีของใช้ส่วนตัวราคาแพง เทียวเตรกกลางคืน ขาดเรียนหนีเรียนบ่อยครั้ง ผลการเรียนตกต่ำ

3. คู่มือ

3.1 ความหมายของคู่มือ

การดำเนินงานทุกอย่างถ้าไม่มีหลักการแนวทางชี้นำก็เหมือนคนตามอดเดินทาง โดยไม่มีจุดหมายปลายทาง หรือถ้ามีจุดหมายก็เดินไปไม่ตรงเส้นทาง ทำให้เสียเวลาไปโดยใช่เหตุ การจัดทำกิจกรรมนักเรียนให้มีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องมีคู่มือเพื่อเป็นสิ่งที่กำหนด จุดมุ่งหมาย มีวิธีการแนวทางในการปฏิบัติให้อยู่ในกรอบตามทิศทางที่ต้องการ ความหมายของคู่มือนั้นมีผู้ให้ความหมายไว้หลายท่าน เช่น

มาลินี พลประการและสุระ ดามาพงษ์ (2531 : 54-58) กล่าวว่าคู่มือครูคือหนังสือสำหรับผู้สอนในการใช้หนังสือเรียนเล่มใดเล่มหนึ่งประกอบด้วยจุดประสงค์ของรายวิชาเนื้อหาตามหลักสูตร และเนื้อหาที่ครูควรเพิ่มเติมจากหนังสือเรียน วิธีสอน อุปกรณ์การสอนและการวัดผล

ศักรินทร์ สุวรรณโรจน์ (2535 : 77) ได้ให้ความหมายว่า หนังสือคู่มือเป็นหนังสือที่ใช้ควบคู่ไปกับการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งเป็นหนังสือที่ให้แนวทางการปฏิบัติแก่ผู้ใช้ให้สามารถกระทำสิ่งนั้น ๆ ให้บรรลุเป้าหมาย

ปรีชา ช่างขวัญยืน และคนอื่น ๆ (2542 : 153) ได้ให้ความหมายไว้ว่า หนังสือคู่มือเป็นหนังสือที่ใช้ควบคู่กับการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งเป็นหนังสือที่ให้แนวทางการปฏิบัติแก่ผู้ใช้ให้สามารถกระทำสิ่งนั้น ๆ ให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย

สมมาตร ประสุวรรณ (2545 : 76) ได้สรุปความหมายของคู่มือไว้ว่า คู่มือหมายถึง หนังสือ ตำรา เอกสารแนะนำ หรือเป็นสื่อที่ใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติควบคู่ไปกับการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ที่มีเนื้อหาสาระสั้น ๆ ที่ผู้อ่านสามารถนำไปปฏิบัติได้ทันที จนบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย

อนุชิต เชิงจำเนียร (2545 : 22) ได้สรุปความหมายของคู่มือไว้ว่า คู่มือหมายถึง หนังสือที่เขียนขึ้นเพื่อเป็นแนวทางให้ผู้ใช้อคู่มือได้ศึกษาทำความเข้าใจและง่ายต่อการปฏิบัติตามได้ ในการทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งให้มีมาตรฐานใกล้เคียงกันมากที่สุดและทำให้นักเรียน นักศึกษามีความรู้ความสามารถและทักษะที่ใกล้เคียงกัน

กู๊ด (Good. 1973 : 349) ได้ให้ความหมายของคำว่าคู่มือครู ไว้ดังนี้ คู่มือครูคือหนังสือที่ให้แนวทางและคำแนะนำแก่ครู เกี่ยวกับวิธีการ กิจกรรม สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ และแหล่งข้อมูลหรือแหล่งอ้างอิงต่าง ๆ

จากความหมายของคู่มือที่กล่าวมาแล้วพอสรุปได้ว่าคู่มือหมายถึง หนังสือตำรา เอกสารแนะนำหรือเป็นสื่อทำความเข้าใจ ที่จัดทำขึ้นเพื่อเป็นแนวทางให้ผู้ใช้อคู่มือได้ศึกษาเตรียมการ ทำความเข้าใจเรื่องที่จะทำได้ง่าย และสามารถปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ สำเร็จผลตามวัตถุประสงค์

3.2 ประเภทของคู่มือ

ประเภทของคู่มือนั้นมีนักการศึกษาหลายท่านจัดประเภทของคู่มือไว้ ดังนี้ ศักรินทร์ สุวรรณโรจน์ และคนอื่น ๆ (2535 : 77) ได้แบ่งคู่มือเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. คู่มือการสอนหรือ คู่มือการจัดกิจกรรมเสริม เป็นคู่มือที่ให้ความรู้ และข้อเสนอแนะแนวปฏิบัติ เกี่ยวกับหลักสูตรการเรียนการสอน และการจัดกิจกรรม เช่น คู่มือการสอนรายวิชาคณิตศาสตร์ คู่มือการจัดกิจกรรมการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ เป็นต้น
2. คู่มือหนังสือเรียน เป็นคู่มือที่จัดทำขึ้นควบคู่ไปกับหนังสือตำราเรียน เพื่อเป็นแนวทาง วิธีการใช้หนังสือได้อย่างถูกต้อง และมีประสิทธิภาพ ทำให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจหนังสือเรียนมากขึ้น ในการดำเนินการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ได้สอดคล้องกับเนื้อหาของตำราเรียน ทำให้รู้และเข้าใจได้ดีขึ้น

บันลือ พุกกะวัน (2537 : 28) มีความเห็นว่าหนังสือคู่มือครูมีหลายแบบเท่าที่พบมาสามารถแยกประเภทได้ ดังนี้

1. คู่มือครูรายวิชา เป็นตำราที่เสนอแนะเทคนิคการสอนแต่ละวิชา และแต่ละระดับชั้น เช่นคู่มือครูสอนภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษา คู่มือสอนภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา เป็นต้น
2. คู่มือสอนรายวิชาและรายชั้น เป็นตำราที่เสนอแนะการสอนรายวิชาในระดับชั้นนั้น เช่น คู่มือครูสอนคณิตศาสตร์ชั้น ป. 6 คู่มือครูสอนภาษาไทย ชั้น ป. 6 เป็นต้น ตำราประเภทนี้จัดทำขึ้นเพื่อช่วยให้ครูผู้สอนปฏิบัติการสอนสามารถดำเนินการสอนเป็นรายบทเรียน ควบคู่ไปกับแบบเรียนที่นักเรียนใช้อยู่
3. คู่มือครูสอนรายชั้นเรียน เป็นตำราที่เสนอแนะการสอนในระดับชั้นนั้น ๆ ซึ่งครอบคลุมทุกกลุ่มวิชา หรือรายวิชา เช่นแนวการสอนสำเร็จรูป คู่มือครูสอนชั้น ป.1 – ป. 6 ตำราประเภทนี้จัดทำขึ้นเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ครูผู้สอนในระดับชั้นนั้น ๆ ที่ประกอบไปด้วยจุดประสงค์ เนื้อหา กิจกรรมและการตรวจสอบผลการเรียนในระดับชั้นนั้น ๆ

ปรีชา ช้างขวัญยืน และคนอื่น ๆ (2542 : 153) ได้แบ่งคู่มือไว้ดังนี้

1. คู่มือครู เป็นลักษณะของหนังสือเพื่อใช้เป็นแนวทาง ให้คำแนะนำเกี่ยวกับเนื้อหาสาระ วิชาการ กิจกรรม สื่อ วัสดุอุปกรณ์ และเป็นแหล่งข้อมูลอ้างอิง
 2. คู่มือผู้เรียน เป็นลักษณะของหนังสือที่ผู้เรียนใช้ควบคู่กับตำราเรียนปกติ ประกอบด้วยสาระ แบบฝึกหัด ตอบคำถามปัญหาต่าง ๆ สรุปเนื้อหาต่าง ๆ
 3. คู่มือทั่วไป เป็นลักษณะของหนังสือ แนะนำให้ความรู้เกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งแก่ผู้อ่าน ผู้อ่านเข้าใจ และสามารถดำเนินการตามคำแนะนำของคู่มือ ได้ด้วยตนเอง
- จากความคิดเห็นของนักการศึกษาที่กล่าวมาแล้ว สรุปได้ว่า ประเภทของคู่มือนั้นแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. คู่มือการสอนของครู เพื่อเป็นแนวทาง หรือ คู่มือทั่วไปมีไว้เพื่อให้ผู้ดำเนินการจัดกิจกรรมได้มีหลักการแนวทางในการจัดดำเนินงานในเรื่องของกิจกรรมทุกประเภท มีข้อเสนอแนะให้ครูได้ศึกษาก่อนการเรียนการสอน ในเรื่องหลักการสอนวิธีการสอน และการจัดกิจกรรมในหลักสูตร หรือกิจกรรมนอกหลักสูตร จะได้นำไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง ไม่หลงทาง ไม่ทำให้เสียเงินเสียเวลา เช่น คู่มือการใช้หลักสูตร คู่มือรายวิชา คู่มือการใช้สื่อ เป็นต้น

2. คู่มือนักเรียน ให้นักเรียนไว้เพื่อจะได้มีแนวทางในการปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง เช่นคู่มือนักเรียนของโรงเรียน หรือเป็นคู่มือตำราเรียน เพื่อจะได้ใช้ตำราเรียนได้ถูกต้องรวดเร็วและเกิดประโยชน์สูงสุด

3. คู่มือการจัดกิจกรรมจัดทำไว้เพื่อให้ผู้ดำเนินการจัดกิจกรรมได้มีหลักการแนวทางในการดำเนินงานในเรื่องของกิจกรรมทุกประเภทได้สะดวกและรวดเร็ว มีประสิทธิภาพกิจกรรมที่จัดมีคุณภาพ บรรลุตามวัตถุประสงค์

3.3 องค์ประกอบของคู่มือ

ศักรินทร์ สุวรรณโรจน์ และคนอื่น ๆ (2535 : 89) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของคู่มือดังนี้

1. คำชี้แจงเกี่ยวกับการเตรียมการที่จำเป็นต่าง ๆ เช่น วัสดุอุปกรณ์ สื่อ ฯลฯ
2. เนื้อหาสาระและกระบวนการ หรือขั้นตอนในการดำเนินการ
3. ความรู้เสริม หรือแบบฝึกหัด แบบฝึกปฏิบัติ เพื่อช่วยในการฝึกฝน
4. ปัญหาและคำแนะนำเกี่ยวกับการป้องกัน และการแก้ไขปัญหา
5. แหล่งข้อมูลและแหล่งอ้างอิงต่าง ๆ

จากการได้ศึกษาคู่มือการจัดกิจกรรมป้องกันและการแก้ไขปัญหาสารเสพติดในสถานศึกษา กรมสามัญศึกษา ซึ่งพอจะเป็นตัวอย่างได้ กระทรวงศึกษาธิการ (2540 :1-5) ได้สรุปองค์ประกอบของคู่มือ ดังนี้

1. บทนำ ความเป็นมา
2. นโยบายและแผน
 - 2.1 นโยบายกระทรวงศึกษาธิการ
 - 2.2 แผนป้องกันสารเสพติดในกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2540 - 2544
 - 2.3 นโยบายกรมสามัญศึกษา
3. การบริหารกิจกรรมการป้องกันและการแก้ไขปัญหาสารเสพติดในสถานศึกษา กรมสามัญศึกษา
 - 3.1 แผนภูมิประสานงานด้านการป้องกันสารเสพติด
 - 3.2 คณะกรรมการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาสารเสพติด

3.3 แนวปฏิบัติในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดใน
สถานศึกษากรมสามัญศึกษา

4. กิจกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา ซึ่งมีหลายกิจกรรมตามความเหมาะสม

เอกวุฒิ ไกรมาก (2541 : 54) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของกลุ่ม ควรประกอบด้วยรายละเอียดที่สำคัญดังนี้

1. คำชี้แจงการใช้คู่มือ โดยปกติจะครอบคลุมถึง
 - 1.1 วัตถุประสงค์ของคู่มือ
 - 1.2 ความรู้พื้นฐานที่จำเป็นในการใช้คู่มือ
 - 1.3 วิธีการใช้คู่มือ
 - 1.4 คำแนะนำการใช้คู่มือ
 2. เนื้อหาสาระที่จะสอน ปกติจะมีการให้เนื้อหาสาระที่จะสอนโดยมีคำชี้แจงหรือคำอธิบายประกอบและอาจมีการวิเคราะห์เนื้อหาสาระให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจที่จะอ่าน
 3. การเตรียมการสอน ประกอบด้วยรายละเอียดดังนี้
 - 3.1 การเตรียมสถานที่ วัสดุ สื่อ อุปกรณ์ และเครื่องมือที่จำเป็น
 - 3.2 การเตรียมวัสดุ เอกสารประกอบการสอน แบบฝึกหัดและแบบปฏิบัติ
- ข้อสอบ คำเฉลย ฯลฯ
- 3.3 การติดต่อประสานงานที่จำเป็น
 4. กระบวนการ วิธีการ กิจกรรมการเรียนการสอนส่วนนี้นับว่าเป็นส่วนสำคัญของคู่มือ คู่มือครูจำเป็นต้องให้ข้อมูลหรือรายละเอียด ดังนี้
 - 4.1 คำแนะนำเกี่ยวกับขั้นตอนและวิธีดำเนินการสอน
 - 4.2 คำแนะนำและตัวอย่างที่เกี่ยวกับกิจกรรมการสอนที่จะช่วยให้การสอนบรรลุผล
 - 4.3 คำถาม ตัวอย่าง แบบฝึกหัด และสื่อต่างๆ ที่ใช้ในการสอน
 - 4.4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสิ่งที่ควรทำ ไม่ควรทำ ซึ่งมักจะมาจากประสบการณ์ของผู้เขียน
 5. การวัดผลและประเมินผล คู่มือที่ดีควรจะให้คำแนะนำที่เกี่ยวกับการสอนอย่างครบถ้วน การวัดผลและประเมินผลการสอนนับเป็นองค์ประกอบสำคัญของการสอนอีกองค์ประกอบหนึ่ง ที่คู่มือจำเป็นต้องให้รายละเอียดต่าง ๆ เช่น
 - 5.1 เครื่องมือวัด
 - 5.2 วิธีวัดผล
 - 5.3 เกณฑ์การประเมินผล

6. ความรู้เสริม คู่มือครูที่ดีจะต้องคำนึงถึงความต้องการของผู้ใช้ และสามารถคาดคะเนได้ว่าผู้ใช้มักจะประสบปัญหาในเรื่องใด และจัดหาหรือจัดทำข้อมูลที่จะช่วยส่งเสริมความรู้ของครู อันจะทำให้การสอนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

7. ปัญหาและคำแนะนำเกี่ยวกับการป้องกันและการแก้ไขปัญหา ผู้เขียนคู่มือควรจะเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในเรื่องที่เขียนมาพอสมควร ซึ่งจะช่วยให้รู้ว่าการดำเนินการในเรื่องนั้น ๆ มักจะมีปัญหาอะไรเกิดขึ้น และจุดอ่อนในเรื่องนั้นมีอะไรบ้าง การเป็นผู้มีประสบการณ์และสามารถนำเอาประสบการณ์เหล่านั้นมาช่วยผู้ใช้ หรือผู้อ่านให้สามารถกระทำสิ่งนั้น ๆ ได้อย่างราบรื่นไม่เกิดอุปสรรค ปัญหา นับว่าเป็นจุดเด่นของคู่มือ ผู้เขียนคู่มือครูที่สามารถให้คำแนะนำเกี่ยวกับการป้องกัน และแก้ไขปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นกับผู้อ่านหรือผู้ใช้คู่มือจึงถือได้ว่าทำหน้าที่ของผู้เขียนหนังสือที่ดี

8. แหล่งข้อมูลและแหล่งอ้างอิงต่าง ๆ หนังสือที่ดีไม่ควรขาดแหล่งอ้างอิงหรือแหล่งข้อมูล ซึ่งจะประกอบเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านในการไปศึกษาค้นคว้าต่อไป โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คู่มือครูนั้นเป็นหนังสือที่ใช้เป็นแนวทางในการสอน หากครูได้รับข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งข้อมูลต่าง ๆ จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการสอน

ปรีชา ช้างขวัญยืนและคนอื่น ๆ (2542 : 154 – 155) อธิบายองค์ประกอบของคู่มือที่สำคัญ ๆ ไว้ดังนี้

1. คำชี้แจงการใช้คู่มือ
2. คำชี้แจงเกี่ยวกับการเตรียมการที่จำเป็น เช่น วัสดุอุปกรณ์ สื่อ ฯลฯ
3. เนื้อหาสาระ และกระบวนการ หรือขั้นตอนในการดำเนินงาน
4. ความรู้เสริม หรือแบบฝึกหัดเพื่อเป็นการช่วยฝึกความคิดของผู้เรียน
5. ปัญหา และ คำแนะนำ เกี่ยวกับการป้องกันและการแก้ไขปัญหา
6. การวัดผลและประเมินผล
7. แหล่งข้อมูล และ แหล่งอ้างอิง ต่าง ๆ

สมภาร ปรุ่งสุวรรณ (2545 : 80 – 81) ได้จัดทำคู่มือครูในโรงเรียนทหารช่างวิชาการอ่านแผนที่ หลักสูตรชั้นนายร้อย ของโรงเรียนทหารช่าง กรมการทหารช่าง กองทัพบก มีองค์ประกอบของคู่มือ ดังนี้

1. ปก
2. คำนำ
3. สารบัญ
4. คำแนะนำการใช้คู่มือ
5. ความหมายของวิชา
6. ลักษณะของรายวิชา
7. การแบ่งหน่วยการเรียนรู้
8. การวัดและประเมินผล

9. ตารางกำหนดน้ำหนักคะแนนและเกณฑ์การผ่าน

10. จุดประสงค์การสอน

11. แผนการสอนรายบท

11.1 จุดประสงค์การสอน

11.2 กล่าวนำ

11.3 เนื้อหา

11.4 สรุปบทเรียน

11.5 การวัดและประเมินผล

11.6 หนังสืออ่านประกอบ

11.7 บันทึกหลังการสอน

11.8 กิจกรรม

11.9 สื่อการสอน

11.10งานที่รับมอบหมาย

12. หนังสืออ้างอิง

13. ภาคผนวก

มงคล ลีลาธนากร (2546 : 41) ได้จัดทำคู่มือครูประกอบการสอนหลักสูตรการใช้โปรแกรมประมวลผลคำ ของสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงาน โดยมีองค์ประกอบดังต่อไปนี้

1. ปก

2. คำนำ

3. สารบัญ

4. คำแนะนำการใช้คู่มือ

5. ใบเตรียมการสอน

5.1 วัตถุประสงค์

5.2 วิธีสอน

5.3 หัวข้อหลักสูตร

5.4 สื่อการสอน

5.5 แบบฝึกหัดตามใบงาน

5.6 การวัดผลจากใบงาน / ใบทดสอบ

6. ใบข้อมูล / เนื้อหาตามหัวข้อวิชาเรียงตามลำดับ

7. ใบงาน

จากการที่มีผู้ให้คำอธิบายไว้หลายท่านพอสรุปได้ว่าองค์ประกอบของคู่มือ ควร มีองค์ประกอบให้เหมาะสมกับชนิดหรือประเภทของคู่มือ นั้น ๆ และมีองค์ประกอบดังนี้

1. ปก

2. คำนำ

3. สารบัญ
4. คำชี้แจงการใช้คู่มือ
5. กิจกรรม
 - 5.1 ชื่อกิจกรรม
 - 5.2 วัตถุประสงค์
 - 5.3 สำคัญ
 - 5.4 การดำเนินกิจกรรม
 - 5.5 สื่อ / อุปกรณ์
 - 5.6 การประเมินผล
 - 5.7 บันทึกผลการจัดกิจกรรม

คู่มือการจัดกิจกรรมนักเรียนกลุ่มเสี่ยงด้านยาเสพติด และการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรจัดทำขึ้นมาเพื่อใช้เป็นแนวทางให้อาจารย์ที่ปรึกษา หรือครู อาจารย์ที่เกี่ยวข้องใช้กับนักเรียนในความรับผิดชอบ

3.4 ลักษณะของคู่มือที่ดี

มีนักการศึกษาได้กล่าวถึงลักษณะของคู่มือที่ดีเช่น

บันลือ พุกพะวัน (2537 : 29 – 30) ได้ให้ความเห็นลักษณะของคู่มือครูที่ดีดังต่อไปนี้

1. สามารถช่วยให้ครูเข้าใจลักษณะเนื้อหาวิชา ขอบข่าย หรือสิ่งที่จะตอบได้ กระจางและเด่นชัด เช่นการมองเห็นโครงร่างของงานสอนทั้งหมด หรืออาจกล่าวอย่างย่อได้ว่าช่วยให้ครูเกิดมโนทัศน์กับงานที่จะสอน
2. ช่วยให้ครูสามารถดำเนินตามแนวทางและขั้นตอนนั้น ๆ ได้ดี โดยที่ครูสามารถดัดแปลงยืดหยุ่นได้เอง ไม่เป็นการให้แนวทางแบบบังคับ ดังนั้นแนวทางแห่งการเสนอแนะ เปิดโอกาสให้ผู้สอนสามารถปฏิบัติได้คล่องตัวขึ้น
3. กิจกรรมที่เสนอแนะหรือกำหนดไว้ควรมีการทดลองใช้กับเด็กวัยนั้น ๆ ว่าเด็กสนใจปฏิบัติได้จึงควรใช้
4. แนวการเขียน เน้นย้ำแนวทางปฏิบัติที่มุ่งไปสู่เป้าหมายอย่างต่อเนื่องนั้น คือมีจุดเน้นย้ำไปทางเดียวกัน เช่นมุ่งฝึกงานเป็นกลุ่ม ทำงานเป็นกลุ่มก็ฝึกอย่างต่อเนื่องจนเด็กมีแนวทาง เมื่อได้แนวแล้วจึงฝึกเป็นรายบุคคล เป็นต้น
5. ความแปลกใหม่ของกิจกรรมและวิธีสอน ควรส่งเสริมแก่ผู้ปฏิบัติโดยค่อยเป็นค่อยไป มิได้มุ่งกระจายไปแนวใหม่ทั้งหมด แต่การใช้แนวทางปฏิบัตินั้น ๆ ต้องเป็นทางปฏิบัติได้และได้ผลด้วย หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ พยายามสอดแทรกสิ่งแปลก ๆ ใหม่ ๆ ที่ละน้อยดีกว่าที่จะใช้วิธีใหม่ทีเดียว

6. ทั้งรูปแบบและวิธีการ ที่เป็นแนวในการเขียนต้องคงรูปแบบและขั้นตอน โดยสม่ำเสมอเพื่อสะดวกแก่การใช้ การเปิดอ่าน ค้นคว้า และอื่น ๆ

เอกุณิ ไกรมาก (2541 : 57) ได้ให้ความหมายของลักษณะที่ดีของคู่มือดังนี้

1. สามารถเข้าใจลักษณะเนื้อหา ขอบข่าย หรือสิ่งที่จะสอนได้อย่างกระจ่างชัด เช่น มองเห็นโครงสร้างของการสอนทั้งหมด

2. ช่วยให้สามารถดำเนินตามแนวทางและขั้นตอนต่าง ๆ ได้ดีโดยสามารถ ดัดแปลงและยืดหยุ่นได้เอง ไม่เป็นแนวทางบังคับ ต้องเสนอแนะแนวทางโดยสามารถ ปฏิบัติงานได้คล่องขึ้น

3. กิจกรรมที่เสนอแนะหรือกำหนดไว้ ควรมีการทดลองใช้กับเด็กวัยนั้น ๆ เด็กสนใจปฏิบัติได้ จึงควรเลือกใช้

4. แนวการเขียน เน้นย้ำแนวปฏิบัติที่มุ่งไปสู่จุดมุ่งหมายอย่างต่อเนื่อง นั่นคือมีจุดเน้นย้ำไปทางเดียวกัน เช่น มุ่งฝึกงานกลุ่ม ทำงานเป็นกลุ่มก็ฝึกอย่างต่อเนื่อง จนเด็กมีแนวทางได้แนวทาง แล้วจึงฝึกเป็นรายบุคคลต่อไป

5. ความแปลกใหม่ของกิจกรรม ควรส่งเสริมแก่ผู้ปฏิบัติโดยค่อยเป็นค่อยไป มิได้มุ่งกระจายให้แนวใหม่ทั้งหมด แต่การใช้แนวปฏิบัตินั้น ๆ ต้องเป็นการปฏิบัติได้และได้ผล ด้วย

6. รูปแบบและวิธีการ ที่เป็นแนวทางในการเขียนคงรูปแบบและขั้นตอนโดย สม่ำเสมอเพื่อสะดวกแก่การใช้

ปรีชา ช่างขวัญยืน (2542 : 159 – 160) ลักษณะของคู่มือที่ดีควรมีรายละเอียด ดังนี้

1. ควรระบุให้ชัดเจนว่าคู่มือนั้นเป็นคู่มือสำหรับใคร ใครเป็นผู้ใช้
2. กำหนดวัตถุประสงค์ให้ชัดเจน ต้องการให้ผู้ใช้ได้ทำอะไรบ้าง
3. ควรมีส่วนนำที่จูงใจผู้ใช่ว่าคู่มือนี้จะช่วยผู้ใช้อย่างไร ทำอะไรบ้าง
4. ควรมีส่วนที่ให้หลักการหรือความรู้ที่จำเป็นแก่ผู้ใช้ในการใช้เครื่องมือ
5. ส่วนที่ให้คำแนะนำแก่ผู้ใช้เกี่ยวกับการเตรียมตัว การเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ และสิ่งจำเป็นในการดำเนินการ

6. ควรมีส่วนที่ให้คำแนะนำแก่ผู้ใช้เกี่ยวกับขั้นตอนหรือกระบวนการในการ กระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

7. เนื้อหาสาระที่ให้นั้นควรมีความถูกต้อง สามารถช่วยให้ผู้ใช้คู่มือทำสิ่งนั้นได้ สำเร็จ

8. ควรมีคำถามหรือกิจกรรมให้ผู้ใช้คู่มือทำ เพื่อตรวจสอบความเข้าใจใน การอ่านหรือการปฏิบัติตามขั้นตอนที่เสนอแนะ และเว้นที่ว่างสำหรับผู้ใช้ออกในการเขียน คำตอบรวมทั้งมีคำตอบและแนวทางในการตอบไว้ด้วย

9. การใช้เทคนิคต่าง ๆ ในการช่วยให้ผู้ใช้คู่มือได้สะดวก เช่น การจัดรูปเล่ม ขนาดการเลือกตัวอักษร ขนาดของตัวอักษร การเน้นข้อความบางตอน เป็นต้น

10. ควรให้แหล่งอ้างอิงที่เป็นประโยชน์ ซึ่งอาจเป็นบรรณานุกรม รายชื่อชมรม รายชื่อสื่อ รายชื่อสถาบัน รายชื่อบุคคลสำคัญ เป็นต้น

ศิริบุญ จงวุฒิเวทย์ และมาเรียม นิลพันธ์ (2542 : 17-16) ได้แยกลักษณะคู่มือที่ดีเป็น 3 ด้าน คือ

1. ด้านเนื้อหา

1.1 เนื้อหาสาระหรือรายละเอียดในคู่มือ ควรตรงกับเรื่องที่ศึกษาและ ไม่ยากเกินไปจนทำให้ไม่มีผู้สนใจที่จะหยิบอ่าน

1.2 การนำเสนอเนื้อหา ควรให้เหมาะสมกับพื้นฐานความรู้ของผู้ที่จะศึกษา

1.3 ข้อมูลที่อยู่ในคู่มือ ผู้อ่านสามารถประยุกต์ใช้ได้

1.4 เนื้อหามีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้อ้างอิง

1.5 ควรมีตัวอย่างประกอบในบางเรื่อง เพื่อจะได้ทำความเข้าใจได้ง่าย

1.6 ควรมีการปรับปรุงเนื้อหาของคู่มือให้ทันสมัยเสมอ

2. ด้านรูปแบบ

2.1 ตัวอักษรที่ใช้ควรมีตัวโต และมีรูปเล่มที่ชัดเจน อ่านง่าย เหมาะกับ

ผู้ใช้คู่มือ

2.2 ควรมีภาพหรือตัวอย่างประกอบเนื้อหา

2.3 ลักษณะการจัดรูปเล่ม ควรทำให้น่าสนใจ

2.4 การใช้ภาษา ควรให้เข้าใจง่ายเหมาะสมกับผู้ใช้คู่มือ

2.5 ระบบการนำเสนอ ควรเป็นระบบจากง่ายไปหายากหรือเป็นเรื่องๆ

ให้ชัดเจน

3. ด้านการนำไปใช้

3.1 ควรระบุขั้นตอน วิธีการใช้คู่มือให้ชัดเจน

3.2 มีแผนภูมิตาราง ตัวอย่างประกอบให้สามารถนำไปปฏิบัติจริงได้

3.3 บอกสิทธิประโยชน์และข้อควรปฏิบัติให้เข้าใจง่าย

สมมาตร ประเสริฐ (2544 : 83) ได้ให้ความเห็นไว้ว่าคู่มือที่ดีนั้น ควรมีลักษณะในประเด็นหลัก ๆ ดังนี้

1. ด้านเนื้อหา ต้องถูกต้อง และครอบคลุมสาระของคู่มือนั้น ๆ

2. การจัดลำดับข้อมูล นำเสนอเป็นขั้นตอนเข้าใจง่าย

3. รายละเอียดของคู่มือต้องชัดเจนเข้าใจง่าย

4. ผู้ใดอ่านแล้วสามารถนำไปปฏิบัติได้

5. รูปแบบของคู่มือสวยงามและทนต่อการใช้

จากความเห็นของนักการศึกษาหลายท่าน พอสรุปได้ว่าลักษณะของคู่มือที่ดี นั้น ควรมีลักษณะดังนี้

1. การเขียนข้อความในแต่ละประโยค ต้องชัดเจน เข้าใจง่าย ผู้ที่มีการศึกษาในแต่ละระดับสามารถอ่านและเข้าใจปฏิบัติตามคู่มือได้อย่างถูกต้อง
2. ต้องระบุให้ชัดเจนว่าสำหรับใครใช้ ใช้เพื่ออะไร ใช้เมื่อไร ใช้ที่ไหนและใช้ได้อย่างไร
3. มีการเรียงลำดับขั้นตอนแนวทางการใช้คู่มือไว้ถูกต้องครบถ้วน
4. การจัดทำรูปเล่มน่าสนใจ น่าใช้
5. มีตัวอย่างของปัญหาและวิธีการแก้ปัญหา คำแนะนำต่าง ๆ
6. เนื้อหาสาระ ควรมีความถูกต้อง สามารถช่วยให้ผู้ใช้คู่มือประสบความสำเร็
7. ควรให้แหล่งอ้างอิงในการศึกษาค้นคว้า

4. ยาเสพติด

ยาเสพติดในประเทศไทยมีมาตั้งแต่เมื่อใดไม่ปรากฏหลักฐานยืนยัน สมัยกรุงศรีอยุธยาพอมียหลักฐานยืนยันได้ว่ามีการใช้ยาเสพติดแล้ว เพราะมีกฎหมายห้ามการซื้อขาย เสพและการกินฝิ่น ต่อมาในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 ได้อนุญาตให้การสูบฝิ่นไม่ผิดกฎหมาย ทำให้ยาเสพติดแพร่ระบาดอย่างหนัก มีปัญหาเกิดขึ้นตามมามาก ต่อมาในปี พ.ศ. 2501 คณะปฏิวัติภายใต้การนำของ ฯพณฯ จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้พิจารณาเห็นว่าการสูบฝิ่นเป็นที่รังเกียจของสังคม และเป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัยอย่างร้ายแรง จึงเห็นสมควรให้เลิกการเสพและจำหน่ายฝิ่นโดยเด็ดขาด ได้มีประกาศของคณะปฏิวัติให้เลิกการเสพและจำหน่ายฝิ่นโดยเด็ดขาดทั่วราชอาณาจักร ตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2502 (สันติ จัยสิน และคณะ 2544 : 3 – 9)

4.1 ความหมายของยาเสพติด

ยาเสพติด หรือสารเสพติดมีผู้ให้ความหมายไว้ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (2537 : 1) ได้ให้ความหมายของยาเสพติดว่า ยาหรือสารเคมีใด ๆ ก็ตามซึ่งเมื่อบุคคลเสพหรือรับเข้าสู่ร่างกายโดยการสูบ ฉีด กินหรือดมและวิธีอื่น ๆ ติดต่อกันเป็นเวลานาน หรือช่วงระยะเวลาหนึ่งแล้ว จะก่อให้เกิดพิษเรื้อรัง ซึ่งจะทำให้ร่างกายเสื่อมโทรมลง ทั้งจะต้องทำให้ผู้เสพแสดงออกในลักษณะต่าง ๆ กัน คือต้องการปริมาณของยามากขึ้น มีภาวะการติดยาอยากยาทั้งร่างกายและจิตใจ

จงรัก อินทรเสวก และคณะ (2544 :11 – 12) ได้ให้ความหมายของยาเสพติดคือ สารใดก็ตามเมื่อนำเข้าสู่ร่างกายโดยวิธีใดก็ตาม ไม่ว่าจะเป็นการกิน ฉีด สูบ ดม ฯลฯ แล้ว ออกฤทธิ์ต่อจิตประสาทและร่างกาย โดยถ้าใช้สารนั้น ๆ เป็นประจำทุก ๆ วันจะทำให้เกิดผล 4 ประการคือ

1. ต้องเพิ่มปริมาณของสารนั้น เพื่อให้ได้ฤทธิ์ยาเท่าเดิม
2. เมื่อใช้สารนั้นเท่าเดิมหรือลดลง จะเกิดอาการขาดยา
3. ต้องพยายามทุกวิถีทางที่จะหาสารนั้นมาให้ได้
4. เกิดผลร้ายต่อตนเอง ครอบครัว และส่วนรวม

วชิรา บุตรวิบูลย์ (2544 : 2) กล่าวว่ายาเสพติดให้โทษหมายถึง สารเคมีหรือ วัตถุชนิดใด ๆ ก็ตามซึ่งเมื่อเสพเข้าสู่ร่างกายแล้วไม่ว่าจะโดยวิธีการรับประทาน ดม สูบ ฉีด หรือด้วยประการใด ๆ แล้วทำให้เกิดผลต่อร่างกายและจิตใจในลักษณะดังนี้

1. ต้องเพิ่มขนาดการเสพขึ้นเป็นลำดับ
2. มีอาการถอนยาเมื่อขาดยา
3. มีความต้องการเสพทั้งร่างกายและจิตใจอย่างรุนแรงและตลอดเวลา
4. สุขภาพโดยทั่วไปทรุดโทรม

นันทา ชัยพิชิตพันธ์ และคณะ (2544 : 1) กล่าวว่ายาเสพติด หมายถึง ยา หรือสารเคมีชนิดใดก็ตามที่เมื่อนำเข้าสู่ร่างกายไม่ว่าโดยการกิน การสูบ การดม หรือ การฉีด จะทำให้เกิดผลต่อร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และพฤติกรรม หากใช้ยาเป็นประจำจะทำให้เกิดอาการดังนี้

1. เสพยาในปริมาณมากขึ้น
2. เมื่อหยุดใช้ยาจะมีอาการอยากยา
3. มีความพยายามทุกทางเพื่อให้ได้ยาเสพติดมา
4. เกิดโทษต่อตนเองและผู้อื่น

สันติ จัยสิน และคณะ (2544 : 15) กล่าวว่ายาเสพติดหมายถึง สารหรือยาที่ อาจเป็นผลิตภัณฑ์จากธรรมชาติหรือจากการสังเคราะห์ ซึ่งเมื่อบุคคลใดเสพหรือได้รับเข้าสู่ ร่างกายซ้ำ ๆ กันแล้ว ไม่ว่าจะเป็นด้วยวิธีใด ซึ่งอาจเป็นช่วงระยะเวลาหนึ่ง หรือนานติดต่อกัน จะทำให้บุคคลนั้นตกอยู่ในอำนาจหรือเป็นทาสของสิ่งนั้นทางด้านร่างกายและจิตใจ และต้องการ ปริมาณที่เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ทำให้สุขภาพของผู้ใช้ยาเสื่อมโทรมลง แล้วเมื่อถึงเวลาเสพยาแล้ว ไม่ได้เสพจะมีอาการผิดปกติทางด้านร่างกายและจิตใจ

จากความเห็นของนักวิชาการหลายท่านพอสรุปได้ว่ายาเสพติดหมายถึง สารเคมี หรือวัตถุชนิดใด ๆ ซึ่งเมื่อเสพเข้าสู่ร่างกายไม่ว่าจะโดยรับประทาน ดม สูบ ฉีด หรือด้วย วิธีการใด ๆ ก็ตาม จะทำให้เกิดผลต่อร่างกายและจิตใจในลักษณะที่สำคัญ เช่น ต้องเพิ่มขนาด ปริมาณการเสพมากขึ้นเรื่อย ๆ มีอาการถอนยาเมื่อขาดยา มีความต้องการการเสพทั้งทาง ร่างกายและจิตใจอย่างรุนแรงตลอดเวลา สุขภาพร่างกายจะทรุดโทรมลง

4.2 ประเภทของยาเสพติด

ยาเสพติดในปัจจุบันมีมากมายหลายชนิดมีการจัดประเภทของยาเสพติดได้ดังนี้ กรมการฝึกหัดครู และคณะกรรมการอำนวยการป้องกันและปราบปรามการใช้สารเสพติดในสถานศึกษา (2534 : 30 – 31) ได้แบ่งประเภทของสารเสพติดตามแหล่งที่มาได้ 2 ประเภท คือ

1. ยาเสพติดตามธรรมชาติ (Natural Drugs) เช่น ฝิ่น กัญชา ใบกระท่อม เป็นต้น
 2. ยาเสพติดสังเคราะห์ (Synthetic Drugs) เช่น เฮโรอีน ยานอนหลับ ยาระงับประสาท เป็นต้น
- แบ่งประเภทของยาเสพติดตามลักษณะการออกฤทธิ์ ที่มีต่อร่างกายออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้

1. ยากดประสาท (Depressant) ทำให้ประสาทและสมองมีนชา อารมณ์เฉื่อยชา กล้ามเนื้ออ่อนคลาย ได้แก่ ฝิ่น เฮโรอีน และยานอนหลับ เป็นต้น
2. ยากระตุ้นระบบประสาท (Stimulant) ทำให้ประสาทและสมองตื่นตัว กระวนกระวาย ได้แก่ ใบกระท่อม แอมเฟตามีน หรือยาบ้า ยาขยัน เป็นต้น
3. ยาหลอนประสาท (Hallucigen) ทำให้ประสาทหลอน เห็นภาพผิดไปจากเดิม มีความรู้สึกสัมผัสแปรปรวน มีปฏิกิริยาผิดไปจากความเป็นจริง ได้แก่ แอลเอสดี
4. ยาที่ออกฤทธิ์ผสมผสานกัน (Mixed) ยาบางชนิดเมื่อเสพปริมาณน้อยจะออกฤทธิ์กระตุ้นประสาท เช่น กัญชา ต่อมาจะกดประสาท แต่ถ้าเสพมาก ๆ ขึ้นจะทำให้เกิดประสาทหลอนได้

สันติ จัยสิน และคณะ (2544 : 15 – 16) ได้แบ่งประเภทของยาเสพติดตามแหล่งที่มาไว้ดังนี้

1. ประเภทที่ได้จากธรรมชาติ ได้แก่ ยาเสพติดที่มาจากต้นพืช เช่น ฝิ่น มอร์ฟีนกระท่อม กัญชา ฯลฯ
2. ประเภทที่ได้จากการสังเคราะห์เป็นยาเสพติดที่ได้จากการปรุงขึ้นโดยวิธีทางเคมีและนำมาใช้แทนยาเสพติดตามธรรมชาติได้ เช่น เฮโรอีน เซโคบาร์บิทัล แอมเฟตามีน ฯลฯ

แบ่งประเภทของยาเสพติดตามกฎหมายพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 แบ่งออกเป็น 5 ประเภทดังนี้

1. ประเภทยาเสพติดให้โทษร้ายแรง เช่น เฮโรอีน เมทแอมเฟตามีน แอมเฟตามีน เอ็กซ์ตาซี แอนเอสดี เป็นต้น
2. ประเภทยาเสพติดให้โทษทั่วไป เช่น มอร์ฟีน โคเคอิน โคเคอิน ฝิ่น ยา
3. ประเภทยาเสพติดให้โทษที่มีลักษณะเป็นต้นตำหรับยา และมียาเสพติดแก้ไขที่มีโคเคอินผสมอยู่

4. ประเภทสารเคมีที่ใช้ในการผลิตยาเสพติดให้โทษประเภท 1 หรือประเภท 2 เช่น แอซีติกแอนไฮไดรด์ แอซีติลคลอไรด์

5. ประเภทยาเสพติดที่ไม่ได้จัดอยู่ในประเภทที่ 1 ถึงประเภทที่ 4 เช่น กัญชา พืชกระท่อม เห็ดขี้ควาย

ยาเสพติดแบ่งออกตามการออกฤทธิ์ต่อจิตประสาทได้ 4 ประเภท ดังนี้

1. ยาเสพติดประเภทกดประสาท เช่น ผีน มอร์ฟิน เฮโรอีน ยานอนหลับ สารระเหยและยาระงับประสาท ยาประเภทนี้มีฤทธิ์สูงมากทำให้ติดได้ทั้งร่างกายและจิตใจ

2. ยาเสพติดประเภทกระตุ้นประสาท เช่น ยาบ้า พืชกระท่อม โคเคน ยาไอซ์ ยาในกลุ่มนี้พวกแพทย์ใช้ในการรักษาโรคจิต โรคประสาท ที่มีอาการซึมเศร้า ง่วงหลับ ฤทธิ์ของยาจะกระตุ้นประสาททำให้ตื่นตัว ไม่หิว ไม่ง่วง จึงมีนำไปใช้ในทางที่ผิด เช่น ใช้เป็นยาลดความอ้วน

3. ยาเสพติดประเภทหลอนประสาท เช่น แอนเอสตี เมสคาลิน เห็ดขี้ควาย ยาเค ยาประเภทนี้จะไปบิดเบือนความเป็นจริง ถ้าใช้มาก ๆ อาจเป็นบ้าได้

4. ยาเสพติดประเภทออกฤทธิ์ผสมผสาน เช่น กัญชา ยาประเภทนี้จะออกฤทธิ์กระตุ้นประสาทและกดประสาท สมองคิดช้าลง การหายใจช้าลง ถ้าใช้มาก ๆ อาจความจำเสื่อมได้

จรัล อินทรเสวก และคณะ (2544 : 14 – 17) ได้จัดแบ่งประเภทของยาเสพติดไว้ 4 ประเภทดังนี้

1. ยาเสพติดชนิดกระตุ้นประสาทส่วนกลาง (Central Nervous System Stimulants) ยาประเภทนี้เมื่อเข้าไปในร่างกายจะไปกระตุ้นการทำงานของสมองที่บริเวณศูนย์สุข (Reward Center) และศูนย์ก้าวร้าว (Aggressive center) โดยจะไปกระตุ้นให้ศูนย์ทั้ง 2 นี้หลั่งสารส่งประสาทออกมามากมาย ทำให้จิตใจสดชื่น เบิกบาน ขยัน มีเรี่ยวแรง มีความอดทนต่อการทำงาน และเมื่อกระตุ้นศูนย์สุขไประยะหนึ่งประสาทจะติงเครียด ศูนย์สุขนี้จะอ่อนล้า สารนี้จะไปกระตุ้นศูนย์ก้าวร้าว ทำให้ผู้ใช้ยามีอาการก้าวร้าว โหดเหี้ยม ยาเสพติดประเภทนี้ได้แก่ โคเคน (Cocaine) ยาบ้า (Methamphetamine) เป็นต้น

2. ยาเสพติดชนิดกดประสาทส่วนกลาง (Central Nervous System Depressants) ยาประเภทนี้เมื่อเสพเข้าสู่ร่างกายจะไปกดการทำงานของสมองส่วนระบบลิมบิก (Limbic system) ในสมองส่วนลิมบิกมีศูนย์ดับความกังวลอยู่ ศูนย์นี้จะมีสารสื่อประสาทเรียกว่า สารกาบา (Gamma Amino Butyric Acid = GABA) ซึ่งทำหน้าที่ดับความกังวลใจ ทำให้ผ่อนคลายหายทุกข์และสบายใจขึ้น ยาเสพติดชนิดนี้จะทำหน้าที่คล้ายสารกาบา ทำให้ผู้เสพมีความรู้สึกจิตใจสงบ เบิกบาน ไม่กระสับกระส่าย ไม่ฟุ้งซ่าน ไม่ทุกข์ร้อน จะนอนหลับตลอด ยาพวกนี้ได้แก่ ผีน (Opium) มอร์ฟิน (Morphine) เฮโรอีน (Heroin) ยานอนหลับ

3. ยาเสพติดชนิดหลอนประสาท (Psychedelic Drugs) ยาประเภทนี้เมื่อเสพเข้าสู่ร่างกาย จะทำให้การรับรู้ต่าง ๆ ผิดไป มีความรู้สึกเหมือนสัมผัสจิตใจคนอื่นได้ สับสน ถ้าใช้ไปนานๆ จะไม่รับรู้กาลเวลา สถานที่ ยาในกลุ่มนี้ ได้แก่ กัญชา (Marijuana) ยาอี (Ecstasy) เห็ดขี้ควาย

4. ยาเสพติดชนิดสารระเหย (Inhalants) ยาเสพติดประเภทนี้เป็นทั้งยากระตุ้นประสาท กดประสาท และหลอนประสาทด้วย เมื่อใช้ยาไปนาน ๆ จะทำลายสมองและปลายประสาทอย่างถาวร อาจทำให้พิการ และไม่สามารถรักษาให้หายเป็นปกติได้ ยาในกลุ่มนี้ได้แก่ กาว ทินเนอร์ น้ำมันเบนซิน น้ำยาล้างเล็บ สีนํ้ามัน เป็นต้น

วชิรา บุตรวิญญู (2544 : 3 – 4) ได้แบ่งประเภทของยาเสพติดตามอาการออกฤทธิ์ต่อจิตประสาทส่วนกลางเป็น 4 ประเภทคือ

1. ประเภทออกฤทธิ์กดประสาท มีฤทธิ์ในการเสพติดสูงมาก ทำให้ติดยาทั้งร่างกายและจิตใจ ได้แก่ มอร์ฟีน ฝิ่น เฮโรอีน ยานอนหลับ ยาระงับประสาท และสารระเหย

2. ประเภทออกฤทธิ์กระตุ้นประสาท มีฤทธิ์กระตุ้นประสาททำให้ตื่นตัว ไม่หิว ไม่ง่วง ได้แก่ แอมเฟตามีน (ยาบ้า) กระเทียม โคเคน อีเฟดรีน (ยาอี)

3. ประเภทออกฤทธิ์หลอนประสาท มีฤทธิ์ที่ระบบประสาทสมองสัมผัสทั้ง 5 ทำให้การมองเห็น การได้ยิน การชิมรส การดมกลิ่น และการสัมผัสบิดเบือนจากความเป็นจริง ได้แก่ เห็ดขี้ควาย แอลเอสดี ดีเอ็มที

4. ประเภทออกฤทธิ์ผสมผสาน มีฤทธิ์ทั้งกดประสาท กระตุ้นประสาท และหลอนประสาท โดยออกฤทธิ์กระตุ้นประสาทก่อนทำให้สมองตื่นตัว กระปรี้กระเปร่า หัวใจเต้นเร็ว จากนั้นจึงออกฤทธิ์กดประสาท ทำให้สมองมึนงง หายใจช้า และออกฤทธิ์หลอนประสาท ทำให้เพ้อฝัน ควบคุมตนเองไม่ได้ เช่น กัญชา

สรุปได้ว่ายาเสพติดแบ่งออกตามลักษณะการออกฤทธิ์ได้ 4 ประเภท คือ

1. ยาเสพติดประเภทออกฤทธิ์กดประสาท
2. ยาเสพติดประเภทออกฤทธิ์กระตุ้นประสาท
3. ยาเสพติดประเภทออกฤทธิ์หลอนประสาท
4. ยาเสพติดประเภทออกฤทธิ์ผสมผสาน

ยาเสพติดแบ่งประเภทตามลักษณะที่มาของยามี 2 ประเภท คือ

1. ยาเสพติดที่ขึ้นเองตามธรรมชาติจำพวกพืช เช่น ฝิ่น กัญชา กระเทียม เห็ดขี้ควาย

2. ยาเสพติดที่ผลิตขึ้นด้วยกรรมวิธีทางเคมี เช่น เฮโรอีน มอร์ฟีน โคเคน ยาบ้า

ชนิดของยาเสพติดให้โทษที่กำลังแพร่ระบาดอยู่ในปัจจุบัน

ยาเสพติดให้โทษมีมากมายหลายร้อยชนิด แต่ปัจจุบันมียาเสพติดไม่กี่ชนิดที่ครองตลาดเมืองไทยและประเทศใกล้เคียง แม้จะมีไม่กี่ชนิดที่แพร่ระบาด แต่ปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดที่เจาะลึกถึงกลุ่มเป้าหมาย และขยายวงกว้างออกไปเรื่อย ๆ จนรัฐบาลไม่สามารถควบคุมสถานการณ์ได้

วชิรา บุตรวิวุฒิ (2544 : 4 – 19) ได้ให้ชนิดของยาเสพติดไว้ดังนี้

1. ฝิ่น

ลักษณะทั่วไป ต้นฝิ่นเป็นพืชล้มลุก ชอบขึ้นในภูมิประเทศป่าเขา และบริเวณที่ราบสูงที่มีอากาศหนาวเย็น ต้นฝิ่นจะมีดอกและเจริญเติบโตเป็นผลฝิ่นเนื้อฝิ่นจะไดจากการกรีดยางจากผลฝิ่น มีลักษณะสีขาวขุ่น เมื่อถูกอากาศจะมีสีน้ำตาล กลิ่นเหม็นเขียว รสขม เรียกว่าฝิ่นดิบ เมื่อนำมาต้ม เคี้ยว หรือหมักจะได้ฝิ่นสีน้ำตาลไหม้ปนดำ เรียกว่าฝิ่นสุก มีกลิ่นเฉพาะเมื่อใช้ในการสูบ รับประทานหรือนำไปสังเคราะห์เพื่อทำยาชนิดอื่น ๆ จัดเป็นยาเสพติดประเภทที่ 2 ตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ฤทธิ์ของฝิ่นดิบและฝิ่นสุก จะกระตุ้นสมองในส่วนที่ควบคุมความพอใจ อยากให้อยู่เรื่อย ๆ ทำให้จิตใจสบาย แม้จะมีอาการเจ็บปวด เมื่อใช้ยาจะรู้สึกเฉย ๆ ในอดีตทางการแพทย์ใช้ฝิ่นเป็นยาระงับอาการปวด แก้โรคท้องเดิน และไอ

อาการเมื่อเสพติดฝิ่น

1. ทำให้เกิดอาการเคลิบเคลิ้ม ความคิดการตัดสินใจเชื่องช้า เชื่องซึม ใจเลือนลอยเบื่ออาหาร พุดจาวกไปวนมา อารมณ์ดี
2. เมื่อเสพติดต่อกันเวลานาน สุขภาพเสื่อมโทรม ชูบผอม ดวงตาเหม่อลอย อ่อนเพลียง่าย ริมฝีปากเขียวคล้ำ ง่วงเหงาหาวนอน เกียจคร้าน ซึมเศร้า ไม่รู้สึกตัว ซึ่พจรเต้นช้า มีอาการประสาทหลอน
3. หากมีอาการขาดยาหรืออดยา จะมีอาการค่อนข้างรุนแรง คือกระวนกระวายหงุดหงิด โกรธง่าย เหงื่อออก น้ำมูกน้ำตาไหล กล้ามเนื้อกระตุกและปวดหลัง อาเจียน ท้องเดิน บางรายอาจถ่านเป็นเลือด ม่านตาขยาย นอนไม่หลับ หายใจหอบ บางครั้งตื่นทุรนทุราย ชักและหมดสติ

2. มอร์ฟิน

ลักษณะทั่วไปของมอร์ฟิน เป็นสารอัลคาลอยด์ที่สกัดได้จากฝิ่น แต่ในปัจจุบันสามารถสังเคราะห์ขึ้นได้ โดยกรรมวิธีโดยตรง มีลักษณะเป็นผงสีขาวนวลหรือสีเทารสขม ไม่มีกลิ่น ละลายน้ำได้ง่ายจัดเป็นยาเสพติดประเภท 2 ตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ออกฤทธิ์กดประสาทรุนแรงกว่าฝิ่น ประมาณ 8 – 10 เท่าเสพติดง่าย มีลักษณะต่างกัน เช่น เป็นแท่งสี่เหลี่ยมคล้ายสบู่แต่ใหญ่กว่า ประทับตรา 999 หรือ OK เป็นผงอัดเป็นเม็ดและชนิดน้ำบรรจุหลอด

อาการเมื่อเสพติดมอร์ฟิน

1. ในระหว่างการออกฤทธิ์ของมอร์ฟินจะช่วยลดความวิตกกังวล และบรรเทาความเจ็บปวดต่าง ๆ ตามร่างกาย ง่วงนอนและนอนหลับง่าย
2. หากเสพจนเกิดอาการติด จะมีอาการเหม่อลอย เชื่องซึม เกียจคร้าน ไม่ใส่ใจต่อตนเองและสิ่งแวดล้อมรอบกาย สุขภาพทรุดโทรม
3. เมื่อไม่ได้เสฟจะมีอาการกระวนกระวาย วิตกกังวล ความคิดสับสน หวาดระแวงหงุดหงิดก้าวร้าว หูอื้อ นอนไม่หลับ
3. เฮโรอีน

ลักษณะทั่วไป เฮโรอีน สกัดได้จากมอร์ฟินโดยกรรมวิธีทางเคมี จัดเป็นยาเสพติดให้โทษร้ายแรง ประเภทที่ 1 ตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มีฤทธิ์ร้ายแรงกว่ามอร์ฟินประมาณ 4 – 8 เท่าและร้ายแรงกว่าฝิ่น 30 – 80 เท่า ปัจจุบันมีเฮโรอีนจำหน่ายในประเทศไทย 2 ชนิด คือ เฮโรอีนบริสุทธิ์ และเฮโรอีนผสม

อาการเมื่อเสฟเฮโรอีน

1. ออกฤทธิ์ต่อร่างกายรุนแรงมาก เสฟติดง่าย เลิกได้ยากทดลองเพียง 1 – 2 ครั้งก็จะติดได้ทันที ผู้เสฟจะมีอาการง่วง เชื่องซึม เคลิ้มหลับ ตาลายคลื่นไส้ อาเจียน
2. หากเสฟเป็นประจำจะทำให้ร่างกายทรุดโทรม ตัวซีดเหลือง น้ำหนักลดอย่างรวดเร็ว ดวงตาเหม่อลอย ขอบตาคล้ำ อ่อนเพลีย สมองและประสาทเสื่อม ถ้าใช้ยาเกินขนาดจะทำให้หัวใจหยุดทำงาน เกิดอาการ “ช็อค”
3. เมื่อขาดยาหรือไม่ได้เสฟ จะเกิดอาการทรมานทรมาย น้ำมูกน้ำตาไหลหงุดหงิด โกรธง่าย เหงื่อออกมาก กล้ามเนื้อกระตุก ม่านตาขยาย ปวดกล้ามเนื้อและกระดูกอย่างรุนแรง ชักและหมดสติ หรืออาจถึงตายได้
4. ยาบ้าหรือเมทแอมเฟตามีน

ลักษณะทั่วไป ยาบ้าเป็นยากระตุ้นประสาท ทำให้ไม่ง่วงนอน มีหลายลักษณะ เช่นเมื่ดกลม แบบรูปสี่เหลี่ยม รูปหัวใจ แคปซูล หลายสี หลายกลิ่น แต่ที่พบเป็นส่วนมากจะเป็นเมื่ดกลมแบน มีสัญลักษณ์บนเมื่ดยา เช่น 99 London

อาการเมื่อเสฟยาบ้า

1. อาการทางกาย หัวใจเต้นเร็ว ความดันโลหิตสูง มือสั่น ไม่รู้สึกอ่อนเพลีย ไม่อยากรับประทานอาหาร ปากแห้งชอบเลียริมฝีปาก หน้ามัน รูม่านตาเบิกกว้าง จุนเจียวง่าย
2. อาการทางจิต เกิดโรคหวาดระแวง วิตกกังวล ประสาทหลอน บางรายเพ้อคลุ้มคลั่ง เห็นภาพหลอนต่าง ๆ เกิดอาการวิกลจริต

5. ยาอี

ลักษณะทั่วไป ยาอีมีชื่อเรียกตามแหล่งระบาดหลายชื่อ เช่น เอ็กซ์ตาซี (Ecstasy) อาดัม (Adam) อีฟ (Eve) ยาเลิฟ (Love drug) เป็นสารที่ได้จากการสังเคราะห์ทางเคมี จัดเป็นยาเสพติดให้โทษประเภทที่ 1 ออกฤทธิ์หลอนประสาทมีลักษณะเป็นเม็ดแคปซูล มีหลากหลาย สีฟ้า สีชมพู

อาการเมื่อเสพยาอี

1. เกิดอาการสนุกสนานร่าเริง มีความต้องการทางเพศ
2. ความรู้สึกกลัวลดน้อยกว่าธรรมดา
3. หากเสพเกิน 100 – 200 มิลลิกรัม จะเกิดอาการหน้าแดง หัวใจเต้นเร็วกว่าปกติ ความดันโลหิตสูง ม่านตาขยายกว้าง นอนไม่หลับ เห็นภาพหลอน ชีพเสรำ

6. โคเคน

ลักษณะทั่วไป โคเคนเป็นสารอัลคาลอยด์ที่สกัดได้จากใบของต้นโคคา จัดเป็นยาเสพติดประเภทที่ 2 นิยมปลูกกันมากในทวีปอเมริกากลางและอเมริกาใต้ เช่น โคลัมเบีย เปรู โบลิเวีย เป็นต้น โคเคนบริสุทธิ์มีฤทธิ์ไปกระตุ้นประสาทส่วนกลาง ทำให้เกิดการติดยา มีลักษณะเป็นผงสีขาว ไม่มีกลิ่น รสขม มักนิยมใช้วิธีสูบ ฉีด หรือสูดพ่นเข้าไปในรูจมูก

อาการเมื่อเสพยาโคเคน

1. เมื่อเสพในระยะแรก ฤทธิ์ของโคเคนจะกระตุ้นประสาท มีภาวะตื่นตัว ตูกล้ายมีกำลังมาก กระปรี้กระเปร่า อารมณ์สนุกสนาน เพิ่มความไวของประสาทการรับรู้ทุกชนิด เช่น เรื่องเพศ มีความมั่นใจในตัวเองมากขึ้น
2. เมื่อหมดฤทธิ์ยา ร่างกายและความรู้สึกจะอ่อนเพลีย มีความวิตกกังวล หัวใจเต้นแรง ความดันโลหิตสูง ตัวร้อนมีไข้ตลอดเวลา นอนไม่หลับ
3. เมื่อขาดยา จะมีอารมณ์หงุดหงิด โกรธง่าย ก้าวร้าว นอนไม่หลับ รู้สึกไม่สบายอย่างรุนแรง กระวนกระวาย อ่อนเพลียไม่มีแรง บางรายพยายามฆ่าตัวตาย
4. กรณีสูบเกินขนาด จะเกิดพิษเฉียบพลัน ทำให้หายใจไม่ออก และเสียชีวิต

7. แอลเอสดี

ลักษณะทั่วไป สารแอลเอสดีได้จากการสกัดเชื้อราที่เกิดจากเมล็ดข้าวไรย์ เป็นสารที่จัดอยู่ในกลุ่มออกฤทธิ์หลอนประสาท มีลักษณะเป็นผงสีขาว ไม่มีกลิ่น มีการนำผงแอลเอสดีมาละลายน้ำแล้วชုပ်กระดาษนำไปอบแห้งและปรูกระดาษเป็นช่องเล็ก ๆ เหมือนแผ่นสแตมป์เรียกว่ากระดาษเมา เมื่อต้องการเสพก็ฉีกตามรอยปรูเป็นชิ้นเล็ก ๆ ออกมาอมใต้ลิ้น จะออกฤทธิ์ภายใน 15 – 30 นาที

อาการเมื่อเสพยาแอลเอสดี

1. ทำให้เกิดประสาทหลอน ความดันโลหิตสูง ใจสั่น อารมณ์เปลี่ยนแปลงเร็ว เห็นภาพคมชัดผิดปกติ เกิดอารมณ์หลอนตัวเอง ขาดสติ
2. หากเสพปริมาณมาก ทำให้เกิดประสาทหลอนอย่างรุนแรง ควบคุม

ตนเองไม่ได้บางรายมีแนวโน้มฆ่าตัวตาย ถ้าเสพไปนาน ๆ จะทำให้เกิดอาการโรคจิตเรื้อรัง

8. ยาเค

ลักษณะทั่วไป ยาเคเป็นอนุพันธ์ของสาร Phencyclidine ซึ่งเป็นสารที่มีฤทธิ์ต่อจิตประสาท โดยถูกสังเคราะห์ขึ้นเพื่อใช้เป็นยาสลบในทางการแพทย์ รูปสารละลาย หากนำมาอบแห้งจะได้เป็นเกล็ด แล้วนำมาสูดดม ปัจจุบันมีการนำยาเค มาใช้ร่วมกับ ยาเสพติดชนิดร้ายแรงอื่น ๆ เช่น โคเคน และยาอี

อาการเมื่อเสพติดยาเค

1. ขณะเสพจะรู้สึกเคลิบเคลิ้ม รู้สึกว่าตนมีอำนาจพิเศษ ความคิดสับสน การเคลื่อนไหวร่างกายไม่สัมพันธ์กัน การรับรู้การตอบสนองต่อสิ่งแวดล้อมทั้งภาพและเสียง เปลี่ยนแปลง

2. หากใช้ปริมาณมากจะเกิดอาการหายใจขัด และอาจประสบภาวะโรคจิต กลายเป็นคนวิกลจริตได้

9. กัญชา

ลักษณะทั่วไป กัญชาเป็นพืชล้มลุกจำพวกหญ้าชนิดหนึ่งที่มีชื่อ Cannabis sativa L. มีชื่อเรียกต่าง ๆ กันนิยมเรียกกันทั่วไปว่า หน่อ ลักษณะใบกัญชาจะเรียวยาว เป็นแฉก คล้ายใบมันสำปะหลัง หรือใบละหุ่ง ส่วนที่ใช้นำมาเสพคือ ใบ และยอดช่อดอกตัวเมีย โดย การนำมาอบแห้ง หรือตากแล้วบดหั่นเป็นผงหยาบ ๆ นำมาสูบด้วยกล้องหรือบ้องกัญชา มวนบุหรี่ยสูบ ซึ่งกลั่นกัญชาจะเหมือนกลั่นหญ้าแห้งหรือเชือกไหมไฟ บางรายใช้เคี้ยว หรือ เจือปนอาหารรับประทาน

อาการเมื่อเสพติดกัญชา

ระยะแรกของการเสพ ฤทธิ์ของกัญชาจะกระตุ้นประสาท ทำให้หัวเราะง่าย ช่างพูด ออยากอาหาร กระหายน้ำ หัวใจเต้นเร็ว ตื่นเต้นง่าย ส่งเสียงดังกล่ำเนื้อแขนขา อ่อนเปลี้ยและทำงานไม่ประสานกัน คล้ายคนเมาเหล้า หลังจากนั้นจะเริ่มง่วงนอน ชิม เห็น ภาพลวงตา ภาพหลอน หายใจถี่ ตกใจง่าย วิดกกังวล ความคิดสับสน เพ้อคลั่ง

10. พืชกระท่อม

ลักษณะทั่วไป กระท่อมเป็นพืชในตระกูล Rubiaceae เป็นไม้ยืนต้นสูง ประมาณ 40 – 50 ฟุต ใบรูปขอบขนานแกมรูปไข่ ปลายใบค่อนข้างแหลม โคนใบกว้างกลม ดอกรูปทรงสวยคล้ายดอกกระถิน เสพโดยการเคี้ยวใบสด ๆ ประมาณวันละ 10 – 30 ใบ และ เคี้ยว 10 ครั้งต่อวัน แล้วดื่มน้ำตาม

อาการเมื่อเสพติดพืชกระท่อม

1. มีอารมณ์แจ่มใส หายปวดเมื่อย มีพลังกำลังในการทำงาน ไม่ เหน็ดเหนื่อย ไม่กลัวแดด แต่เมื่อเห็นฝนต้งเด้าก็เริ่มมีอาการหนาวสั่น

2. คนที่เสพครั้งแรก จะมีอาการมึนงง คอแห้ง คลื่นไส้อาเจียน เมา จนต้องนอน

3. เมื่อเสพเป็นเวลานาน ผิวหนังจะดำเกรียมคล้ายถูกแดดจัด ๆ มีอาการ
ท้องผูกเป็นประจำ

11. ยาระงับประสาทและยานอนหลับ

ลักษณะทั่วไป ยากลุ่มนี้มีฤทธิ์ในการกดประสาท ในทางการแพทย์ใช้เพื่อ
ระงับความเครียด ความวิตกกังวล ความตื่นเต้น อาการชัก และใช้รักษาโรคจิตประสาทบาง
ประเภท ยานอนหลับที่เป็นปัญหาในการเสพติดมาก คือบาร์บิทูเรต เช่นโคบาร์บิตัล เซโคเนล
หรือที่เรียกว่าเหล้าแห้ง ลักษณะเป็นผงสีขาวบรรจุในแคปซูลสีแดง

อาการเมื่อเสพติดยาระงับประสาทและยานอนหลับ

1. มีอาการสละสลือ มึนงง อารมณ์หงุดหงิด ความรู้สึกเลือนลอย ก้าวร้าว
ชอบทะเลาะวิวาท กล้ามบวมขึ้น เสียการทรงตัว สูญเสียความจำ

2. เมื่อขาดยาจะมีอาการไม่สบาย หัวใจเต้นเร็ว เป็นไข้ ความดันโลหิตสูง
วิตกกังวล มือสั่น กระวนกระวาย คลื่นไส้อาเจียน

12. ยากล่อมประสาท

ลักษณะทั่วไป ยากล่อมประสาทเป็นยาจำพวกเดียวกับยาระงับประสาทและ
ยานอนหลับแต่มีฤทธิ์น้อยกว่า ทำให้ลดความตึงเครียด วิตกกังวล นอนหลับดีขึ้น ทำให้เกิด
การเสพติด เช่น ยาในกลุ่มเบนโซไดโอซีฟิน ได้แก่ยาพวกไฮอะซีแพม ไนตราสีแพม เป็นต้น
มีทั้งชนิดเม็ดและฉีด

อาการเมื่อเสพติดยากล่อมประสาท

1. โดยทั่วไปมีพิษค่อนข้างต่ำ แต่ส่งผลให้เกิดอาการข้างเคียง เช่นวิงเวียน
ศีรษะเป็นผื่นแดงที่ผิวหนัง ประจำเดือนมาไม่ปกติ สมรรถภาพทางเพศลดลง

2. หากใช้ยานี้น้อย ๆ ก่อให้เกิดการสะสมของตัวยาภายในร่างกายทำให้เกิด
การเมาค้าง เมื่อหยุดยาอาจมีอาการกระวนกระวาย มือสั่น นอนไม่หลับ ซึมเศร้า

13. สารระเหย

ลักษณะทั่วไป สารระเหยเป็นสารที่ได้มาจากการบวนการผลิตน้ำมัน
ปิโตรเลียม มีลักษณะทางกายภาพอยู่ในลักษณะของเหลว ใสไม่มีสีและตะกอน มีกลิ่นหอม
หรือกลิ่นเฉพาะตัว ระเหยได้รวดเร็วในอากาศ ละลายได้ดีในไขมัน มีฤทธิ์ในการกระตุ้นและ
กดประสาทส่วนกลาง สารระเหยที่พบเห็นและนิยมเสพ เช่น น้ำมันเบนซิน กาว สีทาบ้าน
ทินเนอร์ แลคเกอร์ น้ำยาล้างเล็บ วิธีเสพที่นิยมคือ สูดดม หรือใส่สารไว้ในถุงพลาสติกหรือ
ถุงกระดาษ ใช้ไฟลนให้ร้อนเพื่อให้สารระเหยก่อนแล้วสูดดม

อาการเมื่อเสพติดสารระเหย

1. เมื่อสูดดมสารระเหยเข้าไปในร่างกายประมาณ 15 – 20 นาที จะเกิด
อาการเป็นพิษระยะเฉียบพลัน คือมีอาการตื่นเต้น เป็นสุข ร่าเริง คล้ายคนเมาสุรา กล้ามเนื้อ
ทำงานไม่ประสานกัน ความคิดสับสน ควบคุมตนเองไม่ได้ เพ้อฝัน

2. หากสูดดมเป็นเวลานาน ๆ ก่อให้เกิดอาการเป็นพิษเรื้อรังเซลล์ประสาท

ถูกทำลายกล้ามเนื้อจะลีบลง มือสั่น ซาตามปลายมือปลายเท้า

3. เมื่อไม่ได้สูดดมจะมีอาการชาขา หงุดหงิด ง่วงเหงาหาวนอน ปวดท้อง เหนื่อยออกมาก ปวดกล้ามเนื้อ คลื่นไส้อาเจียน เจ็บหน้าอก ฟุ้งซ่าน พฤติกรรมก้าวร้าว

14. เห็ดขี้ควาย

ลักษณะทั่วไป เป็นเห็ดพิษ มักขึ้นอยู่ตามมูลควายแห้ง และมีอยู่ทั่วไปแทบทุกภาคของประเทศไทย มีลักษณะเป็นสีเหลืองซีดคล้ายฟางแห้ง ส่วนบนของหัวเห็ดที่มีรูปร่างคล้ายร่มจะมีสีน้ำตาลเข้มจนถึงสีดำ บริเวณก้านด้านบนใกล้ตัวร่มมีแผ่นเนื้อเยื่อบาง ๆ คล้ายวงแหวนสีขาวแผ่อยู่รอบก้าน เห็ดขี้ควายพบได้ทั้งในสภาพที่สด และแห้ง เมื่อเสพเข้าสู่ร่างกาย สารพิษ เช่น ไฮโลซีน และไฮโลไซลีนจะออกฤทธิ์ในการหลอนประสาท เกิดอาการมึนเมา ระบบประสาทถูกทำลายจนอาจถึงขั้นเสียชีวิต

อาการเมื่อเสพติดเห็ดขี้ควาย

1. เมื่อเสพหรือบริโภคเข้าไปจะรู้สึกร้อนวูบวาบตามเนื้อตัว อึดอัดไม่สบาย แน่นหน้าอก ตาพร่า คลื่นไส้อาเจียน วิดกกังวล อารมณ์เปลี่ยนแปลงเร็ว เห็นภาพหลอน ความดันโลหิตสูง อาการดังกล่าวมีมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับปริมาณการเสพ และสภาพร่างกายเป็นสำคัญ

2. ในกรณีเสพหรือบริโภคในปริมาณมาก และร่างกายมีภูมิคุ้มกันต่ำ อาจเกิดอาการของสารพิษอาจทำให้เสียชีวิต บางรายมีอาการเคลิ้มเมา ความคิดสับสน อารมณ์รุนแรง สนุกสนาน เพ้อหรือบ้าคลั่ง

4.3 สาเหตุของการติดยาเสพติด

สาเหตุของการติดยาเสพติดนั้นมีหลายสาเหตุ ตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบันนี้ได้มีนักการศึกษาพยายามค้นหาสาเหตุ และวิธีการแก้ไขปัญหายาเสพติดในประเทศไทยที่นับวันจะทวีความรุนแรงมากขึ้นจนยากที่จะแก้ไข แต่อย่างไรก็ตามมีนักการศึกษาได้หาสาเหตุของการติดยาเสพติดไว้ดังนี้

สนิท สมัการ และคณะ (2530 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยพฤติกรรมและเจตคติเกี่ยวกับสารเสพติดของคนหนุ่มสาวไทย กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ติดยาเสพติดในทัณฑสถานบำบัดพิเศษและสถานบำบัดรักษาสารเสพติดที่มีอายุระหว่าง 15 – 40 ปีพบว่าสาเหตุของผู้ติดยาเสพติดมาจากบุคลิกภาพอ่อนแอ จิตใจอ่อนไหว และจากสภาพสังคม ความสัมพันธ์ในครอบครัว อย่างใกล้ชิด เพื่อน ญาติเป็นผู้ชักชวน มีเรื่องกลุ่มใจในปัญหาชีวิตโดยเฉพาะปัญหาครอบครัว เพื่อหลีกเลี่ยงบางสิ่งบางอย่าง

กรมวิชาการ (2540 : 13 – 18) ได้ให้ข้อเสนอแนะว่าสาเหตุการติดยาเสพติดของนักเรียนเกิดจากสาเหตุดังนี้

1. สาเหตุจากตนเอง ได้แก่การไม่มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง ทำให้ใช้

สารเสพติดโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ถูกหลอกลวงชักจูง อยากรู้ อยากลอง มีปัญหาส่วนตัว การมีค่านิยมที่ไม่ถูกต้องในเรื่องยาเสพติด การไม่มีพลังจิตหรือกำลังใจ ไม่มีทักษะในด้านมนุษยสัมพันธ์และการสื่อสารกับผู้อื่น การไม่รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ทำให้ใช้ยาเสพติด

2. สาเหตุจากสิ่งแวดล้อม สภาพสังคมในชุมชนไม่ดี ครอบครัวไม่มีความสุข ฯลฯ

กรมวิชาการ (2542 : 22) ได้ให้ข้อเสนอแนะถึงสาเหตุของการเสพติดของวัยรุ่นในปัจจุบันไว้ดังนี้

1. เพื่อสนองความอยากรู้ อยากเห็น
2. เพื่อให้รู้สึกว่าเป็นพวกเดียวกันและเป็นที่ยอมรับของเพื่อน
3. เพื่อแสดงความเป็นอิสระและบางครั้งก็แสดงความเป็นปรีชา
4. เพื่อเป็นประสบการณ์ใหม่ตื่นเต้น หรือเสี่ยงอันตรายบ้าง
5. เพื่อต้องการส่งเสริมความเข้าใจอันดี
6. เพื่อความสบายหรือการพักผ่อน
7. เพื่อหลีกเลี่ยงบางสิ่งที่ไม่ปรารถนา

กรมสุขภาพจิต (2543 : 66) ได้สรุปสาเหตุของการใช้สารเสพติดดังนี้

1. ต้องการทดลอง ถูกชักจูง ลอกเลียนแบบ ทำตามกลุ่ม ถูกหลอกลวงจากผู้ต้องการผลประโยชน์ อยู่ในแหล่งที่มีวามมียาเสพติด
2. บุคลิกภาพอ่อนแอ หวั่นไหวง่าย ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง รู้สึกไม่มีคุณค่าไม่มีเป้าหมายในชีวิต ไม่กล้าเข้าสังคม พบปัญหาไม่สามารถปรับตัวแก้ปัญหาได้ต้องการที่พึ่ง
3. มีความเครียด ความกดดันจากปัญหาส่วนตัว ปัญหาครอบครัว ไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ ใช้สารเสพติดเพื่อผ่อนคลายหนีจากปัญหา
4. ปัญหาครอบครัวแตกแยก ขาดความรัก ความอบอุ่น ถูกทอดทิ้ง หมดหวัง ห่อเหี่ยว ขาดที่พึ่งที่ปรึกษา
5. การเจ็บป่วยทางกาย โรคเรื้อรัง โรคหัวใจ มะเร็ง โรคเลือด ไข้ยาแก้ปวดที่มีสารเสพติดประจำ

นันทา ชัยพิชิตพันธ์ และคณะ (2544 : 29) กล่าวว่าสาเหตุของการติดยาเสพติดมีดังต่อไปนี้

1. ความอยาก รู้จักเห็น อยากลองของใหม่ ๆ
2. ความต้องการให้เป็นที่ยอมรับยกย่องของเพื่อน ถ้าไม่ใช้ยาเสพติดกลัวจะไม่เด่นเพื่อนฝูงไม่ยอมรับนับถือ
3. ไม่มีความรู้เรื่องยาเสพติดอย่างแท้จริง ทำให้เข้าไปโดยไม่รู้จักตัว หรือคิดว่ามันไม่ติด หรืออาจใช้ระงับความเจ็บปวด ถ้าใช้โดยขาดความรู้อาจทำให้ติดได้

4. มีปัญหาไม่สามารถแก้ปัญหาตนเองได้จึงใช้ยาเสพติดเข้าช่วย
5. การเลียนแบบผู้ใหญ่ เห็นผู้ใหญ่ใช้ก็ใช้บ้าง คิดว่าตนเองเป็นผู้ใหญ่แล้ว
6. การใช้เวลาว่างในทางที่ผิด
7. ความจำเป็นของอาชีพ เช่น ขับรถกลางคืน ทำงานตอนกลางคืนจึง

ใช้ยาช่วย

8. สิ่งแวดล้อมใกล้เคียง อาจจะมีคนใช้ยาเสพติดในครอบครัว หรือในชุมชน เห็นบ่อย ๆ ครั้นก็อยากใช้บ้าง หรือถูกชักจูงจากคนใกล้เคียงไม่สามารถปฏิเสธได้

สุทธิพันธ์ ธรรมไพจิตร (2544 : 10 – 11) กล่าวว่าสาเหตุที่ทำให้บุคคลติดยาเสพติดมีดังนี้

1. ความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ความอยากรู้อยากเห็น ความคึกคะนอง หลงเชื่อคำชักชวนของคนอื่น
2. ถูกหลอกลวง ปัจจุบันผู้ขายสินค้าบางประเภท เช่น ขนม หรือเครื่องดื่มบางชนิดใช้ยาเสพติดเป็นส่วนผสมของสินค้า ทำให้ผู้บริโภคเกิดการติด อยากซื้อสินค้า
3. ความเจ็บป่วย เกิดการเจ็บป่วยทางกายต้องการใช้ยาระงับการเจ็บป่วย การเจ็บป่วยทางจิตต้องการคลายความตึงเครียด หรือมีความผิดหวัง
4. สาเหตุอื่น ๆ เช่น อยู่ใกล้ชิดกับผู้ติดยา สภาพแวดล้อมหรือสภาพการณ์ที่มีปัญหาเช่นการว่างงาน ยากจน รายได้ลดลง มีหนี้สินมาก เมื่อแก้ปัญหาไม่ได้ก็หันไปใช้ยาเสพติด การเลียนแบบเพื่อนหรือคนใกล้ชิด การประชดชีวิตที่ผิดหวัง

สำนักงานกิจการพิเศษ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2544 : 44) ได้สำรวจสภาพการใช้สารเสพติดในสถานศึกษา พ.ศ. 2530 ซึ่งผลการสำรวจพบว่าสาเหตุของการใช้สารเสพติดของนักเรียน นักศึกษามาจากสาเหตุดังต่อไปนี้

1. อยากลอง
2. เพื่อนชักชวน
3. ต้องการสนุก
4. มีปัญหาและไม่สบายใจ
5. รักษาอาการเจ็บปวด
6. ถูกบังคับให้ใช้สารเสพติด
7. ใช้เพื่อความโก้หรู

สรุปได้ว่าสาเหตุของการติดยาเสพติดมีสาเหตุดังนี้

1. สาเหตุจากตัวผู้ใช้ยาเอง เช่น ความอยากรู้อยากลอง เพื่อนชวน ต้องการเข้ากลุ่มเพื่อน ต้องการเรียนแบบ มีเวลาว่างมากเกินไป ขาดการดูแลเอาใจใส่
2. สาเหตุจากผู้ปกครอง บิดา มารดา เช่น ครอบครัวแตกแยก ความบีบคั้นทางเศรษฐกิจของครอบครัว ไม่มีเวลาดูแลบุตรหลาน ขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องจิตใจวัยรุ่นในปัจจุบัน

3. สาเหตุจากที่ตั้งของโรงเรียน บ้าน ชุมชนอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ไม่ดี มียาเสพติดแพร่ระบาด เจ้าหน้าที่ของรัฐเห็นเป็นใจมีผลประโยชน์
4. สาเหตุจากสภาพจิตใจของผู้ใช้ยาที่มีจิตใจอ่อนแอไม่เข้มแข็ง

4.4 ลักษณะและอาการของผู้ติดยาเสพติด

จากการศึกษาพฤติกรรมของคนติดยาเสพติด จะมีบุคลิกท่าทางแตกต่างไปจากคนที่ไม่ใช้สารเสพติดไม่ว่าจะเป็นสภาพร่างกาย หรือจิตใจจะแตกต่างกันอย่างชัดเจน

กรมสุขภาพจิต (2543 : 66) ได้ให้ข้อเสนอแนะสังเกตลักษณะอาการทางกาย พฤติกรรม อารมณ์ที่แสดงออกของผู้ที่ติดยาเสพติดดังนี้

1. สุขภาพร่างกาย ทрудโทรม ผอมแห้ง
2. อารมณ์หงุดหงิด โมโหง่าย หรือซึมลง
3. พฤติกรรมเปลี่ยนไปจากเดิม ชอบแยกตัวออกจากเพื่อน เบื่อหน่าย

การเรียน

4. ใส่แว่นกันแดด ใส่เสื้อแขนยาวปกปิดรอยเข็มฉีดยา
5. มีอุปกรณ์เกี่ยวกับยาเสพติด กระดาษตะกั่ว หลอดกาแฟ ไม่ขีด

หลอดยานี้ด

6. ใช้เงินเปลือง อาจมีปัญหาหลักขโมย พุดโกหก

จงรัก อินทรเสวก และคณะ (2544 : 53) กล่าวว่าอาการของผู้ใช้ยาเสพติด สังเกตได้จากลักษณะทางร่างกายดังนี้

1. มีความผิดปกติทางชีพจร การหายใจ อุนหภูมิและความดันโลหิต
2. น้ำหนักลดลงและมีอาการอ่อนเพลียเรื้อรัง
3. อาการไอเรื้อรัง หลอดลมอักเสบ และน้ำน้ตาแดง
4. สุขภาพทรุดโทรมเนื่องจากขาดการดูแลเอาใจใส่
5. มีรอยผื่นแดงที่ปากและจมูก เนื่องจากการเสพสารระเหย
6. แต่งเนื้อแต่งตัวสกปรก
7. ท้องผูกอยู่เสมอ
8. ท่าทางเชื่องซึมและไม่มีแรง
9. มีรอยแผลซ้ำตามตัว หรือบาดแผลลักษณะอื่น ๆ ซึ่งเกิดจากอุบัติเหตุ

ถูกทำร้ายร่างกาย ถูกประทุษร้ายทางเพศ หรือพยายามฆ่าตัวตาย

10. มีรอยฉีดยาที่แขน
11. มีอาการชาตามมือ แขน ขา
12. การทรงตัวเสีย หกล้มง่าย นัยน์ตากระตุกและชัก

วชิรา บุตรวิบูลย์ (2544 : 40) กล่าวว่าผู้ที่ใช้ยาเสพติดจะมีการเปลี่ยนแปลงทาง

ด้านร่างกายดังนี้

1. สุขภาพทรุดโทรม ผอมซูบซีด น้ำหนักลด ไม่มีเรี่ยวแรงจะทำงานหนัก
2. ริมฝีปากแห้ง แดง เขียวช้ำ
3. มักใส่แว่นกันแดด เพื่อสู้กับแสงสว่าง ม่านตาขยายและปิด นัยน์ตาสีแดงกำ

โรคผิวหนัง

4. น้ำมูกไหล น้ำตาไหล เหงื่อออกมาก กลิ่นตัวแรง
5. มีร่องรอยการเสพยาเสพติด ที่แขน หรือบริเวณสะโพกและหัวไหล่
6. มีรอยแผลที่ท้องแขน เป็นรอยกรีดด้วยของมีคม
7. นิ้วมือนิ้วมือมีรอยคราบเหลืองสกปรก
8. ผิวหนังหยาบกร้านเป็นแผลพุพอง อาจมีหนอง น้ำเหลือง คล้าย

โรคผิวหนัง

9. มักใส่เสื้อแขนยาว เพื่อปกปิดร่องรอยการเสพยาเสพติด
10. มีการเคลื่อนไหวเพิ่มมากขึ้น ไม่อยู่นิ่ง

สันติ จัยสิน และคณะ (2544 : 37) กล่าวว่าวิธีสังเกตผู้ติดยาเสพติดหรือติด

สารเสพติดให้สังเกตสิ่งต่อไปนี้

1. การเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย เช่นสุขภาพร่างกายทรุดโทรม เบื่ออาหาร น้ำหนักลด ทำงานหนักไม่ไหว มีโรคแทรกซ้อน เช่น โรคทางเดินอาหาร โรคทางเดินหายใจ

2. ริมฝีปากเขียวคล้ำ แห้ง
3. ร่างกายสกปรก

4. ชอบแต่งตัวด้วยการใส่เสื้อแขนยาว กางเกงขายาว เพื่อปกปิดรอยเข็มฉีดยาหรือแผลเป็นที่เกิดขึ้น และมักใส่แว่นตาดำ

สรุปได้ว่าลักษณะอาการของผู้ติดยาเสพติดที่สังเกตได้จากสภาพร่างกายทั่ว ๆ ไปมีดังนี้ ทำให้ร่างกายเปลี่ยนแปลง ยาเสพติดจะทำให้ผู้เสพยาเบื่ออาหาร และไม่ค่อยมีเวลาใส่ใจกับอาหาร เพราะใจไปอยู่ที่ยาเสพติด ทำให้ร่างกายทรุดโทรม ความต้านทานโรคภายในร่างกายลดน้อยลง ทำให้มีโรคภัยไข้เจ็บเพิ่มมากขึ้น น้ำหนักลดลงอย่างรวดเร็ว ร่างกายขาดสารอาหาร ทำให้เป็นโรคผิวหนัง หูพรั่ว ตามัว อ่อนเพลีย ขาดสมาธิ ความจำเสื่อม กำลังหดถอยและเกียจคร้าน ขาดการทำความสะอาดร่างกาย ร่างกายสกปรก ไม่สนใจกิจวัตรการของตนเอง ริมฝีปากเขียวคล้ำ แดงแห้ง มีรอยฉีดยาตามแขน หรือบริเวณร่างกายส่วนอื่น ๆ

5. พัฒนาการทางเพศ

5.1 การเปลี่ยนแปลงทางเพศ

มนุษย์เป็นสัตว์ประเภทหนึ่งที่ธรรมชาติสร้างขึ้นมาในโลกนี้ และยังคงดำรงชีวิตและรักษาเผ่าพันธุ์ของตนไว้ จึงมีการสืบพันธุ์มีลูกหลานเพื่อรักษาไว้มิให้สูญพันธุ์ไปจากโลก ร่างการและจิตใจของคนเจริญเติบโตควบคู่กันตลอด ตั้งแต่วัยทารกจนถึงวัยผู้ใหญ่ ตามปกติการเจริญเติบโตของร่างกายจะสิ้นสุดลงเมื่ออายุประมาณ 25 ปี อวัยวะทั้งภายใน และภายนอกจะเจริญเติบโตเต็มที่ และหลังจากนั้นก็จะเสื่อมโทรมลงจนกระทั่งอายุย่างเข้าสู่วัยชรา ส่วนด้านจิตใจและอารมณ์ก็ยิ่งเจริญงอกงามมากขึ้นเรื่อย ๆ เรื่องเพศก็เป็นส่วนหนึ่งของร่างกาย และจิตใจย่อมมีการเปลี่ยนแปลงไปตามสภาวะของร่างกายและจิตใจ

สุชาติ โสมประยูร และคณะ (2525 : 48) กล่าวว่าการศึกษาจะบอกให้แน่ชัดลงไปว่าการเปลี่ยนแปลงทางเพศของเด็กชายและเด็กหญิงเข้าสู่วัยรุ่นเมื่อใดนั้นเป็นเรื่องที่ยาก เพราะเด็กทั้งสองเพศนอกจากจะแตกเนื้อหนุ่มสาวไม่พร้อมกันแล้ว แม้แต่ในเพศเดียวกันก็ยังเปลี่ยนแปลงไม่พร้อมกัน ถ้าจะนับอายุกันแล้ว พอจะกล่าวได้ว่าเพศหญิงเปลี่ยนแปลงเข้าสู่วัยรุ่นหรือวัยเจริญพันธุ์ในอายุระหว่าง 13 – 15 ปี และเพศชายอายุ 15 ปี วัยรุ่นเป็นวัยที่ร่างกายพร้อมในการผลิตเซลล์เพศเพื่อการสืบพันธุ์ คนทั่วไปตัดสินใจการเข้าสู่วัยรุ่นโดยพิจารณาถึงปรากฏการณ์ครั้งแรกที่เกี่ยวกับเซลล์เพศเป็นสำคัญ คือเพศชายเข้าสู่วัยรุ่นเมื่อวันที่มีการหลั่งน้ำอสุจิจากครั้งแรก และเพศหญิงเข้าสู่วัยรุ่นเมื่อมีประจำเดือนครั้งแรก เพราะเป็นอาการบ่งบอกถึงวัยเจริญพันธุ์

กรมสุขภาพจิต (2544ข : 7 – 8) ได้ให้ข้อเสนอแนะลักษณะการเปลี่ยนแปลงทางเพศไว้ว่าเพศหญิงที่แสดงว่าเริ่มโตเป็นสาวแล้ว คือการมีรอบเดือน การมีรอบเดือนครั้งแรก อาจทำให้รู้สึกพอใจที่เป็นผู้หญิงเต็มตัว หรืออาจรู้สึกในทางลบ หวาดหวั่นตกใจได้เช่นกัน วัยรุ่นอาจกังวลหมกมุ่นกับรูปร่าง มักใช้เวลาอยู่หน้ากระจกนาน ๆ เพื่อสำรวจรูปร่าง ส่วนเว้าส่วนโค้งของร่างกาย หรือใช้กระจกส่องดูบริเวณอวัยวะเพศด้วยความอยากรู้อยากเห็น ซึ่งมีใช้พฤติกรรมที่ผิดปกติแต่อย่างใด ส่วนเพศชายสิ่งที่บ่งบอกถึงการแตกเนื้อหนุ่ม คือการฝันเปียกเริ่มมีน้ำอสุจิ มีการแข็งตัวของอวัยวะเพศ มีการตื่นตัวทางเพศได้ง่ายและรวดเร็ว เริ่มมองเพศตรงข้าม สิ่งต่าง ๆ ที่แสดงออกมาเหล่านี้เป็นการบ่งบอกถึงวัยเจริญพันธุ์ของมนุษย์

จงรัก อินทรเสวก และคณะ (2544 : 38) กล่าวว่าการศึกษาการเปลี่ยนแปลงเข้าสู่วัยรุ่น (Puberty) ร่างกายมีการเจริญเติบโตทางเพศอย่างสมบูรณ์ทั้งในเด็กหญิงและเด็กชาย สำหรับเด็กหญิงที่แสดงให้เห็นถึงความเจริญของร่างกายเต็มที่คือการมีประจำเดือนครั้งแรก ส่วนเด็กชายไม่มีลักษณะบ่งชี้เช่นเด็กหญิง แต่จะสังเกตได้จากการหลั่งน้ำอสุจิจากครั้งแรก การมีขนตามอวัยวะเพศ น้ำเสียงที่พูดห้าวขึ้น มีลักษณะที่เรียกว่า “แตกพาน” เด็กหญิงนอกจากจะมีประจำเดือนครั้งแรกแล้ว สัดส่วนต่าง ๆ ของร่างกายก็เปลี่ยนไปโดยเฉพาะด้านอวัยวะเพศ และการเจริญเติบโตของทรวงอก เนื่องจากต่อมต่าง ๆ ผลิตฮอร์โมนไปบำรุงมากขึ้น

วชิรา บุตรวัยวุฒิ (2544 : 30 – 31) กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงเข้าสู่วัยรุ่นตามความหมายขององค์การอนามัยโลก หมายถึงวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายในลักษณะที่พร้อมจะมีเพศสัมพันธ์ได้ เป็นช่วงที่มีการพัฒนาจากวัยเด็กไปสู่ความเป็นผู้ใหญ่ มีการเปลี่ยนแปลงจากสภาพที่ต้องพึ่งพาพ่อแม่และผู้ปกครองไปสู่สภาวะที่ต้องรับผิดชอบและพึ่งพาตนเองวัยที่เปลี่ยนแปลงเริ่มเข้าสู่วัยรุ่นเด็กหญิงจะมีอายุระหว่าง 11 – 13 ปี ส่วนเด็กชายจะมีอายุระหว่าง 13 – 15 ปี เป็นระยะที่ร่างกายมีการเจริญเติบโตทางเพศอย่างสมบูรณ์ทั้งในเด็กหญิงและเด็กชาย สำหรับเด็กหญิงสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงความเจริญของร่างกายเต็มที่ต้องการมีประจำเดือน ส่วนเด็กชายจะสังเกตได้จากการหลั่งน้ำอสุจิในครั้งแรก มีขนตามอวัยวะเพศ มีเสียงห้าวขึ้น ส่วนเด็กหญิงนอกจากมีประจำเดือนแล้ว สัดส่วนของร่างกายก็เปลี่ยนไปด้วย โดยเฉพาะที่อวัยวะเพศ และมีการเจริญเติบโตของทรวงอก เนื่องจากต่อมต่าง ๆ ของร่างกายผลิตฮอร์โมนไปบำรุงมากขึ้น แสดงให้เห็นว่าพร้อมที่จะมีเพศสัมพันธ์

การพัฒนาทางเพศของวัยรุ่นระหว่างอายุ 11 – 15 ปี ธรรมชาติได้สร้างให้มนุษย์ทุกคน มีการเปลี่ยนแปลงทั้ง ร่างกายและจิตใจจากวัยเด็กเข้าสู่วัยเจริญพันธุ์ เพื่อดำรงเผ่าพันธุ์มนุษย์ให้อยู่ในโลกต่อไป ลักษณะการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย เช่น หน้าอกโตขึ้น อวัยวะเพศเจริญเติบโตขึ้น เริ่มมีขนตามส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย เพศชายเสียงแตก มีน้ำอสุจิ เพศหญิงมีประจำเดือน ทางด้านจิตใจ เริ่มมีอารมณ์ความรู้สึกทางเพศ เช่น ผันเพียก สนใจ เพศตรงข้าม มีอารมณ์รักใคร่ และรู้จักสำเร็จความใคร่ด้วยตนเอง สิ่งเหล่านี้จะเปลี่ยนแปลงไปตามธรรมชาติของแต่ละบุคคล

5.2 เพศสัมพันธ์ในวัยรุ่น

นาฏสุนันท์ อุเงิน (2543 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเจตนาในการคบเพื่อนต่างเพศของนักเรียนวัยรุ่นในจังหวัดพะเยา พบว่าเจตนาในการคบเพื่อนต่างเพศมีสองลักษณะ ได้แก่ ลักษณะที่มีความอิสระเสรี และลักษณะที่ยึดขนบธรรมเนียมประเพณีมีความแตกต่างกัน เมื่อเปรียบเทียบตัวแปรที่เกี่ยวกับการคบเพื่อนต่างเพศทั้งสองกลุ่มพบว่านักเรียนทั้งสองกลุ่มมีทัศนคติต่อการคบเพื่อนต่างเพศ ความเชื่อเกี่ยวกับกลุ่มอ้างอิงในการคบเพื่อนต่างเพศและแรงจูงใจจะคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงในการคบเพื่อนแตกต่างกัน

ศุภยอนามัยที่ 4 ราชบุรี (2545 : 3 – 5) ได้สรุปผลโครงการเฝ้าระวังพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวีจังหวัดราชบุรี งานควบคุมโรคเอดส์และกามโรค ได้ดำเนินการสำรวจพฤติกรรมนักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในเขตอำเภอเมืองและนอกเขตอำเภอเมือง ได้แก่ อำเภอบ้านโป่ง โดยดำเนินการในโรงเรียนเบญจมราชูทิศและโรงเรียนรัตนราษฎร์บำรุง จากการสำรวจพบว่ากลุ่มนักเรียนชายร้อยละ 10.51 เคยมีเพศสัมพันธ์ โดยอายุเฉลี่ยของการมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรก 15.15 ปี พบว่าร้อยละ 69.23 มีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกกับแฟน คนรักหรือเพื่อนสนิท ส่วนนักเรียนหญิงร้อยละ 6.94 เคยมีเพศสัมพันธ์ อายุเฉลี่ยของการมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรก 15.66 ปี พบว่าร้อยละ 70.37 มีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกกับแฟน คนรักหรือเพื่อนสนิท

สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข กองระบาดวิทยา. (2545 : 95 – 101) ได้สรุปผลการเฝ้าระวังพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี กลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 สังกัดกรมสามัญศึกษา ใน 20 จังหวัด รอบที่ 7 พ.ศ. 2544 ปรากฏว่านักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีเพศสัมพันธ์แล้วร้อยละ 12.1 ในจำนวนนี้มีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกเมื่ออายุเฉลี่ย 15 ปี ร้อยละ 66 มีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกกับคนรัก แฟน เพื่อนสนิท ส่วนนักเรียนหญิงมีเพศสัมพันธ์แล้วร้อยละ 3.4 ในจำนวนนี้มีเพศสัมพันธ์ครั้งแรก เท่ากับ 15.3 ปี ร้อยละ 73 มีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกกับคนรัก แฟน เพื่อนสนิทหรือคู่ที่อยู่กินด้วยกันฉันท์สามีภรรยา แนวโน้มการมีเพศสัมพันธ์ในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา เพิ่มขึ้นจากการเฝ้าระวังปี พ.ศ. 2543 การมีเพศสัมพันธ์กับคนรัก แฟน เพื่อนสนิท เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 64.5 เมื่อปี พ.ศ. 2543 เป็นร้อยละ 71.2 ในปี พ.ศ. 2544

มหาวิทยาลัยนเรศวร (2546 : 9 – 10) ได้ศึกษาวิถีชีวิตวัยรุ่นไทยในวัยเรียนกับการจัดระเบียบสังคม : กรณีศึกษาจังหวัดพิษณุโลก และจังหวัดเชียงใหม่ พบว่าวัยรุ่นใช้ชีวิตเที่ยวเตร่ตามสถานบันเทิง ผับ ร้านนม และศูนย์การค้าซึ่งวัยรุ่นบางส่วนยอมรับว่าได้ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เคยสูบบุหรี่ เคยทดลองยาเสพติด เคยมีความสัมพันธ์เป็นพิเศษกับเพื่อนต่างเพศ การมีเพศสัมพันธ์กับเพื่อนต่างเพศก่อนวัยอันควรมีความเห็นแตกต่างกันระหว่างจังหวัดพิษณุโลก และจังหวัดเชียงใหม่อาจเป็นเพราะสาเหตุของการขยายการเจริญเติบโตของเมืองมีความแตกต่างกัน โดยวัยรุ่นในจังหวัดพิษณุโลกยังคัดค้านไม่เห็นด้วยสูงกว่าวัยรุ่นในจังหวัดเชียงใหม่ แต่วัยรุ่นทั้ง 2 จังหวัดบางส่วนยอมรับว่า การมีเพศสัมพันธ์ไม่ใช่เรื่องเสียหาย เป็นเรื่องส่วนตัว ทำให้มีความรักลึกซึ้งและเรียนรู้ซึ่งกันและกัน แต่ถ้าจะจริงจังถึงขั้นแต่งงานในอนาคตวัยรุ่นไม่มั่นใจสูงกว่าการจริงจังถึงขั้นแต่งงาน

มหาวิทยาลัยนเรศวร (2546 : 2) ได้สรุปการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมวัยรุ่นไว้ว่าวัยรุ่นเป็นผลของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม เป็นวัยที่ก่อให้เกิดวิกฤติการทั้งเชิงพฤติกรรมการแสดงออก และการก่อตัวทางความคิดโดยเฉพาะเป็นช่วงวัยของการพัฒนาบุคลิกภาพ ซึ่งควบคู่กับการเปลี่ยนแปลงทางด้านชีววิทยา ด้านจิตใจ ด้านอารมณ์ ด้านร่างกาย ซึ่งการเปลี่ยนแปลงของฮอร์โมนมีผลต่อการเร่งเร้าทางเพศ นักวิชาการให้ความเห็นว่าวัยรุ่นน่าจะเป็น “ การถือกำเนิดครั้งที่สองของชีวิต ” (second birth) เพราะเป็นช่วงวัยที่ต้องให้การดูแลให้ความเอาใจใส่ทางด้านจิตใจ อารมณ์ และการบรรลุภาวะในเรื่องเพศสัมพันธ์

ในสภาพปัจจุบันการมีเพศสัมพันธ์มิใช่เรื่องที่จะต้องปกปิด เพราะค่านิยมของสังคมเปลี่ยนแปลงไปตามสภาวะแวดล้อม เศรษฐกิจ เทคโนโลยีการสื่อสาร การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร นับวันเริ่มจะมีมากขึ้นและเป็นปัญหาของสังคมเนื่องจากความไม่พร้อมที่จะมีครอบครัว ปัญหาการทำแท้ง ปัญหาโรคเอดส์ ฯลฯ

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมนักเรียน ผู้วิจัยได้ศึกษาและค้นคว้าแล้ว จะนำเสนอทั้งในส่วนขอโรงเรียนเอกชนและโรงเรียนรัฐบาลทุกระดับชั้น เพื่อเป็นการนำเสนอ ข้อมูลในเชิงกว้างสามารถมองเห็นสภาพของการจัดกิจกรรมทั่ว ๆ ไป โดยลำดับจากการวิจัย ในประเทศและการวิจัยต่างประเทศ ดังนี้

งานวิจัยภายในประเทศ

จรรยา เกษโพหนอง (2527 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยและเปรียบเทียบทัศนะของ ผู้บริหาร หัวหน้าหมวดวิชากิจกรรม ครูที่ปรึกษากิจกรรม ที่มีต่อจุดประสงค์ของการจัด กิจกรรม วิธีการจัดกิจกรรม ผลการจัดกิจกรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัด ชัยภูมิ ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหาร หัวหน้าหมวดกิจกรรม ครูที่ปรึกษากิจกรรมเห็นว่า โรงเรียนจัดกิจกรรมให้สนองวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมได้มาก สามารถปฏิบัติตามวิธีการ จัดได้ในระดับปานกลาง และให้ผลการจัดกิจกรรมในระดับปานกลาง เมื่อเปรียบเทียบ ความแตกต่างในทัศนะของบุคลากรทั้ง 3 กลุ่ม ปรากฏความแตกต่างในทัศนะที่เกี่ยวกับวิธีการ จัดระหว่างครูที่ปรึกษากิจกรรม และหัวหน้าหมวดกิจกรรมและเกี่ยวกับผลการจัดกิจกรรม ระหว่างครูกับผู้บริหาร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กิจกรรมที่โรงเรียนจัดมากที่สุด ได้แก่ กิจกรรมลูกเสือ ยุวกาชาด กิจกรรมส่งเสริมวิชาการ ส่วนกิจกรรมที่จัดน้อยคือ ทัศนศึกษา

นิคม ไชยศรีพรหม (2528 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความสนใจในกิจกรรมนักเรียน ของ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนสหศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า ความสนใจในกิจกรรมนักเรียนของนักเรียนในระดับ มัธยมศึกษาตอนปลาย เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยของความสนใจในกิจกรรมแต่ละประเภทจาก มากไปหาน้อยได้ดังนี้ กิจกรรมส่งเสริมการใช้สินค้าไทย กิจกรรมทัศนศึกษา กิจกรรมอนุรักษ์ ศิลปกรรมและสิ่งแวดล้อม กิจกรรมส่งเสริมวิชาการต่าง ๆ ในหลักสูตร กิจกรรมการใช้ ห้องสมุด กิจกรรมลูกเสือเนตรนารี ยุวกาชาด หรือบำเพ็ญประโยชน์หรือรักษาดินแดน กิจกรรมนันทนาการ กิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมไทย กิจกรรมส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ กิจกรรมศาสนา ผลการเปรียบเทียบความสนใจในกิจกรรมของนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษา ตอนปลายทั้งเพศชายและเพศหญิง มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ ความเชื่อมั่น .05 คือ กิจกรรมศาสนา กิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมไทย กิจกรรมส่งเสริม การเกษตรและสหกรณ์ กิจกรรมส่งเสริมการใช้สินค้าไทย กิจกรรมนันทนาการ และกิจกรรม ส่งเสริมวิชาการต่าง ๆ

วรทัศน์ บุญโคตร (2528 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการจัดกิจกรรมนักเรียนที่ส่งเสริม ลักษณะความเป็นพลเมืองดีในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา เขต การศึกษา 6 พบว่า นโยบายเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมนักเรียนที่ส่งเสริมลักษณะความเป็น

พลเมืองดี ส่วนใหญ่มุ่งส่งเสริมให้นักเรียนเป็นผู้มีระเบียบวินัย รองลงมา คือส่งเสริมให้รู้จัก รักษาความสะอาดทั้งส่วนตัวและส่วนรวม ส่งเสริมด้านจริยธรรม ส่งเสริมให้มีความประพฤติดี ทั้งกายและวาจา ส่งเสริมให้มีคุณธรรม และส่งเสริมวัฒนธรรมไทย เป้าหมายที่สำคัญ ในแผนการจัดกิจกรรมนักเรียนที่ส่งเสริมลักษณะความเป็นพลเมืองดี ส่วนใหญ่เพื่อให้ นักเรียนเป็นผู้มีระเบียบวินัยในตนเองและส่วนรวม รองลงมาคือเพื่อให้รู้จักรักษาความสะอาดทั้งส่วนตัว และส่วนรวมและมีนิสัยรักความสะอาด เพื่อให้มีความรับผิดชอบต่อตนเองและส่วนรวม ประพฤติตนให้เหมาะสมกับกาลเทศะ ประเภทกิจกรรมนักเรียนที่ส่งเสริมลักษณะความเป็น พลเมืองดีที่โรงเรียนส่วนใหญ่จัด คือ กิจกรรมลูกเสือ ยุวกาชาด เนตรนารี ผู้นำเพื่อประโยชน์ จัดทุกโรงเรียน รองลงมาได้แก่ กิจกรรมส่งเสริมวิชาการต่าง ๆ ในหลักสูตร กิจกรรมส่งเสริม วัฒนธรรมไทย กิจกรรมศาสนา กิจกรรมการใช้ห้องสมุด และกิจกรรมนันทนาการ ส่วน กิจกรรมที่จัดน้อยที่สุดคือ กิจกรรมส่งเสริมการใช้สินค้าไทย สำหรับผู้ดำเนินกิจกรรมส่วนใหญ่ ได้แก่ อาจารย์เป็นผู้วางแผนและจัดกิจกรรมเอง รองลงมาคือ อาจารย์และนักเรียนร่วมมือกัน จัดกิจกรรม วิธีการเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียนส่วนใหญ่ นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมตาม ความถนัด และความสนใจ รองลงมาคือ โรงเรียนกำหนดบางส่วนและนักเรียนเลือกบางส่วน ปัญหาการจัดกิจกรรม คือขาดงบประมาณ สถานที่ไม่เหมาะสม เวลามีน้อย วัสดุอุปกรณ์ ไม่พร้อม และปัญหาบุคลากรไม่ให้ความร่วมมือ บุคลากรไม่มีความรู้ความถนัดเฉพาะกิจกรรม กิจกรรมที่มีปัญหามากที่สุดคือ กิจกรรมลูกเสือ ยุวกาชาด เนตรนารี ผู้นำเพื่อประโยชน์

จุฬามาศ นุชนารถ (2531 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีเพศสัมพันธ์และการคุมกำเนิด ของกลุ่มนักเรียนวัยรุ่น ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญ ในจังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า วัยรุ่นส่วนใหญ่ร้อยละ 76.7 ไม่เคยมีประสบการณ์การมีเพศสัมพันธ์ ที่เหลือร้อยละ 23.3 เคยมี ประสบการณ์ทางเพศมาก่อน ถ้าพิจารณาการมีเพศสัมพันธ์เฉพาะเพศ พบว่าเพศชายมี ประสบการณ์ทางเพศสัมพันธ์ร้อยละ 40.6 ของนักเรียนวัยรุ่นเพศชายทั้งหมด ในขณะที่เพศ หญิงเคยมีประสบการณ์ทางเพศสัมพันธ์เพียงร้อยละ 6.6 ของนักเรียนวัยรุ่นเพศหญิงทั้งหมด โดยเพศชายส่วนใหญ่มีเพศสัมพันธ์กับโสเภณีร้อยละ 43.1 รองลงมามีเพศสัมพันธ์กับคนรัก ร้อยละ 23.3 สำหรับเพศหญิงส่วนใหญ่มีเพศสัมพันธ์กับคนรักร้อยละ 89.3 รองลงมามี เพศสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ ร้อยละ 10.7 และเพศชายส่วนใหญ่มีความถี่ของการมีเพศสัมพันธ์ นาน ๆ ครั้ง ในขณะที่เพศหญิงส่วนใหญ่มีเพศสัมพันธ์เพียงครั้งเดียว

เยื่อน ชูตินันท์ (2531 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการบริหารงานกิจกรรมนักเรียนของ โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดลพบุรี : การศึกษาเฉพาะกรณี พบว่า การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ตามกรอบแนวคิดของโครงการปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหาร โรงเรียนประถมศึกษา กิจกรรมที่มีการจัดทำมากคือกิจกรรมที่โรงเรียนต้องปฏิบัติตามพระราช บัญญัติประถมศึกษา พุทธศักราช 2523 และกิจกรรมที่โรงเรียนจัดบริการให้นักเรียน กิจกรรม สร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับศิษย์เก่า มีการจัดทำมากทุกกิจกรรม ยกเว้นการจัด

ตั้งชุมนุมต่าง ๆ และการสรรหาการยกย่องคนดีเด่นประจำชุมนุมมีการจัดทำน้อย และที่ไม่มีการจัดทำเลยคือการจัดตั้งสมาคมศิษย์เก่า ส่วนปัญหาโดยรวมมีปัญหายอยู่ในระดับน้อย กิจกรรมที่มีปัญหายอยู่ในระดับมากได้แก่การแก้ปัญหาให้นักเรียนขาดเรียน การบริการนักเรียนขาดแคลน การจัดตั้งชุมนุมต่าง ๆ การจัดตั้งสมาคมศิษย์เก่าและการติดตามผลนักเรียนที่ออกจากโรงเรียนไปแล้ว

ประไพศรี ช่อนกลิ่น และคณะ (2532 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการป้องกันและควบคุมการใช้สารเสพติดในนักเรียนที่มีพฤติกรรม ที่เป็นปัญหาในโรงเรียนมัธยมศึกษา 6 แห่ง ในจังหวัดเชียงใหม่ พ.ศ. 2530 พบว่าอัตราการใช้สารเสพติดของนักเรียนเท่ากับร้อยละ 0.43 (23 คนใน 5,326 คน) การใช้สารระเหยแบ่งได้ตามลำดับดังนี้ กาว 3 เค รองลงมาคือ แลกเกอร์ ทินเนอร์ และเบนซิน นิยมใช้สารระเหย 1 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 65.22 ใช้ 2 ชนิดร้อยละ 17.4 ใช้ 3 ชนิด ร้อยละ 8.7 สารระเหยที่นิยมใช้มากที่สุดคือ กาว 3 เคกับแลกเกอร์ รองลงมาคือกาว 3 เคกับทินเนอร์ นักเรียนที่ใช้สารเสพติด เพศชายร้อยละร้อย อายุอยู่ในช่วง 14 – 18 ปี จำนวนสูงสุดคือ 15 ปี ปริมาณการเสพจะสูงขึ้นตามลำดับชั้นเรียน คือ มัธยมศึกษาปีที่ 1 ร้อยละ 4.35 มัธยมศึกษาปีที่ 2 ร้อยละ 43.48 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ร้อยละ 52.17 การเรียนอยู่ในระดับปานกลาง และเป็นบุตรคนโตและคนสุดท้องจะมีโอกาสใช้สารเสพติดมากกว่าคนอื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 39.13 และร้อยละ 21.74 ตามลำดับ

ยุบลวรรณ ประมวลรัฐการ (2532 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาตัวแบบสมมติฐานการใช้ยาหรือสิ่งเสพติดในวัยรุ่นทดสอบเฉพาะนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญ อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ผลการวิจัยพบว่า เพศและโปรแกรมการเรียนเท่านั้นที่มีความสัมพันธ์กับการใช้ยาหรือสิ่งเสพติดในวัยรุ่น โดยเพศและโปรแกรมการเรียนมีความสัมพันธ์กับการสูบบุหรี่และการดื่มแอลกอฮอล์ ส่วนการสูบบุหรี่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรเพศเท่านั้น ความยึดมั่นผูกพันต่อการกระทำที่สังคมยอมรับ ความเชื่อในค่านิยมและบรรทัดฐานของสังคม และการคบเพื่อนที่ใช้ยาเสพติดในวัยรุ่น และจากการเปรียบเทียบผลกระทบของทั้งสามตัวแปรแล้ว การคบเพื่อนที่ใช้ยาหรือสิ่งเสพติดมีผลกระทบโดยตรงต่อการใช้ยาหรือสิ่งเสพติดในวัยรุ่น เมื่อเปรียบเทียบทั้งสามตัวแปรแล้วการคบเพื่อนที่ใช้ยาเสพติดมีผลกระทบต่อการใช้ยามากที่สุด และความเชื่อมั่นในค่านิยมและบรรทัดฐานของสังคมมีผลกระทบต่ตัวแปรน้อยที่สุด

ปิยนันท์ ทรัพย์มั่นคงทวี (2534 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาทัศนคติต่อการคบเพื่อนต่างเพศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสมุทรสงคราม พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายมีทัศนคติทางบวกต่อการคบเพื่อนต่างเพศนักเรียนชาย และนักเรียนมีทัศนคติต่อการคบเพื่อนต่างเพศแตกต่างกัน โดยพบว่านักเรียนหญิงมีทัศนคติในทางบวกต่อการคบเพื่อนต่างเพศสูงกว่านักเรียนชาย นักเรียนที่มีสถานภาพสมรสของบิดามารดาแตกต่างกัน มีทัศนคติต่อการคบเพื่อนต่างเพศไม่แตกต่างกัน นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแตกต่างกันมีทัศนคติต่อการคบเพื่อนต่างเพศแตกต่างกัน โดย

พบว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน และแบบมีเหตุผลมากมีทัศนคติในทางบวกต่อการคบเพื่อนต่างเพศสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมแบบปล่อยปละละเลยมาก

ประเวศ สิทธิกุล (2539 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัญหาการปฏิบัติงานกิจการนักเรียน โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดสระบุรี พบว่า ปัญหาการปฏิบัติงานกิจการนักเรียน ตามทัศนะของผู้บริหารมีอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายกิจกรรม พบว่ามีปัญหาอยู่ในระดับปานกลางทุกกิจกรรม ผลการเปรียบเทียบทัศนะของผู้บริหารที่มีต่อปัญหาการปฏิบัติงานกิจการนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสระบุรี ที่มีที่ตั้งโรงเรียน ประสบการณ์ในตำแหน่ง และขนาดของโรงเรียนที่ต่างกัน พบว่าผู้บริหารที่มีสถานภาพต่างกัน มีทัศนะต่อปัญหาการปฏิบัติงานกิจการนักเรียนแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ปัญหาการปฏิบัติงานกิจการนักเรียนตามทัศนะของครูผู้สอน อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายกิจกรรม พบว่ามีปัญหาอยู่ในระดับปานกลางทุกกิจกรรม ผลการเปรียบเทียบทัศนะของครูผู้สอนที่มีต่อปัญหาการปฏิบัติงานกิจการนักเรียน ที่มีสถานที่ตั้งโรงเรียน ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานกิจการนักเรียน และขนาดโรงเรียนที่ต่างกัน พบว่าครูผู้สอนที่มีสถานภาพต่างกัน มีทัศนะต่อปัญหาการปฏิบัติงานกิจการนักเรียนแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

สมฤทธิ์ ไทยโพธิ์ศรี (2539 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาทัศนะของคณะกรรมการสมาคมผู้ปกครองและครูที่มีต่อประสิทธิภาพของงานกิจการนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครปฐม พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีทัศนะในงานการรับและการปกครองนักเรียนอยู่ในระดับมาก ส่วนงานการบริการนักเรียน และงานกิจกรรมนักเรียนอยู่ในระดับปานกลาง ทัศนะของคณะกรรมการสมาคมผู้ปกครองและครูที่เป็นผู้ปกครองมีอาชีพต่างกันต่อประสิทธิภาพของงานกิจการนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครปฐม โดยรวมและแต่ละด้าน ไม่มีความแตกต่างกัน ทัศนะของคณะกรรมการสมาคมผู้ปกครองและครูที่เป็นครูที่มีสถานภาพต่างกันต่อประสิทธิภาพของงานกิจการนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครปฐม โดยรวมและแต่ละด้าน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

✓ ทรรศนีย์ แก้วจันทร์ (2541 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารและครูอาจารย์เกี่ยวกับการบริหารกิจการนักเรียน ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 11 ปรากฏว่า การบริหารกิจการนักเรียน ผู้บริหารและครูอาจารย์เห็นว่าการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก 6 ด้าน ดังนี้ การรับเด็กเข้าเรียนและการแบ่งกลุ่มนักเรียน การปฐมนิเทศ การจัดให้ทุนการศึกษา การจัดกิจกรรมนักเรียน การรักษาวินัยและความประพฤติของนักเรียน และการทำระเบียบวินัยเป็นหลักฐานและประวัตินักเรียน ส่วนการบริหารกิจการนักเรียนที่ผู้บริหารและครูอาจารย์เห็นว่าการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย 4 ด้าน ดังนี้ การจัดบริการและสวัสดิการต่าง ๆ การบริการปรึกษาหารือหรือแนะแนว การจัดการสอน

ซ่อมเสริม และการวิจัยประเมินผลและติดตามผลเมื่อนักเรียนสำเร็จไปแล้ว ปัญหาในการบริหารกิจการนักเรียน ผู้บริหารและครูอาจารย์เห็นว่ามีปัญหาอยู่ในระดับน้อย 8 ด้าน ดังนี้ การรับเด็กเข้าเรียนและการแบ่งกลุ่มนักเรียน การปฐมนิเทศ การจัดให้ทุนการศึกษา การจัดการกิจกรรมนักเรียน การรักษาวินัยและความประพฤติของนักเรียน การทำระเบียบนสสม เป็นหลักฐานและประวัตินักเรียน การจัดบริการและสวัสดิการต่าง ๆ และการบริการปรึกษาหารือหรือแนะแนว ส่วนปัญหาในการบริหารกิจการนักเรียนที่ผู้บริหารและครูอาจารย์เห็นว่าปัญหาอยู่ในระดับมาก 2 ด้าน ดังนี้ การจัดการสอนซ่อมเสริมและการวิจัยประเมินผล การติดตามผลเมื่อนักเรียนจบการศึกษาไปแล้ว

— ธีระ แทนศิริ (2541 : 101 – 105) ได้ศึกษาปัญหาการบริหารงานกิจกรรมนักเรียน โรงเรียนเอกชน ระดับประถมศึกษา จังหวัดสมุทรปราการ ผลการวิจัยมีดังนี้

1. สภาพการปฏิบัติงานกิจกรรมนักเรียนโรงเรียนเอกชนประถมศึกษา จังหวัดสมุทรปราการ ทั้ง 6 ด้าน ตามทัศนะของผู้บริหารโรงเรียนและครูโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง
2. ครูที่อยู่ในโรงเรียนขนาดต่างกันมีทัศนะต่อระดับปัญหาการบริหารกิจการนักเรียน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จำนวน 5 ด้าน คือ กิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตย กิจกรรมสร้างเสริมวินัยในโรงเรียน กิจกรรมกีฬา กิจกรรมส่งเสริมจริยธรรมนักเรียน และกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ต่อโรงเรียนและชุมชน

สุรพงศ์ ขวัญศรี (2541 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษากระบวนการจัดกิจกรรมนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ที่ได้รับรางวัลพระราชทาน ในเขตการศึกษา 3 ผลการวิจัยพบว่า ทุกโรงเรียนมีการกำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ และโครงสร้างการจัดกิจกรรมนักเรียน การวางแผนกิจกรรมนักเรียน การดำเนินงานกิจกรรมนักเรียน และการติดตามประเมินผลการจัดกิจกรรมนักเรียนอย่างชัดเจน มีคณะกรรมการกิจกรรมนักเรียนเป็นผู้ดำเนินงาน การวางแผนกิจกรรมนักเรียนคำนึงถึงความสนใจ ความสามารถ ความถนัด และความต้องการของนักเรียน โดยจัดทำเป็นแผนปฏิบัติการประจำปี แผนพัฒนาระยะ 3 ปี และแผนพัฒนาระยะ 5 ปี แผนงานที่กำหนดไว้ครอบคลุมกิจกรรมตามคู่มือการจัดกิจกรรมที่กระทรวงกำหนดไว้ การควบคุมและการติดตามผลการดำเนินงานโดยใช้ปฏิทินปฏิบัติงาน และรายงานผลให้ทราบ มีการประเมินผลการจัดทุกครั้งเมื่อสิ้นสุดแต่ละโครงการ เพื่อนำผลการประเมินไปเป็นเครื่องมือในการปรับปรุงแผนงานและการดำเนินงานในครั้งต่อไป ผู้บริหารจะสนับสนุนงบประมาณและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้ตามความเหมาะสม นอกจากนั้น ผลการวิจัยที่ได้จากแบบสอบถามครูอาจารย์ยังให้ความสำคัญของกระบวนการจัดกิจกรรมนักเรียนทั้ง 4 ด้าน โดยเฉลี่ยแล้วอยู่ในระดับมากทุกด้าน

สมพงษ์ กล้าวิกรณ์ (2541 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตย พบว่ากิจกรรมทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านการวางแผน ด้านการจัดองค์การ ด้านการจัดบุคลากร ด้านการเป็นผู้นำ

และด้านการควบคุม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายกิจกรรม พบว่า กิจกรรมที่เกี่ยวกับการปกครองตนเองของนักเรียน และกิจกรรมทำความสะอาดอาคารสถานที่ ผู้บริหารมีบทบาทอยู่ในระดับมาก สำหรับกิจกรรมสหกรณ์นักเรียน กิจกรรมกีฬา และ กิจกรรมสร้างเสริมวินัยนักเรียน ผู้บริหารมีบทบาทอยู่ในระดับปานกลาง บทบาทของผู้บริหาร โรงเรียน ในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตย ทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับ ปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการจัดบุคลากร และด้านการเป็นผู้นำ ผู้บริหารมีบทบาทอยู่ในระดับมาก สำหรับด้านการวางแผน ด้านการจัดองค์การ และด้าน การควบคุม ผู้บริหารมีบทบาทอยู่ในระดับปานกลาง เปรียบเทียบจำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ดำรงตำแหน่งและความสำเร็จในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน พบว่า ผู้บริหารวุฒิมัธยมศึกษาปริญญาตรี กับสูงกว่าปริญญาตรี มีบทบาทไม่แตกต่างกัน ผู้บริหารที่มี ประสบการณ์ดำรงตำแหน่งแตกต่างกัน คือ ต่ำกว่า 10 ปี และสูงกว่า 10 ปีขึ้นไป มีบทบาท โดยรวมไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายกิจกรรม พบว่า กิจกรรมทำความสะอาด อาคารสถานที่ กิจกรรมการสร้างเสริมวินัยนักเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีบทบาทในการจัดกิจกรรมกีฬา กับกิจกรรมสหกรณ์นักเรียนแตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผู้บริหารโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จในการบริหารงาน แตกต่างกัน คือโรงเรียนได้รับรางวัลโรงเรียนมาตรฐานดีเด่นกับไม่ได้รับรางวัลโรงเรียน มาตรฐานดีเด่น มีบทบาทไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายกิจกรรม พบว่า ผู้บริหารมี บทบาทในการจัดกิจกรรมทำความสะอาดอาคารสถานที่ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 สำหรับบทบาทในการจัดกิจกรรมปกครองตนเองของนักเรียน และกิจกรรมกีฬา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

งานวิจัยต่างประเทศ

เทเลอร์ (ธีระ แทนศิริ, 2541 : 43 ; อ้างอิงจาก Taylor, 1988 : 102) ได้ศึกษา การจัดกิจกรรมนักเรียนในโรงเรียนมัธยมรัฐจอร์เจียกับโรงเรียนมัธยมนอก รัฐ ที่มีการจัด กิจกรรมนักเรียนในระดับดีเลิศ ผลการวิจัยการจัดกิจกรรมนักเรียน มีทั้งที่เป็นปัญหา และ ไม่เป็นปัญหา ที่ไม่เป็นปัญหาได้แก่ ระบบธุรการ การเงิน ปรัชญา จุดมุ่งหมาย และ การวางแผนโครงการ ส่วนการจัดกิจกรรมที่มีปัญหา ได้แก่ การขาดงบประมาณการประเมินผล การสนับสนุนด้านการเงินและการฝึกอบรม ผู้วิจัยพบว่าการจัดกิจกรรมนักเรียนที่มีคุณค่าต่อ ประสบการณ์ของนักเรียนและผู้อบรม แต่ก็มีปัญหาเกี่ยวกับโครงการและการจัดการ การได้ ผู้สนับสนุนที่ไม่ดี อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้บริหารที่ไม่มีเวลาจะจัดเฉพาะกิจกรรมที่จำเป็นต้องทำ ส่วนกิจกรรมบางอย่างไม่มีเวลาทำ แต่เมื่อเปรียบเทียบกับโรงเรียนที่มีการจัดกิจกรรมในระดับ ดีเลิศ พบว่าแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

คอย (สมพงษ์ กล้าวิกรณ์. 2541 : 39 ; อ้างอิงจาก Coy. 1972 : 1314 – A) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบเจตคติของผู้เป็นสมาชิกสภานักเรียนกับผู้ที่ไม่เป็นสมาชิกสภานักเรียน ผู้รับผิดชอบต่อสภานักเรียนและผู้บริหารสภานักเรียนที่มีต่อความมุ่งหวังของการจัดตั้งสภานักเรียน พบว่า เจตคติความมุ่งหวังของการจัดตั้งสภานักเรียนต่างกัน เนื่องจากบทบาทของกลุ่มตัวอย่างที่ตั้งและขนาดของโรงเรียนไม่นับเป็นสาเหตุแห่งความแตกต่างของเจตคติอย่างเดียวกัน กลุ่มตัวอย่างเห็นว่า สภานักเรียนมีผลดีต่อการศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา เพราะเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมเสริมหลักสูตรและเกี่ยวกับหลักสูตรด้วย แต่ยังไม่ค่อยมีผู้เข้าใจอำนาจหน้าที่ของสภานักเรียน และยังเห็นว่าสภานักเรียนควรมีกิจกรรมอย่างกว้างขวาง นักเรียนเป็นผู้ดำเนินการและผู้บริหารเป็นผู้สนับสนุน นักเรียนและผู้บริหารมีความเห็นว่าผู้บริหารไม่ค่อยทำตนให้เป็นประโยชน์ต่อนักเรียน รวมทั้งยังไม่ค่อยเข้าใจอำนาจหน้าที่ของสภานักเรียน เขายังได้แสดงความคิดเห็นว่าสภานักเรียนเป็นกระบวนการของการศึกษาที่สำคัญมาก เพราะเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมเสริมหลักสูตรและเกี่ยวข้องกับหลักสูตรด้วย ทำให้นักเรียนได้รับความรู้และประสบการณ์ตรงจากการปฏิบัติกิจกรรมแต่ละกิจกรรม

ฮันเตอร์ (Hunter. 1982 : 216) ได้ศึกษาความสำเร็จของจุดประสงค์ที่เลือกสำหรับโครงการกิจกรรมนักเรียนในเขตชานเมือง ผลปรากฏว่าวัตถุประสงค์ของกิจกรรมนักเรียนเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญที่จะทำให้กิจกรรมนั้น ๆ ประสบความสำเร็จ เพราะวัตถุประสงค์เป็นตัวกำหนดขอบเขต เป้าหมายของกิจกรรม จากการวิจัยพบว่า ผู้บริหาร ครู และนักเรียนขาดการเอาใจใส่ในเรื่องจุดประสงค์ของกิจกรรม ทำให้การดำเนินการจัดกิจกรรมนักเรียนไม่ประสบผลสำเร็จ ผู้บริหาร ครู และนักเรียนควรให้ความสำคัญวัตถุประสงค์ของกิจกรรม

เชพลี (Shapley. 1983 : 353) ได้ทำการศึกษาโรงเรียนในระดับสูงที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของกิจกรรมนักเรียน จากการวิจัยพบว่าการจัดโครงการกิจกรรมนักเรียนในโรงเรียนระดับสูง การใช้งบประมาณที่กระจายอำนาจจากศูนย์กลาง คือจากผู้บริหารโรงเรียน การตัดสินใจการใช้งบประมาณที่เหมาะสมก็มีผลต่อความสำเร็จหรือล้มเหลวของโครงการจัดกิจกรรมนักเรียน บางโรงเรียนใช้งบประมาณไปจนหมดก็ยังไม่สามารถจัดกิจกรรมสำเร็จลงไปได้ ผู้บริหาร และครูควรให้คำแนะนำช่วยเหลือ ในการจัดสรรงบประมาณ และการใช้งบประมาณให้คุ้มค่า มากที่สุด

ริชาร์ดสัน (Richardson. 1983 : 210) ได้ศึกษาผลกระทบโครงการจัดกิจกรรมนักเรียนโรงเรียนขนาดใหญ่ ในเวอจิเนีย จากการวิจัยพบว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ และโรงเรียนขนาดเล็ก ทางเลือกกิจกรรมโรงเรียนขนาดเล็กมีทางเลือกน้อยกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ ผลกระทบขวัญและกำลังใจของผู้จัดทำกิจกรรม โรงเรียนขนาดเล็กมีมากกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ โรงเรียนขนาดเล็กจะมีความยากลำบากในการจัดดำเนินงานกิจกรรมนักเรียนมากกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ ผู้สนับสนุนในการทำกิจกรรมโรงเรียนขนาดใหญ่จะมีมากกว่าความแตกต่างของขนาดโรงเรียน ทำให้ผลกระทบมีความแตกต่างกัน

ชิคเคิลล์ (Shickell. 1984 : 138) ได้ศึกษาการวิเคราะห์ เวลา ทรัพยากรที่ผ่านมาของกิจกรรมนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่าการจัดโครงการกิจกรรมนักเรียนโรงเรียนชั้นมัธยมศึกษา ผู้บริหาร ครู และนักเรียนควรร่วมมือกันจัดวางตารางโดยเฉลี่ยความเหมาะสม ความมีมาตรฐาน เป็นชั่วโมง ต่อ 1 สัปดาห์ โดยมีคณะกรรมการสถานศึกษาควรให้ความเห็น ให้ทิศทางในการจัด และให้คำนึงถึงการจัดกิจกรรมแต่ละครั้ง ควรให้ทิศทางในการจัดกิจกรรม และที่สำคัญต้องคำนึงถึงสภาพของครอบครัวด้วยว่าจะมีเวลาให้มากน้อยเพียงใด นอกจากสภาพครอบครัวแล้วยัง ต้องคำนึงสมาชิกในครอบครัวด้วยว่าจะมีเวลาให้ได้ อย่างไรก็ตาม

คอคแมน (Cockman. 1989 : 191) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ของขนาดโรงเรียน สถานภาพ ต้นกำเนิดเกี่ยวกับชุมชนที่มีวัฒนธรรม และสถานภาพการจ้างของนักเรียนอยู่บนขอบเขตการเกี่ยวพันกันการมีส่วนร่วมอยู่ด้วยในกิจกรรมนักเรียน จากการวิจัยพบว่า กิจกรรมนักเรียนมีส่วนอยู่ในการเรียนการสอน 4.768 % นักเรียน 51.2 % มีความรู้สึกว่าเขามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน นักเรียนมีความรู้สึกถึงความสำเร็จในชีวิตของเขาจากการได้เข้าร่วมกิจกรรมนักเรียน นักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กจะมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมมากกว่านักเรียนในโรงเรียนขนาดใหญ่

จากการศึกษาผลการวิจัยในเรื่องกิจกรรมนักเรียนที่กล่าวมา สรุปได้ว่า โรงเรียนมีการกำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ และโครงสร้างการจัดกิจกรรมนักเรียน การวางแผนกิจกรรมนักเรียน การดำเนินงานกิจกรรมนักเรียน การติดตามและประเมินผลการจัดกิจกรรมนักเรียนไว้อย่างชัดเจน ผู้บริหารและคณะครูให้ความสนใจกิจกรรมนักเรียนในระดับมากทุกด้าน กิจกรรมที่โรงเรียนจัดมากที่สุด คือ กิจกรรมลูกเสือ ยุวกาชาด และกิจกรรมส่งเสริมวิชาการ กิจกรรมที่จัดน้อย คือ กิจกรรมทัศนศึกษา ปัจจัยที่เป็นแรงจูงใจสนับสนุนให้ผู้ปกครองส่งนักเรียนเข้าเรียนในโรงเรียน คือ โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมนักเรียนอย่างดีเยี่ยมเหมาะสมกับวัยของนักเรียน และมีครูคอยดูแลเอาใจใส่เป็นอย่างดี ปัญหาการบริหารของผู้บริหาร และปัญหาการปฏิบัติงานกิจกรรมนักเรียนของครู มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลางทุกกิจกรรม นักเรียนทุกคนควรมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม เพื่อเป็นการเสริมประสบการณ์ในทุก ๆ ด้าน จากผลของการวิจัยในเรื่องของยาเสพติดในวัยรุ่นในช่วงอายุ 13 – 18 ปีมีการใช้ยาเสพติดมากที่สุด โดยเฉพาะนักเรียนชายมีการใช้ยาเสพติดมากกว่านักเรียนหญิง สารเสพติดที่นิยมมากที่สุดคือ กาว 3 เค และแอลกอฮอล์ ส่วนผลการวิจัยในเรื่องการมีเพศสัมพันธ์พบว่า นักเรียนผ่านการมีประสบการณ์ทางเพศมาแล้วจำนวน 1 ใน 4 ของนักเรียนทั้งหมดส่วนใหญ่เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง

บทที่ 3

ขั้นตอนและวิธีการจัดทำคู่มือ

การจัดทำคู่มือกิจกรรมนักเรียนกลุ่มเสี่ยงในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดราชบุรี มีวิธีการจัดทำดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 เขียนโครงร่างคู่มือกิจกรรมนักเรียนกลุ่มเสี่ยง

- 1.1 ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง
- 1.2 สัมภาษณ์ครูที่รับผิดชอบกิจกรรมระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
- 1.3 เขียนโครงร่างของคู่มือ
- 1.4 นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบ ปรับปรุงแก้ไข
- 1.5 ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเหมาะสมของโครงร่างคู่มือ จำนวน 5 คน

□

ขั้นตอนที่ 2 จัดทำเนื้อหาสาระของคู่มือ

- 2.1 จัดทำเนื้อหาสาระคู่มือการจัดกิจกรรมนักเรียนกลุ่มเสี่ยงในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
- 2.2 ให้ผู้เชี่ยวชาญที่ปฏิบัติหน้าที่โดยตรงตรวจสอบความเหมาะสมของเนื้อหาสาระของคู่มือ จำนวน 5 คน
- 2.3 นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบ ปรับปรุงแก้ไข

□

ขั้นตอนที่ 3 ประเมินความเหมาะสมของคู่มือ

- 3.1 ประเมินความเหมาะสมของคู่มือจากผู้เชี่ยวชาญ 3 กลุ่ม
- 3.2 ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ และนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบขอความเห็นชอบ
- 3.3 จัดทำคู่มือการจัดกิจกรรมนักเรียนกลุ่มเสี่ยงฉบับสมบูรณ์

ภาพประกอบ 1 ขั้นตอนการจัดทำคู่มือการจัดกิจกรรมนักเรียนกลุ่มเสี่ยงในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดราชบุรี

ขั้นตอนและวิธีการจัดทำคู่มือ

ขั้นตอนและวิธีการจัดทำคู่มือการจัดกิจกรรมนักเรียนกลุ่มเสี่ยงในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดราชบุรี มีดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 เขียนโครงร่างคู่มือกิจกรรมนักเรียนกลุ่มเสี่ยง

1.1 ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง โดยศึกษาหลักการเขียนคู่มือ จากตำรา หนังสือ เอกสารทางวิชาการ เพื่อให้การเขียนคู่มือเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 สัมภาษณ์ครูที่รับผิดชอบกิจกรรมนักเรียนในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดราชบุรี ที่ประสบความสำเร็จ จำนวน 3 โรงเรียนในเรื่องต่อไปนี้

- 1.2.1 กิจกรรมในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
- 1.2.2 ปัญหา/อุปสรรคในการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียน
- 1.2.3 การดำเนินการจัดกิจกรรมให้กับนักเรียนกลุ่มเสี่ยง
- 1.2.4 สื่อ/อุปกรณ์
- 1.2.5 การประเมินผล
- 1.2.6 การรายงานผล

1.3 เขียนโครงร่างของคู่มือซึ่งประกอบด้วยหัวข้อของกิจกรรม

- 1.3.1 ชื่อกิจกรรม
- 1.3.2 วัตถุประสงค์ของกิจกรรม
- 1.3.3 เนื้อหาสาระสำคัญของกิจกรรม
- 1.3.4 การดำเนินกิจกรรม
- 1.3.5 สื่อ/อุปกรณ์
- 1.3.6 การประเมินผล

1.4 นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษา ตรวจสอบปรับปรุงแก้ไข

1.5 ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเหมาะสมของโครงร่างคู่มือ โดยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เชิญผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คนตรวจสอบโครงร่างคู่มือ มีรายชื่อดังนี้

1. นายณรงค์ โพธิ์มี ตำแหน่งผู้อำนวยการระดับ 9 โรงเรียนเบญจมราชูทิศ จังหวัดราชบุรี
2. นายปฏิภาณ ทับประยูร ตำแหน่งผู้อำนวยการระดับ 8 โรงเรียนรัตนราษฎร์บำรุง จังหวัดราชบุรี
3. นายเตชา สุตเสวต ตำแหน่ง ผู้อำนวยการระดับ 8 โรงเรียนวัดดอนตูม จังหวัดราชบุรี
4. นายสมศักดิ์ จันทานุรักษ์ ตำแหน่งผู้อำนวยการระดับ 8 โรงเรียนรัฐราษฎร์อุปถัมภ์ จังหวัดราชบุรี

5. นายจรัส มากแก้ว ตำแหน่งผู้อำนวยการระดับ 8 โรงเรียน
หนองปลาหมอพิทยาคม จังหวัดราชบุรี

ขั้นตอนที่ 2 จัดทำเนื้อหาสาระของคู่มือ

2.1 จัดทำเนื้อหาสาระของคู่มือการจัดกิจกรรมนักเรียนกลุ่มเสี่ยงในระบบการดูแล
ช่วยเหลือนักเรียน ประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ ดังนี้

- 2.1.1 ชื่อกิจกรรม
- 2.1.2 วัตถุประสงค์
- 2.1.3 สาระสำคัญ
- 2.1.4 การดำเนินกิจกรรม
- 2.1.5 สื่อ/อุปกรณ์
- 2.1.6 การประเมินผล
- 2.1.7 บันทึกผลการจัดกิจกรรม

โดยนำมากำหนดกรอบการจัดทำกิจกรรมนักเรียนกลุ่มเสี่ยง ในระบบการดูแล
ช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. ปก
2. คำนำ
3. สารบัญ
4. คำชี้แจงการใช้คู่มือ
5. ชื่อกิจกรรม
6. วัตถุประสงค์
7. สาระสำคัญ
8. การดำเนินกิจกรรม
9. สื่อ/อุปกรณ์
10. การประเมินผล
11. บันทึกผลการจัดกิจกรรม

2.2 ให้ผู้เชี่ยวชาญที่ปฏิบัติหน้าที่โดยตรงตรวจสอบความเหมาะสมของเนื้อหา
สาระคู่มือ จำนวน 5 คนโดยขอหนังสือเชิญ จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ เชิญผู้ปฏิบัติงานโดยตรงตรวจสอบความเหมาะสมของคู่มือ จำนวน 5 คน
มีรายชื่อดังนี้

1. นายวิทยา เรืองวิญญูเวช ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายปกครอง โรงเรียนรัตนราษฎร์บำรุง จังหวัดราชบุรี
2. นายวิชาญ ลิ้มทโรภาส ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายปกครอง โรงเรียนบางแพปฐมพิทยา จังหวัดราชบุรี
3. นายผ่อง เกื้อเม่ง ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายปกครอง โรงเรียนสายธรรมจันทร์ จังหวัดราชบุรี
4. นายภูริวัตร แยมสุคนธ์ ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายปกครองโรงเรียนปากท่อพิทยาคม จังหวัดราชบุรี
5. นายวินัย พุ่มบุณทะरिक ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายปกครอง โรงเรียนกรับใหญ่ว่องกุลศกกิจ จังหวัดราชบุรี

2.3 นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบ ปรับปรุงแก้ไข

ขั้นตอนที่ 3 ประเมินความเหมาะสมของคู่มือ

3.1 ประเมินความเหมาะสมของคู่มือจากผู้เชี่ยวชาญ 3 กลุ่ม ผู้จัดทำคู่มือได้ขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เชิญผู้เชี่ยวชาญ เพื่อทดสอบความเหมาะสมของคู่มือจำนวน 3 กลุ่ม ได้แก่ ครูที่ปรึกษา จำนวน 10 คน ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 4 คน และผู้ปฏิบัติงานโดยตรงจำนวน 4 คน ดังรายชื่อต่อไปนี้

ครูที่ปรึกษา ประกอบด้วย

1. นายชุมสาย ไชยวัต อาจารย์ 2 ระดับ 7 โรงเรียนราชโบริกานุเคราะห์ จังหวัดราชบุรี
2. นายบุญเลิศ เกตุสิงห์น้อย อาจารย์ 2 ระดับ 7 โรงเรียนรัฐราษฎร์อุปถัมภ์จังหวัดราชบุรี
3. นายวรพล ณรงค์แสง อาจารย์ 2 ระดับ 7 โรงเรียนบางแพปฐมพิทยา จังหวัดราชบุรี
4. นางสาวสอิ่ง ผกาแก้ว อาจารย์ 2 ระดับ 7 โรงเรียนวัดดอนตูม จังหวัดราชบุรี
5. นางสาวปราณี ดันตระกูล อาจารย์ 2 ระดับ 7 โรงเรียนประสาธน์รัฐประชากิจ จังหวัดราชบุรี
6. นายตรีศุลย์ หลีล้วน อาจารย์ 2 ระดับ 6 โรงเรียนหนองโพวิทยา จังหวัดราชบุรี
7. นางนฤมล นาคทอง อาจารย์ 3 ระดับ 8 โรงเรียนโพธารณวัฒนาเสนีย์ จังหวัดราชบุรี
8. นางสาวดวงเนตร คารมชิต อาจารย์ 2 ระดับ 6 โรงเรียนด่านทับตะโกราษฎร์อุปถัมภ์ จังหวัดราชบุรี

9. นายปราศัย ทูลยอดพันธ์ อาจารย์ 2 ระดับ 7 โรงเรียน
รัตนราษฎร์บำรุง จังหวัดราชบุรี

10. นายสมชาย จีวร อาจารย์ 2 ระดับ 6 โรงเรียนกรับใหญ่วงศ์กุลกิจ
จังหวัดราชบุรี

ผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย

1. นายพิสุทธิ รอดบำเรอ ผู้อำนวยการระดับ 8 โรงเรียน
บางแพปฐมพิทยา จังหวัดราชบุรี

2. นายจุฬา จีเพชร ผู้อำนวยการระดับ 8 โรงเรียนโสภณศิริราษฎร์
จังหวัดราชบุรี

3. นางจรัส ระหว่างบ้าน ผู้อำนวยการระดับ 8 โรงเรียนสวนผึ้งวิทยา
จังหวัดราชบุรี

4. นายรัชชัย ศรสวรรณ ผู้อำนวยการระดับ 8 โรงเรียน
เขาช่องพรานวิทยา จังหวัดราชบุรี

ผู้ปฏิบัติงานโดยตรง ประกอบด้วย

1. นายสมบูรณ์ ดำริห์ ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายปกครอง โรงเรียน
เบญจมราชูทิศ จังหวัดราชบุรี

2. นายวัชรวิทย์ ศรีนุญ ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายปกครอง โรงเรียน
รัฐราษฎร์อุปถัมภ์ จังหวัดราชบุรี

3. นายยงยุทธ ลิ้มสกลเศรษฐ์ ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายปกครอง
โรงเรียนคุรุราษฎร์รังสฤษดิ์ จังหวัดราชบุรี

4. นายสุรัชย์ วัชรอำไพวัฒน์ ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายปกครอง
โรงเรียนโพธารวันนา-เสนีย์ จังหวัดราชบุรี

3.1.1 ในการสอบถามผู้เชี่ยวชาญเพื่อประเมินความเหมาะสมของกลุ่มทั้ง
3 กลุ่ม ผู้จัดทำคู่มือได้ดำเนินการดังนี้

3.1.1.1 ผู้ศึกษานำส่งคู่มือและแบบสอบถามความคิดเห็น พร้อมทั้งชี้แจง
วัตถุประสงค์ในการประเมินแก่ผู้เชี่ยวชาญ

3.1.1.2 เก็บแบบสอบถามความเหมาะสมของกลุ่ม โดยให้ผู้เชี่ยวชาญ
ซึ่งเป็น ครูที่ปรึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้ปฏิบัติการโดยตรงรวมทั้งสิ้นจำนวน 18 คน
ตรวจสอบและให้ความเห็น

3.1.2 สรุปความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญจำนวน 18 คน โดยการแปล
ความหมายใช้เกณฑ์เฉลี่ยตามเกณฑ์ของ ประคอง กรรณสูต (2540 : 73) ดังนี้

ค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 4.50 – 5.00 เห็นด้วยระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.50 – 4.49 เห็นด้วยระดับมาก

ค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 2.50 – 3.49 เห็นด้วยระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 1.50 – 2.49 เห็นด้วยระดับน้อย

ค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 1.00 – 1.49 เห็นด้วยระดับน้อยที่สุด

ผลการสรุปแบบสอบถามความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 กลุ่มมีดังนี้

ความคิดเห็นต่อเนื้อหาสาระของกลุ่มมีความเหมาะสมในการนำไปใช้ ในระบบ การดูแลช่วยเหลือนักเรียน เฉลี่ยความคิดเห็น 4.25 เมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ขั้นตอนวิธีการในกลุ่มมีความเหมาะสมในทางปฏิบัติเฉลี่ย ความคิดเห็นอยู่ในระดับ 4.13 เมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก วัตถุประสงค์ของกิจกรรมในกลุ่มมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียน เฉลี่ยความคิดเห็นอยู่ในระดับ 4.32 เมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้อยู่ในระดับ เห็นด้วยมาก จำนวนกิจกรรมมีความเหมาะสมในทางปฏิบัติ เฉลี่ยความคิดเห็นอยู่ในระดับ 4.40 เมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก กระบวนการของกิจกรรม มีความเหมาะสมในทางปฏิบัติ เฉลี่ยความคิดเห็นอยู่ในระดับ 4.37 เมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์ ที่ตั้งไว้อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก

3.2 ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ และนำเสนออาจารย์ ที่ปรึกษาเพื่อขอความเห็นชอบครั้งสุดท้าย

3.3 จัดทำคู่มือการจัดกิจกรรมนักเรียนกลุ่มเสี่ยงในระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดราชบุรี ฉบับสมบูรณ์

คู่มือการจัดกิจกรรมนักเรียนกลุ่มเสี่ยง
ในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดราชบุรี

คำนำ

เนื่องจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 6 ที่กำหนดความมุ่งหมายว่า การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ มีคุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ซึ่งความมุ่งหวังนั้น จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือและความพร้อมของบุคลากรครูในโรงเรียนทุกคน อีกทั้งมีการประสานงานกับพ่อแม่ ผู้ปกครองตลอดจนชุมชน อย่างใกล้ชิด เพื่อประสิทธิภาพในการดำเนินงาน จากที่สังคมปัจจุบันประสบกับปัญหาต่าง ๆ และมีเทคโนโลยีการสื่อสารที่ทันสมัยรวดเร็ว ได้ส่งผลกระทบต่อวิถีการดำรงชีวิตและจิตใจของผู้คนเป็นอย่างมาก ก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมามากมาย แม้แต่เยาวชนก็ได้รับผลกระทบเช่นเดียวกัน เพียงแต่มาน้อยต่างกันไป ซึ่งเยาวชนนั้นยังเป็นเด็กในวัยเรียนที่ต้องการความดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิด ต้องการคำแนะนำปรึกษาอย่างมีเทคนิควิธี บางครั้งก็ต้องการความช่วยเหลือจากผู้ใหญ่ โดยเฉพาะครูที่อยู่ในโรงเรียน ซึ่งมีความใกล้ชิดตรงมาจากพ่อแม่ ผู้ปกครอง

ในการจัดทำคู่มือการจัดกิจกรรมนักเรียนกลุ่มเสี่ยงในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ได้จัดทำให้สอดคล้องกับแนวทางของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษา โดยมุ่งหวังให้ครูที่ปรึกษาได้นำไปเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมให้นักเรียน เพื่อเป็นการป้องกันมิให้เกิดปัญหาขึ้น หรือปัญหาลุกลามใหญ่โตจนยากที่จะแก้ไข โดยเฉพาะนักเรียนกลุ่มเสี่ยงด้านยาเสพติด และนักเรียนกลุ่มเสี่ยงด้านการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร ซึ่งครูที่ปรึกษาสามารถนำกิจกรรมเหล่านี้ไปปรับปรุงให้เหมาะสมกับสภาพของนักเรียนแต่ละคน ทำให้กิจกรรมมีประโยชน์ และประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ผู้จัดทำหวังเป็นอย่างยิ่งว่าคู่มือเล่มนี้ คงเป็นแนวทางให้ครูที่ปรึกษา นำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในเรื่องระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้เป็นอย่างดี

วิสรรณ พลเสน

ผู้จัดทำ

สารบัญ

กิจกรรมที่	หน้า
คำชี้แจงการใช้คู่มือ.....	1
ด้านที่ 1 กิจกรรมนักเรียนกลุ่มเสี่ยงด้านยาเสพติด.....	3
กิจกรรมยาเสพติดพิษร้ายทำลายชีวิต.....	3
กิจกรรมคิดให้ทันป้องกันได้.....	6
กิจกรรมรู้ไว้ได้ประโยชน์.....	9
กิจกรรมทัศนศึกษาสถานนอกสถานที่.....	12
กิจกรรมภัยใกล้ตัว.....	15
กิจกรรมลานกีฬาต้านยาเสพติด.....	18
กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน.....	21
กิจกรรมประกวดคำขวัญต้านยาเสพติด.....	24
กิจกรรมประกวดเรียงความต้านยาเสพติด.....	27
กิจกรรมประกวดสุนทรพจน์/โต้วาทีต้านยาเสพติด.....	30
กิจกรรมประกวดวาดภาพต่อต้านยาเสพติด.....	34
กิจกรรมนันทนาการต้านยาเสพติด.....	38
กิจกรรมประกวดร้องเพลงต้านยาเสพติด.....	42
กิจกรรมแข่งขันตอบปัญหายาเสพติด.....	46
กิจกรรมการแสดงละครต้านยาเสพติด.....	49
กิจกรรมเพื่อนผู้รู้ใจ.....	52
กิจกรรมทักษะการปฏิเสธ.....	55
กิจกรรมพิชิตใจ.....	60
กิจกรรมสัญญาใจ.....	63
กิจกรรมเคาะประตูบ้านต้านยาเสพติด.....	66
ด้านที่ 2 กิจกรรมนักเรียนกลุ่มเสี่ยง ด้านการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร.....	69
กิจกรรมให้ความรู้ทางเพศศึกษา.....	69
กิจกรรมการคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล.....	72
กิจกรรมพฤติกรรมเสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์.....	78
กิจกรรมโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์.....	82
กิจกรรมสร้างความตระหนักรู้การมีเพศสัมพันธ์.....	85
กิจกรรมเอดส์โรคภัยที่ไม่ปรารถนา.....	89
กิจกรรม Q.C. คลีคลายปัญหา.....	92

สารบัญ(ต่อ)

กิจกรรมที่	หน้า
(ต่อ) กิจกรรมการวางแผนครอบครัว.....	95
กิจกรรมพัฒนาจิต.....	98
กิจกรรมการผ่อนคลายความเครียด.....	102
กิจกรรมเครือข่ายผู้ปกครอง.....	108
กิจกรรมการโต้วาที เรื่องการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร.....	111
กิจกรรมจงเด็กเข้าวัด.....	114
กิจกรรมชมรมให้คำปรึกษา.....	117
กิจกรรม 3 ความร่วมมือ.....	120

1. คำชี้แจงการใช้คู่มือ

1.1 วัตถุประสงค์ของคู่มือ

1.1.1 เพื่อให้โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดราชบุรี นำคู่มือการจัดกิจกรรมนักเรียนกลุ่มเสี่ยงไปใช้พัฒนานักเรียนกลุ่มเสี่ยงในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

1.1.2 เพื่อให้ครู อาจารย์ฝ่ายปกครอง ครูที่ปรึกษาใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมนักเรียนกลุ่มเสี่ยง โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดราชบุรี

1.2 ความรู้พื้นฐานในการใช้คู่มือ

ในการจัดทำคู่มือนั้นจัดทำในรูปของการให้ครูที่ปรึกษานำไปเป็นแนวทางปฏิบัติกิจกรรมเพื่อพัฒนานักเรียนกลุ่มเสี่ยงในด้านยาเสพติด และด้านการมีเพศสัมพันธ์ ก่อนวัยอันควร เมื่อได้ปฏิบัติกิจกรรมแล้ว ทำให้นักเรียนกลุ่มเสี่ยงหรือมีปัญหา สามารถป้องกัน หลบหลีก และปรับปรุงแก้ไขตนเองได้ ทำให้นักเรียนสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างปกติ เป็นคนดี อยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

คู่มือการจัดกิจกรรมนักเรียนกลุ่มเสี่ยงในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา มีรายละเอียดของแต่ละกิจกรรม มีส่วนประกอบที่สำคัญ ดังนี้

1. ปก
2. คำนำ
3. สารบัญ
4. คำชี้แจงการใช้คู่มือ
5. ชื่อกิจกรรม
6. วัตถุประสงค์
7. สำคัญ
8. การดำเนินกิจกรรม
9. สื่อ/อุปกรณ์
10. การประเมินผลการจัดกิจกรรม
11. บันทึกผลของการจัดกิจกรรม

1.3 วิธีการใช้คู่มือ

ให้ผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการดำเนินการจัดกิจกรรมในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนดำเนินการใช้คู่มือดังนี้

1. คัดกรองนักเรียนออกเป็นกลุ่ม ตามเกณฑ์การคัดกรองของโรงเรียน
2. ศึกษาสภาพความพร้อมของโรงเรียนตนเอง
3. พิจารณาคัดเลือกกิจกรรมให้เหมาะสมกับกลุ่มนักเรียน

1.4 คำแนะนำการใช้คู่มือ

คู่มือประกอบไปด้วยกิจกรรมด้านต่าง ๆ จำนวน 2 ด้านคือ

1. กิจกรรมนักเรียนกลุ่มเสี่ยงด้านยาเสพติด
2. กิจกรรมนักเรียนกลุ่มเสี่ยงด้านการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร

ลักษณะการจัดกิจกรรมมีวัตถุประสงค์เพื่อ พัฒนาส่งเสริมนักเรียนกลุ่มเสี่ยง หรือ มีปัญหาซึ่งเป็นกิจกรรมนอกหลักสูตร จัดกิจกรรมนอกเวลาเรียน เช่น คาบอิสระ คาบอบรม จริยธรรม หรือเวลาอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากการเรียนการสอนในตารางเรียน ให้ผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบพิจารณาว่า กิจกรรมใดเหมาะสมกับนักเรียนกลุ่มใด เมื่อนักเรียนได้ปฏิบัติแล้ว บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ของแต่ละกิจกรรม

ด้านที่ 1 กิจกรรมนักเรียนกลุ่มเสี่ยงด้านยาเสพติด

กิจกรรมที่ 1 กิจกรรมยาเสพติดพิษร้ายทำลายชีวิต

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนรู้ประเภทและชนิดของสารเสพติด
2. เพื่อให้นักเรียนรู้ถึงอาการและโทษที่เกิดกับผู้ที่ใช้สารเสพติดประเภทต่าง ๆ

สาระสำคัญ

สารเสพติดให้โทษ หมายถึงสารเคมี หรือยาใด ๆ ก็ตามซึ่งเมื่อบุคคลรับเข้าสู่ร่างกายไม่ว่าจะโดยการฉีด สูบ กิน ดม หรือวิธีอื่นติดต่อกันเป็นเวลานาน หรือช่วงระยะเวลาหนึ่งแล้ว จะก่อให้เกิดพิษเรื้อรัง ซึ่งจะทำให้เกิดความเสื่อมโทรมทั้งสภาพร่างกายและจิตใจทั้งแก่ผู้เสพและสังคมด้วย

การดำเนินกิจกรรม

1. ครูให้นักเรียนไปศึกษาค้นคว้าในเรื่องของยาเสพติดดังต่อไปนี้
 - 1.1 ความหมายของยาเสพติด
 - 1.2 ลักษณะของยาเสพติด
 - 1.3 โทษของยาเสพติด
 - 1.4 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด
2. นำเรื่องที่ได้รับไปศึกษานำมาจัดนิทรรศการให้ความรู้ความเข้าใจ
3. ให้นักเรียนดูนิทรรศการแล้วสรุปตามความเข้าใจของนักเรียนส่งเป็นรายงาน
4. ให้นักเรียนนำเรื่องยาเสพติดที่ตนเองสรุปมาทำเป็นเอกสารเผยแพร่ให้กับ

นักเรียนและบุคคลทั่วไป

สื่อ / อุปกรณ์

1. เอกสารสำหรับเผยแพร่ความรู้
2. กระดาษอุปกรณ์การจัดนิทรรศการ

การประเมินผล

1. ประเมินจากการปฏิบัติงานค้นคว้าของนักเรียน
2. ประเมินจากเอกสารเผยแพร่ของนักเรียน
3. จากการตอบแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้ชมนิทรรศการ

ภาพประกอบ 2 กิจกรรมยาเสพติดพิษร้ายทำลายชีวิต

บันทึกผลการจัดกิจกรรม

จัดกิจกรรมวันที่.....สถานที่จัด.....

ผลการจัดกิจกรรม.....

.....

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ

ผู้บันทึก

แบบสอบถามความคิดเห็นผู้เข้าชมนิทรรศการ
กิจกรรมยาเสพติดพิษร้ายทำลายชีวิต

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

โปรดกรอกข้อความและใส่เครื่องหมาย / หน้าข้อที่ตรงกับสภาพของท่าน

- 1. เพศ () ชาย () หญิง
- 2. ระดับชั้น () ม. ต้น () ม. ปลาย

ส่วนที่ 2

โปรดใส่เครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน พร้อมทั้งเขียน
ข้อความเสนอแนะในกรณีที่เห็นว่าควรปรับปรุงและพัฒนาให้ดีขึ้น

ข้อ ที่	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
		5	4	3	2	1
1	ท่านได้รับความรู้ความเข้าใจเรื่องประเภทและ พิษภัยของยาเสพติด					
2	ท่านสามารถบอกอาการและโทษของสาร เสพติดประเภทต่าง ๆ ได้					
3	ท่านคิดว่า สถานที่จัดนิทรรศการเหมาะสม					
4	ท่านสามารถนำข้อมูลที่ได้รับจากการชม นิทรรศการไปเผยแพร่					
5	ท่านเห็นว่า ยาเสพติดเป็นปัญหาต่อการ พัฒนาสังคมและประเทศ					

ข้อเสนอแนะ.....
.....
.....
.....

กิจกรรมที่ 2 กิจกรรมคิดให้ทันป้องกันได้

วัตถุประสงค์

เพื่อให้นักเรียนวิเคราะห์สาเหตุ และปัญหาที่เกิดจากสารเสพติด นักเรียนรู้แนวทางการป้องกันการใช้สารเสพติดและการแพร่ระบาดของสารเสพติด ในครอบครัว โรงเรียน ชุมชน

สาระสำคัญ

การวิเคราะห์สภาพปัญหา และสาเหตุของการใช้สารเสพติด การแพร่ระบาดของสารเสพติดอย่างครอบคลุม ทำให้นักเรียนสามารถเสนอแนะวิธีการที่หลากหลายในการป้องกันการใช้สารเสพติดและการแพร่ระบาดของสารเสพติดในระดับบุคคล ครอบครัว โรงเรียน ชุมชน และประเทศชาติได้

การดำเนินกิจกรรม

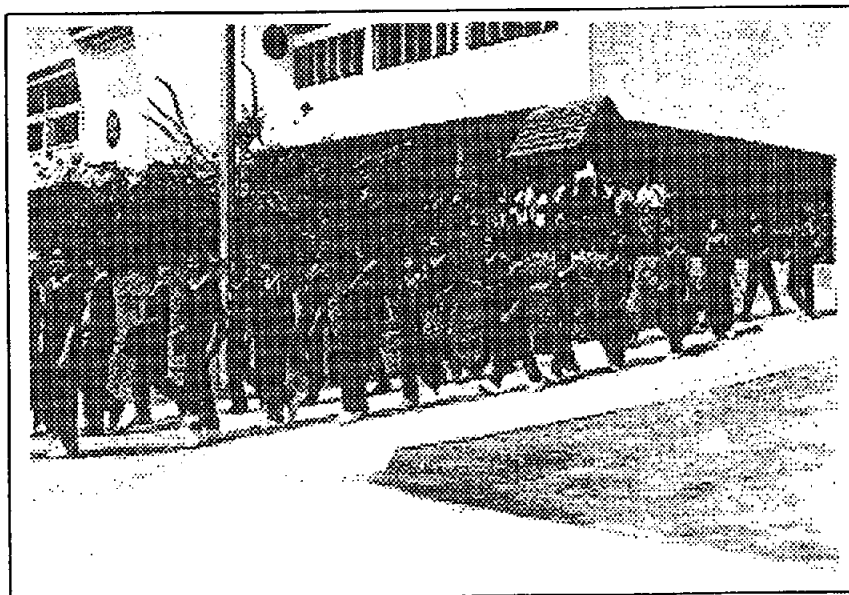
1. ครูให้นักเรียนออกสำรวจสภาพปัญหาการใช้สารเสพติดของนักเรียนและบุคคลทั่วไปในชุมชน
2. ให้นักเรียนสำรวจโดยวิธีการออกสัมภาษณ์ผู้ที่เคยใช้ยาเสพติด หรือผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่นญาติ เพื่อนของผู้ที่ใช้สารเสพติด
3. ให้นักเรียนนำผลของการสำรวจมาวิเคราะห์หาสาเหตุของการใช้สารเสพติด
4. ให้นักเรียนวางแผนป้องกันและวิธีการแก้ไขปัญหาสารเสพติดในโรงเรียนหรือในชุมชน
5. ให้นักเรียนทำเอกสารออกเผยแพร่ เป็นการให้ความรู้กับบุคคลทั่วไป

สื่อ/อุปกรณ์

1. รถจักรยานในการเดินทางสำรวจ
2. เอกสารเผยแพร่ให้ความรู้เรื่องยาเสพติด

การประเมินผล

1. ประเมินจากแบบสอบถามสภาพปัญหาการใช้สารเสพติดของนักเรียน
2. จากการรายงานสรุปผลของการออกสำรวจ
3. ประเมินจากเอกสารที่ออกเผยแพร่

ภาพประกอบ 3 กิจกรรมคิดให้ทันป้องกันได้

บันทึกผลการจัดกิจกรรม

จัดกิจกรรมวันที่.....สถานที่จัด.....

ผลการจัดกิจกรรม.....

.....

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ

ผู้บันทึก

แบบสอบถามสภาพปัญหาการใช้สารเสพติดของนักเรียน
กิจกรรมคิดให้ทันป้องกันได้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

โปรดกรอกข้อความและใส่เครื่องหมาย / หน้าข้อที่ตรงกับสภาพของท่าน

- 1. เพศ () ชาย () หญิง
- 2. ระดับชั้น () ม. ต้น () ม. ปลาย

ส่วนที่ 2

โปรดใส่เครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน พร้อมทั้งเขียน
ข้อความเสนอแนะในกรณีที่เห็นว่าควรปรับปรุงและพัฒนาให้ดีขึ้น

ข้อ ที่	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
		5	4	3	2	1
1	ท่านสามารถบอกสาเหตุและปัญหาที่เกิดจาก สารเสพติดได้					
2	ท่านสามารถบอกแนวทางการป้องกันและแก้ไข ยาเสพติดให้โทษในโรงเรียนและชุมชนได้					
3	เมื่อท่านพบคนใกล้ชิดเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ท่านสามารถให้คำแนะนำและช่วยเหลือได้					
4	ท่านคิดว่าปัญหายาเสพติด เป็นปัญหาที่ป้อง กันและแก้ไขได้					
5	นักเรียนและชุมชนของท่านมีการใช้สารเสพติด					

ข้อเสนอแนะ.....
.....
.....
.....

กิจกรรมที่ 3 กิจกรรมรู้ไว้ได้ประโยชน์

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนมีแนวคิด และมีความรู้ในการป้องกันการใช้สารเสพติดอย่างหลากหลาย

2. เพื่อให้นักเรียนตระหนักในปัญหาที่เกิดจากการใช้สารเสพติด

สาระสำคัญ

นักเรียนมีความรู้เรื่องของโทษและพิษภัยของสารเสพติดที่ส่งผลกระทบต่อครอบครัว และสังคม อันมีผลให้เกิดความสูญเสียด้านสุขภาพ สังคม เศรษฐกิจ เป็นการสร้างแนวคิดที่ดีต่อการป้องกันการใช้สารเสพติด

การดำเนินกิจกรรม

1. ครูให้นักเรียนจัดหาข้อความ ที่เป็นข้อคิด คติเตือนใจมีลักษณะเป็นคำกลอน บทร้อยกรอง หรือคำประพันธ์ในเรื่องของยาเสพติด และผลกระทบที่เกิดขึ้นจากสารเสพติด เป็นข้อคิด คติเตือนใจ

2. ให้นักเรียนจัดทำป้ายขนาด 10 X 20 นิ้ว ทาด้วยสีเขียว หรือ สีสะดุดตา เขียนข้อความคติเตือนใจที่จัดทำมา

3. ติดแผ่นป้ายตามสถานที่เหมาะสมภายในบริเวณโรงเรียน ลักษณะการจัดให้เป็นระเบียบเรียบร้อยสะดุดตาและพบเห็นได้ตลอดเวลา

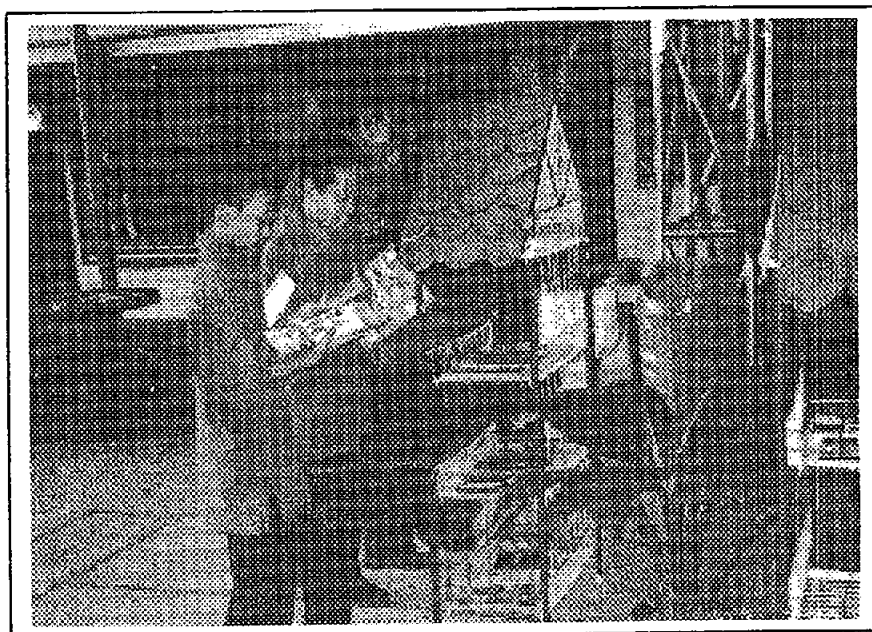
4. ให้นักเรียนแต่ละคนจดบันทึกข้อความต่าง ๆ ที่จัดทำขึ้นและอธิบายความหมายของข้อความ ให้ชัดเจนส่งเป็นรายงานกับครู

สื่อ / อุปกรณ์

1. แผ่นไม้
2. สี พู่กัน

การประเมินผล

1. สังเกตความสนใจในการค้นคว้าหาข้อความ
2. ประเมินจากการตอบแบบสอบถามการรณรงค์ต่อต้านยาเสพติด

ภาพประกอบ 4 กิจกรรมรู้ไว้ได้ประโยชน์

บันทึกผลการจัดกิจกรรม

จัดกิจกรรมวันที่.....สถานที่จัด.....

ผลการจัดกิจกรรม.....

.....

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ

ผู้บันทึก

แบบสอบถามการรณรงค์ต่อต้านยาเสพติด
กิจกรรมรู้ไว้ได้ประโยชน์

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

โปรดกรอกข้อความและใส่เครื่องหมาย / หน้าข้อที่ตรงกับสภาพของท่าน

- 1. เพศ () ชาย () หญิง
- 2. ระดับชั้น () ม. ต้น () ม. ปลาย

ส่วนที่ 2

โปรดใส่เครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน พร้อมทั้งเขียน
ข้อความเสนอแนะในกรณีที่เห็นว่าควรปรับปรุงและพัฒนาให้ดีขึ้น

ข้อ ที่	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
		5	4	3	2	1
1	ท่านคิดว่าข้อความ คติเตือนใจยาเสพติดมี ความน่าสนใจ					
2	ข้อความที่พบเป็นข้อคิด และเตือนใจท่านได้					
3	ข้อความที่ท่านพบ ทำให้ท่านรู้แนวทางป้อง กันสารเสพติดได้					
4	ข้อความดังกล่าวมีคุณประโยชน์ต่อการป้องกัน แก้ไขปัญหายาเสพติดได้					
5	ข้อความดังกล่าวมีความเหมาะสม เป็นข้อมูล ที่เชื่อถือได้					

ข้อเสนอแนะ.....
.....
.....
.....

กิจกรรมที่ 4 กิจกรรมทัศนศึกษานอกสถานที่

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนได้รับความรู้ความเข้าใจปัญหาของยาเสพติดมากยิ่งขึ้น
2. เพื่อให้นักเรียนตระหนักถึงผลเสียที่จะเกิดขึ้นกับตนเอง และสังคม ถ้าเข้าไป

ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ

สาระสำคัญ

วัยรุ่นเป็นวัยที่อยากรู้ อยากลอง อยากเห็น จึงมีโอกาที่จะเป็นเหยื่อหรือถูกล่อลวงให้พลัดหลงเข้าไปสัมผัสกับสารเสพติด ดังนั้นการให้ข้อคิดสะกิดใจ ได้ไปเห็นสภาพของผู้ที่เคยใช้ยาเสพติดเป็นอย่างไรบ้างจะทำให้ให้นักเรียนตระหนักถึงปัญหาที่จะตามมาภายหลังว่านักเรียนจะเป็นอย่างไร จึงเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันมิให้นักเรียนเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด

การดำเนินกิจกรรม

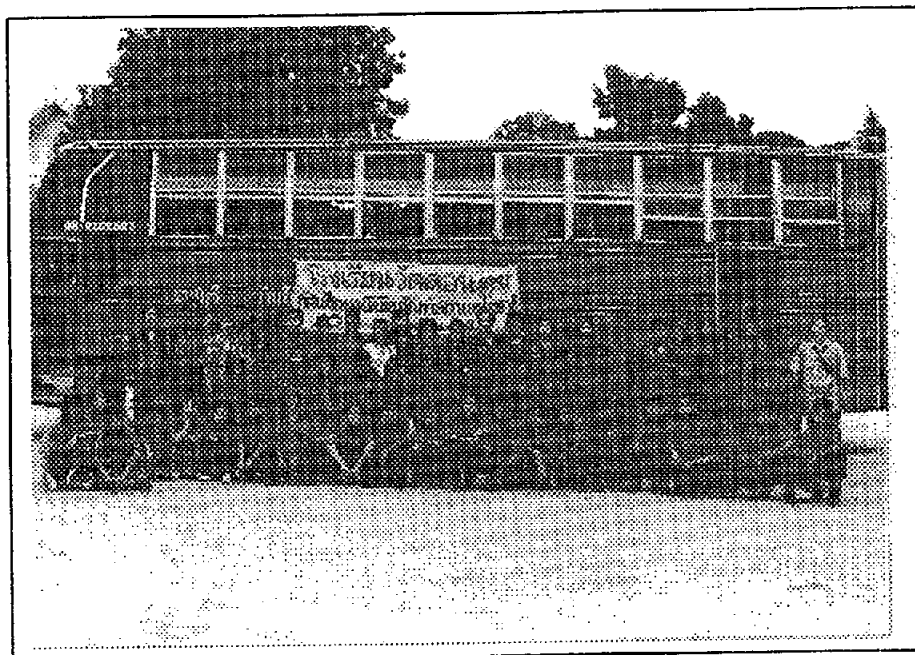
1. ครูประสานงานกับสถานที่ที่จะน่านักเรียนไปทัศนศึกษา เช่น วัดที่มีการบำบัตผู้ติดยา สถานพินิจตามจังหวัดต่าง ๆ
2. ครูกำหนดวัน เวลา สถานที่ ที่จะน่านักเรียนไปทัศนศึกษา
3. ทำเรื่องขออนุญาตผู้ปกครองเพื่อน่านักเรียนไปทัศนศึกษา
4. บันทึกขออนุญาตผู้บังคับบัญชาน่านักเรียนออกนอกสถานที่
5. ครูติดต่อรถยนต์โดยสารที่จะน่านักเรียนไป
6. ครูน่านักเรียนไปทัศนศึกษาตามสถานที่ที่กำหนดไว้
7. รายงานผลต่อผู้บังคับบัญชา

สื่อ / อุปกรณ์

1. รถยนต์โดยสาร
2. เอกสาร สมุดบันทึก

การประเมินผล

1. สังเกตความสนใจในการไปทัศนศึกษา
2. ประเมินจากการตอบแบบสอบถามของนักเรียนที่ไปทัศนศึกษา
3. จากการรายงานสรุปของแต่ละคน

ภาพประกอบ 5 กิจกรรมทัศนศึกษานอกสถานที่

บันทึกผลการจัดกิจกรรม

จัดกิจกรรมวันที่.....สถานที่จัด.....

ผลการจัดกิจกรรม.....
.....
.....
.....
.....

ลงชื่อ.....ผู้บันทึก

แบบสอบถามนักเรียนที่ไปทัศนศึกษา
กิจกรรมทัศนศึกษานอกสถานที่

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

โปรดกรอกข้อความและใส่เครื่องหมาย / หน้าข้อที่ตรงกับสภาพของท่าน

- 1. เพศ () ชาย () หญิง
- 2. ระดับชั้น () ม. ต้น () ม. ปลาย

ส่วนที่ 2

โปรดใส่เครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน พร้อมทั้งเขียน
ข้อความเสนอแนะในกรณีที่เห็นว่าควรปรับปรุงและพัฒนาให้ดีขึ้น

ข้อ ที่	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
		5	4	3	2	1
1	กิจกรรมดังกล่าวช่วยให้ท่านมีความรู้ ความเข้าใจถึงปัญหาเกี่ยวกับสารเสพติดได้					
2	ท่านสามารถบอกผลกระทบ ที่เกิดจากการ เสพสารเสพติดได้					
3	กิจกรรมดังกล่าวช่วยให้ท่านคิดวิเคราะห์และ ตัดสินใจปฏิเสธสารเสพติดได้					
4	ท่านคิดว่าสารเสพติด เป็นภัยต่อสังคม ประเทศชาติ					
5	การได้พบสภาพของผู้เสพยาเสพติด มีคุณ ประโยชน์ต่อท่าน					

ข้อเสนอแนะ.....
.....
.....
.....

กิจกรรมที่ 5 กิจกรรมภัยใกล้ตัว

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนรู้จักวิธีป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าว
2. เพื่อให้นักเรียนตระหนักถึงภัยที่อยู่รอบตัว

สาระสำคัญ

ท่ามกลางสภาวะความเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคมไทยในปัจจุบัน มีภัยต่าง ๆ เกิดขึ้น โดยที่เราไม่คาดคิดหรือระวังตัว การรู้เท่าทันเหตุการณ์และการเรียนรู้ทักษะการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า จะเป็นการเตรียมตัวให้นักเรียนรู้จักป้องกันหลีกเลี่ยงหรือสามารถแก้ไขสถานการณ์เฉพาะหน้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การดำเนินกิจกรรม

1. จัดตั้งชุมนุมข่าวสารประจำโรงเรียน
2. ให้นักเรียนวิเคราะห์ข่าวเกี่ยวกับภัยต่าง ๆ จากหนังสือพิมพ์และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสาเหตุ วิธีการป้องกัน วิธีการแก้ไขหากตนเองประสบกับเหตุการณ์ดังกล่าว
3. คณะกรรมการของชุมนุมคัดเลือกข่าวสารที่น่าสนใจในปัจจุบัน โดยเฉพาะเรื่องยาเสพติดนำเสนอสู่สายตาเสี่ยงตามสาย ป้ายนิเทศ
4. ให้นักเรียนจัดรายการวิเคราะห์ข่าวภัยต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากหนังสือพิมพ์ หรือข่าวเสี่ยงตามสายของโรงเรียน

สื่อ / อุปกรณ์

1. หนังสือพิมพ์
2. เครื่องขยายเสียง

การประเมินผล

1. ประเมินจากแบบรายงานการวิเคราะห์ข่าวเกี่ยวกับภัยต่าง ๆ
2. สังเกตจากความสนใจของนักเรียนทั่ว ๆ ไป

ภาพประกอบ 6 กิจกรรมภัยใกล้ตัว

บันทึกผลการจัดกิจกรรม

จัดกิจกรรมวันที่.....สถานที่จัด.....

ผลการจัดกิจกรรม.....

.....

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ ผู้บันทึก

แบบรายงานการวิเคราะห์ข่าวเกี่ยวกับภัยต่าง ๆ
กิจกรรมภัยใกล้ตัว

คำชี้แจง ให้นักเรียนเขียนรายงานวิเคราะห์ข่าวปัญหาเสพติด

เนื้อหาข่าวโดยย่อ.....

.....
.....

สาเหตุ.....

.....
.....

วิธีการป้องกัน.....

.....
.....

วิธีการแก้ไขปัญหา.....

.....
.....

ผลกระทบ.....

.....
.....

สรุป.....

.....
.....

ลงชื่อ.....ผู้รายงาน

กิจกรรมที่ 6 กิจกรรมลานกีฬาต้านยาเสพติด

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
2. เพื่อให้นักเรียนได้ผ่อนคลายความเครียด
3. เพื่อให้นักเรียนได้มีโอกาสพบเพื่อนใหม่ ๆ

สาระสำคัญ

นักเรียนได้มีโอกาสออกกำลังกาย ทำให้ร่างกายแข็งแรง ผ่อนคลายความเครียด สนุกสนานร่าเริง จิตใจแจ่มใส ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ มีโอกาสพบเพื่อนใหม่ ๆ

การดำเนินการ

1. ครูให้นักเรียนเลือกกีฬาที่ตนเองชื่นชอบคนละ 1 ชนิด
2. ครูแนะนำเวลาว่างจากการเรียนให้นักเรียนไปเล่นกีฬาที่ตนเองชื่นชอบ
3. ครูให้นักเรียนช่วยกันคิดว่าเวลาใดบ้างที่สมควรจะเล่นกีฬา เวลาอยู่บ้านและอยู่ที่โรงเรียน

4. ครูให้นักเรียนเล่นกีฬาที่ตนชื่นชอบในเวลาพักเที่ยง หรือเวลาโรงเรียนเลิก ประมาณ 30 นาทีถึง 1 ชั่วโมงและแนะนำให้นักเรียนออกกำลังกายที่บ้านของนักเรียนด้วยก่อนอาบน้ำ

5. ให้นักเรียนแต่ละคนคิดวิเคราะห์ ประโยชน์ของการออกกำลังกายบันทึกลงสมุด
6. ครูติดตามการเล่นกีฬานักเรียนว่าสม่ำเสมอหรือไม่ โดยการใช้สมุดบันทึก

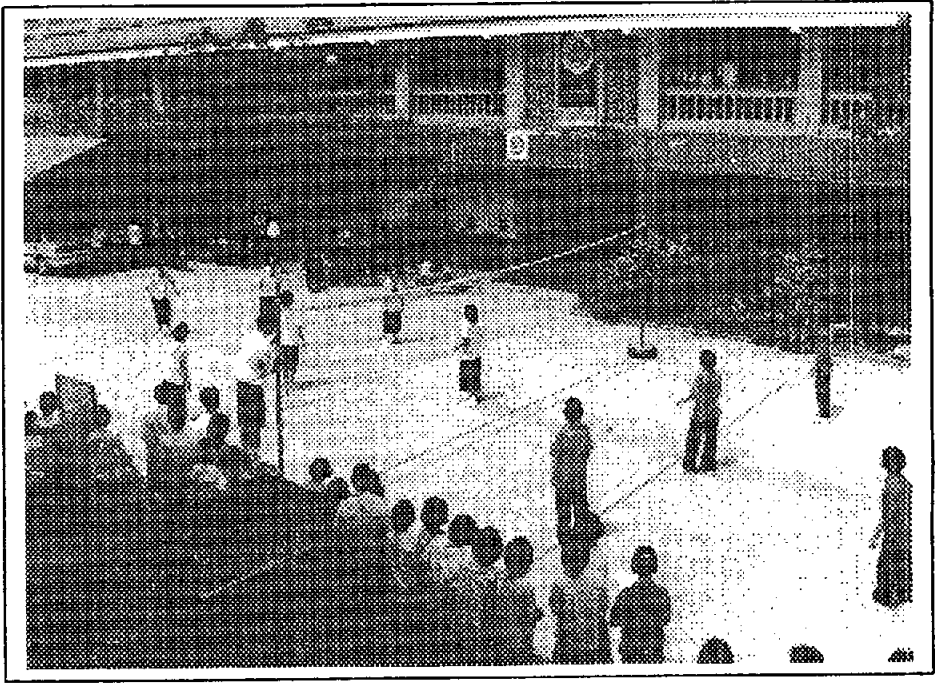
มอบให้นักเรียนบันทึกการออกกำลังกายของตนเอง และนำเสนอครูทุกวัน

สื่อ/อุปกรณ์

1. อุปกรณ์กีฬาที่นักเรียนเลือก
2. สถานที่เล่นกีฬา

การประเมินผล

1. ประเมินจากสมุดบันทึกของนักเรียน
2. สังเกตจากการเล่นกีฬานักเรียนในการปฏิบัติจริง

ภาพประกอบ 7 กิจกรรมลานกีฬาต้านยาเสพติด

บันทึกผลการจัดกิจกรรม	
จัดกิจกรรมวันที่.....สถานที่จัด.....	
ผลการจัดกิจกรรม.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
ลงชื่อ	ผู้บันทึก

แบบบันทึกการเล่นกีฬา
กิจกรรมลานกีฬาต้านยาเสพติด

.....
คำชี้แจง ให้นักเรียนเป็นผู้บันทึกการเล่นกีฬาของตนเอง
แบบบันทึกการเล่นกีฬา

ชื่อนักเรียน.....ชั้น.....โรงเรียน.....

วัน เดือน ปี	เริ่มเวลา	สิ้นสุดเวลา	ชนิดกีฬา/สนามกีฬา	หมายเหตุ

กิจกรรมที่ 7 กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนมีเพื่อนเป็นคู่คิดให้คำปรึกษา
2. เพื่อให้นักเรียนมีความสัมพันธ์ มีความสามัคคีและรู้จักช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

สาระสำคัญ

การอยู่ในสังคมจำเป็นต้องมีเพื่อน เพราะมนุษย์ไม่สามารถทำอะไรด้วยตนเองได้ ทุกอย่างจำเป็นต้องมีเพื่อนเอาไว้คอยช่วยเหลือกัน เป็นผู้ให้กำลังใจ คอยตักเตือนให้คำปรึกษา ถ้าอยู่ในวัยเดียวกันจะรู้สึกอบอุ่น และรู้ถึงจิตใจได้ดีกว่าคนที่มีอายุแตกต่างกัน

การดำเนินการ

1. ครูอธิบายว่า คนเราทุกคนจำเป็นต้องมีเพื่อนจะอยู่ตัวคนเดียวไม่ได้ เพราะไม่สามารถทำอะไรได้ทุกอย่างด้วยคนเดียว
2. ให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นในเรื่องคุณสมบัติของเพื่อนที่ดีว่าควรมีคุณสมบัติอย่างไรบ้างยกตัวอย่าง

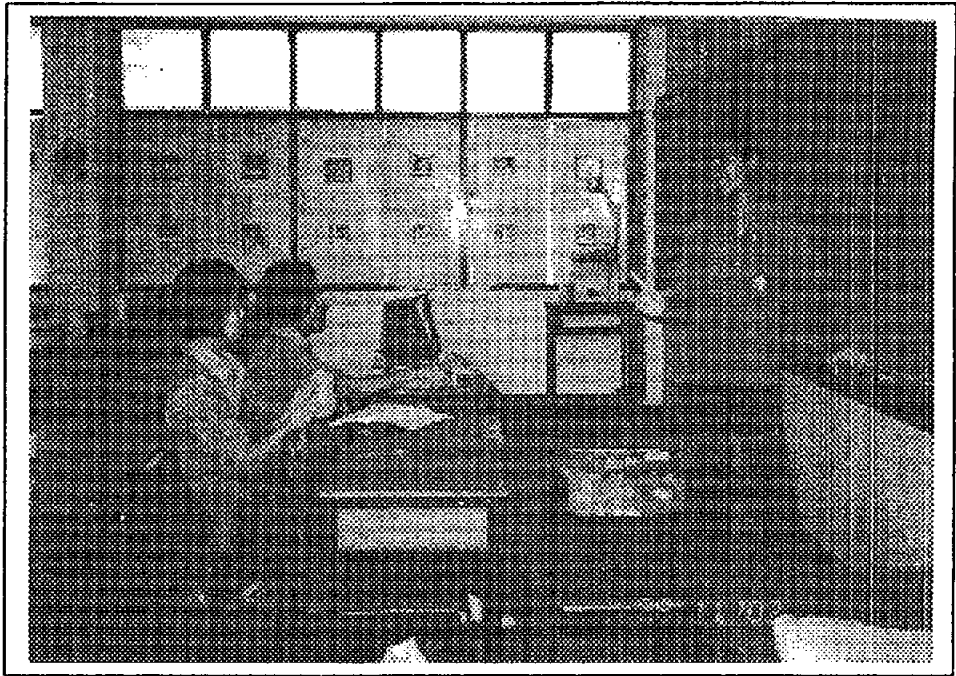
3. ให้นักเรียนเลือกเพื่อนที่มีลักษณะนิสัยเหมาะสมตามความคิดเห็นของนักเรียน
4. ครูให้ความรู้เทคนิคการให้คำปรึกษา ความมีน้ำใจ การเสียสละ การตักเตือน

เพื่อน

5. ครูให้บันทึกผลงานในการช่วยเพื่อน เมื่อนักเรียนได้ช่วยเหลือเพื่อน
6. ครูให้นักเรียนฝึกปฏิบัติการให้คำปรึกษาโดยการแสดงบทบาทสมมุติ

การประเมินผล

1. ประเมินจากสมุดบันทึกการช่วยเพื่อน
2. สังเกตจากการฝึกปฏิบัติให้คำปรึกษาของนักเรียน

ภาพประกอบ 8 กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน

บันทึกผลการจัดกิจกรรม

จัดกิจกรรมวันที่.....สถานที่จัด.....

ผลการจัดกิจกรรม.....

ลงชื่อ

ผู้บันทึก

แบบบันทึกการให้คำปรึกษาเพื่อน
กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน

คำชี้แจง ให้นักเรียนเป็นผู้บันทึกให้คำปรึกษาเพื่อน
แบบบันทึกให้คำปรึกษาเพื่อน

ชื่อนักเรียน.....ชั้น.....โรงเรียน.....

ครั้งที่	วัน เดือน ปี	ชื่อ-สกุล ผู้รับคำ ปรึกษา	ชั้น	รายการให้คำปรึกษา	การติดตาม ผล

กิจกรรมที่ 8 กิจกรรมประกวดคำขวัญด้านยาเสพติด วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนได้แสดงความสามารถด้านการเขียนได้
2. เพื่อให้นักเรียนได้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
3. เพื่อให้นักเรียนตระหนักในพิษภัยยาเสพติด

สาระสำคัญ

คำขวัญด้านยาเสพติด เป็นการเรียบเรียงข้อความให้คล้องจองสละสลวย เพื่อเป็นสื่อตามแนวคิดของผู้แต่ง ให้ผู้อ่านได้ทราบ ซึ่งผู้แต่งได้เสาะหาข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริง เป็นความรู้ทางวิชาการมาผสมผสานกับความคิดของตนเองแล้วนำเสนอในรูปแบบของการเขียน

การดำเนินการ

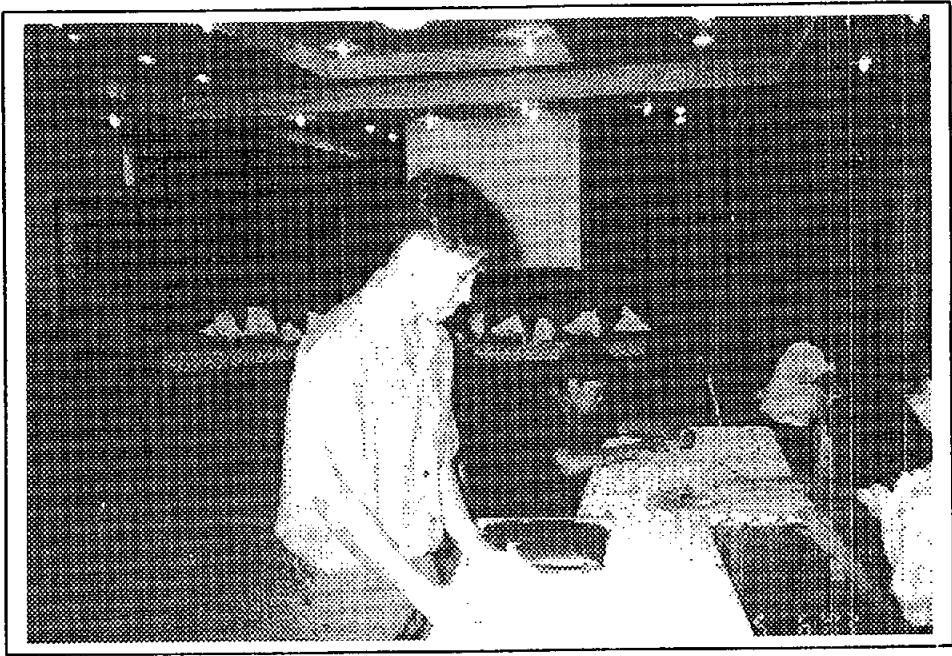
1. จัดประกวดคำขวัญ โดยกำหนดคุณสมบัติ วันเวลา สถานที่และเกณฑ์การตัดสิน
2. เชิญคณะกรรมการผู้ตัดสิน
3. จัดหาของรางวัล
4. ดำเนินการจัดประกวดคำขวัญด้านยาเสพติด
5. ประกาศผลการประกวด
6. มอบของรางวัล

สื่อ/อุปกรณ์

1. ของรางวัล
2. เครื่องขยายเสียง
3. ใบประกาศเกียรติคุณ

การประเมินผล

1. สังเกตจากการร่วมกิจกรรมของนักเรียน
2. ประเมินจากผลการประกวด

ภาพประกอบ 9 กิจกรรมประกวดคำขวัญด้านยาเสพติด

บันทึกผลการจัดกิจกรรม

จัดกิจกรรมวันที่.....สถานที่จัด.....

ผลการจัดกิจกรรม.....

.....
.....
.....
.....
.....

ลงชื่อ

ผู้บันทึก

แบบประเมินผลการจัดกิจกรรม
กิจกรรมประกวดคำขวัญด้านยาเสพติด

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

โปรดกรอกข้อความและใส่เครื่องหมาย / หน้าข้อที่ตรงกับสภาพของท่าน

1. () ครูผู้รับผิดชอบกิจกรรม
- () ครูที่ปรึกษา
2. () ครูสอนระดับชั้น ม. ต้น
- () ครูสอนระดับชั้น ม. ปลาย

ส่วนที่ 2

โปรดใส่เครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน พร้อมทั้งเขียน
ข้อความเสนอแนะในกรณีที่ท่านเห็นว่าควรปรับปรุงและพัฒนาให้ดีขึ้น

ข้อที่	รายการ	การประเมิน		
		มาก	ปานกลาง	น้อย
1	ความสนใจเข้าร่วมกิจกรรมประกวดคำขวัญด้านยาเสพติด ของนักเรียน			
2	จำนวนผู้เข้าร่วมประกวดคำขวัญด้านยาเสพติด			
3	จำนวนผู้เข้าชมกิจกรรมประกวดคำขวัญด้านยาเสพติด			
4	ความสามารถในการเขียนคำขวัญของนักเรียน			
5	สถานที่ในการจัดกิจกรรมประกวดคำขวัญด้านยาเสพติด มีความเหมาะสม			

ข้อเสนอแนะ.....
.....
.....
.....

กิจกรรมที่ 9 กิจกรรมประกวดเรียงความด้านยาเสพติด

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนได้แสดงความสามารถด้านการเขียนได้
2. เพื่อให้นักเรียนได้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
3. เพื่อให้นักเรียนตระหนักในพิษภัยยาเสพติด

สาระสำคัญ

เรียงความด้านยาเสพติด เป็นการเรียบเรียงข้อความให้สละสลวย เพื่อเป็นสื่อแนวคิดของผู้แต่ง ให้ผู้อ่านได้ทราบ ซึ่งผู้แต่งได้เสาะหาข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริง เป็นความรู้ทางวิชาการ มาผสมผสานกับความคิดของตนเองแล้วนำเสนอในรูปของงานเขียน

การดำเนินการ

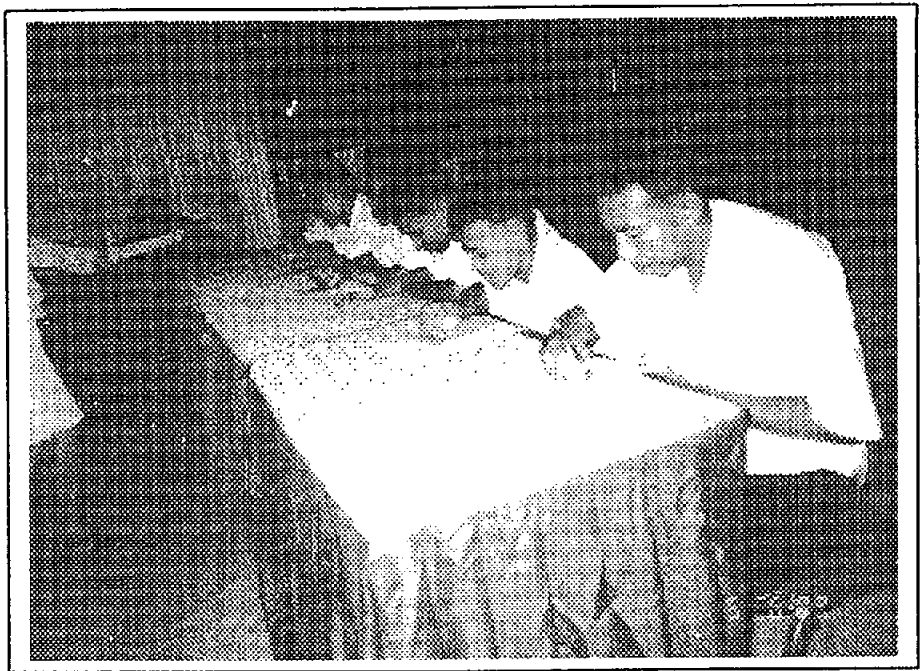
1. จัดประกวดคำเรียงความ โดยกำหนดคุณสมบัติ วันเวลา สถานที่ และเกณฑ์การตัดสิน
2. เชิญคณะกรรมการผู้ตัดสิน
3. จัดหาของรางวัล
4. ดำเนินการจัดประกวดเรียงความด้านยาเสพติด
5. ประกาศผลการประกวด
6. มอบของรางวัล

สื่อ/อุปกรณ์

1. ของรางวัล
2. เครื่องขยายเสียง
3. ใบประกาศเกียรติคุณ

การประเมินผล

1. สังเกตจากการร่วมกิจกรรมของนักเรียน
2. ประเมินจากผลการประกวด

ภาพประกอบ 10 กิจกรรมประกวดเรียงความต้านยาเสพติด

บันทึกผลการจัดกิจกรรม	
จัดกิจกรรมวันที่.....	สถานที่จัด.....
ผลการจัดกิจกรรม.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
ลงชื่อ	ผู้บันทึก

แบบประเมินการจัดกิจกรรม
กิจกรรมประกวดเรียงความต้านยาเสพติด

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

โปรดกรอกข้อความและใส่เครื่องหมาย / หน้าข้อที่ตรงกับสภาพของท่าน

1. () ครูผู้รับผิดชอบกิจกรรม
- () ครูที่ปรึกษา
2. () ครูสอนระดับชั้น ม. ต้น
- () ครูสอนระดับชั้น ม. ปลาย

ส่วนที่ 2

โปรดใส่เครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน พร้อมทั้งเขียน
ข้อความเสนอแนะในกรณีที่ท่านเห็นว่าควรปรับปรุงและพัฒนาให้ดีขึ้น

ข้อที่	รายการสังเกต	การประเมิน		
		มาก	ปานกลาง	น้อย
1	ความสนใจเข้าร่วมกิจกรรมประกวดเรียงความต้านยาเสพติด ของนักเรียน			
2	จำนวนผู้เข้าร่วมประกวดเรียงความต้านยาเสพติด			
3	จำนวนผู้เข้าชมกิจกรรมประกวดเรียงความต้านยาเสพติด			
4	ความสามารถในการเขียนเรียงความของนักเรียน			
5	สถานที่ในการจัดกิจกรรมประกวดเรียงความต้านยาเสพติด เหมาะสม			

ข้อเสนอแนะ.....
.....
.....
.....

กิจกรรมที่ 10 กิจกรรมประกวดสุนทรพจน์/โต้วาทีด้านยาเสพติด

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนที่ความสามารถด้านการพูดแสดงความคิดเห็นและการโต้แย้งอย่างมีเหตุผล
2. เพื่อให้นักเรียนได้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ในการค้นคว้าหาข้อมูลเรื่องยาเสพติด
3. เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกการเป็นผู้นำ เสริมสร้างความเชื่อมั่นในตนเอง

สาระสำคัญ

สุนทรพจน์และการโต้วาที เป็นการเสนอแนวความคิดโดยการพูดอย่างมีระบบระเบียบ และยังเป็นการฝึกบุคลิกภาพของความเป็นผู้นำ เสริมสร้างความเชื่อมั่นในตนเอง

การดำเนินการ

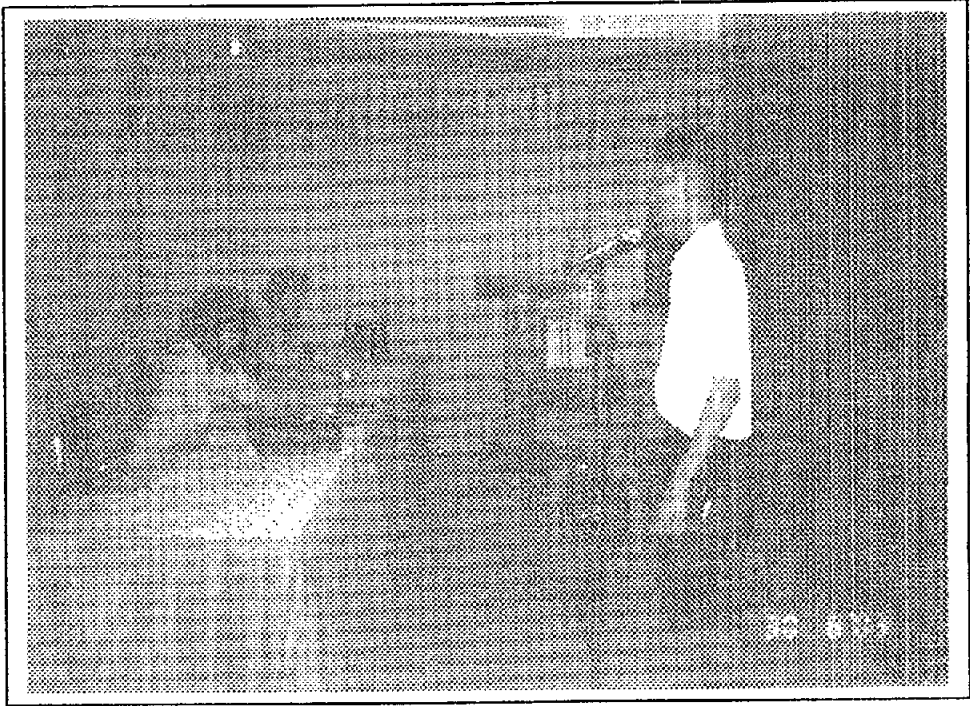
1. จัดประกวดสุนทรพจน์หรือโต้วาที โดยกำหนดคุณสมบัติ วันเวลา สถานที่ และเกณฑ์การตัดสิน หัวข้อเรื่อง เช่น “เยาวชนรุ่นใหม่ ห่างไกลยาเสพติด” “เท่อย่างมีท่า ไม่ต้องพึ่งพายาเสพติด” “สูบบุหรี่ ดื่มเหล้า ยังดีกว่าเจ้าชู้” ฯลฯ
2. รับสมัครนักเรียนที่จะเข้าร่วมประกวด
3. เชิญคณะกรรมการผู้ตัดสิน
4. จัดหาของรางวัล
5. ดำเนินการจัดประกวดสุนทรพจน์ หรือโต้วาทีด้านยาเสพติด
6. ประกาศผลการประกวด
7. มอบของรางวัล

สื่อ/อุปกรณ์

1. ของรางวัล
2. เครื่องขยายเสียง
3. สถานที่เข้าประกวด
4. ใบประกาศเกียรติคุณ

การประเมินผล

1. สังเกตจากการเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียน
2. ประเมินจากผลการประกวดสุนทรพจน์ หรือโต้วาที

ภาพประกอบ 11 กิจกรรมประกวดสุนทรพจน์/โต้วาทีด้านยาเสพติด

บันทึกผลการจัดกิจกรรม	
จัดกิจกรรมวันที่.....สถานที่จัด.....	
ผลการจัดกิจกรรม.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
ลงชื่อ	ผู้บันทึก

แบบประเมินผลการจัดกิจกรรม
กิจกรรมประกวดสุนทรพจน์ไต่वाที่ด้านยาเสพติด

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

โปรดกรอกข้อความและใส่เครื่องหมาย / หน้าข้อที่ตรงกับสภาพของท่าน

1. () ครูผู้รับผิดชอบกิจกรรม
- () ครูที่ปรึกษา
2. () ครูสอนระดับชั้น ม. ต้น
- () ครูสอนระดับชั้น ม. ปลาย

ส่วนที่ 2

โปรดใส่เครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน พร้อมทั้งเขียน
ข้อความเสนอแนะในกรณีที่ท่านเห็นว่าควรปรับปรุงและพัฒนาให้ดีขึ้น

ข้อที่	รายการ	การประเมิน		
		มาก	ปานกลาง	น้อย
1	ความสนใจเข้าร่วมกิจกรรมประกวดสุนทรพจน์ไต่वाที่ด้านยาเสพติดของนักเรียน			
2	จำนวนผู้เข้าร่วมประกวดสุนทรพจน์ไต่वाที่ด้านยาเสพติด			
3	จำนวนผู้เข้าชมกิจกรรมประกวดสุนทรพจน์ไต่वाที่ด้านยาเสพติด			
4	ความสามารถในการกล่าวคำสุนทรพจน์ไต่वाที่ของนักเรียน			
5	สถานที่ในการจัดกิจกรรมประกวดสุนทรพจน์ไต่वाที่ของนักเรียนด้านยาเสพติดเหมาะสม			

ข้อเสนอแนะ.....
.....
.....
.....

แบบประเมินผลการพูด
การประกวดสุนทรพจน์/โต้วาที

ชื่อนักเรียน.....
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่.....

รายการประเมิน	คะแนน(5)	หมายเหตุ
1. ความถูกต้องในการใช้ภาษา.....		
2. การสื่อความหมายได้ตรงประเด็นหรือตรงจุดประสงค์ที่กำหนดไว้.....		
3. ความไพเราะของภาษา (การสัมผัส ความสละสลวย คล้องจอง).....		
4. ความหมายลึกซึ้ง กินใจ.....		
5. ภาษาและถ้อยคำที่ใช้สื่อความหมายถูกต้องกระชับ ชัดเจน และง่ายต่อการเข้าใจ.....		
6. เหตุผลและข้อมูลที่ใช้ในการอ้างอิง ตรงตามข้อเท็จจริง.....		
7. บุคลิกการใช้ท่าทางในการพูด.....		
8. น้ำเสียงและลีลาการใช้ระดับเสียง.....		
9. ความน่าเชื่อถือ.....		
10. การใช้เหตุผลในการโต้แย้ง.....		
รวม		

ลงชื่อ.....คณะกรรมการ

หมายเหตุ

- 1. ข้อ 1 – 5 ใช้ในการประเมินสุนทรพจน์
- 2. ข้อ 1 – 10 ใช้ในการประเมินการโต้วาที

กิจกรรมที่ 11 การประกวดวาดภาพต่อต้านยาเสพติด

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนที่มีความสามารถด้านการวาดภาพได้มีโอกาสแสดงความสามารถ
2. เพื่อให้นักเรียนได้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
3. เพื่อให้นักเรียนได้แสดงความรู้สึกรู้สึกในการต่อต้านยาเสพติด

สาระสำคัญ

การวาดภาพต่อต้านยาเสพติด เป็นการแสดงจินตนาการด้านความรู้สึกของ
ผู้วาดภาพว่ามีความรู้สึกอย่างไร ในเรื่องของยาเสพติด และสื่อความหมายให้ผู้ที่ได้พบ
เห็นภาพนั้นมีความรู้สึกต่อต้านยาเสพติด รู้และเข้าใจถึงพิษภัยของยาเสพติด

การดำเนินการ

1. จัดประกวดวาดภาพต่อต้านยาเสพติด โดยกำหนดคุณสมบัติ วันเวลา สถานที่
และเกณฑ์การตัดสิน

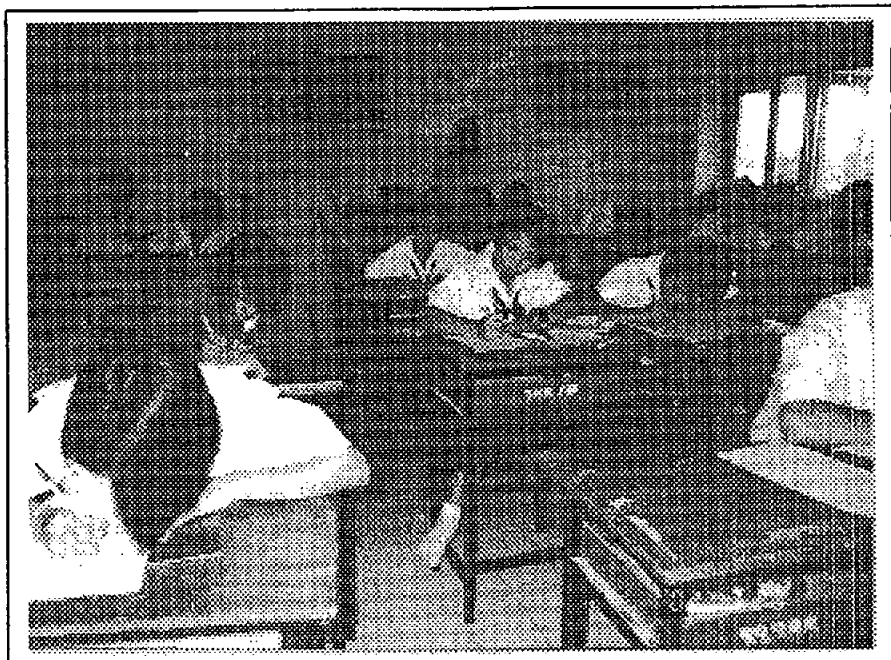
2. รับสมัครนักเรียนที่จะเข้าร่วมประกวด
3. เชิญคณะกรรมการผู้ตัดสิน
4. จัดหาของรางวัล
5. ประกาศผลการประกวด
6. มอบของรางวัล

สื่อ/อุปกรณ์

1. ของรางวัล
2. สถานที่การประกวด
3. ใบประกาศเกียรติคุณ

การประเมินผล

1. สังเกตจากการเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียน
2. ประเมินจากผลการประกวดวาดภาพด้านยาเสพติด

ภาพประกอบ 12 กิจกรรมประกวดวาดภาพต่อต้านยาเสพติด

บันทึกผลการจัดกิจกรรม

จัดกิจกรรมวันที่.....สถานที่จัด.....
ผลการจัดกิจกรรม.....

.....

.....

.....

.....

.....

สิ่งอื่น

ผู้บันทึก

แบบประเมินผลการจัดกิจกรรม
กิจกรรมประกวดวาดภาพต่อต้านยาเสพติด

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

โปรดกรอกข้อความและใส่เครื่องหมาย / หน้าข้อที่ตรงกับสภาพของท่าน

1. () ครูผู้รับผิดชอบกิจกรรม
- () ครูที่ปรึกษา
2. () ครูสอนระดับ ม. ต้น
- () ครูสอนระดับ ม. ปลาย

ส่วนที่ 2

โปรดใส่เครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน พร้อมทั้งเขียน
ข้อเสนอแนะในกรณีที่เห็นว่าควรปรับปรุงและพัฒนาให้ดีขึ้น

ข้อที่	รายการ	การประเมิน		
		มาก	ปานกลาง	น้อย
1	ความสนใจเข้าร่วมกิจกรรมประกวดวาดภาพต่อต้านยาเสพติดของนักเรียน			
2	จำนวนผู้เข้าร่วมประกวดวาดภาพต่อต้านยาเสพติด			
3	จำนวนผู้เข้าชมกิจกรรมประกวดวาดภาพต่อต้านยาเสพติด			
4	ความสามารถในการวาดภาพของนักเรียน			
5	สถานที่ในการจัดกิจกรรมประกวดวาดภาพต่อต้านยาเสพติดเหมาะสม			

ข้อเสนอแนะ.....

.....

.....

.....

แบบประเมินผลการวาดภาพ
การประกวดวาดภาพต่อต้านยาเสพติด

ชื่อนักเรียน.....
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่.....

รายการประเมิน	คะแนน(5)	หมายเหตุ
1. บรรยายากาตจินตนาการของผู้วาดภาพ.....		
2. การสื่อความหมายได้ตรงประเด็นหรือตรงจุดประสงค์ที่กำหนดไว้.....		
3. ศิลปะการวาดภาพ.....		
4. ความหมายลึกซึ้ง ก็นใจ.....		
5. สวยงาม.....		
6. แนวคิดแปลกใหม่.....		
7. ได้อารมณ์.....		
รวม		

ลงชื่อ.....คณะกรรมการ

กิจกรรมที่ 12 กิจกรรมนันทนาการด้านยาเสพติด

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
2. เพื่อให้นักเรียนได้พักผ่อนคลายความเครียด
3. เพื่อให้นักเรียนได้แสดงความสามารถและภูมิใจในผลงานของตนเอง

สาระสำคัญ

ศิลปะการแสดง เช่นดนตรี นาฏศิลป์ เป็นกิจกรรมนันทนาการที่นอกจากให้สาระและประโยชน์แล้ว ยังให้ความบันเทิงเริงรมย์ สนุกสนาน สามารถจูงใจให้นักเรียนสนใจในกิจกรรมทั้งบทบาทของผู้แสดงและผู้ชม อีกทั้งเป็นการส่งเสริมให้นักเรียน ใช้เวลาว่างจากการเรียนให้เป็นประโยชน์ ห่างไกลจากยาเสพติด และเป็นการฝึกการทำงานเป็นทีม

การดำเนินการ

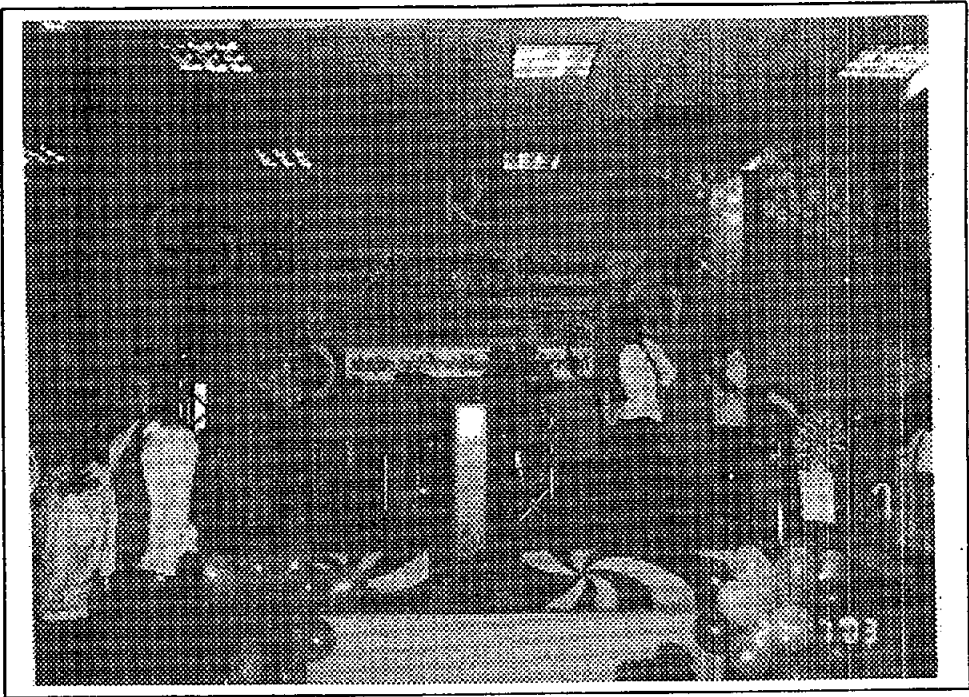
1. จัดประกวดโฟล์คซอง คันทรีไทย ดนตรีสากล และนาฏศิลป์ไทย โดยแยกการแข่งขันเป็นสัปดาห์ละ 1 รายการโดยเน้นเนื้อหาการแสดงต่อต้านยาเสพติด
2. กำหนดคุณสมบัติ วันเวลา สถานที่ และเกณฑ์การตัดสิน
3. รับสมัครนักเรียนที่จะเข้าร่วมประกวด
4. เชิญคณะกรรมการผู้ตัดสิน
5. จัดหาของรางวัล
6. ประกาศผลการประกวด
7. มอบของรางวัล

สื่อ/อุปกรณ์

1. ของรางวัล
2. สถานที่การประกวด
3. เครื่องดนตรี
4. เครื่องขยายเสียง
5. ใบประกาศเกียรติคุณ

การประเมินผล

1. สังเกตจากการเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียน
2. ประเมินจากผลการประกวด

ภาพประกอบ 13 กิจกรรมนันทนาการด้านยาเสพติด

บันทึกผลการจัดกิจกรรม	
จัดกิจกรรมวันที่.....	สถานที่จัด.....
ผลการจัดกิจกรรม.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
ลงชื่อ	ผู้บันทึก

แบบประเมินการเข้าร่วมกิจกรรม
กิจกรรมนันทนาการด้านยาเสพติด

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

โปรดกรอกข้อความและใส่เครื่องหมาย / หน้าข้อที่ตรงกับสภาพของท่าน

1. () ครูที่รับผิดชอบกิจกรรม
- () ครูที่ปรึกษา
2. () ครูสอนระดับ ม. ต้น
- () ครูสอนระดับ ม. ปลาย

ส่วนที่ 2

โปรดใส่เครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน พร้อมทั้งเขียน
ข้อความเสนอแนะในกรณีที่เห็นว่าควรปรับปรุงและพัฒนาให้ดีขึ้น

ข้อที่	รายการ	การประเมิน		
		มาก	ปานกลาง	น้อย
1	ความสนใจเข้าร่วมกิจกรรมประกวดดนตรีด้านยาเสพติด ของนักเรียน			
2	จำนวนผู้เข้าร่วมประกวดดนตรีด้านยาเสพติด			
3	จำนวนผู้เข้าชมกิจกรรมประกวดดนตรีด้านยาเสพติด			
4	ความสามารถในการเล่นดนตรีของนักเรียน			
5	สถานที่ในการจัดกิจกรรมประกวดดนตรีด้านยาเสพติด เหมาะสม			

ข้อเสนอแนะ.....
.....
.....
.....

แบบประเมินผลการประกวด
การประกวดดนตรีด้านยาเสพติด

ชื่อนักเรียน.....
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่.....
ชื่อคณะ/ทีม.....

รายการประเมิน	คะแนน(5)	หมายเหตุ
1. คำร้อง.....		
2. จังหวะและทำนอง.....		
3. อักขระและภาษา.....		
4. การประสานเสียงกลมกลืน.....		
5. บุคลิกภาพการแสดงออกบนเวที.....		
6. ความชำนาญในการแสดง.....		
7. ความสนุกสนานเพลิดเพลิน.....		
8. เนื้อหาสาระเกี่ยวกับการต่อต้านยาเสพติด.....		
รวม		

ลงชื่อ.....คณะกรรมการ

กิจกรรมที่ 13 กิจกรรมประกวดร้องเพลงต้านยาเสพติด

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
2. เพื่อให้นักเรียนได้พักผ่อนคลายความเครียด
3. เพื่อให้นักเรียนได้แสดงความสามารถและภูมิใจในผลงานของตนเอง

สาระสำคัญ

การร้องเพลง เป็นการแสดงออกถึงความรู้สึกของผู้ร้องเพลง ว่ามีความรู้สึกอย่างไร มีความสุข หรือมีความทุกข์ สามารถเข้าใจให้ผู้ฟังผลิตเพลงไปกับเสียงเพลง อีกทั้งเป็นการส่งเสริมให้นักเรียน ใช้เวลาว่างจากการเรียนให้เป็นประโยชน์ ห่างไกลจากยาเสพติด และเป็นการฝึกการกล้าแสดงออกในทางที่ถูกต้อง

การดำเนินการ

1. จัดประกวดร้องเพลงต้านยาเสพติด โดยเน้นเนื้อหาการแสดงต่อต้านการใช้ยาเสพติด
2. กำหนดคุณสมบัติ วันเวลา สถานที่ และเกณฑ์การตัดสิน
3. รับสมัครนักเรียนที่จะเข้าร่วมประกวด
4. เชิญคณะกรรมการผู้ตัดสิน
5. จัดหาของรางวัล
6. ประกาศผลการประกวด
7. มอบของรางวัล

สื่อ/อุปกรณ์

1. ของรางวัล
2. สถานที่การประกวด
3. เครื่องดนตรี
4. เครื่องขยายเสียง
5. ใบประกาศเกียรติคุณ

การประเมินผล

1. สังเกตจากการเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียน
2. ประเมินจากผลการประกวด

ภาพประกอบ 14 กิจกรรมประกวดร้องเพลงต้านยาเสพติด

บันทึกผลการจัดกิจกรรม

จัดกิจกรรมวันที่.....สถานที่จัด.....
 ผลการจัดกิจกรรม.....

.....

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ

ผู้บันทึก

แบบประเมินการเข้าร่วมกิจกรรม
กิจกรรมร้องเพลงต้านยาเสพติด

.....
ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

โปรดกรอกข้อความและใส่เครื่องหมาย / หน้าข้อที่ตรงกับสภาพของท่าน

1. () ครูที่รับผิดชอบกิจกรรม

() ครูที่ปรึกษา
2. () ครูสอนระดับชั้น ม. ต้น

() ครูสอนระดับชั้น ม. ปลาย

ส่วนที่ 2

โปรดใส่เครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน พร้อมทั้งเขียน
ข้อความเสนอแนะในกรณีที่เห็นว่าควรปรับปรุงและพัฒนาให้ดีขึ้น

ข้อที่	รายการ	การประเมิน		
		มาก	ปานกลาง	น้อย
1	ความสนใจเข้าร่วมกิจกรรมประกวดร้องเพลงต้านยาเสพติด ของนักเรียน			
2	จำนวนผู้เข้าร่วมประกวดร้องเพลงต้านยาเสพติด			
3	จำนวนผู้เข้าชมกิจกรรมประกวดร้องเพลงต้านยาเสพติด			
4	ความสามารถในการร้องเพลงของนักเรียน			
5	สถานที่ในการจัดกิจกรรมประกวดร้องเพลงต้านยาเสพติด เหมาะสม			

ข้อเสนอแนะ.....
.....
.....
.....

แบบประเมินผลการประกวดร้องเพลง
การประกวดร้องเพลงต้านยาเสพติด

ชื่อนักเรียน.....
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่.....
ชื่อคณะ/ทีม.....

รายการประเมิน	คะแนน(5)	หมายเหตุ
1. คำร้อง.....		
2. จังหวะและทำนอง.....		
3. อักษรและภาษา.....		
4. การประสานเสียงกลมกลืน.....		
5. บุคลิกภาพการแสดงออกบนเวที.....		
6. ความชำนาญในการแสดง.....		
7. ความสนุกสนานเพลิดเพลิน.....		
8. เนื้อหาสาระเกี่ยวกับการต่อต้านยาเสพติด.....		
รวม		

ลงชื่อ.....คณะกรรมการ

หมายเหตุ

เพลงบังคับ 1 เพลงให้เลือก 1 เพลง รวมคะแนนทั้ง 2 รายการ

กิจกรรมที่ 14 กิจกรรมการแข่งขันตอบปัญหายาเสพติด

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
2. เพื่อให้นักเรียนได้ค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมในเรื่องยาเสพติด
3. เพื่อให้นักเรียนได้แสดงความสามารถและภูมิใจในความสามารถของตนเอง

สาระสำคัญ

เป็นการกระตุ้นส่งเสริมให้นักเรียนได้ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมเรื่องยาเสพติด มีความรู้ความเข้าใจหลากหลาย แนะนำชักจูงชี้แจงคนอื่น ๆ ได้

การดำเนินการ

1. จัดแข่งขันตอบปัญหายาเสพติด
2. กำหนดคุณสมบัติ วันเวลา สถานที่
3. รับสมัครนักเรียนที่จะเข้าร่วมแข่งขัน
4. จัดหาผู้ดำเนินรายการ
5. จัดหาของรางวัล
6. จัดตั้งคณะกรรมการผู้ตัดสิน
7. ประกาศผลการแข่งขัน
8. มอบของรางวัล

สื่อ/อุปกรณ์

1. ของรางวัล
2. สถานที่แข่งขัน
3. ใบประกาศเกียรติคุณ

การประเมินผล

1. สังเกตจากการเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียน
2. ประเมินจากผลการแข่งขันตอบปัญหายาเสพติด

ภาพประกอบ 15 กิจกรรมแข่งขันตอบปัญหาเสพติด

บันทึกผลการจัดกิจกรรม	
จัดกิจกรรมวันที่.....สถานที่จัด.....	
ผลการจัดกิจกรรม.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
ลงชื่อ	ผู้บันทึก

แบบประเมินการเข้าร่วมกิจกรรม
กิจกรรมแข่งขันตอบปัญหาเสพติด

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

โปรดกรอกข้อความและใส่เครื่องหมาย / หน้าข้อที่ตรงกับสภาพของท่าน

1. () ครูที่รับผิดชอบกิจกรรม
- () ครูที่ปรึกษา
2. () ครูสอนระดับ ม. ต้น
- () ครูสอนระดับ ม. ปลาย

ส่วนที่ 2

โปรดใส่เครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน พร้อมทั้งเขียน
ข้อความเสนอแนะในกรณีที่เห็นว่าควรปรับปรุงและพัฒนาให้ดีขึ้น

ข้อที่	รายการ	การประเมิน		
		มาก	ปานกลาง	น้อย
1	ความสนใจเข้าร่วมกิจกรรมแข่งขันตอบปัญหาเสพติด ของนักเรียน			
2	จำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรมแข่งขันตอบปัญหาเสพติด			
3	จำนวนผู้เข้าชมกิจกรรมแข่งขันตอบปัญหาเสพติด			
4	ความสามารถในการตอบปัญหาเสพติดของนักเรียน			
5	สถานที่ในการจัดกิจกรรมแข่งขันตอบปัญหา เสพติดเหมาะสม			

ข้อเสนอแนะ.....
.....
.....
.....

กิจกรรมที่ 15 กิจกรรมการแสดงละครด้านยาเสพติด

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
2. เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกการทำงานเป็นทีม
3. เพื่อให้นักเรียนได้แสดงความสามารถและภูมิใจในความสามารถของตนเอง

สาระสำคัญ

เป็นการกระตุ้นส่งเสริมให้นักเรียน ได้ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมเรื่องยาเสพติด ให้นักเรียนรู้จักการทำงานเป็นทีม ผู้เล่นและผู้ชมมีความสุขสนุกสนานเข้าใจ น่าติดตามและปฏิบัติตนในเรื่องยาเสพติดอย่างเหมาะสม นักเรียนกล้าแสดงออก

การดำเนินการ

1. กำหนด วันเวลา สถานที่
2. ประกาศประชาสัมพันธ์
3. รับสมัครนักเรียนที่จะเข้าร่วมการแสดง
4. เขียนบทบาทการแสดงให้ข้อคิดในเรื่องยาเสพติด
5. จัดการฝึกซ้อมการแสดงละครต่อต้านยาเสพติด
6. จัดการแสดงละครด้านยาเสพติด

สื่อ/อุปกรณ์

1. เครื่องขยายเสียง
2. เวทีการแสดง
3. อุปกรณ์การแสดง เช่น เสื้อผ้า เครื่องแต่งหน้า

การประเมินผล

- 1 ประเมินจากการเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียน
- 2 สังเกตจากผู้เข้าชมการแสดงมีความสุขสนุกสนาน

แบบประเมินการเข้าร่วมกิจกรรม
กิจกรรมแสดงละครด้านยาเสพติด

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

โปรดกรอกข้อความและใส่เครื่องหมาย / หน้าข้อที่ตรงกับสภาพของท่าน

1. () ครูที่รับผิดชอบกิจกรรม
- () ครูที่ปรึกษา
2. () ครูสอนระดับ ม. ต้น
- () ครูสอนระดับ ม. ปลาย

ส่วนที่ 2

โปรดใส่เครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน พร้อมทั้งเขียน
ข้อความเสนอแนะในกรณีที่ท่านเห็นว่าควรปรับปรุงและพัฒนาให้ดีขึ้น

ข้อที่	รายการ	การประเมิน		
		มาก	ปานกลาง	น้อย
1	ความสนใจเข้าร่วมกิจกรรมแสดงละครด้านยาเสพติด ของนักเรียน			
2	จำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรมแสดงละครด้านยาเสพติด			
3	จำนวนผู้เข้าชมกิจกรรมแสดงละครด้านยาเสพติด			
4	ความสามารถในการแสดงละครของนักเรียน			
5	สถานที่ในการจัดกิจกรรมแสดงละครด้าน ยาเสพติดเหมาะสม			

ข้อเสนอแนะ.....
.....
.....
.....

กิจกรรมที่ 16 กิจกรรมเพื่อนผู้รู้ใจ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกัน
2. เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกทักษะการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข
3. เพื่อให้นักเรียนได้มีที่ปรึกษาในวัยเดียวกันขณะมีปัญหา

สาระสำคัญ

“การให้เป็นสุขยิ่งกว่าการรับ” เป็นคำกล่าวที่ใช้ได้ทุกยุคทุกสมัย ด้วยความคิดความเชื่อที่ว่านี่ จึงจัดกิจกรรมเพื่อนผู้รู้ใจ เพื่อเป็นการฝึกทักษะการอยู่ร่วมกันในสังคมจะต้องมีการให้และการรับเอื้อเพื่อเผื่อแผ่แก่ผู้อื่น จะช่วยให้มีความรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า และเกิดความภาคภูมิใจ ในขณะที่ผู้รับก็จะเกิดความซาบซึ้งใจในน้ำใจของเพื่อนในสังคม เกิดเจตคติที่ดีต่อผู้คนที่อยู่รอบข้าง

การดำเนินการ

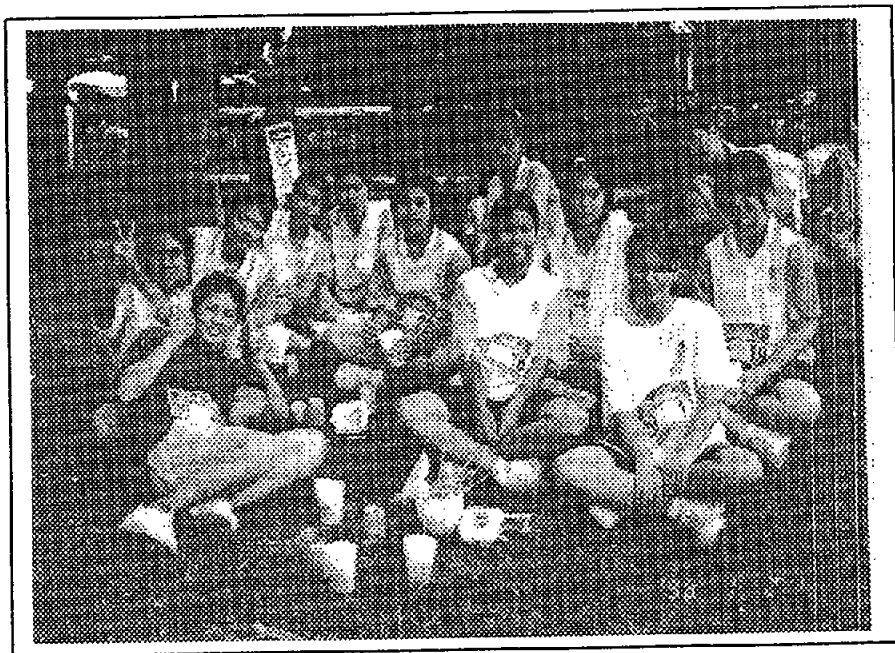
1. ครูกล่าวถึงเพื่อนแบบต่าง ๆ ให้นักเรียนฟัง
2. ครูเล่าถึงประโยชน์ของการมีเพื่อนถ้ามีเพื่อนจะเป็นอย่างไร ถ้ามีเพื่อนไม่ดีจะเป็นอย่างไร
3. ครูตัดกระดาษให้มีขนาดกว้าง 2 X 3 นิ้ว แล้วทำเครื่องหมายเป็นคู่ ๆ และให้นักเรียนจับใครก็ได้เครื่องหมายแบบเดียวกันให้เป็นเพื่อนผู้รู้ใจ ผู้ชายกับผู้ชาย และผู้หญิงกับผู้หญิงเท่านั้นให้เป็นเพศเดียวกัน ถ้าจับได้ต่างเพศให้จับใหม่
4. ครูมอบหมายหน้าที่ของเพื่อนที่ดี
5. ให้แต่ละคู่มีสมุดบันทึกการทำกิจกรรมร่วมกันทุกกระยะเพื่อเป็นการดูแลเพื่อน

สื่อ/อุปกรณ์

1. กระดาษ
2. กรรไกร
3. สมุดบันทึก

การประเมินผล

1. สังเกตจากการเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียน
2. ประเมินจากบันทึกกิจกรรมของคู่

ภาพประกอบ 17 กิจกรรมเพื่อนผู้ใจ

บันทึกผลการจัดกิจกรรม

จัดกิจกรรมวันที่.....สถานที่จัด.....
 ผลการจัดกิจกรรม.....

ลงชื่อ

ผู้บันทึก

แบบบันทึกการช่วยเหลือเพื่อน
กิจกรรมเพื่อนผู้รู้ใจ

.....
คำชี้แจง ให้นักเรียนเป็นผู้บันทึกให้คำปรึกษาเพื่อน
แบบบันทึกให้การช่วยเหลือเพื่อน

ชื่อนักเรียน.....ชั้น.....โรงเรียน.....

ครั้งที่	วัน เดือน ปี	ชื่อ-สกุล ผู้รับการ ช่วยเหลือ	ชั้น	รายการให้การ ช่วยเหลือ	การติดตาม ผล

กิจกรรมที่ 17 กิจกรรมทักษะการปฏิเสธ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนรู้จักการปฏิเสธ เมื่อถูกชักชวนให้ทำในสิ่งที่ไม่ดี
2. เพื่อให้นักเรียนมีความเชื่อมั่นในความคิดของตนเอง
3. เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกวิธีการปฏิเสธ หากได้รับการขอร้องให้ใช้สารเสพติด

สาระสำคัญ

มนุษย์ทุกคนมีสติปัญญาที่จะไตร่ตรองและรู้สึกผิดชอบชั่วดีด้วยตัวเอง แต่สภาพแวดล้อมและลักษณะของวัยรุ่น ยังต้องการยอมรับจากกลุ่มเพื่อนมากกว่าช่วงวัยอื่น ๆ จึงทำให้เด็กวัยรุ่นต้องตกเป็นทาสของสารเสพติด เพราะไม่สามารถปฏิเสธได้เมื่อเพื่อนชักชวน อาจด้วยความเกรงใจเพื่อน กลัวจะเสียหน้าใจ ถูกเพื่อนขอร้องหรือถูกชักชวนด้วยคำท้าทาย สบประมาท เบาะเย้ย หยามน้ำหน้า จึงต้องทำสิ่งที่เป็นภัยต่อชีวิต อนาคต จึงจำเป็นต้องมีทักษะการปฏิเสธแบบชาญฉลาดโดยไม่ให้เสียหน้าใจ

การดำเนินการ

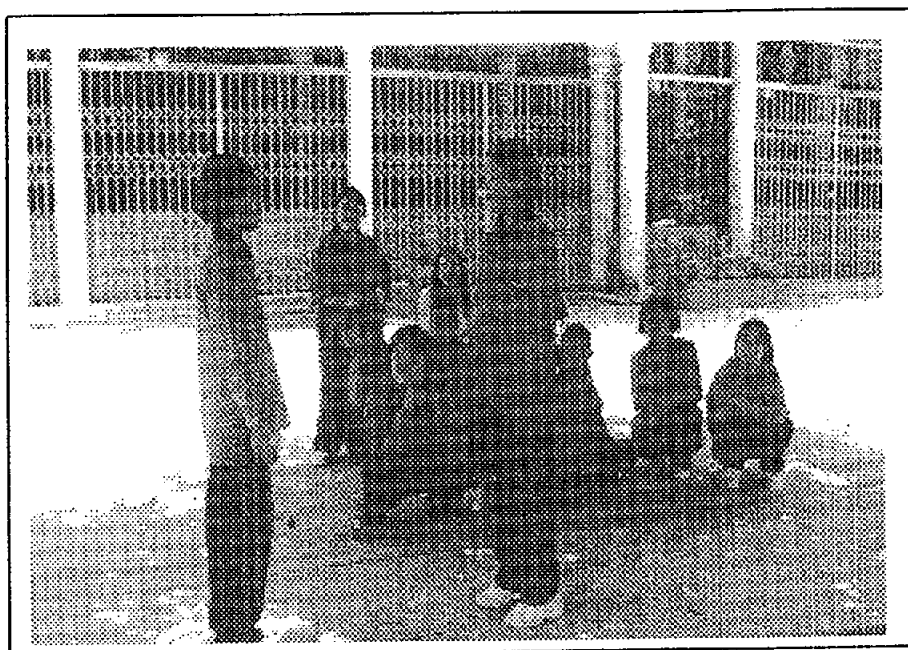
1. ครูอธิบายเทคนิควิธีการปฏิเสธเมื่อเพื่อนชักชวนให้ทำสิ่งที่ไม่ดีโดยไม่ให้เสียหน้าใจ
2. ครูให้นักเรียนฝึกทักษะการปฏิเสธโดยจับคู่โต้ตอบกัน
3. ครูให้นักเรียนทำใบงานทักษะการปฏิเสธ

สื่อ/อุปกรณ์

ใบงานทักษะการปฏิเสธ

การประเมินผล

1. ประเมินจากการเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียน
2. สังเกตจากการโต้ตอบกิจกรรมคู่
3. ประเมินจากการตรวจสอบใบงาน

ภาพประกอบ 18 กิจกรรมทักษะการปฏิเสธ

บันทึกผลการจัดกิจกรรม

จัดกิจกรรมวันที่.....สถานที่จัด.....

ผลการจัดกิจกรรม.....

.....

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ

ผู้บันทึก

ใบงาน
ทักษะการปฏิเสธ

คำแนะนำ ให้นักเรียนปฏิบัติตามใบงานนี้

1. ให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละประมาณ 2 คน
2. ให้นักเรียนปฏิบัติได้ตอบการปฏิเสธตามแบบดังต่อไปนี้

รอบที่ 1 คนที่ 1 คิดหาประโยคคำพูดชักชวนให้เพื่อนเสพสารเสพติด
คนที่ 2 คิดหาคำพูดที่จะตอบปฏิเสธ

คำชักชวน/ขอร้อง/ท้าทาย/ดูถูก/ข่มขู่ ให้ลองใช้ สารเสพติด	ประโยคตอบปฏิเสธ
ตัวอย่าง เคยเล่นอะไรหรือเปล่า ลองมา... ไอ้ลูกแหงจะดมกาวแค่นี้ต้องกลัวแม่ สูบบุหรี่ไปนั่งกระโปรงดีกว่า ถ้ามึงไม่ลอง ไอ้ปีศาจแดง รับรอง เจ็บตัวแน่	เคยลองแล้วก็จิ้น ๆ ผมไม่ได้กลัวแม่แต่ไม่ยอมให้แม่เสียใจ คนรุ่นใหม่ออย่างผมไม่สูบบุหรี่ให้เสียสุขภาพ หรอกครับ โหพี่ ลองเมื่อไหร่ก็ได้ แต่ขอออกไปโทรหา แฟนก่อน

คำชักชวน/ขอร้อง/ท้าทาย/ดูถูก/ข่มขู่ ให้ลองใช้ สารเสพติด	ประโยคตอบปฏิเสธ
1.....	
2.....	
3.....	
4.....	
5.....	
6.....	
7.....	

รอบที่ 2 คนที่ 2 คิดหาประโยคคำพูดให้เพื่อนเสพสารเสพติดให้ได้
คนที่ 1 คิดหาคำพูดที่จะตอบปฏิเสธ

คำชักชวน/ขอร้อง/ท้าทาย/ดูถูก/ข่มขู่ ให้ลองใช้ สารเสพติด	ประโยคตอบปฏิเสธ
1.....	
2.....	
3.....	
4.....	
5.....	
6.....	
7.....	
8.....	

แบบประเมินผลการจัดกิจกรรม
กิจกรรมทักษะการปฏิเสธ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

โปรดกรอกข้อความและใส่เครื่องหมาย / หน้าข้อที่ตรงกับสภาพของท่าน

1. () ครูที่รับผิดชอบกิจกรรม
- () ครูที่ปรึกษา
2. () ครูสอนระดับชั้น ม. ต้น
- () ครูสอนระดับชั้น ม. ปลาย

ส่วนที่ 2

โปรดใส่เครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน พร้อมทั้งเขียน
ข้อความเสนอแนะในกรณีที่เห็นว่าควรปรับปรุงและพัฒนาให้ดีขึ้น

ข้อที่	รายการ	การประเมิน		
		มาก	ปานกลาง	น้อย
1	ความสนใจเข้าร่วมปฏิบัติกิจกรรมทักษะการปฏิเสธ ของนักเรียน			
2	ความสนุกสนานในการปฏิบัติกิจกรรมทักษะการปฏิเสธ			
3	ความคล่องแคล่วว่องไวในการแสดงออกขณะฝึกทักษะ การปฏิเสธ			
4	ทำทางการแสดงทักษะการปฏิเสธสมบทบาท			
5	การใช้ภาษาประกอบท่าทางเหมาะสม			

ข้อเสนอแนะ.....
.....
.....
.....

กิจกรรมที่ 18 กิจกรรมพิชิตใจ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนรู้จักควบคุมตนเองมิให้กระทำในสิ่งที่ไม่สมควร
2. เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกทักษะการควบคุมตนเองด้วยวิธีการเตือนตนเอง

สาระสำคัญ

การฝึกการควบคุมตนเองให้มีพลังใจที่เข้มแข็ง และมีสติอยู่เสมอ จะทำให้มีความสามารถในการควบคุมตนเองได้ดี ยากต่อการถูกชักจูงให้หลงผิดและไม่ตกเป็นทาสของยาเสพติดเราต้องเป็นที่พึ่งของตนเองอย่าไปฝากไว้กับผู้อื่น เราต้องช่วยตนเองก่อน

การดำเนินการ

1. ให้นักเรียนฝึกการควบคุมกายและใจของตนเอง โดยให้นั่งสมาธิ มือซ้ายทับมือขวาอยู่ด้านหน้า นั่งให้ตัวตรง ๆ และนิ่งหลับตา ทำใจให้แน่วแนในสิ่งใดสิ่งหนึ่งเป็นเวลา 10 นาที

2. ครูให้นักเรียนสนทนา ถึงผลของการฝึกการควบคุมร่างกายและจิตใจ ตลอดจนลมหายใจของตนเอง ว่าประสบผลสำเร็จหรือไม่ มากน้อยเพียงใด ยากหรือง่าย และการกระทำเช่นนี้ก่อให้เกิดผลดีอย่างไรบ้าง ครูเสนอแนะให้นักเรียนนำไปฝึกให้เป็นประจำทุกวัน

3. ครูทดลองให้นักเรียนแข่งวัดดู หรือแข่งเทียนอย่างสงบนิ่งเป็นเวลา 5 - 10 นาที ถ้าใครทำได้โดยไม่เอ็ดอึด แสดงว่าสามารถควบคุมจิตใจของตนเองได้ระดับหนึ่ง ดังนั้นในขั้นตอนต่อไป เมื่อจิตใจควบคุมได้แล้ว เราก็สามารถควบคุมให้ใจคิดถึงในสิ่งที่ดี ๆ หรือควบคุมมิให้เกี่ยวข้องกับสิ่งชั่วร้ายก็ย่อมทำได้

สื่อ/อุปกรณ์

1. เทียนไข
2. ไม้ขีดไฟ

การประเมินผล

1. ประเมินจากแบบสอบถามนักเรียน
2. สังเกตจากการนั่งสมาธิของนักเรียน

ภาพประกอบ 19 กิจกรรมพิชิตใจ

บันทึกผลการจัดกิจกรรม

จัดกิจกรรมวันที่.....สถานที่จัด.....
 ผลการจัดกิจกรรม.....

.....

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ

ผู้บันทึก

แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียน
กิจกรรมพิชิตใจ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

โปรดกรอกข้อความและใส่เครื่องหมาย / หน้าข้อที่ตรงกับสภาพของท่าน

1. เพศ () ชาย () หญิง
2. ระดับชั้น () ม. ต้น () ม. ปลาย

ส่วนที่ 2

โปรดใส่เครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน พร้อมทั้งเขียน
ข้อความเสนอแนะในกรณีที่ท่านเห็นว่าควรปรับปรุงและพัฒนาให้ดีขึ้น

ข้อ ที่	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
		5	4	3	2	1
1	ท่านสามารถควบคุมร่างกายและจิตใจตลอดจน ลมหายใจตามเวลาที่กำหนด					
2	ท่านมีอารมณ์มั่นคงและควบคุมอารมณ์ได้ดี					
3	ท่านฝึกฝนตนเองในการทำสมาธิอย่าง สม่ำเสมอ					
4	ท่านมีจิตใจเข้มแข็งในการปฏิเสธสิ่งไม่ดีงาม					
5	เมื่อมีสิ่งที่ต้องพิจารณาเลือกปฏิบัติ ท่านจะ ไตร่ตรองอย่างรอบคอบก่อน					

ข้อเสนอแนะ.....
.....
.....
.....

กิจกรรมที่ 19 กิจกรรมสัญญาใจ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนรู้จักควบคุมตนเอง ให้กระทำในสิ่งที่ตนเองต้องการแล้วเสร็จ
2. เพื่อให้นักเรียนได้ตระหนักถึงคุณค่าของตนเอง เคารพตนเองและผู้อื่น

สาระสำคัญ

พฤติกรรมของบุคคลเป็นผลมาจากความคิด ความรู้สึก หากบุคคลนั้นมีความคิดจะทำไม่ได้เสียแล้ว ก็จะไม่ลงมือกระทำ และไม่เกิดความเปลี่ยนแปลงการกระทำ เพราะฉะนั้น จำเป็นต้องตั้งสัญญาใจไว้ เป็นการเตือนใจตนเอง ไม่ให้กระทำในสิ่งที่ไม่ดี เช่น เข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด

การดำเนินการ

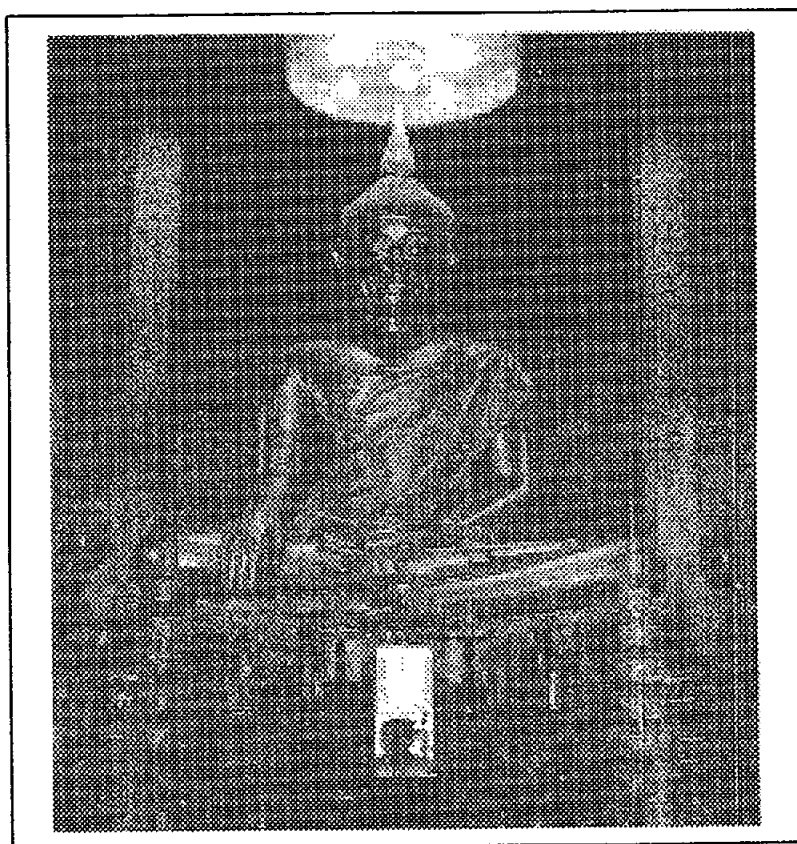
1. ให้นักเรียนเขียนสัญญาไว้ว่าจะไม่ไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด หรือจะให้หนักแน่นขึ้นก็ให้เขียนต่อหน้าสิ่งที่นักเรียนเคารพนับถือ
2. ให้เพื่อนหรือผู้ที่เชื่อถือรับรู้ เป็นพยานอย่างน้อย 1 คน กำหนดเป้าหมาย ระยะเวลา ลงในสัญญาให้ชัดเจน
3. ใบสัญญามอบไว้ที่อาจารย์ที่ปรึกษา หรือทำพิธีเผากระดาษสัญญาทั้งหมดในขณะ ที่เผาให้นักเรียน สวดมนต์ นั่งสมาธิ พร้อมเปล่งวาจาว่าไปให้พ้นอย่ากลับมาอีก
4. ถ้าไม่เผาหรือทำลายทั้งก็ให้นำสัญญานั้น ใส่ซองปิดผนึกวางไว้หน้าพระพุทธรูป หรือสิ่งที่เคารพนับถือ เพื่อเป็นการสัญญาไว้กับสิ่งที่ตนเคารพสูงสุด และจะปฏิบัติตามสัญญานั้น ๆ

สื่อ/อุปกรณ์

1. กระดาษและปากกา
2. พระพุทธรูป

การประเมินผล

1. สังเกตจากการเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียน
2. ประเมินจากการติดตามพฤติกรรมนักเรียน

ภาพประกอบ 20 กิจกรรมสัจฉาใจ

บันทึกผลการจัดกิจกรรม

จัดกิจกรรมวันที่.....สถานที่จัด.....

ผลการจัดกิจกรรม.....

.....

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ

ผู้บันทึก

แบบสังเกตพฤติกรรมนักเรียน
กิจกรรมสัณญาใจ

โรงเรียน.....อำเภอ.....จังหวัด.....
ชื่อนักเรียน.....ชั้น.....เลขที่.....

วัน เวลา	สถานที่	พฤติกรรมที่แสดงออก	จำนวนครั้ง	หมายเหตุ

ผู้สังเกต.....
()

กิจกรรมที่ 20 กิจกรรมเคาะประตูบ้านด้านยาเสพติด

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ครูที่ปรึกษาได้ทราบข้อมูลพื้นฐานของนักเรียน
2. เพื่อเป็นการประสานความร่วมมือระหว่างครู ผู้ปกครอง และนักเรียน
3. เพื่อให้นักเรียนได้รับการช่วยเหลืออย่างถูกต้องและรวดเร็ว

สาระสำคัญ

คนทุกคนมีความแตกต่างกันไม่ว่าจะเป็นด้านจิตใจ พื้นฐานด้านเศรษฐกิจ สภาพแวดล้อมชุมชน เพราะฉะนั้นครูที่ปรึกษาจำเป็นต้องไปดูสภาพของครอบครัวนักเรียน ของแต่ละคนว่าเป็นอย่างไร จึงวิเคราะห์หาสาเหตุพฤติกรรมที่แสดงออกของนักเรียนได้ถูกต้องตรงจุดของปัญหาจริง ๆ และหาทางร่วมมือกันให้ความช่วยเหลือ

การดำเนินการ

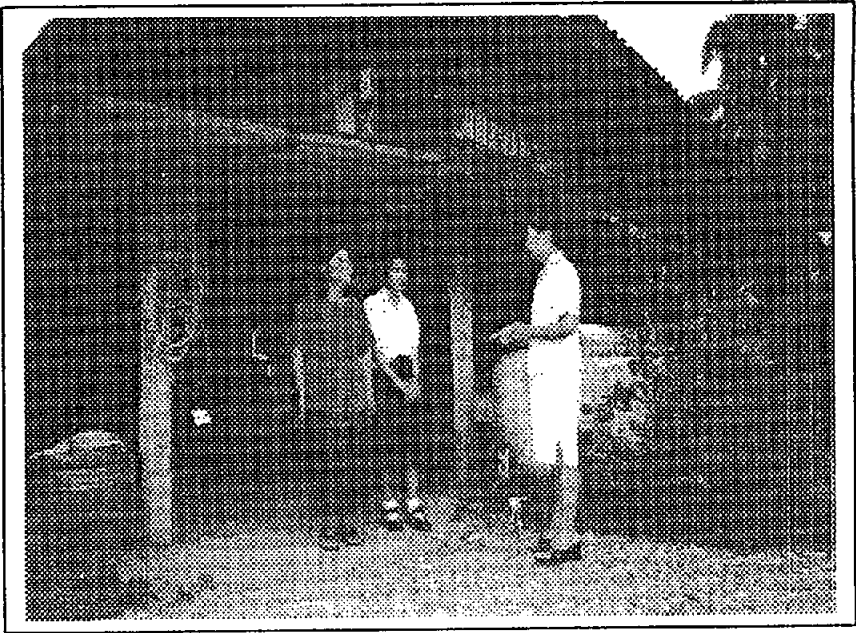
1. ครูนัดหมายนักเรียนนอกเวลาเรียน ให้นำครูไปเยี่ยมบ้านของนักเรียนเป็นรายบุคคล
2. ถึงเวลานัดหมายนักเรียนนำครูไปเยี่ยมบ้าน
3. ครูสังเกตสภาพบ้านของนักเรียน ครอบครัว และชุมชนที่นักเรียนอาศัยอยู่ว่า เป็นอย่างไร บันทึกลงสมุดเยี่ยมบ้าน
4. ครูสอบถาม สภาพของนักเรียนจากผู้ปกครอง และต้องการความช่วยเหลืออะไรบ้าง บันทึกลงสมุด
5. ครู ผู้ปกครอง และนักเรียนร่วมกันพิจารณาวางมาตรการให้ความช่วยเหลือ นักเรียนตามสภาพของข้อมูลที่ได้
6. นักเรียนต้องปฏิบัติตามที่ครู ผู้ปกครองและนักเรียนได้ตกลงกันไว้ โดยมีครู และผู้ปกครองติดตามนักเรียนที่มีปัญหาทุกระยะ

สื่อ/อุปกรณ์

1. สมุดบันทึกการเยี่ยมบ้าน
2. ปากกา
3. ยานพาหนะในการเดินทาง

การประเมินผล

1. ประเมินจากการสัมภาษณ์ผู้ปกครอง
2. สังเกตการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียน

ภาพประกอบ 21 กิจกรรมเคาะประตูบ้านต้านยาเสพติด

บันทึกผลการจัดกิจกรรม	
จัดกิจกรรมวันที่.....	สถานที่จัด.....
ผลการจัดกิจกรรม.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
ลงชื่อ	ผู้บันทึก

แบบสัมภาษณ์ผู้ปกครอง
กิจกรรมเคาะประตูบ้านต้านยาเสพติด

.....

ชื่อ – สกุลนักเรียน.....ชั้น.....เลขที่.....
ชื่อผู้ปกครอง.....
เกี่ยวข้องกับนักเรียน.....
สถานที่สัมภาษณ์.....วัน เดือน ปี.....

ข้อสัมภาษณ์

- 1. กิจกรรมที่นักเรียนทำที่บ้านมีอะไรบ้าง.....
- 2. ท่านมีเวลาเพียงพอให้คำปรึกษาแก่เด็กในความปกครองของท่านมากน้อยเพียงใด.....
- 3. เด็กในความปกครองของท่านมีส่วนดีและควรได้รับการส่งเสริมสนับสนุนในด้านใดบ้าง.....
- 4. พฤติกรรมนักเรียนในความปกครองของท่านขณะอยู่บ้านเป็นอย่างไรบ้าง.....
- 5. ท่านมีความต้องการให้ครู/โรงเรียนช่วยเหลือในเรื่องใดบ้าง
 - 5.1 การเรียน.....
 - 5.2 ความประพฤติ.....
 - 5.3 เศรษฐกิจ.....
 - 5.4 อื่น ๆ

ผู้สัมภาษณ์.....
()

ด้านที่ 2 กิจกรรมนักเรียนกลุ่มเสี่ยงด้านการมีเพศสัมพันธ์ก่อน วัยอันควร

กิจกรรมที่ 21 กิจกรรมให้ความรู้ทางเพศศึกษา

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนรู้และเข้าใจการเปลี่ยนแปลงตามธรรมชาติของร่างกายในเรื่องเพศ
2. เพื่อให้นักเรียนรู้และเข้าใจในธรรมชาติการสืบพันธุ์ของมนุษย์

สาระสำคัญ

การเปลี่ยนแปลงตามธรรมชาติของร่างกายในวัยเจริญพันธุ์เช่น หน้าอก อวัยวะเพศ
ขน เสียง ประจำเดือน การตั้งครรภ์ การเปลี่ยนแปลงทางด้านอารมณ์ ความรู้สึกทางเพศ
ระบบการสืบพันธุ์

การดำเนินกิจกรรม

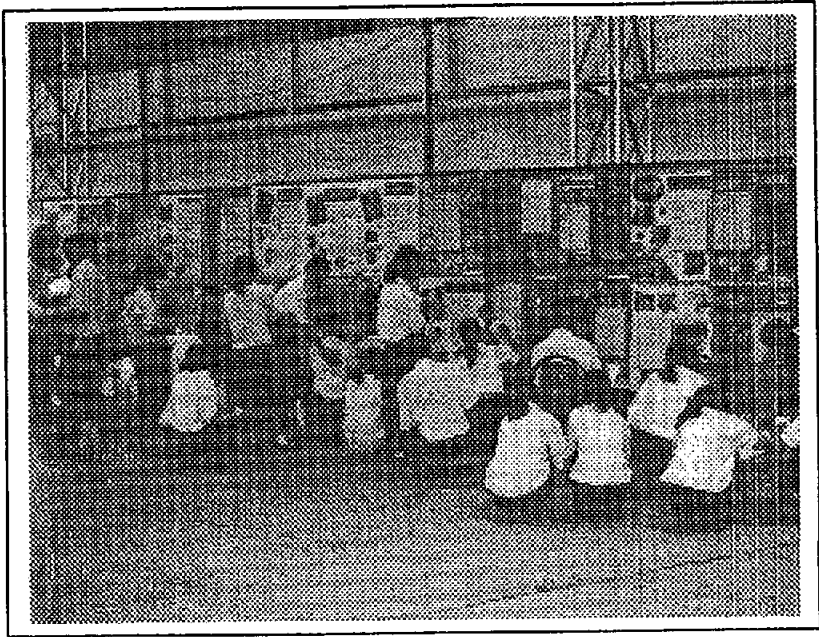
1. ครูให้นักเรียนไปศึกษาค้นคว้าในเรื่องต่อไปนี้
 - 1.1 ระบบการสืบพันธุ์ของมนุษย์
 - 1.2 พัฒนาการทางเพศของมนุษย์
 - 1.3 การเปลี่ยนแปลงทางร่างกายและจิตใจในวัยต่าง ๆ
2. กำหนดวันเวลา สถานที่จัดนิทรรศการ
3. ให้นักเรียนนำความรู้ที่ได้จากการค้นคว้าไปจัดนิทรรศการตามวันและเวลาที่กำหนดไว้
4. ให้นักเรียนทำเอกสารออกเผยแพร่ให้กับคนทั่วไป เช่น แผ่นพับ เป็นต้น

สื่อ/อุปกรณ์

1. วัสดุอุปกรณ์การจัดนิทรรศการ เช่นเอกสาร กระดาษ บอร์ดป้ายต่าง ๆ
แบบจำลองระบบการสืบพันธุ์ของมนุษย์ ทั้งเพศชายและเพศหญิง
2. ภาพร่างกายในวัยเด็ก และภาพร่างกายในวัยเจริญพันธุ์

การประเมินผล

1. สังเกตจากการมีส่วนร่วมของนักเรียน
2. ประเมินจากแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เข้าชม

ภาพประกอบ 22 กิจกรรมให้ความรู้ทางเพศศึกษา

บันทึกผลการจัดกิจกรรม	
จัดกิจกรรมวันที่.....	สถานที่จัด.....
ผลการจัดกิจกรรม.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
ลงชื่อ	ผู้บันทึก

แบบสอบถามความคิดเห็นผู้เข้าชมนิทรรศการ
กิจกรรมให้ความรู้ทางเพศศึกษา

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

โปรดกรอกข้อความและใส่เครื่องหมาย / หน้าข้อที่ตรงกับสภาพของท่าน

- 1. เพศ () ชาย () หญิง
- 2. ระดับชั้น () ม. ต้น () ม. ปลาย

ส่วนที่ 2

โปรดใส่เครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน พร้อมทั้งเขียน
ข้อความเสนอแนะในกรณีที่เห็นว่าควรปรับปรุงและพัฒนาให้ดีขึ้น

ข้อ ที่	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
		5	4	3	2	1
1	ท่านมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมให้ความรู้ทางเพศศึกษา					
2	ท่านรู้และเข้าใจการเปลี่ยนแปลงตามธรรมชาติของร่างกายในเรื่องเพศ					
3	ท่านรู้และเข้าใจธรรมชาติการสืบพันธุ์ของมนุษย์					
4	สถานที่จัดนิทรรศการเหมาะสม					
5	ท่านสามารถนำสิ่งที่ได้จากการเข้าชมนิทรรศการไปใช้ในชีวิตประจำวัน					

ข้อเสนอแนะ.....
.....
.....
.....

กิจกรรมที่ 22 กิจกรรมการคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนรู้วิธีการคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล
2. เพื่อให้นักเรียนได้ทดลองปฏิบัติการคิดวิเคราะห์เหตุการณ์ต่างๆ ในชีวิตประจำวัน

สาระสำคัญ

ความสัมพันธ์ของเพื่อนและการคบเพื่อน ความเสมอภาคทางเพศและการวางตัวต่อเพศตรงข้าม วิธีการสร้างสัมพันธ์ภาพกับผู้อื่น และการคิดวิเคราะห์ในเรื่องการมีเพศสัมพันธ์อย่างมีเหตุผล

การดำเนินกิจกรรม

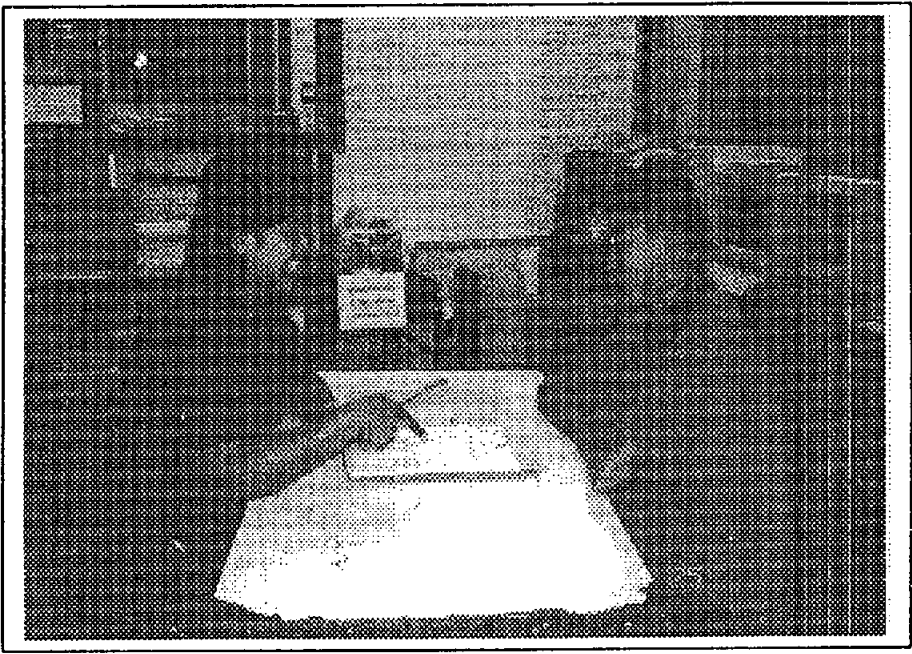
1. ครูอธิบายการคบเพื่อนและการวางตัวกับเพศตรงข้าม
2. ให้นักเรียนปฏิบัติตามใบงาน
3. ให้นักเรียนวิเคราะห์วิจารณ์ตามใบงาน
4. ให้นักเรียนสรุปผลที่ทำตามใบงาน
5. ให้นักเรียนแต่ละคนสรุปวิธีการนำความรู้ในการฝึกปฏิบัติตามใบงานสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนได้อย่างไรบ้าง
6. ครูให้คำปรึกษาตามที่นักเรียนสรุปมา

สื่อ/อุปกรณ์

ใบงานที่ 1 - 5

การประเมินผล

1. สังเกตจากการมีส่วนร่วมของนักเรียน
2. ประเมินจากแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่ปฏิบัติกิจกรรม

ภาพประกอบ 23 กิจกรรมการคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล

บันทึกผลการจัดกิจกรรม	
จัดกิจกรรมวันที่.....	สถานที่จัด.....
ผลการจัดกิจกรรม.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
ลงชื่อ	ผู้บันทึก

แบบสอบถามนักเรียน

คำชี้แจง ให้นักเรียนตอบแบบสอบถาม ตามความคิดเห็นทั้ง 5 ข้อ โดยไม่ต้องลงชื่อ

รายการ	ไป	ไม่ไป
1. นักเรียนจะไปดูคอนเสิร์ตกับเพื่อนหรือไม่		
2. นักเรียนจะมีเพศสัมพันธ์กับแฟนหรือไม่		
3. นักเรียนจะไปฉลองวันเกิดกับเพื่อนที่เช่าหรือไม่		
4. นักเรียนจะเลิกคบกับเพื่อนที่สนิทต่างเพศที่มีพฤติกรรมเสี่ยงหรือไม่		
5. นักเรียนจะไปดูหนังรอบคำกับแฟนหรือไม่		

ใบงานที่ 1

การคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล

คำแนะนำ ให้นักเรียนวิเคราะห์และสรุปตามหัวข้อดังต่อไปนี้

ถ้าเพื่อนสนิทชวนเราไปดูคอนเสิร์ตวงดนตรีที่เราชื่นชอบในคืนนี้หลังเลิกเรียน เราคิดว่าอย่างไร

1. ถ้าไปดูคอนเสิร์ตแล้ว จะมีข้อดี - ข้อเสียอะไรบ้าง
2. จะไปหรือไม่ไปเพราะอะไร
3. ถ้าไม่ไปจะสื่อสารกับเพื่อนสนิทอย่างไรที่จะทำให้เกิดผลกระทบน้อยที่สุด

ใบงานที่ 2

การคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล

คำแนะนำ ให้นักเรียนวิเคราะห์และสรุปตามหัวข้อดังต่อไปนี้

ถ้ามีนัดกับแฟนครั้งแรกแล้วแฟนเรา ขอมีเพศสัมพันธ์ด้วยเราคิดอย่างไร

1. ถ้ามีเพศสัมพันธ์ มีข้อดี - ข้อเสียอะไรบ้าง
2. เลือกที่จะไปเพราะอะไร เลือกที่จะไม่ไปเพราะอะไร
3. ถ้าไม่ไปจะสื่อสารกับแฟนอย่างไร ที่จะทำให้เกิดผลกระทบน้อยที่สุด

ใบงานที่ 3

การคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล

คำแนะนำ ให้นักเรียนวิเคราะห์และสรุปตามหัวข้อดังต่อไปนี้

ถ้าเพื่อน ๆ ชวนไปฉลองวันเกิดที่เซค เราจะไปหรือไม่ไป

1. ถ้าไปเที่ยวเซคแล้วจะมีข้อดี - ข้อเสียอะไรบ้าง
2. จะไปหรือไม่ไปเพราะอะไร
3. ถ้าไม่ไปจะสื่อสารกับเพื่อนอย่างไร ที่จะทำให้เกิดผลกระทบน้อยที่สุด

ใบงานที่ 4

การคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล

คำแนะนำ ให้นักเรียนวิเคราะห์และสรุปตามหัวข้อดังต่อไปนี้

สมมติว่านักเรียนถูกขอร้องจากพ่อแม่ให้เลิกคบเพื่อนสนิทต่างเพศที่มีพฤติกรรมเสี่ยง
นักเรียนคิดว่า

1. จะคบต่อไปหรือเลิกคบกับเพื่อนคนนั้นหรือไม่เพราะอะไร
2. นักเรียนจะบอกเพื่อนคนนั้นว่าอย่างไร
3. นักเรียนจะบอกกับพ่อแม่ว่าอย่างไร
4. ถ้ายืนยันที่จะคบต่อ คิดว่าจะทำอย่างไร

ใบงานที่ 5

การคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล

คำแนะนำ ให้นักเรียนวิเคราะห์และสรุปตามหัวข้อดังต่อไปนี้

สมมติว่าแฟนของนักเรียนชวนไปดูหนังรอบค่านักเรียนคิดว่า

1. ดูหนังกับแฟนแล้วมีข้อดี - ข้อเสียอะไร
2. เมื่อนักเรียนทราบข้อดี - ข้อเสียแล้วนักเรียนคิดว่าจะไปหรือไม่ เพราะอะไร
3. ถ้าไม่ไปแล้วจะสื่อสารอย่างไรเพื่อไม่ให้เสียความสัมพันธ์

แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่ปฏิบัติกิจกรรม
กิจกรรมการคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

โปรดกรอกข้อความและใส่เครื่องหมาย / หน้าข้อที่ตรงกับสภาพของท่าน

1. เพศ () ชาย () หญิง
2. ระดับชั้น () ม. ต้น () ม. ปลาย

ส่วนที่ 2

โปรดใส่เครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน พร้อมทั้งเขียน
ข้อความเสนอแนะในกรณีที่ท่านเห็นว่าควรปรับปรุงและพัฒนาให้ดีขึ้น

ข้อ ที่	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
		5	4	3	2	1
1	ท่านสามารถนำสิ่งที่ได้จากการทำใบงาน ที่ 1 และที่ 2 ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้					
2	ท่านสามารถนำสิ่งที่ได้จากการทำใบงาน ที่ 3 ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้					
3	ท่านสามารถนำสิ่งที่ได้จากการทำใบงาน ที่ 4 ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้					
4	ท่านสามารถนำสิ่งที่ได้จากการทำใบงาน ที่ 5 ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้					
5	ครูที่ปรึกษาให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะใน การวิเคราะห์ใบงานที่ 1 - 5					

ข้อเสนอแนะ.....
.....
.....
.....

กิจกรรมที่ 23 กิจกรรมพฤติกรรมเสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนรู้และเข้าใจพฤติกรรมเสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์
2. เพื่อให้นักเรียนรู้วิธีการแก้ไขสถานการณ์ที่เสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์

สาระสำคัญ

พฤติกรรมเสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์

1. การคบเพื่อนต่างเพศ
2. อยู่ในที่ลับตาสองต่อสองกับเพศตรงข้าม
3. ดื่มเครื่องดื่มมีแอลกอฮอล์/สารเสพติด
4. สัมผัสร่างกาย (โอบกอด/จูบ)
5. อยู่ในสภาพที่มีบรรยากาศเอื้ออำนวย
6. ดูสื่อกระตุ้นอารมณ์ทางเพศ
7. การแต่งกายที่ยั่วเย้าอารมณ์เพศ
8. การคบเพื่อนที่มีประสบการณ์ทางเพศ

วิธีการแก้ไขสถานการณ์ที่เสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์

1. พยายามหลีกเลี่ยงในสถานการณ์เสี่ยง
2. เมื่อต้องตกอยู่ในสถานการณ์เสี่ยงให้ตั้งสติ ใช้ไหวพริบ ทักษะการสื่อสาร

เช่นการเจรจาต่อรอง การปฏิเสธ

การดำเนินกิจกรรม

1. ครูเล่าถึงพฤติกรรมเสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์ตามสถานการณ์ต่าง ๆ
2. ครูแจกใบงานให้นักเรียนไปศึกษาทดลองฝึกปฏิบัติ
3. ให้นักเรียนคิดวิธีการหลีกเลี่ยงสถานการณ์ต่าง ๆ และถ้ามีความจำเป็นต้องอยู่ในสถานการณ์นั้น ๆ จะมีแนวทางแก้ไขอย่างไรบ้าง
4. ครูพิจารณาการทำใบงานของนักเรียน ให้คำปรึกษาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม
5. ให้นักเรียนนำวิธีการแก้ไขสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เห็นว่ามีประสิทธิภาพดีแล้วทำเป็นเอกสาร

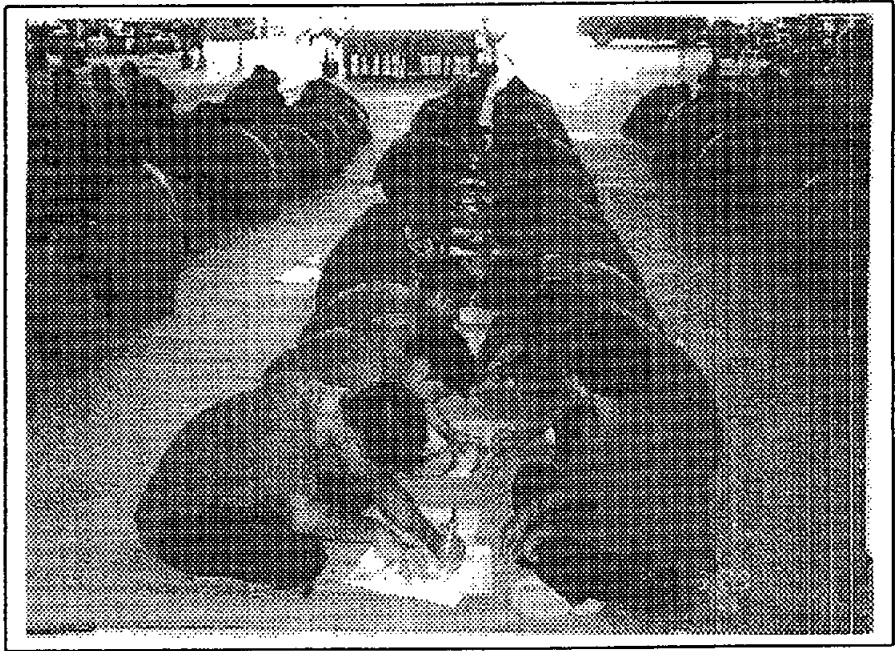
แผ่นพับออกเผยแพร่

สื่อ/อุปกรณ์

1. ใบงานเรื่องพฤติกรรมเสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์
2. แผ่นพับ

การประเมินผล

1. ประเมินจากการทำใบงานของนักเรียนว่าถูกต้องมากน้อยเพียงใด
2. ประเมินจากแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่ปฏิบัติกิจกรรม

ภาพประกอบ 24 กิจกรรมพฤติกรรมเสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์

บันทึกผลการจัดกิจกรรม	
จัดกิจกรรมวันที่.....	สถานที่จัด.....
ผลการจัดกิจกรรม.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
ลงชื่อ	ผู้บันทึก

ใบงาน

พฤติกรรมเสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์

คำแนะนำ ให้นักเรียนวิเคราะห์และสรุปตามหัวข้อดังต่อไปนี้

พฤติกรรมเสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์

1. การคบเพื่อนต่างเพศ
2. อยู่ในที่ลับตาสองต่อสองกับเพศตรงข้าม
3. ดื่มเครื่องดื่มมึนเมา/สารเสพติด
4. สัมผัสร่างกาย (โอบกอด/จูบ)
5. อยู่ในสภาพที่มีบรรยากาศเอื้ออำนวย
6. ดูสื่อกระตุ้นอารมณ์ทางเพศ
7. การแต่งกายที่ยั่วอารมณ์เพศ
8. การคบเพื่อนที่มีประสบการณ์ทางเพศ

วิธีการแก้ไขสถานการณ์ที่เสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์

1. พยายามหลีกเลี่ยงในสถานการณ์เสี่ยง
2. เมื่อต้องตกอยู่ในสถานการณ์เสี่ยงให้ตั้งสติ ใช้ไหวพริบ ทักษะการสื่อสาร

เช่นการเจรจาต่อรอง การปฏิเสธ

แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่ปฏิบัติกิจกรรม
กิจกรรมพฤติกรรมเสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

โปรดกรอกข้อความและใส่เครื่องหมาย / หน้าข้อที่ตรงกับสภาพของท่าน

1. เพศ () ชาย () หญิง
2. ระดับชั้น () ม. ต้น () ม. ปลาย

ส่วนที่ 2

โปรดใส่เครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน พร้อมทั้งเขียน
ข้อความเสนอแนะในกรณีที่เห็นว่าควรปรับปรุงและพัฒนาให้ดีขึ้น

ข้อ ที่	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
		5	4	3	2	1
1	ท่านรู้และเข้าใจพฤติกรรมเสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์					
2	ท่านรู้วิธีการแก้ไขสถานการณ์ที่เสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์					
3	ท่านเข้าใจคำแนะนำในใบงานและสามารถปฏิบัติตามคำแนะนำในใบงานได้					
4	ครูที่ปรึกษาให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะการปฏิบัติตามใบงาน					
5	ท่านสามารถนำสิ่งที่ได้จากการทำใบงานไปใช้ในชีวิตประจำวัน					

ข้อเสนอแนะ.....
.....
.....
.....

กิจกรรมที่ 24 กิจกรรมโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนรู้และเข้าใจโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์
2. เพื่อให้นักเรียนตระหนักเกี่ยวกับโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์

สาระสำคัญ

โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ เช่น กามโรค เอดส์ เริม ไวรัสตับอักเสบบี ฯลฯ วิธีการติดต่อ วิธีการป้องกัน และอาการผิดปกติต่าง ๆ สภาพการแพร่ระบาดของโรคที่ติดต่อทางเพศสัมพันธ์ในประเทศไทยปัจจุบัน

การดำเนินกิจกรรม

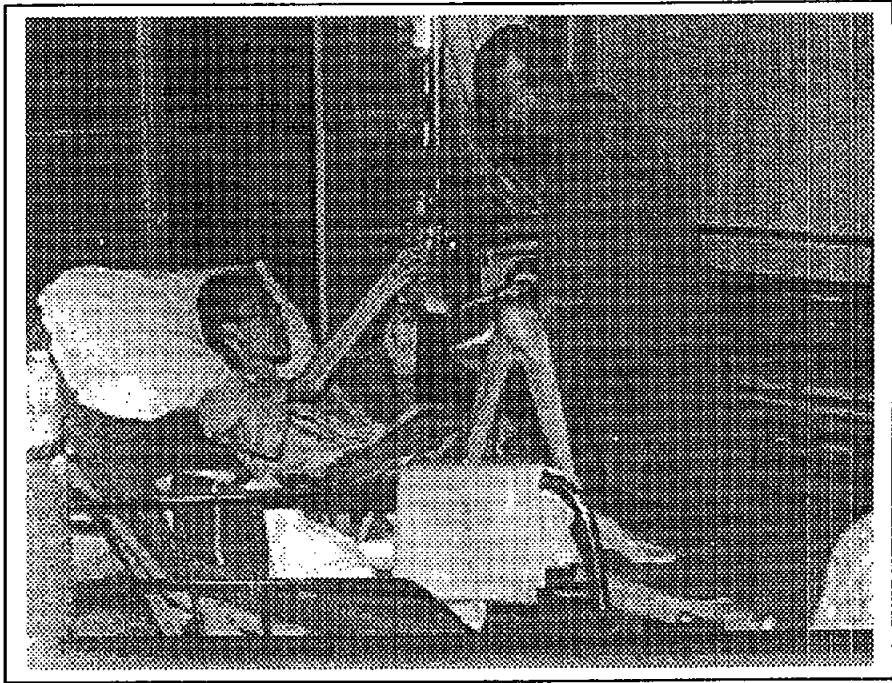
1. ครูให้นักเรียนไปค้นคว้าเรื่องโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์
2. ให้นักเรียนรวบรวมเอกสารหนังสือโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ เป็นหมวดหมู่
3. ให้นักเรียนจัดสถานที่เพื่อจัดทำเป็นมุมหนังสือ และเอกสารเพื่อให้นักเรียนคนอื่น ๆ ได้มาศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์
4. จัดทัศนศึกษาโรงพยาบาลประจำจังหวัดที่มีผู้ป่วยเป็นโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้จากผู้ป่วยจริง
5. ให้นักเรียนสรุปทำรายงานเรื่องโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์

สื่อ/อุปกรณ์

1. รถโดยสารที่จะนำนักเรียนไปทัศนศึกษา
2. ภาพอาการของโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์

การประเมินผล

1. สังเกตจากการมีส่วนร่วมของนักเรียน
2. ประเมินจากแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่ไปทัศนศึกษา

ภาพประกอบ 25 กิจกรรมโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์

บันทึกผลการจัดกิจกรรม

จัดกิจกรรมวันที่.....สถานที่จัด.....

ผลการจัดกิจกรรม.....

.....

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ ผู้บันทึก

แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่ไปทัศนศึกษา
กิจกรรมโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

โปรดกรอกข้อความและใส่เครื่องหมาย / หน้าข้อที่ตรงกับสภาพของท่าน

- 1. เพศ () ชาย () หญิง
- 2. ระดับชั้น () ม. ต้น () ม. ปลาย

ส่วนที่ 2

โปรดใส่เครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน พร้อมทั้งเขียน
ข้อความเสนอแนะในกรณีที่เห็นว่าควรปรับปรุงและพัฒนาให้ดีขึ้น

ข้อ ที่	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
		5	4	3	2	1
1	ท่านรู้และเข้าใจโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์					
2	ท่านรู้วิธีการหลีกเลี่ยงโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์					
3	ท่านมีส่วนร่วมในการจัดทำเอกสารให้ความรู้โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์					
4	ท่านได้รับความรู้จากการไปทัศนศึกษาสถานที่รักษาผู้ป่วยที่เป็นโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์					
5	ท่านสามารถนำสิ่งที่ได้จากการไปทัศนศึกษาสถานที่รักษาผู้ป่วยที่เป็นโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้					

ข้อเสนอแนะ.....
.....
.....
.....

กิจกรรมที่ 25 กิจกรรมสร้างความตระหนักของการมีเพศสัมพันธ์

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนรู้และเข้าใจความแตกต่างทางความคิดของบุคคล
2. เพื่อให้นักเรียนตระหนักถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการมีเพศสัมพันธ์
3. เพื่อให้นักเรียนมีทักษะในการปฏิเสธ และหาทางออกเมื่อถูกเข้าซื้อเพื่อชะลอการมีเพศสัมพันธ์

สาระสำคัญ

นักเรียนรู้และเข้าใจความคิดของเพศชาย และเพศหญิงว่ามีความคิดแตกต่างกันอย่างไร ถ้ามีเพศสัมพันธ์กันแล้วจะมีผลอย่างไรบ้าง มีทักษะการปฏิเสธที่นุ่มนวลไม่เสียใจ และเมื่อมีความจำเป็นก็มีความสามารถในการต่อรองเอาตัวรอดได้

การดำเนินกิจกรรม

1. ครูให้ใบงานนักเรียนโดยกำหนดสถานการณ์ตามใบงาน ให้นักเรียนคิดวิเคราะห์ สถานการณ์ถ้ามีคน 2 คนเป็นแฟนกันอยู่ในที่ลับตา 2 ต่อ 2 พร้อมกับบรรยากาศที่จะเอื้ออำนวยให้มีเพศสัมพันธ์กัน นักเรียนคิดว่าเหตุการณ์ต่อไปจะเป็นเช่นไร
 2. ให้นักเรียนเขียนความคิดเห็นลงในกระดาษและนำเสนอ
 3. ให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นในคำถามต่อไปนี้
 - 3.1 เหตุการณ์ข้างต้นอาจเกิดขึ้นในชีวิตจริงของนักเรียนได้หรือไม่
 - 3.2 แล้วถ้าอยู่ในสถานการณ์อย่างนั้นนักเรียนจะอย่างไร
 - 3.3 ผลกระทบจากการที่ทั้งสองคนมีเพศสัมพันธ์กัน จะเกิดอะไรขึ้นบ้าง
 - 3.4 นักเรียนคิดว่าพร้อมที่จะรับผลกระทบ รับผิดชอบผลที่เกิดขึ้นเพียงใด

และทำอย่างไรจึงจะปลอดภัยจากการตั้งครรภ์โดยไม่ตั้งใจและติดเชื้อเอดส์

 4. ครูสรุปความคิดแบบผู้ชายและความคิดของผู้หญิง
 5. ครูสรุปผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการมีเพศสัมพันธ์ ส่งผลกระทบต่อตนเอง แฟน ผู้ปกครอง และเป็นเรื่องที่คุณผู้หญิงจะเผชิญผลกระทบมากกว่าผู้ชาย
 6. ครูเชื่อมโยงความคิดเห็นของนักเรียนว่าวัยรุ่นสามารถหลีกเลี่ยงและป้องกันการตั้งครรภ์ และติดเชื้อเอดส์ด้วยการไม่มีเพศสัมพันธ์

สื่อ/อุปกรณ์

ใบงานสถานการณ์

การประเมินผล

1. สังเกตจากการมีส่วนร่วมของนักเรียน
2. ประเมินจากการทำใบงานของนักเรียนว่าถูกต้องมากน้อยเพียงใด
3. สังเกตจากการตอบแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่ปฏิบัติตามกิจกรรม

ภาพประกอบ 26 กิจกรรมสร้างความตระหนักของการมีเพศสัมพันธ์

บันทึกผลการจัดกิจกรรม	
จัดกิจกรรมวันที่.....	สถานที่จัด.....
ผลการจัดกิจกรรม.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
ลงชื่อ	ผู้บันทึก

ใบงาน

สร้างความตระหนักของการมีเพศสัมพันธ์

คำแนะนำ ให้นักเรียนวิเคราะห์และสรุปตามหัวข้อดังต่อไปนี้

กำหนดสถานการณ์ ถ้ามีคน 2 คนเป็นแฟนกันอยู่ในที่ลับตา 2 ต่อ 2 พร้อมกับบรรยากาศที่จะเอื้ออำนวยให้มีเพศสัมพันธ์กัน นักเรียนคิดว่าเหตุการณ์ต่อไปจะเป็นเช่นไร

1. ให้นักเรียนเขียนความคิดเห็นลงในกระดาษและนำเสนอ
2. ให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นในคำถามต่อไปนี้
 - 2.1 เหตุการณ์ข้างต้นอาจเกิดขึ้นในชีวิตจริงของนักเรียนได้หรือไม่
 - 2.2 แล้วถ้าอยู่ในสถานการณ์อย่างนั้นนักเรียนจะอย่างไร
 - 2.3 ผลกระทบจากการที่ทั้งสองคนมีเพศสัมพันธ์กัน จะเกิดอะไรขึ้นบ้าง
 - 2.4 นักเรียนคิดว่าพร้อมที่จะรับผลกระทบ รับผิดชอบผลที่เกิดขึ้นเพียงใด และทำอะไรจึงจะปลอดภัยจากการตั้งครรภ์โดยไม่ตั้งใจและติดเชื้อเอชไอวี
 - 2.5 ครูสรุปผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการมีเพศสัมพันธ์ ส่งผลกระทบต่อตนเอง แฟน ผู้ปกครอง และเป็นเรื่องที่ผู้หญิงจะเผชิญผลกระทบมากกว่าผู้ชาย
 - 2.6 ครูเชื่อมโยงความคิดเห็นของนักเรียนว่าวัยรุ่นสามารถหลีกเลี่ยงและป้องกันการตั้งครรภ์ และติดเชื้อโรคเอชไอวีด้วยการไม่มีเพศสัมพันธ์

แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่ปฏิบัติกิจกรรม
กิจกรรมสร้างความตระหนักของการมีเพศสัมพันธ์

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

โปรดกรอกข้อความและใส่เครื่องหมาย / หน้าข้อที่ตรงกับสภาพของท่าน

- 1. เพศ () ชาย () หญิง
- 2. ระดับชั้น () ม. ต้น () ม. ปลาย

ส่วนที่ 2

โปรดใส่เครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน พร้อมทั้งเขียน
ข้อความเสนอแนะในกรณีที่เห็นว่าควรปรับปรุงและพัฒนาให้ดีขึ้น

ข้อ ที่	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
		5	4	3	2	1
1	ท่านรู้และเข้าใจความแตกต่างของเพศชาย และหญิงที่มีความคิดต่อเพศตรงข้าม					
2	ท่านรู้และเข้าใจผลกระทบที่จะเกิดขึ้นหลังจาก การมีเพศสัมพันธ์					
3	ท่านมีทักษะในการปฏิเสธเมื่อเพศตรงข้ามชัก ชวนไปในที่รโหฐาน					
4	ท่านเข้าใจคำแนะนำในใบงานและสามารถ ปฏิบัติตามใบงานได้					
5	ท่านสามารถนำสิ่งที่ได้จากการทำใบงานไปใช้ ในชีวิตประจำวันได้					

ข้อเสนอแนะ.....
.....
.....
.....

กิจกรรมที่ 26 กิจกรรมเอดส์โรคภัยที่ไม่ปรารถนา

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนตระหนักถึงปัญหาโรคเอดส์ของประเทศไทยในปัจจุบัน
2. เพื่อให้นักเรียนรู้วิธีการป้องกันโรคเอดส์

สาระสำคัญ

ปัญหาของโรคเอดส์ในประเทศไทย สาเหตุของการเป็นโรคเอดส์ และวิธีการป้องกันโรคเอดส์

การดำเนินกิจกรรม

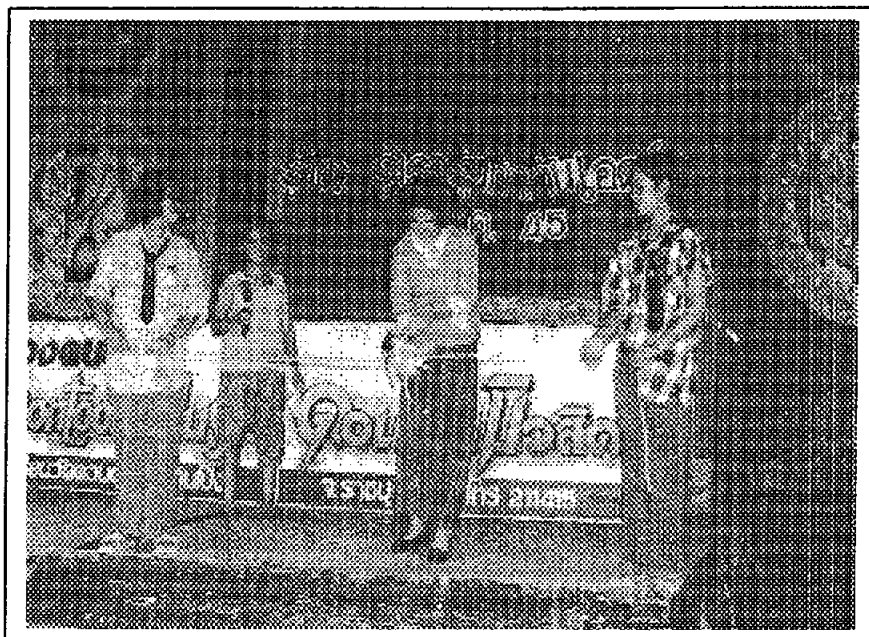
1. ครูจัดให้มีการแสดงละครชีวิตของคนเป็นโรคเอดส์จากการมีเพศสัมพันธ์ ตั้งแต่เริ่มต้นจนเสียชีวิต
2. เขียนบทการแสดงที่เกี่ยวข้องกับคนเป็นโรคเอดส์
3. ซ้อมการแสดงละคร
4. ดำเนินการแสดงละคร
5. ให้นักเรียนสรุปเรื่องที่แสดงให้นักเรียนดูว่าข้อคิดอะไรบ้าง

สื่อ/อุปกรณ์

1. อุปกรณ์การแสดง เช่น เสื้อผ้า เครื่องประดับ ฯลฯ
2. เวที เครื่องขยายเสียง

การประเมินผล

1. สังเกตจากการมีส่วนร่วมของนักเรียน
2. ประเมินจากการตอบแบบสอบถามของนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรม

ภาพประกอบ 27 กิจกรรมเอดส์โรคร้ายที่ไม่ปรารถนา

บันทึกผลการจัดกิจกรรม

จัดกิจกรรมวันที่.....สถานที่จัด.....

ผลการจัดกิจกรรม.....

.....

.....

.....

.....

.....

လၢၤ

ผู้บันทึก

แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรม
กิจกรรมเอดส์โรคร้ายที่ไม่ปรารถนา

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

โปรดกรอกข้อความและใส่เครื่องหมาย / หน้าข้อที่ตรงกับสภาพของท่าน

- 1. เพศ () ชาย () หญิง
- 2. ระดับชั้น () ม. ต้น () ม. ปลาย

ส่วนที่ 2

โปรดใส่เครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน พร้อมทั้งเขียน
ข้อความเสนอแนะในกรณีที่เห็นว่าควรปรับปรุงและพัฒนาให้ดีขึ้น

ข้อ ที่	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
		5	4	3	2	1
1	ท่านรู้และเข้าใจปัญหาโรคเอดส์ในปัจจุบัน					
2	ท่านรู้วิธีการหลีกเลี่ยงและป้องกันโรคเอดส์					
3	ท่านมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมแสดง ละคร					
4	สถานที่การแสดงละครเหมาะสม					
5	ท่านสามารถนำสิ่งที่ได้จากกิจกรรมการแสดง ละครไปใช้ในชีวิตประจำวันได้					

ข้อเสนอแนะ.....
.....
.....
.....

กิจกรรมที่ 27 กิจกรรม Q.C. คลี่คลายปัญหา

วัตถุประสงค์

เพื่อให้นักเรียนรู้จักและมีประสบการณ์ในการคิดวิธีการแก้ไขปัญหา

สาระสำคัญ

เป็นการฝึกปฏิบัติจริงตามสถานการณ์ต่าง ๆ ด้วยการใช้บทบาทสมมติ กำหนดปัญหาที่เกี่ยวกับการมีเพศสัมพันธ์ และนักเรียนได้ทดลองระดมสมองคิดวิธีการแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้อย่างเหมาะสม เมื่อประสบปัญหาจริง ๆ นักเรียนจะได้นำประสบการณ์ไปใช้ให้เกิดประโยชน์

การดำเนินกิจกรรม

1. ครูปรับปรุงระบบการคิดแบบ Q.C. ซึ่งนำมาใช้ในการคิดแก้ไขปัญหานั้นเป็นที่นิยมโดยทั่วไป และสามารถใช้ได้เป็นอย่างดี

2. ครูสมมุติปัญหา เช่น ปัญหานักเรียนหญิงต้องอาศัยอยู่ร่วมกับพ่อเลี้ยงในบ้านหลังเดียวกันและพ่อเลี้ยงก็มีท่าทีคิดมีติมีร้ายกับนักเรียน นักเรียนจะมีวิธีแก้ปัญหานี้อย่างไร โดยการปรับระบบ Q.C. นำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ หรืออาจใช้ปัญหาอื่น ๆ ที่เห็นสมควร

3. ให้นักเรียนใช้แผนภูมิแกงปลา โดยตั้งปัญหาเป็นหัวปลา และใช้แกงปลาเป็นสาเหตุของปัญหา กำหนดสาเหตุของปัญหาให้มากที่สุดเท่าที่คิดได้

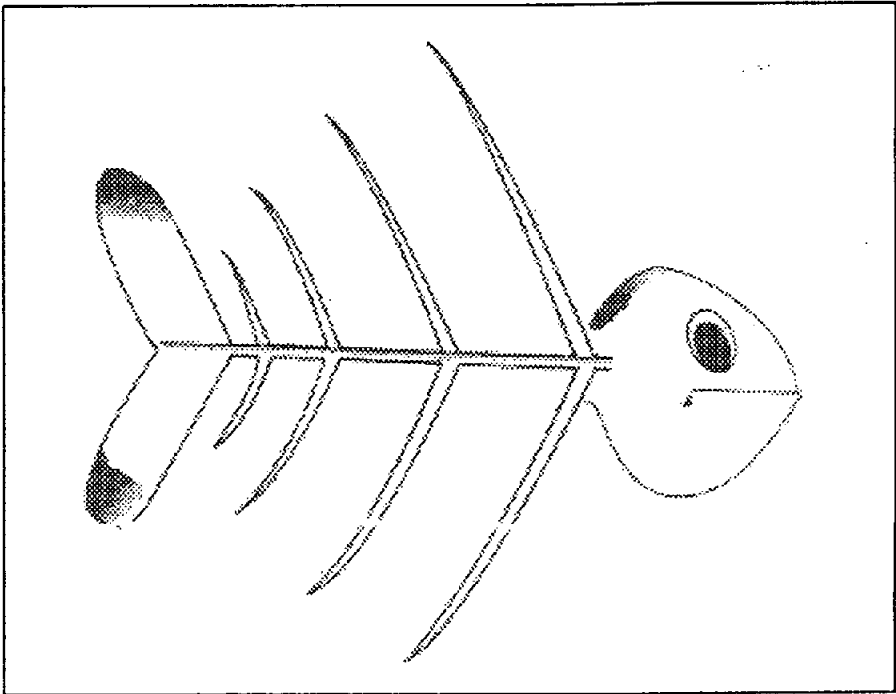
4. ให้นักเรียนหาวิธีแก้ปัญหามาให้ตรงกับสาเหตุของปัญหา

5. หลังจากการดำเนินการให้นักเรียนสรุปส่งครู และครูให้คำปรึกษาชี้แนะเพิ่มเติม

สื่อ/อุปกรณ์

การประเมินผล

1. ประเมินผลจากแบบสอบถามนักเรียนที่ปฏิบัติกิจกรรม
2. สังเกตจากการสรุปผลการแก้ปัญหานักเรียน

ภาพประกอบที่ 28 กิจกรรม Q.C. คลี่คลายปัญหา

บันทึกผลการจัดกิจกรรม	
จัดกิจกรรมวันที่.....สถานที่จัด.....	
ผลการจัดกิจกรรม.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
ลงชื่อ	ผู้บันทึก

แบบสอบถามนักเรียนที่ปฏิบัติกิจกรรม
กิจกรรม Q.C. คลี่คลายปัญหา

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

โปรดกรอกข้อความและใส่เครื่องหมาย / หน้าข้อที่ตรงกับสภาพของท่าน

1. เพศ () ชาย () หญิง
2. ระดับชั้น () ม. ต้น () ม. ป้าย

ส่วนที่ 2

โปรดใส่เครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน พร้อมทั้งเขียน
ข้อความเสนอแนะในกรณีที่เห็นว่าควรปรับปรุงและพัฒนาให้ดีขึ้น

ข้อ ที่	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่ สุด
		5	4	3	2	1
1	ท่านมีความรู้และเข้าใจระบบการคิดแบบ Q.C.					
2	ท่านสามารถปรับปรุงระบบการคิดแบบ Q.C. ไปใช้ในการแก้ไขปัญหาของนักเรียน					
3	ท่านรู้เข้าใจ และสามารถใช้แผนภูมิแก้งปลา					
4	ครูที่ปรึกษาให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะ การทำแผนภูมิ แก้งปลา					
5	ท่านสามารถนำประสบการณ์การแก้ปัญหาโดย ใช้ระบบการคิดแบบ Q. C. ไปใช้ในชีวิต ประจำวันได้					

ข้อเสนอแนะ.....
.....
.....
.....

กิจกรรมที่ 28 กิจกรรมการวางแผนครอบครัว

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนรู้เรื่องของการวางแผนครอบครัวที่ดี
2. เพื่อให้นักเรียนรู้ลักษณะของครอบครัวที่มีความสุข

สาระสำคัญ

ลักษณะของการวางแผน ทำให้ถึงต้องมีการวางแผน การวางแผนครอบครัวที่ดีย่อมนำมาซึ่งความสุขในอนาคต

การดำเนินกิจกรรม

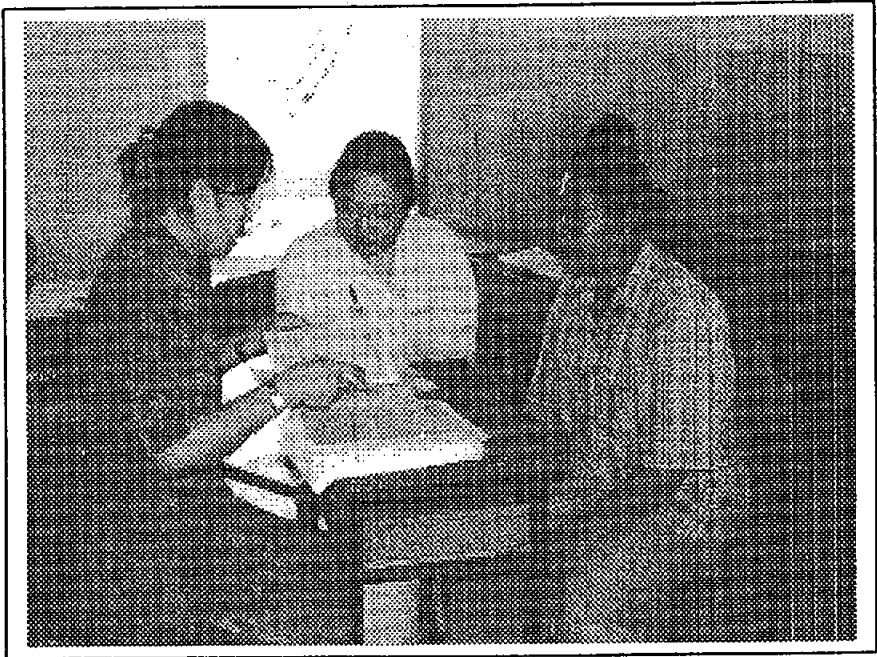
1. ครูอธิบายเรื่องของการวางแผน การวางแผนเป็นเรื่องของอนาคตถ้าได้มีเวลาคิดเตรียมตัวล่วงหน้า ก็จะทำให้งานนั้น ๆ ง่ายขึ้นและเป็นไปตามที่ต้องการ
2. ครูยกตัวอย่างการวางแผนในเรื่องต่าง ๆ ให้นักเรียนฟัง
3. ครูให้นักเรียนออกสัมภาษณ์ครอบครัวที่มี พ่อ แม่ และมีลูก 2 คน กับครอบครัวที่มี พ่อ แม่ และมีลูก 5 คน มีฐานะยากจน เปรียบเทียบ 2 ครอบครัวมีความแตกต่างกัน กำหนดเป็นหัวข้อการสัมภาษณ์
4. ครูอธิบายวิธีการคุมกำเนิดแบบต่าง ๆ เช่น
 - 4.1 การใช้ยาคุม ฉีด หรือรับประทาน
 - 4.2 ใช้ถุงยางอนามัย และวิธีสอด
 - 4.3 วิธีนับวัน
 - 4.4 วิธีทำหมัน ทั้งชาย และหญิง
5. ให้นักเรียนวางแผนอนาคตการมีครอบครัวของนักเรียนโดยการเขียนรายงาน

สื่อ/อุปกรณ์

1. จักรยาน 1 คันเพื่อใช้ในการเดินทางออกสัมภาษณ์
2. อุปกรณ์การคุมกำเนิด เช่น ถุงยางอนามัย ยาคุมกำเนิด

การประเมินผล

1. สังเกตจากผลการออกสัมภาษณ์ครอบครัวต่าง ๆ ของนักเรียน
2. ประเมินจากสรุปรายงานการออกสัมภาษณ์ของนักเรียน
3. ประเมินจากแบบสอบถามนักเรียนที่ออกสัมภาษณ์

ภาพประกอบ 29 กิจกรรมการวางแผนครอบครัว

บันทึกผลการจัดกิจกรรม	
จัดกิจกรรมวันที่.....	สถานที่จัด.....
ผลการจัดกิจกรรม.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
ลงชื่อ	ผู้บันทึก

แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่ออกสัมภาษณ์
กิจกรรมการวางแผนครอบครัว

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

โปรดกรอกข้อความและใส่เครื่องหมาย / หน้าข้อที่ตรงกับสภาพของท่าน

- 1. เพศ () ชาย () หญิง
- 2. ระดับชั้น () ม. ต้น () ม. ปลาย

ส่วนที่ 2

โปรดใส่เครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน พร้อมทั้งเขียน
ข้อความเสนอแนะในกรณีที่เห็นว่าควรปรับปรุงและพัฒนาให้ดีขึ้น

ข้อ ที่	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
		5	4	3	2	1
1	ท่านรู้และเข้าใจเรื่องการวางแผนครอบครัว					
2	ท่านรู้ลักษณะความแตกต่างของครอบครัวที่มี ความสุขกับครอบครัวที่ไม่มีความสุข เนื่อง จากความไม่พร้อมในการมีครอบครัว					
3	ท่านรู้และเข้าใจวิธีการคุมกำเนิดแบบต่างๆ					
4	ท่านรู้และเข้าใจ เทคนิควิธีการสัมภาษณ์					
5	ท่านสามารถคิด วิเคราะห์ การวางแผน ครอบครัวได้					

ข้อเสนอแนะ.....
.....
.....
.....

กิจกรรมที่ 29 กิจกรรมพัฒนาจิต

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกการทำสมาธิ
2. เพื่อให้นักเรียนมีจิตใจสงบ

สาระสำคัญ

เป็นการฝึกให้นักเรียนมีจิตใจที่สงบ ตั้งใจแน่วแน่ต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เพียงอย่างเดียว ในช่วงระยะเวลาหนึ่ง จะทำให้จิตใจสงบ เวลามีปัญหาชีวิตจะได้มีเวลาคิดหาทางแก้ไขได้ อย่างรอบคอบถูกต้องและเหมาะสม

การดำเนินกิจกรรม

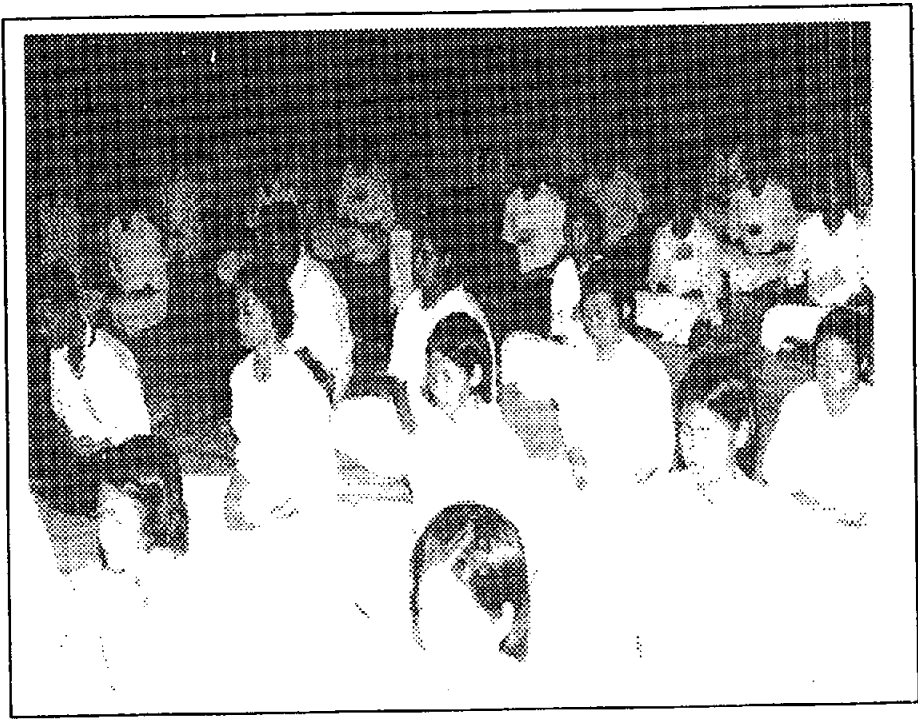
1. ครูชี้ให้นักเรียนเห็นความสำคัญและประโยชน์ของการฝึกสมาธิ
2. ครูให้นักเรียนทดลองฝึกปฏิบัติการนั่งสมาธิ โดยกล่าวนำให้นักเรียนตั้งใจ อยู่ที่สิ่งใดสิ่งหนึ่งเพียงสิ่งเดียว
3. ให้นักเรียนกำหนดลมหายใจเข้าและออกอย่างสม่ำเสมอ ในระยะเวลาหนึ่ง
4. ครูให้นักเรียนทำใบงานที่ครูแจกให้
5. ให้นักเรียนสรุปผลการทำใบงาน

สื่อ/อุปกรณ์

1. ห้องที่สงบร่มเย็น
2. ใบงาน การพัฒนาจิต

การประเมินผล

1. สังเกตจากการมีส่วนร่วมของนักเรียน
2. ประเมินจากแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนหลังการนั่งสมาธิ
3. สังเกตจากการฝึกปฏิบัติของนักเรียน

ภาพประกอบ 30 กิจกรรมพัฒนาจิต

บันทึกผลการจัดกิจกรรม

จัดกิจกรรมวันที่.....สถานที่จัด.....

ผลการจัดกิจกรรม.....

.....

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....ผู้บันทึก

ใบงาน การพัฒนาจิต

คำแนะนำ ให้นักเรียนดำเนินการตอบคำถามตามหัวข้อดังต่อไปนี้

1. หลังจากการฝึกสมาธิ นักเรียนมีความรู้สึกอย่างไร
2. ขั้นตอนวิธีการฝึกสมาธิที่ทำไปแล้วนั้นยากหรือง่าย
3. หลังจากการฝึกสมาธิแล้วนักเรียนได้ประโยชน์อย่างไร
4. ให้นักเรียนบันทึกผลของการฝึกสมาธิทุกครั้ง
5. การทำสมาธิควรใช้ในกรณีใดบ้าง

แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนหลังการนั่งสมาธิ
กิจกรรมพัฒนาจิต

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

- โปรดกรอกข้อความและใส่เครื่องหมาย / หน้าข้อที่ตรงกับสภาพของท่าน
- 1. เพศ () ชาย () หญิง
 - 2. ระดับชั้น () ม. ต้น () ม. ปลาย

ส่วนที่ 2

โปรดใส่เครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน พร้อมทั้งเขียน
ข้อความเสนอแนะในกรณีที่เห็นว่าควรปรับปรุงและพัฒนาให้ดีขึ้น

ข้อ ที่	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
		5	4	3	2	1
1	ท่านรู้และเข้าใจ วิธีการทำสมาธิ					
2	เมื่อท่านทำสมาธิแล้วมีความรู้สึกที่สามารถ ช่วยให้ใจสงบลงได้					
3	ท่านคิดว่าถ้าจิตใจเราสงบจะคิดแก้ไขปัญหาคได้					
4	ครูที่ปรึกษาให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะใน การฝึกสมาธิ					
5	ท่านสามารถนำสิ่งที่ได้จากการฝึกสมาธิไปใช้ ในชีวิตประจำวันได้					

ข้อเสนอแนะ.....
.....
.....
.....

กิจกรรมที่ 30 กิจกรรมการผ่อนคลายความเครียด

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนตระหนักถึงความสำคัญของการผ่อนคลายความเครียด
2. เพื่อให้นักเรียนรู้จักวิธีการคลายเครียด

สาระสำคัญ

ความเครียดเกิดขึ้นได้กับทุกเพศทุกวัย ซึ่งหากนักเรียนรู้เท่าทันและขจัดออกไปได้ ยิ่งเร็วเท่าไรก็ยิ่งทำให้สุขภาพจิตดีขึ้นเท่านั้น แต่ถ้าหากปล่อยให้สะสมมากขึ้นจะส่งผลให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทั้งร่างกายและจิตใจ ทำให้ความสามารถทางด้านความคิดลดลง อาจทำให้นักเรียนเสียคนไปได้โดยง่าย หรือมีผลกระทบต่อกันรอบข้างได้อีกด้วย

การดำเนินกิจกรรม

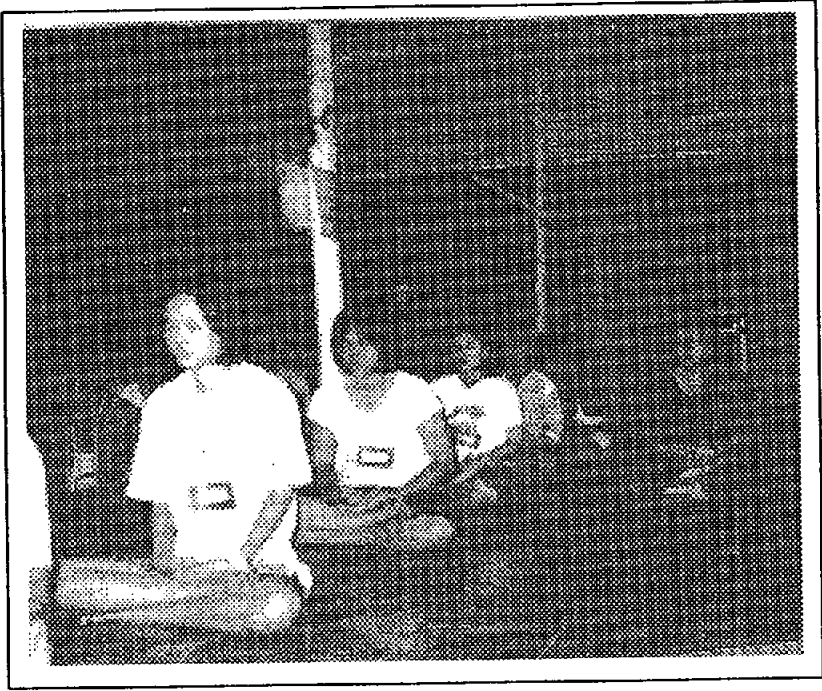
1. ครูขอให้นักเรียนยกตัวอย่างสถานการณ์ที่ตนเองประสบมาและเกิดความเครียด และวิธีการกำจัดความเครียดนั้น แล้วให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นสาเหตุและผลของความเครียด รวมทั้งแนวทางการขจัดความเครียด
2. ครูแนะนำเทคนิคการผ่อนคลายความเครียดเบื้องต้น และให้นักเรียนปฏิบัติตามครู เช่นการผ่อนคลายกล้ามเนื้อ การฝึกหายใจเพื่อคลายเครียด การสร้างภาพในจินตนาการ
3. ให้นักเรียนฝึกปฏิบัติผ่อนคลายความเครียด โดยครูเปิดเพลงที่มีทำนองที่หลากหลาย เช่นเร็วบ้างช้าบ้างสลับกันไปแล้วให้นักเรียนแสดงท่าทางอย่างอิสระตามเสียงจังหวะของเพลง
4. ครูพุดนำนักเรียนสร้างจินตนาการโดยการเคลื่อนไหวตามบทบาทสมมุติ เช่นนักเรียนเป็นแมวขณะกำลังนอนท่ามกลางอากาศที่หนาวเหน็บมาก (ต้องนอนขดตัว) รุ้งเข้าแสงแดดส่องมา แมวตื่นนอนบิดขี้เกียจ ยืดตัวกลับไปมาแล้วลุกขึ้นวิ่งเล่นกัน สุนัขวิ่งมาไล่กัดแมว แมววิ่งหนีจนพ้นภัย จากนั้นแมวก็จอหนุ ก็ย่อจะตะครุบหนู เป็นต้น
5. ให้นักเรียนทำสมาธิโดยการฟังเพลง สร้างจินตนาการตามเสียงเพลง
6. ครูให้คำปรึกษาและให้กำลังใจกับนักเรียน

สื่อ/อุปกรณ์

1. สถานที่ หรือห้องที่สงบร่มเย็น
2. เทปเพลง เครื่องเสียง

การประเมินผล

1. ประเมินจากแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนหลังการฝึก
2. ประเมินผลจากการฝึกปฏิบัติของนักเรียน

ภาพประกอบ 31 กิจกรรมการผ่อนคลายความเครียด

บันทึกผลการจัดกิจกรรม

จัดกิจกรรมวันที่.....สถานที่จัด.....

ผลการจัดกิจกรรม.....

.....

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....ผู้บันทึก

ใบความรู้สำหรับครู พลังของการฝึกหายใจ

การหายใจลึกและเต็มปอดเป็นการหายใจที่ถูกต้องและเป็นประโยชน์ต่อสุขภาพ ช่วยเพิ่มปริมาณออกซิเจนในเลือด ช่วยเพิ่มความแข็งแรงของกล้ามเนื้อท้อง และลำไส้ เมื่อคุณเครียดหรือหงุดหงิดการหายใจของคุณตื้อและไม่สม่ำเสมอ หัวใจของคุณมักจะเต้นเร็วขึ้น เมื่อคุณผ่อนคลายการหายใจก็จะลึกขึ้น และหัวใจก็จะเต้นช้าลง

การหายใจที่ถูกต้องเป็นรากฐานของการฝึกหัดหายใจหลาย ๆ แบบ คุณเรียนรู้มันได้ง่าย ๆ และนำมาใช้ในตารางกิจกรรมประจำวันที่คุณทำอยู่ของคุณได้ อย่างก่อให้เกิดเหตุการณ์ตึงเครียดขึ้นในชีวิตเสียก่อนแล้วจึงฝึกหายใจลึก ๆ เมื่อคนมีความเครียดก็มักจะลืมหายใจและเกร็งกล้ามเนื้อบริเวณอกและกระบังลม ลองสูดหายใจลึก ๆ ซ้ำ ๆ สักครั้งแล้วคุณอาจประหลาดใจที่จะพบว่าความเครียดของคุณละลายหายไปอย่างรวดเร็ว

หลักการฝึกหายใจเพื่อลดความเครียด

เอามือข้างหนึ่งวางใต้ชายโครงลงไปเล็กน้อย (บริเวณส่วนบนของท้อง) สูดหายใจลึก ๆ หนึ่งครั้ง ในขณะที่สูดหายใจเข้านี้ให้สังเกตการเคลื่อนไหวของมือดูว่าเคลื่อนเข้าหรือออก หรือเคลื่อนที่หรือเปล่า ถ้าคุณหายใจอย่างถูกต้องท้องควรจะพองออก เวลาหายใจเข้าสังเกตว่าคุณหายใจได้ลึกเพียงใด

ในการหายใจเพื่อผ่อนคลายนั้นควรหายใจเข้าทางจมูกและอัดอากาศเข้าไปให้เต็มปอด ลองหายใจเข้าทางจมูก นึกภาพปอดมีอากาศเข้าไปให้เต็มอย่างช้า ๆ รู้สึกถึงความเคลื่อนไหวของท้อง แล้วหายใจออกทางปากและรู้สึกถึงลมอุ่น ๆ ระบายออกไปจากร่างกาย โดยให้เริ่มหายใจแบบลึกแทนการหายใจแบบตื้น และตื้นลงไปถึงแค่ไหล่และหน้าอก ขณะหายใจเข้าลึก ๆ ให้กลั้นหายใจไว้สิบวินาทีรู้สึกถึงความเครียดที่เกิดขึ้นบริเวณลำคอและหน้าอก หายใจออกมาทางปากใหม่แล้วถอนหายใจเบา ๆ รู้สึกถึง “การทอดถอนใจ” ช่วงที่เงียบที่สุดและสงบที่สุดคือระหว่างการหายใจเข้า ถ้าสังเกตความนิ่งจากการหายใจออกได้ก็แสดงว่าเริ่มที่จะเรียนรู้ที่จะผ่อนคลายแล้วสูดหายใจเข้าอีกครั้ง แล้วหายใจออกด้วยเสียงถอนหายใจเบา ๆ ในขณะที่หายใจออกอย่างเต็มที่นี้ให้สังเกตถึงความตึงเครียดทั้งหมดที่สลายออกไป พยายามสังเกตช่วงของความนิ่งสงบ ระหว่างลมหายใจเมื่อไหร่ก็ตามที่พบตัวเองอยู่ในสถานการณ์ที่ตึงเครียดให้พยายามจำความรู้สึกนี้ไว้ และพยายามทำให้ความรู้สึกสงบเกิดขึ้นอีกครั้ง

รูปแบบของการฝึกลมหายใจ

การฝึกหายใจเพื่อผ่อนคลายความเครียดนั้น อาจทำได้หลายรูปแบบดังนี้

1. นัย 1 ถึง 8

สูดลมหายใจลึกเข้าหนึ่งครั้งและหลับตาลง หายใจออกให้เต็มที่และให้ลมหายใจออกไปจากปอดให้หมดจริง ๆ หายใจเข้าอีกครั้ง ในขณะที่สูดลมหายใจเข้านี้ให้จินตนาการเห็นเลขหนึ่งในใจและในขณะเดียวกันก็จดจ่ออยู่ที่ลมหายใจเข้ากลั้นใจไว้สักสามวินาที หายใจออกและในขณะที่คุณหายใจออกอย่างเต็มที่นี้ให้พูดคำว่า “สอง” ในใจ พร้อมกับนึกให้เห็นมโนภาพเลข สอง ไปด้วย ในขณะเดียวกันหายใจเข้าอีกครั้งพร้อมกับนึกภาพเลข สาม และพูดคำว่า “สาม” ในใจไปด้วยพร้อมกันกับที่มุ่งความสนใจอยู่ที่การหายใจเข้านั้น กลั้นหายใจไว้ สาม วินาทีแล้วจึงหายใจออกให้หมดเต็มที่และในขณะเดียวกันกับการหายใจพูดในใจว่า “สี่” นึกภาพเลขสี่ พร้อมกับมุ่งใจให้จดจ่ออยู่กับการหายใจออกนั้นด้วย หายใจเข้าอีกครั้ง พูดในใจว่า “ห้า” หายใจออกพร้อมกับพูดว่า “หก” พยายามนึกภาพตัวเลขและมุ่งความสนใจอยู่ที่การหายใจด้วย ในขณะเดียวกันหายใจเข้านับ เจ็ด และหายใจออกนับ แปด ทำทั้งหมดอีกครั้งตั้งแต่ 1 ถึง 8 แล้วจึงค่อย ๆ สัมผัสขึ้นช้า ๆ

2. นัย 1 ถึง 4

หายใจเข้าลึกเต็มที่หนึ่งครั้ง แล้วหายใจออกให้หมดเต็มที่จริง ๆ หายใจเข้าอีก และนับหนึ่งถึง สี่ ในใจ กลั้นหายใจเอาไว้ นับหนึ่งถึง สี่ แล้วนับหนึ่งถึง แปดช้า ๆ ในขณะที่หายใจออกให้ลมระบายออกไปจนปอดว่างจริง ๆ ทำทั้งหมดนี้ซ้ำอีกสี่รอบ

3. นัย 5 ถึง 1

พูดคำว่า “ห้า” ในใจ และในขณะที่ใจจดจ่ออยู่กับเลขห้า ให้สูดลมหายใจเข้าลึกช้า ๆ และเต็มปอดจริง ๆ หายใจออกให้เต็มที่ ให้ลมออกไปจนหมดปอดจริง ๆ นับ “สี่” ในใจและหายใจเข้าอีก ในขณะที่หายใจออกให้บอกตัวเองในใจว่า “ตอนนี้ฉันผ่อนคลายมากกว่าที่นับเลขห้า” พยายามอย่าคิดอย่างเร่งรีบหายใจเข้าอีกครั้งพร้อมกับนับ “สาม” และเมื่อคุณหายใจออกก็ให้บอกตัวเองในใจว่า “ตอนนี้ฉันผ่อนคลายมากกว่าตอนที่นับเลขสี่” แล้วหายใจออกให้หมดเต็มที่จริง ๆ นับสองแล้วตามด้วยหนึ่งในขณะที่พูดในใจว่า “ตอนนี้ฉันผ่อนคลายมากกว่าตอนที่นับเลขสอง” ปลอຍให้ตัวคุณเองรู้สึกผ่อนคลายที่เพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ เมื่อคุณนับใกล้หนึ่งเข้าไปคุณควรจะรู้สึกสงบและผ่อนคลายมากขึ้น

4. การหายใจสามส่วน

สูตรลมหายใจลึกๆ ด้วยการใช้กระบังลมหนึ่งครั้ง จินตนาการว่าปอดของคุณแบ่งออกเป็นสามส่วน นึกภาพปอดส่วนล่างสุดของคุณมีอากาศเข้าไปเต็ม ให้ใช้เฉพาะกระบังลมบริเวณอกควรอยู่หนึ่ง ๆ นึกภาพส่วนกลางของปอด เริ่มมีอากาศเข้าไปจนเต็ม และในขณะที่คุณจินตนาการให้ปอดส่วนกลางของคุณขยายออกไป ปลดปล่อยซี่โครงของคุณขยับออกไปข้างหน้าเล็กน้อย นึกภาพของปอดส่วนบนมีอากาศเข้าไปจนเต็มทั้งหมด ไหล่ของคุณจะขยับยกขึ้นเล็กน้อยและแบะออกไปด้านหลัง หายใจออกให้หมดในขณะที่ปอดส่วนบนของคุณเริ่มแฟบลง ไหล่ของคุณควรลดต่ำลงเล็กน้อย นึกภาพไหล่เลื่อนออกจากปอดส่วนกลางและสังเกตให้เห็นชายโครงของคุณหดตัวเข้าแนมว่ท้องเข้าเพื่อที่จะบีบเอาลมที่เหลือเพียงเล็กน้อยออกจากปอดส่วนล่างของคุณ ลองทำแบบนี้สักสี่ครั้ง

5. การหายใจสลับรูจมูก

เมื่อคุณรู้สึกคุ้นเคยกับการหายใจแบบสามส่วนแล้ว ให้ลองทำแบบฝึกหัดที่ยากขึ้นไปอีกต่อหนึ่ง เอนหัวที่มีมือขวาจดเบา ๆ บนรูจมูกข้างขวาเพื่อให้มันปิดสนิท หายใจเข้าเต็มปอดลึก ๆ โดยให้ลมวิ่งผ่านรูจมูกซ้าย นึกภาพปอดของคุณมีอากาศเข้าไปอัดจนพองเต็มที่ คลายนิ้วออกจากรูจมูกขวาแล้วย้ายไปรูจมูกซ้ายแทน หายใจเข้าออกช้า ๆ ทางรูจมูกขวาซึ่งเปิดอยู่ หายใจออกไปให้หมดปอดจริง ๆ แล้วหายใจเข้าทางรูจมูกขวาอีก แล้วย้ายนิ้วไปปิดรูจมูกขวา แล้วหายใจออกทางรูจมูกซ้าย ทำซ้ำซ้ำ ๆ ให้เป็นจังหวะสม่ำเสมออีกสิบครั้ง

แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนหลังการฝึกหัด
กิจกรรมการผ่อนคลายความเครียด

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

โปรดกรอกข้อความและใส่เครื่องหมาย / หน้าข้อที่ตรงกับสภาพของท่าน

- 1. เพศ () ชาย () หญิง
- 2. ระดับชั้น () ม. ต้น () ม. ปลาย

ส่วนที่ 2

โปรดใส่เครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน พร้อมทั้งเขียน
ข้อความเสนอแนะในกรณีที่เห็นว่าควรปรับปรุงและพัฒนาให้ดีขึ้น

ข้อ ที่	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		มาก ที่สุด 5	มาก 4	ปาน กลาง 3	น้อย 2	น้อย ที่สุด 1
1	ท่านเข้าใจถึงความสำคัญของการผ่อนคลาย ความเครียด					
2	ท่านรู้และเข้าใจวิธีการคลายเครียด โดยอาศัย การฟังเพลงแล้วสร้างภาพจินตนาการ					
3	บรรยากาศ มีความสำคัญต่อการสร้างภาพ จินตนาการตามเสียงเพลง					
4	ครูที่ปรึกษาให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะการ คลายเครียดโดยอาศัยการสร้างภาพ จินตนาการตามเสียงเพลง					
5	ท่านสามารถนำสิ่งที่ได้จากกิจกรรมการ ผ่อนคลายความเครียด ไปใช้ในชีวิตประจำวัน					

ข้อเสนอแนะ.....
.....
.....
.....

กิจกรรมที่ 31 กิจกรรมเครือข่ายผู้ปกครอง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสร้างเครือข่ายการดูแลพฤติกรรมนักเรียนได้อย่างทั่วถึง
2. เพื่อให้ผู้ปกครองนักเรียนได้มีส่วนร่วมในการดูแลพฤติกรรมนักเรียน

สาระสำคัญ

ผู้ปกครองนักเรียนได้มีโอกาสช่วยเหลือนักเรียน ไม่จำเป็นต้องดูแลเฉพาะลูกหลานของตนเอง เพื่อนของลูกหลานตนเองที่อยู่ในเครือข่ายกลุ่มเดียวกัน ก็มีสิทธิที่จะว่ากล่าวตักเตือนได้ ยังมีเครือข่ายผู้ปกครองมากขึ้น ก็สามารถดูแลนักเรียนได้ทั่วถึงเพิ่มมากขึ้น

การดำเนินกิจกรรม

1. ครูที่ปรึกษาออกหนังสือเชิญผู้ปกครองประชุมที่ห้องประจำของนักเรียนที่รับผิดชอบ
2. ให้นักเรียนนำผู้ปกครองไปเข้าร่วมประชุมตามหนังสือเชิญ
3. ให้ผู้ปกครองทุกคนแนะนำตัวให้ผู้ปกครองคนอื่น ๆ ทราบว่าชื่อ นามสกุลอะไร อยู่ที่ไหน อาชีพอะไร เป็นผู้ปกครองของใคร ฯลฯ
4. ให้ผู้ปกครองเลือกตัวแทนเป็นผู้ปกครองเครือข่ายในกลุ่มนักเรียนที่ครูที่ปรึกษาค้นเดียวกัน
5. ผู้ปกครองเครือข่ายแนะนำตัว และบันทึก ชื่อที่อยู่ของผู้ปกครองทุกคน เพื่อจะได้ติดต่อประสานงานกันต่อไป
6. นักเรียนคนใดมีพฤติกรรมไม่เหมาะสมผู้ปกครองเครือข่ายสามารถว่ากล่าวตักเตือนและช่วยเหลือแก้ปัญหา
7. นักเรียนคนใดมีปัญหา ครูที่ปรึกษาร่วมมือกับผู้ปกครองนักเรียนคนนั้นร่วมมือกันช่วยเหลือแก้ไขปัญหา และยังสามารถขอความร่วมมือจากผู้ปกครองเครือข่ายได้อีกด้วย
8. ครูที่ปรึกษาเชิญผู้ปกครองเครือข่ายประชุมปรึกษาเป็นระยะ ๆ

สื่อ/วัสดุอุปกรณ์

1. โทรศัพท์
2. ยานพาหนะ

การประเมินผล

1. ประเมินจากแบบสอบถามความคิดเห็นผู้ปกครองเครือข่าย
2. ประเมินผลจากสรุปการประชุมผู้ปกครอง

แบบสอบถามความคิดเห็นผู้ปกครองเครือข่าย
กิจกรรมเครือข่ายผู้ปกครอง

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

โปรดกรอกข้อความและใส่เครื่องหมาย / หน้าข้อที่ตรงกับสภาพของท่าน

- 1. () ผู้ปกครองเครือข่าย
- 2. () ผู้ปกครองนักเรียน

ส่วนที่ 2

โปรดใส่เครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน พร้อมทั้งเขียน
ข้อความเสนอแนะในกรณีที่เห็นว่าควรปรับปรุงและพัฒนาให้ดีขึ้น

ข้อ ที่	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
		5	4	3	2	1
1	ท่านมีส่วนร่วมในกิจกรรมเครือข่ายผู้ปกครอง					
2	ท่านคิดว่ากิจกรรมเครือข่ายผู้ปกครองสามารถ ช่วยดูแลพฤติกรรมนักเรียนได้					
3	ท่านคิดว่ากิจกรรมเครือข่ายผู้ปกครองสามารถ ช่วยเหลือนักเรียนให้มีเพศสัมพันธ์ก่อนวัย อันควรได้					
4	ท่านเห็นว่าผู้ปกครองของนักเรียนให้ความ ร่วมมือกับทางโรงเรียน					
5	ผู้ปกครองเครือข่ายให้ความช่วยเหลือนักเรียน					

ข้อเสนอแนะ.....
.....
.....
.....

กิจกรรมที่ 32 กิจกรรมไต่वाที่ เรื่องการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนมีแนวคิดในเรื่องการมีเพศสัมพันธ์
2. เพื่อให้นักเรียนได้มีโอกาสแสดงออกในความสามารถของตนเอง

สาระสำคัญ

นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้าในเรื่องเพศอย่างกว้างขวาง และนำเสนอกับบุคคลทั่วไปได้อย่างน่าสนใจ ในรูปแบบของกิจกรรมบันเทิง ทำให้ได้รับความรู้เพิ่มมากขึ้น

การดำเนินการ

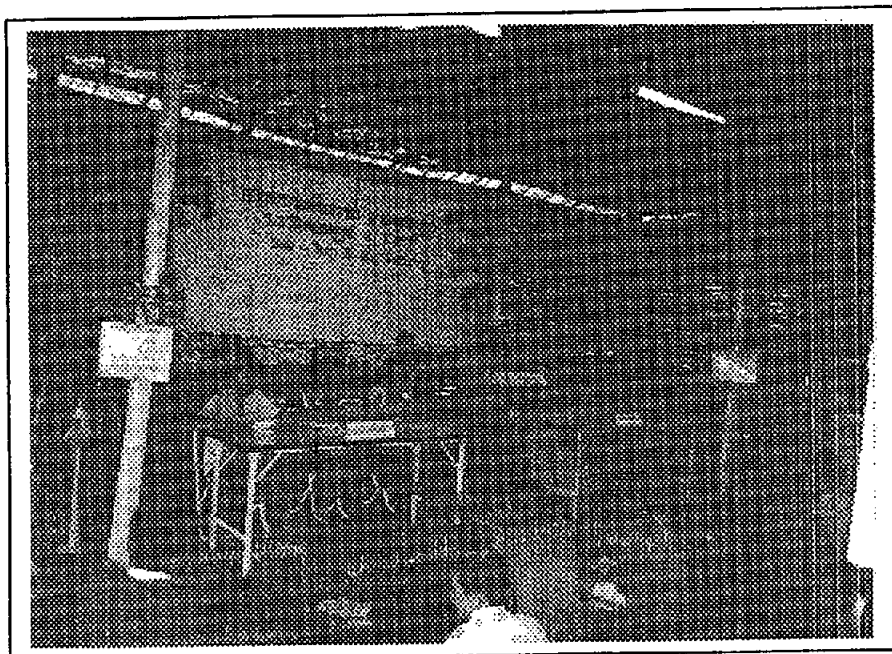
1. ให้นักเรียนไปคิดหัวข้อการไต่वाที่ คนละ 1 หัวข้อที่เกี่ยวกับเรื่องการมีเพศสัมพันธ์
2. นำหัวข้อที่นักเรียนคิดมาพิจารณา เลือกเพียงหัวข้อเดียวที่น่าสนใจ และเหมาะสม อาจจะตั้งเป็นกรรมการพิจารณาหรือครูเป็นผู้พิจารณาก็ได้
3. ให้นักเรียนเลือกกันเองแบ่งเป็น 2 ทีม คือฝ่ายเสนอและฝ่ายค้าน
4. คัดเลือกผู้มีความชำนาญเป็นผู้ดำเนินรายการไต่वाที่
5. ให้ทั้งสองทีมไปศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมในเรื่องที่จะไต่वाที่
6. กำหนดวันเวลา สถานที่ดำเนินการไต่वाที่
7. ประชาสัมพันธ์ให้ผู้สนใจทราบ
8. ดำเนินการไต่वाที่ตามวันและเวลาดังกล่าว

สื่อ/อุปกรณ์

1. เครื่องขยายเสียง
2. สถานที่จัดไต่वाที่

การประเมินผล

1. ประเมินจากแบบสอบถามนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมไต่वाที่
2. สังเกตจากการเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียน

ภาพประกอบ 33 กิจกรรมไต่เวทีเรื่องการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร

บันทึกผลการจัดกิจกรรม

จัดกิจกรรมวันที่.....สถานที่จัด.....
ผลการจัดกิจกรรม.....

.....

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ

ผู้บันทึก

แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมไต้หวัน
กิจกรรมไต้หวัน เรื่องการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

โปรดกรอกข้อความและใส่เครื่องหมาย / หน้าข้อที่ตรงกับสภาพของท่าน

- 1. เพศ () ชาย () หญิง
- 2. ระดับชั้น () ม. ต้น () ม. ปลาย

ส่วนที่ 2

โปรดใส่เครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน พร้อมทั้งเขียน
ข้อความเสนอแนะในกรณีที่เห็นว่าควรปรับปรุงและพัฒนาให้ดีขึ้น

ข้อ ที่	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
		5	4	3	2	1
1	ท่านมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมไต้หวัน					
2	ท่านได้รับความรู้แนวคิด ในเรื่องการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร จากการชมการไต้หวัน					
3	สถานที่การจัดกิจกรรมไต้หวันเหมาะสม					
4	ครูที่ปรึกษาให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะการจัดกิจกรรมไต้หวัน					
5	ท่านสามารถนำสิ่งที่ได้จากการชมกิจกรรมไต้หวันไปใช้ในชีวิตประจำวัน					

ข้อเสนอแนะ.....
.....
.....
.....

กิจกรรมที่ 33 กิจกรรมจูงเด็กเข้าวัด

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมในจิตใจของนักเรียน
2. เพื่อให้นักเรียนมีความประพฤติที่ถูกต้องตามทำนองคลองธรรม
3. เพื่อเป็นการฝึกหัดใจให้เป็นสมาธิจะทำให้เกิดปัญญา

สาระสำคัญ

การเรียนรู้จากการปฏิบัติ เป็นที่ยอมรับกันทั่วไป การเข้าวัดทำบุญ ฟังธรรม การปฏิบัติตนตามคำสอนของพุทธศาสนา ทำให้จิตใจสงบ ลดละเลิกสิ่งที่ไม่ดีทั้งหลาย เป็นคนที่ประพฤติปฏิบัติดี หันหน้าเข้าวัด หันหลังให้อบายมุข ก็จะทำให้ปัญหาลดน้อยลง

การดำเนินกิจกรรม

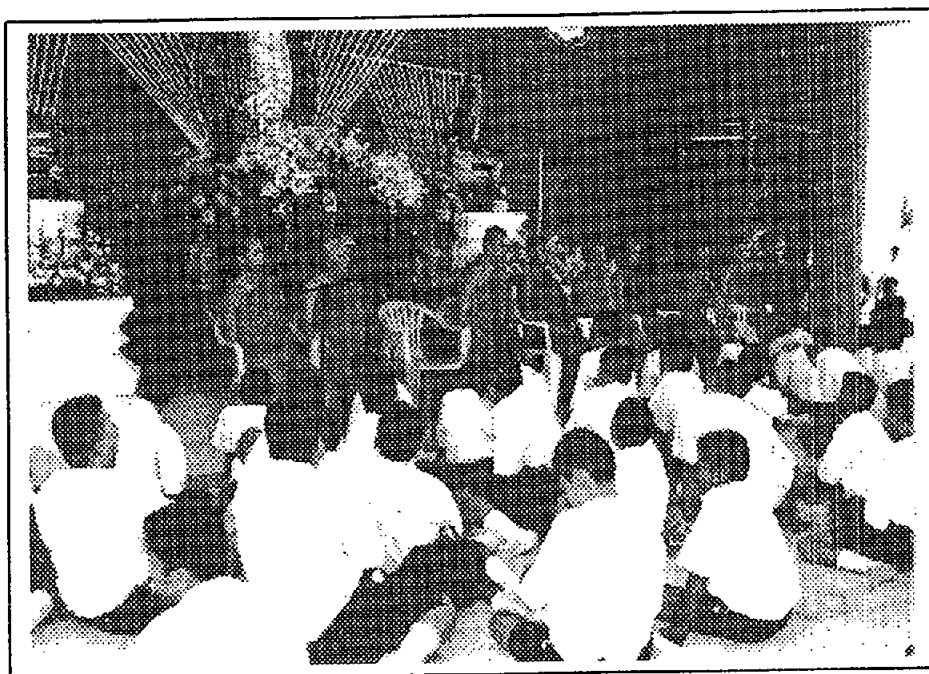
1. ครุณำนักเรียนเข้าวัดไปทำบุญ ฟังธรรม ในวันสำคัญ ๆ ทางศาสนา หรือวันที่มีเวลารว่าง พิจารณาวัดที่อยู่ใกล้โรงเรียนมากที่สุดจะได้ไม่เสียเวลาเดินทาง
2. ติดต่อประสานงานกับวัดเรื่องพิธีทางศาสนา
3. นิมนต์พระคุณเจ้าแสดงธรรมให้นักเรียนฟัง
4. ให้นักเรียนปฏิบัติตนตามหลักของพุทธศาสนา วัฒนธรรมประเพณีไทย
5. ให้นักเรียนบันทึกสรุปการเข้าวัด ฟังธรรมในแต่ละครั้ง

สื่อ/อุปกรณ์

1. จตุปัจจัยที่จะถวายพระ
2. อาหารคาวหวาน
3. เครื่องขยายเสียง

การประเมินผล

1. ประเมินจากแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรม
2. สังเกตการเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียน
3. ประเมินจากพฤติกรรมกรรมการปฏิบัติตัวของนักเรียน

ภาพประกอบ 34 กิจกรรมजूเด็กเข้าวัด

บันทึกผลการจัดกิจกรรม

จัดกิจกรรมวันที่.....สถานที่จัด.....
 ผลการจัดกิจกรรม.....

ลงชื่อ

ผู้บันทึก

แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรม
กิจกรรมjongเด็กเข้าวัด

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

โปรดกรอกข้อความและใส่เครื่องหมาย / หน้าข้อที่ตรงกับสภาพของท่าน

- 1. เพศ () ชาย () หญิง
- 2. ระดับชั้น () ม. ต้น () ม. ปลาย

ส่วนที่ 2

โปรดใส่เครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน พร้อมทั้งเขียน
ข้อความเสนอแนะในกรณีที่เห็นว่าควรปรับปรุงและพัฒนาให้ดีขึ้น

ข้อ ที่	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
		5	4	3	2	1
1	ท่านมีส่วนร่วมในกิจกรรมjongเด็กเข้าวัด					
2	การได้เข้าวัดฟังธรรมทำให้จิตใจของนักเรียน สงบลง					
3	ท่านได้ปฏิบัติตามคำสั่งสอนของพุทธศาสนา เป็นการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม					
4	ท่านมีความเลื่อมใสศรัทธาหลักคำสอนของ ศาสนา					
5	ท่านสามารถนำสิ่งที่ได้จากกิจกรรมjongเด็ก เข้าวัดไปใช้ในชีวิตประจำวัน					

ข้อเสนอแนะ.....
.....
.....
.....

กิจกรรมที่ 34 กิจกรรมชมรมให้คำปรึกษา

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ประสบการณ์ในการแก้ปัญหาที่ถูกต้อง
2. เพื่อให้นักเรียนสามารถเป็นที่ปรึกษาและช่วยเหลือเพื่อนที่มีปัญหา

สาระสำคัญ

เป็นการให้คำปรึกษาในระหว่างเพื่อนซึ่งอยู่ในวัยและเพศเดียวกันสามารถรู้และเข้าใจปัญหาต่าง ๆ ได้ดีกว่าครู อาจารย์ซึ่งมีวัยที่แตกต่างกัน บางครั้งนักเรียนไม่กล้าที่จะพูดความจริงเพราะความเกรงกลัวครู ทำให้ครู อาจารย์วิเคราะห์ปัญหาและแนะนำการแก้ไขปัญหาไม่ถูกจุด

การดำเนินกิจกรรม

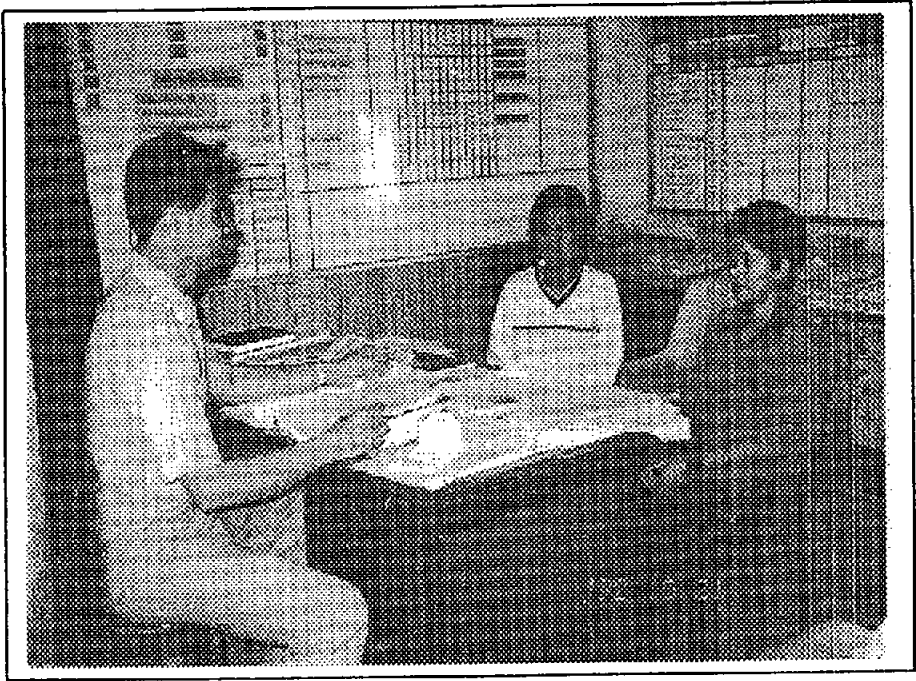
1. จัดตั้งชมรมเพื่อนใจวัยรุ่น โดยการรับสมัครนักเรียนเข้าเป็นสมาชิกของชมรมโดยมิได้จำกัดเพศและวัย
2. เลือกตั้งคณะกรรมการของชมรม
3. จัดหาสถานที่ตั้งของชมรมให้เหมาะสม
4. อบรมฝึกทักษะการให้คำปรึกษากับสมาชิกของชมรมทุกคน
5. กำหนดให้สมาชิกของชมรมทุกคนหมุนเวียนสับเปลี่ยนกันบริการให้คำปรึกษาและกำหนดเวลาในการให้บริการ
6. รวบรวมข้อมูลแหล่งให้การปรึกษาอื่น ๆ เช่นระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียน หน่วยงานช่วยเหลือในภาครัฐและเอกชนที่มีการให้บริการทางโทรศัพท์ หรือปรึกษาโดยพบกัน
7. จัดทำเอกสารเผยแพร่ความรู้และวิธีการแก้ไขปัญหา โดยจัดต่อเนื่องทั้งปี โดยเฉพาะปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบัน เช่น ปัญหาความเครียด ปัญหาการทำแท้ง ปัญหาโรคเอดส์ ปัญหาการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร
8. จัดกิจกรรมฝึกทักษะการให้คำปรึกษา ปลูกฝัง ให้กำลังใจเพื่อน โดยเชิญวิทยากรจากหน่วยงานในจังหวัด เช่น นักจิตวิทยา แพทย์ พยาบาล นักสังคมสงเคราะห์

สื่อ/ อุปกรณ์

1. เอกสารความรู้เกี่ยวกับการแก้ปัญหาดังกล่าว
2. ห้องหรือสถานที่ให้คำปรึกษาที่เป็นสัดส่วน
3. เอกสารความรู้การให้คำปรึกษาและทักษะการสื่อสาร

การประเมินผล

1. ประเมินจากแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่ให้บริการและนักเรียนที่รับบริการ
3. ประเมินจากจำนวนเอกสารที่ทำออกเผยแพร่

ภาพประกอบ 35 กิจกรรมชมรมให้คำปรึกษา

บันทึกผลการจัดกิจกรรม	
จัดกิจกรรมวันที่.....	สถานที่จัด.....
ผลการจัดกิจกรรม.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
ลงชื่อ	ผู้บันทึก

แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่ให้บริการและนักเรียนที่รับบริการ
กิจกรรมชมรมให้คำปรึกษา

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

โปรดกรอกข้อความและใส่เครื่องหมาย / หน้าข้อที่ตรงกับสภาพของท่าน

- 1. เพศ () ชาย () หญิง
- 2. ระดับชั้น () ม. ต้น () ม. ปลาย
- 3. () นักเรียนที่ให้บริการ
- 4. () นักเรียนที่รับบริการ

ส่วนที่ 2

โปรดใส่เครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน พร้อมทั้งเขียน
ข้อความเสนอแนะในกรณีที่เห็นว่าควรปรับปรุงและพัฒนาให้ดีขึ้น

ข้อ ที่	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
		5	4	3	2	1
1	ท่านมีส่วนร่วมในกิจกรรมชมรมให้คำปรึกษา					
2	ท่านได้รับความรู้ประสบการณ์จากกิจกรรม ชมรมให้คำปรึกษา					
3	ท่านมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือเพื่อนได้					
4	สถานที่ให้คำปรึกษาเหมาะสม					
5	ท่านสามารถนำสิ่งที่ได้จากกิจกรรมชมรมให้คำ ปรึกษาไปใช้ในชีวิตประจำวัน					

ข้อเสนอแนะ.....
.....
.....
.....

กิจกรรมที่ 35 กิจกรรม 3 ความร่วมมือ

วัตถุประสงค์

เพื่อเป็นการร่วมมือกันระหว่างนักเรียน ครู และผู้ปกครองในการแนะนำดูแลนักเรียนในเรื่องการมีเพศสัมพันธ์

สาระสำคัญ

วัยรุ่นเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลง ทั้งร่างกาย อารมณ์ จิตใจและสังคม การคบเพื่อนต่างเพศ นักเรียน ครู และผู้ปกครองต้องมีความเข้าใจตรงกันและให้คำปรึกษาแนะนำนักเรียนในทางที่ถูกต้อง เพื่อช่วยให้วัยรุ่นมีการเตรียมพร้อมต่อการดำรงชีวิตให้ผ่านช่วงวัยวิกฤตนี้ไปได้อย่างมีความสุข

การดำเนินกิจกรรม

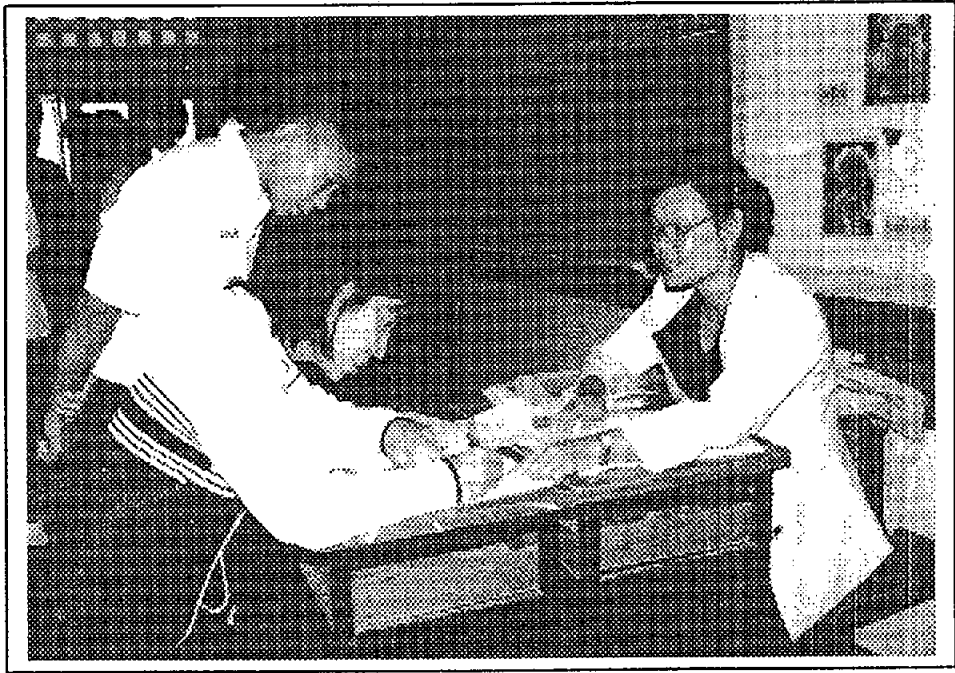
1. ครูให้นักเรียนบันทึกเบอร์โทรศัพท์ของผู้ปกครอง บ้านเลขที่ หมู่ ตำบล อำเภอ จังหวัด
2. ให้นักเรียนวาดแผนที่การเดินทางไปบ้านของนักเรียนพอเข้าใจ
3. ให้นักเรียนบันทึกชื่อ ชั้น นักเรียนที่อยู่บ้านใกล้ 2 คน
4. นักเรียนนำครูไปพบผู้ปกครอง หรือนำผู้ปกครองมาพบครู
5. ครู นักเรียน ผู้ปกครองวางแผนร่วมกันในการติดตามความประพฤติของนักเรียน
6. ให้มีบันทึกการติดตามนักเรียน คือมาอยู่ที่โรงเรียน ครูลงชื่อและเขียนไปให้ผู้ปกครองทราบ เวลาอยู่ที่บ้านผู้ปกครองเป็นผู้บันทึกแจ้งโรงเรียน ถ้ามีปัญหาอะไรสามารถโทรศัพท์พูดคุยปรึกษากันได้ตลอดเวลา
7. ถ้าโทรศัพท์ไม่ได้ให้ส่งจดหมายทางไปรษณีย์ ถ้าจดหมายไม่ได้ผล ให้เดินทางไปพบผู้ปกครอง
8. การพบกันในแต่ละครั้งวางแผนข้อตกลงกันทุกครั้ง จะได้ทันเหตุการณ์

สื่อ/อุปกรณ์

1. ยานพาหนะในการเดินทาง
2. ไปรษณีย์บัตร
3. โทรศัพท์

การประเมินผล

1. ประเมินจากการใช้แบบสังเกตการมีส่วนร่วมของครูกับผู้ปกครอง
2. สังเกตจากการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียน

ภาพประกอบ 36 กิจกรรม 3 ความร่วมมือ

บันทึกผลการจัดกิจกรรม

จัดกิจกรรมวันที่.....สถานที่จัด.....

ผลการจัดกิจกรรม.....

.....

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....ผู้บันทึก

แบบสังเกตการมีส่วนร่วมของครูกับผู้ปกครอง
กิจกรรม 3 ความร่วมมือ

คำแนะนำการใช้แบบสังเกต

ให้ครูที่ปรึกษา เป็นผู้แสดงความคิดเห็นตามหัวข้อดังนี้

โปรดใส่เครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน พร้อมทั้งเขียน
ข้อความเสนอแนะในกรณีที่เห็นว่าควรปรับปรุงและพัฒนาให้ดีขึ้น

ข้อ ที่	การมีส่วนร่วม	ระดับการปฏิบัติ				
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
		5	4	3	2	1
1	ท่านพบผู้ปกครองนักเรียนและร่วมปรึกษา หาทางแก้ไขปัญหาของนักเรียน					
2	การติดต่อประสานงานทางจดหมายระหว่างครู ผู้ปกครอง					
3	การติดต่อประสานงานทางโทรศัพท์ระหว่างครู ผู้ปกครอง					
4	มีการประชุมผู้ปกครองนักเรียนระดับห้องเรียน					
5	ผู้ปกครอง ชุมชนมาใช้บริการของโรงเรียน					

ข้อเสนอแนะ.....
.....
.....
.....

บทที่ 5

สรุปผลการดำเนินการจัดทำคู่มือครู

ในการศึกษาเพื่อจัดทำคู่มือการจัดกิจกรรมนักเรียนกลุ่มเสี่ยงในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดราชบุรี มีวิธีการจัดทำและประเมินผลการจัดทำคู่มือครู สรุปผลได้ดังนี้

1. เขียนโครงร่างกิจกรรมนักเรียนกลุ่มเสี่ยงของคู่มือ

1.1 ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง ผู้จัดทำได้ศึกษาหลักการเขียนคู่มือจากตำรา หนังสือ เอกสารทางวิชาการ งานวิจัย เพื่อให้การเขียนคู่มือเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 สอบถามสัมภาษณ์ความคิดเห็นครูที่รับผิดชอบกิจกรรมนักเรียนในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดราชบุรี

1.3 เขียนโครงร่างคู่มือกิจกรรมนักเรียนกลุ่มเสี่ยงในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในด้านยาเสพติดและด้านการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร ตามข้อเสนอแนะของครูที่รับผิดชอบกิจกรรมนักเรียนกลุ่มเสี่ยงโดยตรง

1.4 นำโครงร่างกิจกรรมนักเรียนเสนออาจารย์ที่ปรึกษา ตรวจสอบปรับปรุงแก้ไข

1.5 ผู้จัดทำได้ขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เชิญผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ตรวจสอบโครงร่างคู่มือ เพื่อปรับปรุงแก้ไขโครงร่างและได้แก้ไขปรับปรุงโครงร่างคู่มือตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ดังนั้นแบบประเมินกิจกรรมต้องให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และการดำเนินการ ชื่อแบบประเมินต้องชัดเจน ปรับปรุงแก้ไขแบบประเมินให้สอดคล้องกับหัวข้อการประเมินในแต่ละกิจกรรม รายการสอบถามในแบบประเมินตรงกับวัตถุประสงค์ของกิจกรรม ระบุให้ชัดเจนว่าใครเป็นผู้ประเมิน

1.6 นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบปรับปรุงแก้ไข

2 จัดทำเนื้อหาสาระของคู่มือและพัฒนาคู่มือ

2.1 จัดทำเนื้อหาสาระคู่มือการจัดกิจกรรมนักเรียนกลุ่มเสี่ยงในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

2.1.1 ชื่อกิจกรรม

2.1.2 วัตถุประสงค์

2.1.3 สาระสำคัญ

2.1.4 การดำเนินกิจกรรม

2.1.5 สื่อ/อุปกรณ์

2.1.6 การประเมินผล

2.1.7 บันทึกผลการจัดกิจกรรม

2.2 ผู้ศึกษาได้ทำการตรวจสอบความเหมาะสมของกลุ่มอีกครั้งหนึ่ง โดยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เชิญครู-อาจารย์ที่ปฏิบัติหน้าที่โดยตรงในเรื่องระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน จำนวน 5 คน ได้พิจารณาตรวจสอบปรับปรุงแก้ไข เนื้อหาสาระ และความเหมาะสมของกลุ่ม

2.3 นำโครงสร้างเนื้อหาสาระของกลุ่ม เสนออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบปรับปรุงแก้ไข

3. ประเมินความเหมาะสมของกลุ่ม

3.1 ผู้จัดทำได้ขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เชิญผู้เชี่ยวชาญให้ความคิดเห็นจำนวน 3 กลุ่ม ได้แก่

3.1.1 ครูที่ปรึกษาจำนวน 10 คน

3.1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 4 คน

3.1.3 ผู้ปฏิบัติงานโดยตรงจำนวน 4 คน

สรุปความเหมาะสมของกลุ่มการจัดกิจกรรมนักเรียนกลุ่มเสี่ยงในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดราชบุรี เล่มนี้ ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญจำนวน 18 คน ดังนี้

ความคิดเห็นต่อเนื้อหาสาระของกลุ่มมีความเหมาะสมในการนำไปใช้ ในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เฉลี่ยความคิดเห็น 4.25 เมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ขั้นตอนวิธีการในกลุ่มมีความเหมาะสมในทางปฏิบัติ เฉลี่ยความคิดเห็นอยู่ในระดับ 4.13 เมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก วัตถุประสงค์ของกิจกรรมในกลุ่มมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เฉลี่ยความคิดเห็นอยู่ในระดับ 4.32 เมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก จำนวนกิจกรรมมีความเหมาะสมในทางปฏิบัติ เฉลี่ยความคิดเห็นอยู่ในระดับ 4.40 เมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก กระบวนการของกิจกรรมมีความเหมาะสมในทางปฏิบัติ เฉลี่ยความคิดเห็นอยู่ในระดับ 4.37 เมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก

3.2 ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ทำร่างคู่มือการจัดกิจกรรมนักเรียนกลุ่มเสี่ยงในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดราชบุรี เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบ ให้ความเห็นชอบ

3.3 จัดทำคู่มือการจัดกิจกรรมนักเรียนกลุ่มเสี่ยงในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดราชบุรี ฉบับสมบูรณ์

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2528). คู่มือการจัดกิจกรรมนักเรียนระดับมัธยมศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ศาสนา.
- . (2532). คู่มือการจัดกิจกรรมตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพฯ : กระทรวงฯ.
- . (2533). คู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการวิชาภาษาอังกฤษ. กรุงเทพฯ : หน่วยศึกษานิเทศก์. กรมสามัญศึกษา.
- กิตติมา ปรีดีดิลก. (2532). การบริหารและการนิเทศการศึกษาเบื้องต้น. กรุงเทพฯ : อักษรวิวัฒน์.
- กรมวิชาการ. (2535). คู่มือการจัดกิจกรรมตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ. ในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- . (2542). คู่มือการปฏิบัติงาน : การใช้กระบวนการแนะแนว เพื่อป้องกันและแก้ไข ปัญหาเสพติดในสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- . (2544ก). เอกสารรายงานผลการใช้สื่อชุด *We are APEC : Thailand* เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ในกิจกรรมชุมนุมภาษาอังกฤษ. กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ.
- . (2544ข). คู่มือการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน. กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ.
- . (2545). กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและการบริหารจัดการแนะแนว. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กรมสามัญศึกษา. (2544). เอกสารคู่มือระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน. กรุงเทพฯ : หน่วยศึกษานิเทศก์.
- กรมสุขภาพจิต. (2544ก). คู่มือครูที่ปรึกษากระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียน. กรุงเทพฯ : บริษัทยูเร็นสอิมเมจกรุ๊ป จำกัด.
- . (2544ข). คู่มือส่งเสริมสุขภาพจิตนักเรียนระดับมัธยมศึกษา สำหรับครู. กรุงเทพฯ : บริษัทยูเร็นสอิมเมจกรุ๊ป จำกัด.
- กองการมัธยมศึกษา. (2544). สรุปผลการประชุมสัมมนาเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการศึกษาในสหวิทยาเขต ประจำปีงบประมาณ 2544. โรงแรมกระบี่เมอริทิม จังหวัดกระบี่.
- คณะกรรมการพัฒนางานกิจการนักศึกษา. (2534). คู่มือการปฏิบัติงานกิจการนักศึกษาของวิทยาลัยครู. กรุงเทพฯ : กรมฝึกหัดครู.

- ศิริบุญ จงวุฒิเวศน์ และมาเรียม นิลพันธ์. (2542). รายงานการวิจัยการศึกษาและจัดทำคู่มือปฏิบัติงานอาสาสมัครท้องถิ่นในการดูแลรักษามรดกทางศิลปวัฒนธรรม. นครปฐม : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- จิราภา เต็งไทรรัตน์ และคณะ. (2543). หนังสือประกอบการบรรยายวิชาจิตวิทยา (จ. 211) กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- จุฑามาศ นุชนารถ. (2531). การมีเพศสัมพันธ์และการคุมกำเนิดของกลุ่มนักเรียนวัยรุ่น ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญ ในจังหวัดสุพรรณบุรี. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (สาธิตานุศาสตร). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- จงรัก อินทรเสวก และคณะ. (2544). แนวการจัดกิจกรรมด้านกายาเสพติดในสถานศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ประสานมิตร.
- จรรยา เกษโพหนอง. (2527). การจัดกิจกรรมนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดชัยภูมิ ตามทัศนะของผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้าหมวดวิชากิจกรรม และครูที่ปรึกษากิจกรรม. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ใจจริง บุญเรืองรอด. (2541). กิจกรรมร่วมหลักสูตร. กรุงเทพฯ : ฝ่ายเอกสารและตำรา สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.
- จรัส ระหว่างบ้าน เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, วิสวรรณ พลเสน เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่โรงเรียนสวนผึ้งวิทยา เมื่อ 23 เมษายน 2546.
- ชาญชัย ศรีไสยเพชร. (2531). การศึกษา 332 กิจกรรมร่วมหลักสูตร. ภาควิชาหลักสูตรและการสอน. คณะศึกษาศาสตร์. วิทยาลัยครูพระนคร.
- ชาติรี สำราญ. (2543). คนสอนคน. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- เดชา สุตเสวด เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, วิสวรรณ พลเสน เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่โรงเรียนวัดดอนตูม เมื่อ 24 เมษายน 2546.
- ดำรง ประเสริฐกุล. (2542). การบริหารกิจการนักเรียน. คณะครุศาสตร์. สถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม.
- ทรรคนิย์ แก้วจันทร์. (2541). การศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารและครูอาจารย์เกี่ยวกับการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 11 วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

- ธามนิธิ โคตรวิบูลย์. (2540). ความคิดเห็นของวัยรุ่นที่มีต่อความสัมพันธ์ทางเพศก่อนการสมรสของวัยรุ่น ที่ศึกษาในสถาบันทางการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 3 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- ธีระ แทนศิริ. (2541). ปัญหาการบริหารงานกิจกรรมนักเรียนโรงเรียนเอกชน ระดับประถมศึกษา จังหวัดสมุทรปราการ. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- นาฏสุคนธ์ อยู่เงิน. (2543). เจตนาในการคบเพื่อนต่างเพศของนักเรียนวัยรุ่นในจังหวัดพะเยา. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- นิคม ไชยศรีพรหม. (2528). การศึกษาความสนใจในกิจกรรมนักเรียนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนสหศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- นันทา ชัยพิชิตพันธ์ และคณะ. (2544). เด็กไทยห่างไกลยาเสพติด. กรุงเทพฯ : ภาควิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นันทนา เทพบริรักษ์. (2528). กิจกรรมนักเรียนในระดับประถมศึกษา. ภาควิชาประถมศึกษา. คณะครุศาสตร์. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บันลือ พลฤกษ์วัน. (2537). เทคนิคและประสบการณ์การเขียนตำราทางวิชาการ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- ประคอง กรรณสูต. (2540). สถิติเพื่อการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประไพศรี ช่อนกลิ่น และคณะ. (2532). รายงานการวิจัยเรื่องการศึกษาการป้องกันและควบคุมการใช้สารเสพติดในนักเรียนที่มีพฤติกรรมที่เป็นปัญหาในโรงเรียนมัธยมศึกษา 6 แห่งในจังหวัดเชียงใหม่ พ.ศ. 2530. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ประพัฒน์ คชินทรพงศ์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, วิสวรรณ พลเสน เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่โรงเรียนโพธารัตนาเสนีย์ เมื่อ 25 เมษายน 2546.
- ประเวศ สิทธิกุล. (2539). ปัญหาการปฏิบัติงานกิจการนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษา จังหวัดสระบุรี. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- ปิยนันท์ ทรัพย์มั่นคงทวี. (2534). การศึกษาทัศนคติต่อการคบเพื่อนต่างเพศของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสมุทรสงคราม.
ปริญญาโท กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ปรีชา ช่างขวัญยืน และคณะ. (2542). เทคนิคการเขียนและผลิตตำรา. กรุงเทพฯ :
สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ผกา บุญเรือง. (2526). เอกสารประกอบการสอนวิชาแนะแนว 314 กิจกรรมนักเรียน.
ภาควิชาแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน.
- พงษ์พันธ์ พงษ์โสภะ. (2543). จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์พัฒนาศึกษา.
- พวงรัตน์ เกษรแพทย์. (2544). เอกสารประกอบการสอน การวางแผนการศึกษา. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เพ็ญศรี สร้อยเพชร. (2542). ชุดการเรียนรู้การสอน. คณะครุศาสตร์. สถาบันราชภัฏ
นครปฐม.
- ปิญโญ สาร. (2529). กิจกรรมเสริมหลักสูตร หลักการบริหารการศึกษา. พระนคร :
โรงพิมพ์วัฒนาพานิช.
- มหาวิทยาลัยนเรศวร. (2546 , กรกฎาคม). “วัยรุ่น” จุลสารเผยแพร่ทางวิชาการ. 2(4) : 2.
- มาลีณี พลประการ และสุระ ดามาพงษ์. (2531). การผลิตและการควบคุมการใช้สื่อ
การเรียนรู้การสอน. กรุงเทพฯ : เอกสารเผยแพร่ความรู้พัฒนาหนังสือ.
- มันทนา และรังสรรค์ เพ็งหนู. (2545). ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน. ศึกษาในเทศก์.
งานแนะแนว. หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา. เขตการศึกษา 5.
- มงคล ลีลาธนากร. (2546). คู่มือประกอบการสอนหลักสูตรการใช้โปรแกรมประมวลผลคำ
ของสถานพัฒนาฝีมือแรงงาน. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ
: บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- เยื่อน ชูตินันท์. (2531). การบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดการ
ประถมศึกษาจังหวัดลพบุรี : การศึกษาเฉพาะกรณี. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหาร
การศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- โรงเรียนบางแพปฐมพิทยา. (2544). คู่มือครูที่ปรึกษาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน.
จังหวัดราชบุรี.
- โรงเรียนราชโบริกานุเคราะห์. (2544). คู่มือครูฝ่ายปกครองระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน.
จังหวัดราชบุรี.
- โรงเรียนวัดดอนตูม. (2544). คู่มือครูที่ปรึกษาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน. จังหวัดราชบุรี.

- วรวิธา บุตรวิบูลย์. (2544). คู่มือผู้ปกครองป้องกันลูกหลาน พันภัยยาเสพติด. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ประสานมิตร.
- วรทัศน์ บุญโคตร. (2528). การจัดกิจกรรมนักเรียนที่ส่งเสริมลักษณะเป็นพลเมืองดีใน โรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 6 วิทยานิพนธ์ ค.ม.(การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ศักรินทร์ สุวรรณโรจน์. (2535). เส้นทางก้าวหน้าของข้าราชการครู : คู่มือการจัดทำผลงานทางวิชาการ. กรุงเทพฯ : ประดิพัทธ์การพิมพ์.
- ศูนย์สุขภาพจิตที่ 9. (2546). สรุปผลการสัมมนาเพื่อหาแนวทางการดำเนินงานยาเสพติดในเขต 9 <http://WWW.nakhonratchasima.go.th/policy/indexpolicy.htm>
- ศูนย์อนามัยที่ 4 ราชบุรี. (2545). มุมเพื่อนใจวัยรุ่น. จังหวัดราชบุรี.
- สนั่น บุญครูท เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, วิสวรรณ พลเสน เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่โรงเรียนบ้านคา เมื่อวันที่ 21 เมษายน 2546.
- สมาคมวางแผนครอบครัวแห่งประเทศไทย. (2545, 6 สิงหาคม). สารสัมพันธ์. 1 (3) : 6
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ : บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- _____. (2544). มาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมิน คุณภาพภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์บริษัทจุดทอง จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด. (2542). การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา. กรุงเทพฯ : อรุณการพิมพ์.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2545). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 พ.ศ. 2545 – 2549. กรุงเทพฯ : สำนักงาน.
- สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย. (2538). การสำรวจความคิดเห็นของนิสิตนักศึกษา ในการเข้าร่วมโครงการกิจกรรมนิสิตนักศึกษาต้านบำเพ็ญประโยชน์ ปีงบประมาณ 2538. กรุงเทพฯ : สำนักงาน.
- สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข กองระบาดวิทยา. (2545). สถานการณ์ผู้ป่วยเอดส์และผู้ติดเชื้อที่มีอาการในประเทศไทย. กรุงเทพฯ : สำนักงาน.
- สำนักงานกฤษฎีกา. (2545). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
- สันติ จัยสิน. (2544). ยาบ้ามฤตยูสู่ชนรก. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ประสานมิตร จำกัด.

- ลัมฤทธิ์ ไทยโพธิ์ศรี. (2539). *ทัศนะของคณะกรรมการสมาคมผู้ปกครองและครูที่มีต่อประสิทธิภาพของงานกิจการนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครปฐม*. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุรพงษ์ ขวัญศิริ. (2541). *การศึกษากระบวนการจัดกิจกรรมนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ที่ได้รับรางวัลพระราชทาน ในเขตการศึกษา 3. วิทยานิพนธ์ ก.ม. (การบริหารการศึกษา)*. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- สุวิชัย เศรษฐเสถียร. (2531). *รูปแบบการจัดกิจกรรมนักศึกษาของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี*. ปรินูญานิพนธ์. กศ.ม. (การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สมชาติ กิจยรรยง และจิรัช ใจเปี่ยม. (2543). *เกมและกิจกรรมผสมผสานเพื่อการพัฒนาบุคลากร*. กรุงเทพฯ : พิมพ์ที่ธีระป้อมวรรณกรรม.
- สมพงษ์ กล้าวิกรณ์. (2541). *บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตย*. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สมภาพ เจริญทนต์. (2542). *เอกสารประกอบการสอนรายวิชากิจกรรมร่วมหลักสูตร. ภาควิชาหลักสูตรและการสอน. คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏนครสวรรค์*.
- สมมาตร ปรงสุวรรณ. (2545). *การพัฒนาคู่มือครูในโรงเรียนทหารช่าง*. สารนิพนธ์. กศ.ม. (การบริหารการศึกษา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สมศักดิ์ จันทนารักษ์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, วิสวรรณ พลเสน เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่โรงเรียนรัฐราษฎร์อุปถัมภ์ เมื่อวันที่ 22 เมษายน 2546.
- เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์. (2536). *ประมวลสาระชุดวิชาการวิจัยการบริหารการศึกษา. หน่วยที่ 8 – 15*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- . (2540). *ประมวลชุดวิชาการวิจัยการบริหารการศึกษา. หน่วยที่ 13 – 15*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- อนุชิต เจริญจำเริญ. (2545). *คู่มือการจัดกิจกรรมเสริมสร้างคุณลักษณะคนดีของนักเรียนนักศึกษา สังกัดกรมอาชีวศึกษา*. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- เอนก ส่งแสง. (2540). *การบริหารกิจการนักเรียน. ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา. คณะครุศาสตร์. สถาบันราชภัฏพระนคร*.

- เอกวุฒิ ไกรมาก. (2541). *การสร้างคู่มือในการจัดหา และใช้ประโยชน์วิทยากรท้องถิ่นสอนวิชาช่วงอุตสาหกรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา. ปริญญาโท. กศ.ม. (อุตสาหกรรมศึกษา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.*
- อำนวยพร พลจันทร์. (2546). *ศึกษาการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตชายแดน สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดราชบุรี. สารนิพนธ์. กศ.ม. (การบริหารการศึกษา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.*
- Cockman , Daniel Atlas.(1989). *The Relationship of School Size and The Socioeconomic Status, Ethnic Origin, Gender, and Employment Status of Students on Extent of Participation involvement in Student Activities in Selected North Carolina High School.* Thesis Abstracts International. (Online). Available: [http:// thailis.uni.th/dao/detail.nsp](http://thailis.uni.th/dao/detail.nsp).
- Good , Carter V. (1973). *Dictionary of Education.* New York : McGraw – Hill Book Company.
- Hunter, Robert Samuel. (1982). *A Study of Priorities and Achievement of Selected Objectives for a Student Activities Program in a Suburban High School District.* Thesis Abstracts International. (Online). Available: <http://thailis.uni.net.th/dao/detail.nsp>.
- Richardson, Margaret Worthington. (1983). *An Investigation of The Impact of Enrollment Decltne on Instruction and Student Activity Programs in Virginia High Schools.* Thesis Abstracts International.(Online). Available: <http://thailis.uni.net.th/dao/detail.nsp>.
- Shapley, Robert. (1983). *West Falls High School Model for Change : Student Activties.* Thesis Abstracts International.(Online). Available: <http://thailis.uni.net.th/dao/detail.nsp>
- Shickell, Fredl. (1984). *An Analysis of The Time and Time – Related Resource Utilization of Student Activities in Selected Nebraska Secondary School.* Thesis Abstracts International .(Online). Available: <http://thailis.uni.net.th/dao/ detail.nsp>.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก.

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบความเหมาะสมของกิจกรรม

ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบความเหมาะสมของกิจกรรม

1. นายณรงค์ โพธิ์มี ตำแหน่งผู้อำนวยการระดับ 9 โรงเรียนเบญจมราชูทิศ
จังหวัดราชบุรี
2. นายปฏิภาณ ทับประยูร ตำแหน่งผู้อำนวยการระดับ 8 โรงเรียนรัตนราษฎร์บำรุง
จังหวัดราชบุรี
3. นายเดชา สุตเสวด ตำแหน่ง ผู้อำนวยการระดับ 8 โรงเรียนวัดดอนตูม
จังหวัดราชบุรี
4. นายสมศักดิ์ ฉันทานุกฤษ ตำแหน่งผู้อำนวยการระดับ 8 โรงเรียนรัฐราษฎร์อุปถัมภ์
จังหวัดราชบุรี
5. นายจรัส มากแก้ว ตำแหน่งผู้อำนวยการระดับ 8 โรงเรียนหนองปลาหมอพิทยาคม
จังหวัดราชบุรี

ภาคผนวก ข.

ผู้เชี่ยวชาญที่ปฏิบัติหน้าที่โดยตรงในเรื่องระบบการดูแล
ช่วยเหลือนักเรียน พิจารณา ตรวจสอบความเหมาะสมของกิจกรรม

ผู้เชี่ยวชาญที่ปฏิบัติหน้าที่โดยตรงในเรื่องระบบการดูแล ช่วยเหลือนักเรียน พิจารณา ตรวจสอบความเหมาะสมของกิจกรรม

1. นายวิทยา เรืองวิญญูเวช ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายปกครอง โรงเรียน
รัตนราษฎร์บำรุง จังหวัดราชบุรี
2. นายวิชาญ ลีมหโรภาส ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายปกครอง โรงเรียน
บางแพปฐมพิทยา จังหวัดราชบุรี
3. นายผ่อง เกื้อเม่ง ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายปกครอง โรงเรียน
สายธรรม-จันทร์ จังหวัดราชบุรี
4. นายภูริวัตร แยมสุคนธ์ ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายปกครอง โรงเรียน
ปากท่อพิทยาคม จังหวัดราชบุรี
5. นายวินัย พุ่มบุณฑะริก ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายปกครอง โรงเรียน
กรับใหญ่วงศ์กุลกิจ จังหวัดราชบุรี

ภาคผนวก ค.

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ เพื่อทดสอบความเหมาะสมของคู่มือก่อนนำไปใช้

ผู้เชี่ยวชาญ เพื่อทดสอบความเหมาะสมของคู่มือก่อนนำไปใช้

กลุ่มที่ 1 ครูที่ปรึกษา ประกอบด้วย

1. นายชุมสาย ไชยวัต อาจารย์ 2 ระดับ 7 โรงเรียนราชโบริกานุเคราะห์ จังหวัดราชบุรี
2. นายบุญเลิศ เกตุสิงห์น้อย อาจารย์ 2 ระดับ 7 โรงเรียนรัฐราษฎร์อุปถัมภ์ จังหวัดราชบุรี
3. นายวรพล ณรงค์แสง อาจารย์ 2 ระดับ 7 โรงเรียนบางแพปฐมพิทยา จังหวัดราชบุรี
4. นางสาวสอึง ผกาแก้ว อาจารย์ 2 ระดับ 7 โรงเรียนวัดดอนตูม จังหวัดราชบุรี
5. นางสาวปราณี ตันตระกูล อาจารย์ 2 ระดับ 7 โรงเรียนประสารัฐประชาภิจ จังหวัดราชบุรี
6. นายตรีศุนย์ หลีล้วน อาจารย์ 2 ระดับ 6 โรงเรียนหนองโพวิทยา จังหวัดราชบุรี
7. นางนฤมล นาคทอง อาจารย์ 3 ระดับ 8 โรงเรียนโพธารัตนาเสนีย์ จังหวัดราชบุรี
8. นางสาวดวงเนตร การมชิต อาจารย์ 2 ระดับ 6 โรงเรียนด่านทับตะโกราษฎร์อุปถัมภ์ จังหวัดราชบุรี
9. นายปราศัย ทูลยอดพันธ์ อาจารย์ 2 ระดับ 7 โรงเรียนรัตนราษฎร์บำรุง จังหวัดราชบุรี
10. นายสมชาย จีวร อาจารย์ 2 ระดับ 6 โรงเรียนกบใหญ่ว่องกุลกิจ จังหวัดราชบุรี

กลุ่มที่ 2 ผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย

1. นายพิสุทธิ์ รอดบำเรอ ผู้อำนวยการระดับ 8 โรงเรียนบางแพปฐมพิทยา จังหวัดราชบุรี
2. นายจุฬา จีเพชร ผู้อำนวยการระดับ 8 โรงเรียนโสภณศิริราษฎร์ จังหวัดราชบุรี
3. นางจรัส ระหว่างบ้าน ผู้อำนวยการระดับ 8 โรงเรียนสวนผึ้งวิทยา จังหวัดราชบุรี
4. นายรัตชัย ศรสุวรรณ ผู้อำนวยการระดับ 8 โรงเรียนเขาช่องพรานวิทยา จังหวัดราชบุรี

กลุ่มที่ 3 ผู้ปฏิบัติงาน ประกอบด้วย

1. นายสมบูรณ์ คำริห์ ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายปกครอง โรงเรียน
เบญจมราชูทิศ จังหวัดราชบุรี
2. นายวัชรวิทย์ ศรีนุ้ย ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายปกครอง โรงเรียน
รัฐราษฎร์อุปถัมภ์ จังหวัดราชบุรี
4. นายยงยุทธ ลิ้มสกลเศรษฐ์ ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายปกครอง โรงเรียน
คุรุราษฎร์รังสฤษดิ์ จังหวัดราชบุรี
5. นายสุรัชย์ วัชรอำไพวัฒน์ ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายปกครอง โรงเรียน
โพธารัตนา-เสนีย์ จังหวัดราชบุรี

ภาคผนวก ง.

แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

แบบสอบถามความคิดเห็น

ทดสอบความเหมาะสมของคู่มือการจัดกิจกรรมนักเรียนกลุ่มเสี่ยง
ในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดราชบุรี

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. () ผู้บริหารโรงเรียน 2. () ผู้ปฏิบัติงานโดยตรง 3. () ครูที่ปรึกษา

ส่วนที่ 2

โปรดใส่เครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน พร้อมทั้งเขียน
ข้อความเสนอแนะในกรณีที่เห็นควรปรับปรุงและพัฒนาให้ดีขึ้น

ข้อที่	รายการตรวจสอบ	ระดับความคิดเห็น				
		เห็นด้วย	เห็น	เห็นด้วย	เห็น	เห็นด้วย
		มากที่สุด	ด้วยมาก	ปานกลาง	ด้วยน้อย	น้อยที่สุด
		5	4	3	2	1
1	เนื้อหาสาระของคู่มือมีความเหมาะสมในการนำไปใช้ในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน					
2	ขั้นตอนวิธีการในคู่มือมีความเหมาะสมในทางปฏิบัติ					
3	วัตถุประสงค์ของแต่ละกิจกรรมในคู่มือมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน					
4	จำนวนกิจกรรมมีความเหมาะสมในทางปฏิบัติ					
5	กระบวนการของกิจกรรมมีความเหมาะสมในทางปฏิบัติ					

ข้อเสนอแนะ.....
.....
.....
.....

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ชื่อ	นายวิสรณ พลเสน
วัน เดือน ปีเกิด	วันที่ 9 พฤษภาคม พ.ศ. 2501
สถานที่เกิด	อำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	54/1 หมู่ 1 ตำบลวัดแก้ว อำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี
ตำแหน่ง	รองผู้อำนวยการโรงเรียนวัดดอนตูม
สถานที่ทำงาน	โรงเรียนวัดดอนตูม อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2517	มัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบรรหารแจ่มใสวิทยา อำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี
พ.ศ. 2519	มัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนกรรณสูตศึกษาลัย อำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี
พ.ศ. 2521	ประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง วิทยาลัยครูนครปฐม จังหวัดนครปฐม
พ.ศ. 2525	ปริญญาการศึกษาบัณฑิต (กศ.บ.) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน จังหวัดชลบุรี
พ.ศ. 2547	การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) การบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ